Tysnes kommune

Økonomiplan 2025-2028

Formannskapets innstilling 26.11.2024

Versjon 2.0

Innhaldsliste

Endringslogg 6

1.0 Rammer for budsjett og økonomiplan 11

2.0 Bakgrunn for og føremål med notatet: 13

2.1 Folketalsutvikling, demografi og politiske prioriteringar: 13

3.0 Økonomiske føresetnader 17

3.1 Rammetilskot og skatt – frie inntekter 17

3.2 Havbruksfond 21

3.3 Eigedomsskatt 21

3.4 Gebyr og tilfeldige inntekter 22

3.5 Lån og avdrag 22

3.6 Verknad av fond 27

3.7 Andre føresetnader 27

3.8 Driftsbudsjett 2025-2028 28

4.0 Gjennomgang av dei ulike tenesteområda 29

4.1 Sentraladministrasjonen, stab/støtte, kultur/næring, politisk styring – hovudkapittel 1.1 31

4.1.1 Administrasjon, styring og fellesutgifter – data 31

4.1.1.1 Politisk styring, kommunestyre, formannskap og nemnder 34

Ansvar 1100 kommunestyre, formannskap og nemnder 34

Ansvar 1140 utval og råd 35

Ansvar 1192 kommune og stortingsval 35

4.1.1.2 Administrasjon og felleskostnader 36

Ansvar 1120 Rådmannskontoret 36

Ansvar 1150 Administrasjonsbygg 37
Ansvar 1180 Fellestenesta 37
Ansvar 1181 tillitsvalde 38
4.1.2. Næringsutvikling, reiseliv, veterinær og alkoholomsetnad - data...39
4.1.2.1 Næringsutvikling og reiseliv 41
Ansvar 1430 næringsutvikling 42
Ansvar 1434 reiseliv 42
Ansvar 1455 Veterinær og ansvar 1456 Veterinærsamarbeid 43
Ansvar 1460 alkoholomsetnad og kontroll 43
4.1.3 Kyrkjeleg administrasjon 44
Forslag til framtidige justeringar på sentraladministrasjonen 47
4.2 Oppvekst 48
4.2.1 Grunnskule 48
Ansvar 2100 Fellestiltak skulane 56
Ansvar 2120 Onarheim skule 56
Ansvar 2140 Tysnes skule 57
Ansvar 2100 Uggdal skule...58
4.2.2 Barnehage 59
Forslag til framtidige justeringar på skule – og barnehageområdet:..64
4.2.3 Kulturskule - Ansvar 2301 65
Forslag til framtidige justeringar innan kulturskule 69
4.2.4 Vaksenopplæring og opplæring av framandspråklege...69
4.2.5 Barnevern 70

Forslag til framtidige justeringar innan barnevern: 74
4.2.6 Frivilligsentralen 75
4.2.7 Kultur / Tysneshallen / bibliotek 76
Ansvar 1500 Kultur 76
Ansvar 1501 Tysneshallen 79
Ansvar 1510 Bibliotek 80
Forslag til framtidige justeringar bibliotek: 81
4.3 Helse- og omsorg – hovudkapittel 1.3 83
4.3.1 Administrasjon 84
4.3.2 Helse - data 85
4.3.2.1 Helse 90
Ansvar 3100 Offentleg legearbeid/ Ansvar 3110 legekontor 91
Ansvar 3205 førebyggjande eining 92
4.3.3 NAV – sosiale tenester – Data 95
4.3.3.1 NAV – sosiale tenester 98
Ansvar 3200 Sosiale tenester 98
Ansvar 3210 Mottak flyktningar 99
4.3.4 Pleie og omsorg-Data 100
4.3.4.1 Pleie og omsorg 106
Ansvar 3310 Tysnes omsorgssenter 108
Ansvar 3330 Heimesjukepleie 109
Ansvar 3340 Heimehjelp 111
Ansvar 3351 Haugen bufellesskap/ansvar 3352 Vågsmarka bufellesskap/Ansvar 3410 dagsenter 111

Ansvar 3400 Tiltak for funksjonshemma 113
4.3.5 Trygde og omsorgsbustader 113
Forslag til framtidige justeringar innan helse: 114
4.4 Landbruk og teknisk – hovudkapittel 1.4 116
4.4.1 Jordbruk – Skogbruk – Viltforvaltning 117
4.4.2 Kart – oppmåling - skilting 118
4.4.3 Byggforvaltning 119
4.4.4 Brann- Data 120
4.4.4.1 Brann 124
4.4.5 Teknisk drift-data 125
Bygg og eigedomsforvaltning 125
Vegar og samferdsle 128
Vatn og avløp 131
4.4.5.1 Teknisk drift - Budsjett 135
Ansvar Bygg og eigedomsforvaltning/Ansvar reinhald 135
Ansvar Vegar 136
Ansvar Avløp/Ansvar Vassverk 137
5.0 Investeringar i økonomiplanperioden 141
5.1 Administrasjon og økonomi 141
5.2 Nye bygg og anlegg 142
5.3 Eksisterande bygg og anlegg 144
5.4 IKT og applikasjonar 146
5.5 Eigedom, bustad og næring 146

5.6 Enkeltinnkjøp og andre investeringar 147
5.7 Vassforsyning 148
5.8 Avløp og vassmiljø 149
5.9 Kommunale vegar 150
5.10 Byggesak og oppmåling 151
5.10.1 Løn for gjennomføring 151
5.11 Oppsummering og finansiering 152
5.12 Investering 2025-2040 153
6.0 Tiltak for innsparing og reduksjon av utgifter 157
6.1 Generelle tiltak (felles for fleire område): 157
6.2 Spesifikke tiltak etter område: 158
7.0 Økonomiske rapportar 160

Endringslogg

Administrative endringar :

v.1.1 :

- Korrigert for faktisk låneopptak november 2024 der det også vert teke omsyn til ubrukte lånemidlar frå 2023 (01.11.24)
- Lagt til kr. 179.000+mva i investeringsbudsjettet 2025. Dette gjeld overføring til kyrkjeleg fellesråd for investering i varmepumper i kyrkjene. Denne posten skulle ha vore med i opprinneleg budsjettforslag (01.11.24)
- Retta formel i investeringsarket, slik at posten «Behovstudie kommunale bygningsmasse» (kr. 650.000) kjem med i totalsummen (01.11.24)
- Korrigert investeringsbeløp brannbåt (lagt til kr. 475.000, tilsvarande støtta frå Tysnes Kraftlag AS) (01.11.24)
- Lagt til revidert rammetilskot 2,3 mill.kr gjennom økonomiplanperioden (pressekonferanse KDD 01.11.24) (01.11.24)

v.1.2 :

- Retta summering i tabell 5.4 IKT-investering (feilen var korrigert i rekneark for investering, slik at låneopptaket var korrekt berekna) (05.11.24)
- Retta forteikn på sal av eigedom i tabell 5.5 Eigedom, bustad og næring (feilen var korrigert i rekneark for investering, slik at låneopptaket var korrekt berekna) (05.11.24)
- Tatt bort setning i kap 3.1 Rammetilskot og skatt – frie inntekter, 2.avsnitt
- Retta stillingsbrøk frikjøp av hovudverneombud, denne skal vere 20% (er korrekt i budsjettala) (07.11.24)

v.1.3:

- Lagt inn oppdaterte prognoser på havbruksfondet (Kontali Analyse AS pr 01.11.2024)
- Oppdatert verknad av ekstraordinære avdrag havbruksfondet 2024 (70%) og 2026 (35%) på *framtidige* avdrag/renter
- Mindre justeringar på andre renteinntekter-/utgifter
- Korrigert tilskotspott til kulturvern (frå kr. 50.000 til kr. 100.000), då budsjettvedtaket frå desember 2023 ikkje var kome med i grunnlaget for 2025 (ansvar 1500 Kultur)

Formannskapet sine endringar driftsbudsjett (fleirtalets innstilling 26.11.2024) :

1. Kommunestyret krev ein reduksjon i innleige på minst 25% i timetal for 2025 samanlikna med 2024. For å få dette til kan fleire tiltak vurderast. Til dømes vil omlegging av turnusar, daglege ROS-analysar for å vurdere om innleige er naudsynt, og å bli ein Tørn-kommune og jobbe meir målretta med bemanningsplanlegging vere slike tiltak. Ledige stillingar må til ein kvar tid vere lyst ut. Jamlege rapportar på bruk av innleige i einingane skal leggjast fram for formannskapet i kvart møte i 2025.
2. Kommunestyret krev intensivt arbeid for å redusere sjukefråværet i alle einingar i kommunen. Det forventast ei reduksjon på minst 20% i vikarutgifter ved sjukdom samanlikna med 2024. Jamlege rapportar på bruk av vikarar ved sjukdom skal leggjast fram for formannskapet i kvart møte i 2025.
3. Kommunestyret ber kommunedirektøren leggje fram ein energirekneskap i samband med budsjettframlegget. Hensikta er å få ei oversikt over om investeringane til ENØKtiltak har effekt, identifisere korleis kommunen kan få ned utgifter til straum i tida som kjem og kor er det størst potensial for å redusere talet på KWh.
    - **Frå budsjett 2024, manglar vedtaksoppfølging:** Investering i ENØK-tiltak i eksisterande bygg på kr. 1,7 mill. for 2024, må kunne forventa å gje ei innsparing på opp mot 5% av totalforbruk KWh. Utgifter til straum er budsjettert til kr. 5 562 786,- for heile kommunen, og kommunestyret legg opp til ei innsparing på rundt kr. 300 000,-. Kommunestyret ber om at det kvart år framover blir lagt fram ein energirekneskap i samband med budsjettframlegget.

4. ~~Stilling i administrasjon (tidlegare ass. rådmann) blir ikkje satt i vakanse. Ny kommunedirektør vurderer kva type stilling ho treng i administrasjonen. Det blir planlagt med seks månadars løn for 2025~~. *Punktet vart teke bort i endeleg innstilling*
5. For å halde oppe tempo i planarbeidet er det vesentleg å styrkje dette området. Ein legg inn auke i bruk av konsulenttenester med kr. 900 000,-, (eventuelt vurdere prosjektstilling for å styrke dette området ei periode).
6. Tysnesfest har ikkje enno levert rekneskap frå årets festival. Festivalen var nedskalert samanlikna med tidlegare år, og kommunens støtte for 2024 var på kr. 450 000,-, der kr. 100 000,- skulle betalast i leige til kommunen for leige av Tysneshallen og bruk av legetenesta. Støtta for 2025 vert på det same, forutsett eit positivt resultat for festivalen. Rekneskap på sendast inn før utbetaling av tilskot. Med tanke på kommunens økonomi, oppmodar kommunestyret Tysnesfest om å jobba for å stå på eigne bein i åra som kjem.
7. Kr. 100 000,- fordelast om frå Tysnesfest til Kulturskulen. *Frå budsjettnotat: For å redusere kostnadene knytt til enkeltundervisning, blir det vurdert å setje ei grense på kor mange som kan få dette tilbodet, sidan det er det dyraste tiltaket.* Ved å tilføre kr.100 000,- blir det ikkje reduksjon i tilbodet til einskildundervisning i kulturskulen i 2025.
    - **Frå budsjett 2024, manglar vedtaksoppfølging:** Kommunestyret ber om at det blir informert før budsjetthandsaminga for 2025 om dei høge eigenandelane i Kulturskulen gjer at elevar ikkje har råd til å delta. I tillegg ønskjer kommunestyret informasjon om kva for ordningar som finns for å hjelpe desse familiane og korleis dei blir kommunisert ut når ein lyser ut ledige plassar.

8. Kyrkja får ikkje auke i budsjettet for 2025, men kommunen betalar husleige på kr.

120 000,- i nytt bygg. Budsjett for 2024 var kr. 2 822 777,-, budsjett for 2025 blir kr. 2 900 000,- pluss husleige, til saman 3 020 000,-. Eit mål for kyrkja bør vere å liggje nærast mogleg gjennomsnittet av netto driftsutgifter til KOSTRA-gruppe 05.

9. Tysnes kommune eige aksjar i Hordfast AS, men vil ikkje innvilge søknad om driftsstøtte til selskapet. Tysnes kommune har aldri tidlegare gitt selskapet slik driftsstøtte. Posten reduserast frå 50' til 0.
10. Tysnes kommune går inn i Invest in Sunnhordland med 150', men søkjer om å få dekka deler av medlemsskapet med eksterne midlar. Tysnes kommune treng å vere del av eit nettverk som jobbar med næringsutvikling både i regionen og enkeltkommunar, då vi ikkje har medarbeidar dedikert til dette fagfeltet.
11. Kommunestyret bestiller ei utgreiing der ein drøfter moglegheitene for nedklassing av nokre kommunale vegar for å redusere driftsbudsjettet. Utgreiinga skal vere ferdig før budsjetthandsaminga hausten 2025. Nye brøytekontraktar som blir inngått i 2025, må ta høgde for at kommunale vegar kan bli nedklassa.
12. Nye bord Tysneshallen reduserast med kr. 50'. Kommunestyret ber kommunedirektøren søkje ekstern finansiering av 50% av kostnaden.
13. **Frå budsjett 2024, manglar vedtaksoppfølging:** Kommunestyret ber om at søknad om spelemidlar til ballbinge og eventuelle aktivitetsapparat til uteområdet på Uggdal skule, vert forberedt til sak om prioritering av spelemiddelsøknadar og budsjett for 2025.
14. Kommunestyret har vore opptatt av at demografiutfordringane i kommunen gjer at vi må leggje om drifta. Derfor bestilte kommunestyret ei utgreiing i Økonomiplanen 2024, som skulle hjelpe oss i arbeidet med investeringsbehov i åra som kjem. Dette vedtaket er ikkje følgt opp, men kommunestyret noterer seg at kommunedirektøren no ber om kr. 650 000,- til å utføre ei behovsanalyse i 2025. Før denne planen kjem vil det vere vanskeleg å ta stilling til kva for bustadtype Tysnes kommune vil få raskast behov for dei neste åra. Kommunestyret ber om at behovsanalysen også inkluderer egna lokalar for heimetenesta. **Frå budsjett 2024, manglar vedtaksoppfølging:** Eldrebustadar/omsorgsbustadar/sjukeheimsplassar. Kommunestyret bestiller ei forstudie av kva for behov kommunen vil ha framover som følgje av demografiutviklinga. Det mest sentrale spørsmålet er kva for type bustadar ein treng mest i kommunen.

15. **Frå budsjett 2024, manglar vedtaksoppfølging:** Kommunestyret ber rådmannen i løpet av 2024 og før budsjettframlegg for 2025, greie ut om behovet for auke av bemanninga i Frivilligsentralen, sett opp mot handlingsplanen for Leve heile livet og rekruttering av frivillige til oppgåver i helsesektoren.
16. **Frå budsjett 2024, manglar vedtaksoppfølging:** Det finnes eit statleg tilskot til drenering og grøfting av innmark, som alle bønder kan søkje på. Det er faste satsar på kor mykje tilskot du få om søknaden blir godkjent av landbrukskontoret. Tysnes bør som fleir andre kommunar innføre eit tilskot på toppen. Kommunestyret ber om at det blir utgreidd korleis eit slikt tilskot kan innrettast, med siktemål om ei innføring frå 2025.
17. **Frå budsjett 2024, manglar vedtaksoppfølging:** Gebyr: Kommunestyret ber rådmannen komme med ei rapport på om prisen på tryggleiksalarmar gjer at enkelte vanskelegstilte ikkje har råd til å ha alarm, og kva konsekvensar det eventuelt kan få. Dersom det er nokon som skulle hatt tryggleiksalarm, men som ikkje har råd til å leige, korleis kunne dette vore løyst?
18. Kommunestyret ber kommunedirektøren gjere ei vurdering av prisen for PPTenester opp mot faktisk leveranse. Vurderinga skal leggjast fram for tenesteutvalet første halvår 2025.
19. Kommunestyret bestiller ei utgreiing av etablering av ei minnelund knytt til ein kyrkjegard i kommunen. Utgreiinga leggjast fram for formannskapet før budsjettprosess for 2026.

20. Kommunestyret ber kommunedirektøren gå i gang med prosjekt «Mobildekning AmlandHopsundet 2026». Formannskapet ber kommunedirektøren gå i gang med prosjektet så fort som mogleg for å rekke fristen for søknad til Tysnes kraftlag sin generalforsamling 2025. Prosjektet bør vere over same lest som «Mobildekning mellom Uggdal og Onarheim.»

Formannskapet sine endringar investeringsbudsjett (fleirtalets innstilling 26.11.2024) :

1. Bustader og heildøgnomsorg: Mangel på kunnskapsgrunnlag gjer det vanskeleg å vurdere denne investeringa. Kommunestyret ber om at det blir laga ei behovsanalyse, som vil gjere det lettare å vurdere forslag til investeringar på nær 200 mill. dei neste 15 åra. Behovsanalysen skal også inkludere lokala til heimetenesta. Beløpet blir slått saman til ein line, med vurdering etter behovsanalysen er ferdig. Beløpet som står under omsorgsbustader i 2027 reduserast til 40 mill. Dersom det er omsorgsbustader som skal byggjast, bør det vere mogleg å byggje ti einingar for 40 mill. Kommunestyret ønskjer at bustadane blir utforma utan dyre arkitektoniske løysingar, men med gode kvalitetar basert på miljøvenlege og berekraftige metodar og materiale.

- **Frå budsjett 2024, manglar vedtaksoppfølging:**
  Eldrebustadar/omsorgsbustadar/sjukeheimsplassar. Kommunestyret bestiller ei forstudie av kva for behov kommunen vil ha framover som følgje av demografiutviklinga. Det mest sentrale spørsmålet er kva for type bustadar ein treng mest i kommunen.

2. Kommunestyret ønskjer ikkje ein ny storbarnehage for Uggdal og Tysnesbygda. Kommunestyret ønskjer å byggje ny barnehage i Uggdal, og oppgradere eksisterande barnehage og uteområde i Vågsmarka. Å ta vare på, oppgradere og bruke dei bygga vi allereie har, er både miljøvenleg og kostnadssparande. Kommunestyret ber kommunedirektøren starte arbeidet med forprosjekt ny barnehage Uggdal, der lokalisering og tomteval inngår som ein vesentleg del. Det visast i budsjettframlegget til at barnehagen i Vågsmarka er gamal. Kommunestyret ber om at det blir lagt fram ei tilstandsrapport for Vågsmarka barnehage i 2025, samt ei vurdering på levetid og behov for oppgradering *(merknad : tilstandsrapporten er lagt inn i driftsbudsjettet 2025)*.
3. Investering i utvikling av bustadfelt flyttast fram frå 2026 til 2025.
4. Kommunestyret legg inn pengar til forprosjekt for symjehall Onarheim 2025, og investeringar 2026/2027.
5. Rehabilitering av basseng Gjerstad takast ut av investeringsplanen.
6. Kommunestyret ønskjer igjen å setje opp ballbinge/leikeapparat Uggdal skule, søknad om spelemidlar og søknad Tysnes Kraftlag
7. **Frå budsjett 2024, manglar vedtaksoppfølging:** Kommunestyret ber om at søknad om spelemidlar til ballbinge og eventuelle aktivitetsapparat til uteområdet på Uggdal skule, vert forberedt til sak om prioritering av spelemiddelsøknadar og budsjett for 2025.
8. Kommunestyret ønskjer at kommunedirekteøren på slutten av økonomiperioden startar arbeidet med ei byggteknisk gjennomgang av Tysnes skule – ungdomsskulen, for å kartleggje byggets tilstand.
9. Investeringar i skuleplass Onarheim blir tatt ut av budsjettet i påvente av Alsaker/Onarheim idrettslags planar om ballbinge på plassen. Kommunedirektøren får i oppdrag å utarbeide ei heilskapleg plan for området.

10. Innbygging av toalett på Onarheim skule, ENØK. Opne dører slepper varme ut, elevane må i dag ut for å komme til toalettet.

11. Oppgradering av kommunale omsorgsbustader må ikkje berre gjelde tomme bustader, men også dei som har langtidsbuande i nedslite leilegheiter. Oppgradering hos dei som bur hos oss heile livet må prioriterast.
12. Flytte investering fortau Hagareset frå 2027 til 2025. Prosjektet er klart til start, og av omsyn til mjuke trafikantar bør dette byggjast tidlegast mogleg.
13. Fartsreduserande tiltak byggefelt flytta frå 2026 til 2025. Av omsyn til mjuke trafikantar bør tiltaket setjast i gang tidlegast mogleg

Generelt punkt :

Formannskapet samla seg om å bestille ei eiga sak om disponering av havbruksmidlane (sal av nye konsesjonar), ettersom prinsippvedtaket som gjeld pt. er at 70% av desse midlane skal nyttast til ekstraordinær nedbetaling, mens budsjettet frå 2025 legg til grunn 35%.

1.0 Rammer for budsjett og økonomiplan

Kommuneplanen sin samfunnsdel er kommunen sitt overordna styringsverktøy. Den skal ha ein handlingsdel som syner korleis planen skal følgjast opp. Budsjett og økonomiplan 2025-2028 er Tysnes kommune sin handlingsdel.

Handlingsdelen skal leggje grunnlaget for kommunen sine prioriteringar av ressursar, og konkretisere tiltaka innan kommunen sine økonomiske rammer. Ein god samanheng mellom kommuneplanen og økonomiplanen kan bidra til effektiv ressursbruk for å oppnå kommunen sine mål på tvers av kommunen.

I kommuneplanen sin samfunnsdel er det lagt til grunn ein del hovudstrategiar som også må få si avspegling i budsjett, samfunnsplanen legg til grunn følgjande overordna mål for utviklinga:

<u>Tysnes skal vera eit attraktiv samfunn å bu i</u>
Tysnes kommune skal stimulera til tilflytting og vekst i folketalet ved å:
- Tilretteleggja for gode bumiljø for både fastbuande og deltidsbuande.
- Medverka til utvikling av næring og arbeidsplassar
- Sikra innbyggjarane trygge og gode oppvekstvilkår
- Sikra innbyggjarane gode helsetilbod og verdige rammer for offentleg og privat omsorg
- Sikra innbyggjarane tilgang til meiningsfull fritid.
- Sikra innbyggjarane gode kommunikasjonar og god infrastruktur.

I administrasjonen sitt arbeid med budsjettframlegg har me med oss desse måla, og ser på kva som er styrande for vårt arbeid med budsjettet. Me har med oss følgjande generelle målbilete inn i prosessen, som også avspeglar kommunelova:

Hovudmål: Folkevald styring – gjera Tysnes til ein god stad å bu og arbeida:

1. Tenester:
    a. Tenester av høg kvalitet til rett tid og med rett innhald:
        i. Oppretthalde tenestetilbod
        ii. Sikra føreseielege rammer for framtidig drift
        iii. Føreseielege rammer for tenestemottakarar og lokal samfunn
        iv. Tilpassing til endra rammevilkår.
        v. Bulyst
2. Personal og organisasjon:
    a. Ein god forvaltning av personal som sikrar rekruttering og attraktivitet

        i. Rekruttere og behalde
        ii. Operasjonell stabilitet
        iii. Organisasjonstilpassingar
        iv. Auka nærvær
3. Økonomi:
    a. God økonomisk styring som skaper rom for utvikling, gjev drifta god stabilitet og skaper føreseielege rammer for samfunnet
        i. Netto driftsresultat på 0,8 %
        ii. Disposisjonsfond på 15 %
        iii. Gjeldsgrad under 100 %
4. Utvikling:
    a. Utvikling og endring for å sikra tenester og rammevilkår for morgondagens drift
        i. Demografiske utviklingstrekk
        ii. Endring i rammevilkår
        iii. Endringar i behov
        iv. Prioriterte investeringar

Kommunelova kap. 14 handlar om kommunen sitt ansvar for å utarbeida årsbudsjett og økonomiplan, i § 14- 1 heiter det at kommunen skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevna vert ivareteke over tid. For å nå eit slikt mål er me avhengig av ein balansert økonomistyring, der me forutan driftsresultat også har eit godt fokus på gjeld og fondsavsetningar.

Det følgjer av § 14-2 at kommunestyre sjølv skal vedta budsjett og økonomiplan. I § 14-3 er dei nærare saksreglar for kommunestyre si handsaming oppstilt. Det er formannskapet som utarbeider framlegg til budsjett og økonomiplan. Økonomiplan med framlegg til vedtak skal leggjast ut til ålment ettersyn minst 14 dagar før den vert endeleg handsama i kommunestyre.

§ 14-4 stiller krav til innhald i budsjett og økonomiplan. Økonomiplanen skal visa korleis langsiktige utfordringar, mål og strategiar i kommunale og regionale planar vert fylgt opp. Økonomiplanen og årsbudsjett skal vidare visa kommunestyre sine samla prioriteringar og løyvingar og dei måla som økonomiplanen og årsbudsjettet byggjer på. Låneopptak skal gå fram i årsbudsjettet. Det er vidare føresett at økonomiplan og årsbudsjett skal setjast opp i balanse, vera realistiske, fullstendige og oversiktlege.

Årsbudsjettet skal etter § 14-5 vera bindande for kommunestyre og underordna organ. Det vert også presisert at drifta skal finansierast av løypande inntekter.

For ei vidare utdjuping av rammene for budsjettarbeidet vert det vist til kommunelova kap. 14, men også kap. 15, 16, 28 og 29 inneheld økonomivedtekter som er relevante for å gje eit samla bilete av kommunen si økonomiforvaltning.

2.0 Bakgrunn for og føremål med notatet:

Kommunedirektør legg fram notatet som eit utgangspunkt for politisk drøfting i samband med budsjettframlegg for 2025 og økonomiplanperioden 2025– 2028. Notatet er meint å synleggjera dei val som er gjort i budsjettet og peika på moglege tilnærmingar i det vidare arbeidet. For 2025 har me ikkje lukkast å legge eit budsjett som går i balanse, men det er realistisk, og tek omsyn til naudsynt prioritert drift. I notatet peiker me på kva som kan og bør gjerast for å nærme seg ein drift i balanse for framtidige år med reduserte inntekter. Dette er strukturelle og organisatoriske grep, som må gjennom naudsynte prosessar. Budsjettet som i år vert lagt fram er eit budsjett som ikkje kan stå i det vidare. Budsjettet for 2025 møter ikkje inntektene, og me er nøydd å hente pengar frå fond for å få drifta til å gå opp. Når det er sagt, er budsjettet realistisk og godt gjennomarbeid ut i frå drift. Dette er det me har klart å få på plass på den korte tida frå me mottok utgangspunktet 7. oktober, og fram til det vert lagt fram i formannskapet 24. oktober 2024.

Notatet legg grunnlag for formannskapet sin budsjettprosess. Det vil med stort sannsyn vera område som må sjåast nærare på, og det kan vera trong for å retta opp ting fram til endeleg framlegg til budsjettvedtak.

2.1 Folketalsutvikling, demografi og politiske prioriteringar:

Folketalsutviklinga, under dette den demografiske samansetninga, er grunnlaget for kommunen sine inntekter gjennom statleg rammefinansieringa. Statleg finansiering byggjer på ei gjennomsnittsutvikling på nasjonalt makronivå og ei stykkprisfinansiering basert på gjennomsnittleg kostnad. Demografi er også forklaringsfaktor for kommunen sitt utgiftsnivå, kommunale tenester vert retta mot bestemte aldersgrupper så samansetninga av grupper utgjer såleis kommunen sin kostnadsbase.

Tommelfingerregel er at om me skal kunna oppretthalda vår relative del av inntekta må folkeveksten i kommunen vera minst like stor som resten av landet, for at me skal auka vår relative inntektsdel må kommunen ha større vekst i folketalet enn resten av landet. Regelen er ikkje heilt rett då også den demografiske fordelinga er viktig for kommunen si inntektsutvikling, dette er knytt til at inntektsnøklar heng saman med demografisk fordeling.

Kommunane sine kostnader som følgje av endringar i befolkningssamansetninga er venta å auke betydeleg i åra framover. Kostnadsveksten kjem hovudsakleg av at delen eldre i befolkninga aukar, med tilhøyrande auka utgifter innan helse- og omsorgstenestene og pensjonsutbetalingar. Behovet for arbeidskraft vil bli større, samstundes som delen innbyggjarar i yrkesaktiv alder går ned. Inntektene i statsbudsjettet vil vekse saktare som følgje av at veksten i arbeidsstyrken flatar ut og at veksten i inntektene frå oljefondet blir redusert.

Krigen i Ukraina og uro elles gjer at det er brei politisk semje om å prioritere forsvar og tryggleik høgare enn tidlegare. Andre prioriteringar på statsbudsjettet saman med ein strammare finanspolitikk gjer at kommunesektoren må førebu seg på mindre økonomisk handlingsrom i tida framover.

Aldring av befolkninga skjer i alle landets kommunar, men er særleg sterk i distriktskommunar og i kommunar med venta fall i folketalet. I 2050 er det venta at dei mest sentrale kommunane vil ha ein del på 16 prosent som er 70 år og eldre, medan for dei minst sentrale kommunane er det venta at denne delen vil nå ein fjerdedel. Kommunane med høgast aldring vil nå om lag ein tredjedel.

I Tysnes kommune er andelen over 80 år i dag på 7,1 %, mot landet på 4,3%.

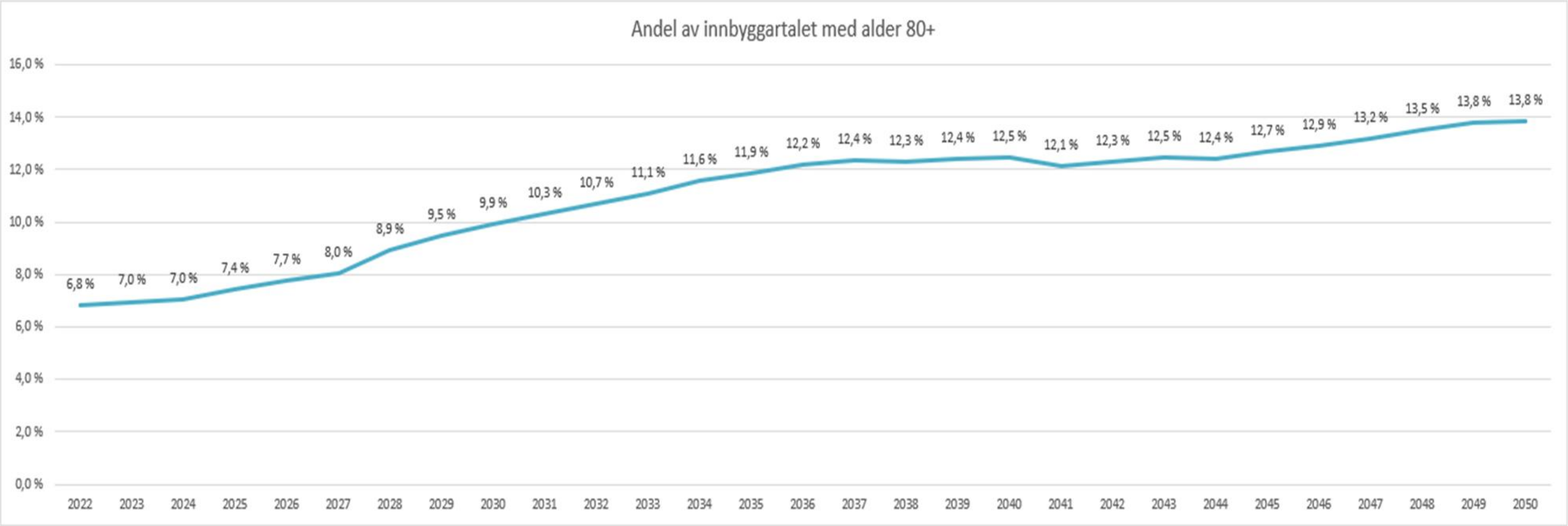

Aldersdemografien synder dermed at me har ein berekraftsbrøk på ca 2,4, og vil i 2040 vere nede i 1,8. Til samanlikning ligg landet på 4,1, og er spådd å skulle ned til 2,7 i 2024. Berekraftsbrøk handlar om forholdet mellom tal personar i arbeidsfør alder og talet på alderspensjonistar. Dette vil handle om tilgjengeleg arbeidskraft i høve dei eldre som er utanfor arbeidslivet. Utviklinga av denne i tida framover er av stor betydning for samfunnsplanlegginga

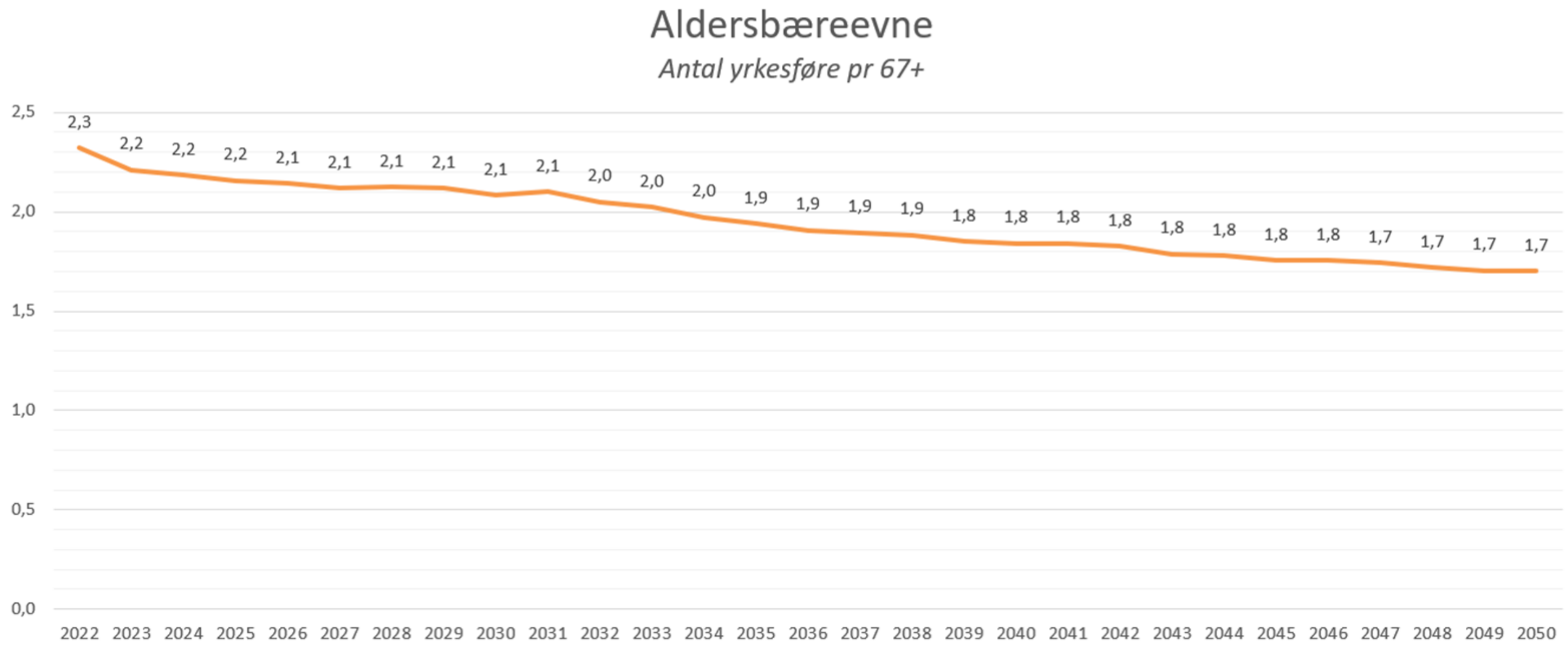

Tabellen under viser SSB si prognose for folketalsutvikling for Tysnes kommune. I økonomiplanperioden, altså fram til 2028 er det venta ein stor nedgang i barn 0-5 og 6-15 år. Dersom me ser på endringa fram til 2040 så skal me særskilt merka oss auken i gruppa over 67 år, den er stor i Tysnes (18% auke), men endringa på landsbasis er dramatisk, med 39%. Når det gjeld dei som er over 67 år så vil normalt SSB sine prognoser treffe ganske bra, når det gjeld 0-5 år og også 6-15 år så er prognosane noko meir usikre.

Folketalsutvikling Tysnes 2024 - 2040

	2024	2025	2026	2027	2028	2038	2040	Endring i øk.plan perioden	Endring fram til 2040
0-5 år	190	179	166	158	154	154	157	-19 %	-17 %
6-15 år	343	344	343	338	333	283	281	-3 %	-18 %
16-19 år	110	114	123	124	131	128	117	19 %	6 %
20-66 år	1550	1552	1558	1562	1563	1564	1565	1 %	1 %
67 år +	729	738	742	752	757	847	859	4 %	18 %
SUM	**2922**	**2927**	**2932**	**2934**	**2938**	**2976**	**2979**	1 %	2 %

Folketalsutvikling landet 2024-2040

	2024	2040	Endring fram til 2040
0-5 år	333870	371043	11 %
6-15 år	645411	599634	-7 %
16-19 år	265001	236302	-11 %
20-66 år	3390440	3510488	4 %
67 år +	915481	1276299	39 %
SUM	5550203	5993766	8 %

3.0 Økonomiske føresetnader

Kommunen skal leggja fram eit budsjett der løypande inntekter og utgifter går i hop. Dei viktigaste inntektene til kommunen er sett saman av rammetilskot og skatt, forutan dette har kommunen inntekter gjennom eigedomsskatt og andre inntekter slik som leige- og gebyrinntekter

3.1 Rammetilskot og skatt – frie inntekter

Frå 2025 får det nye inntektssystemet verknad. For Tysnes sin del slår dette særs uheldig ut. I Stortingsproposisjon 102S var samla negativ verknad for Tysnes estimert til 1,6 mill.kr i 2025 og deretter eit årleg tap på 3,2 mill.kr frå 2025 og utover.

Ved framlegging av statsbudsjettet for 2025 ser tala heilt annleis ut. Samanlikna med statsbudsjettet for 2024, og korrigert for løns- og prisvekst i 2025, får me 13,6 mill.kr mindre i frie inntekter i 2025 enn i 2024. Riktig nok er skattetala som vart lagt fram i statsbudsjettet i fjor optimistiske, slik at reell skatteinngang i 2024 vert mindre.

Frå 2025 vil ikkje kommunane lenger motta skatt på utbytte («skatt på eigarskap»), samt at den delen av formueskatten som kommunane mottek skal halverast jamt over dei to neste åra. I tillegg skal utjamninga skjerpast for dei kommunane som ligg over 100% av landsgjennomsnitt på skatt.

I det nye inntektssystemet er det element som slår positivt ut for oss. Men det er tydeleg at endring på skatteregimet slår langt hardare ut enn berekna i stortingsproposisjonen. Det vil difor vere avgjerande å få kontroll på korleis dette vil slå ut også for åra framover. Det må også jobbast politisk for å tette gapet mellom det som vart førespegla i proposisjonen og det som no ligg i bordet.

I statsbudsjettet vert tal for 2025 samanlikna med det som er siste berekning på inntekter i 2024. Her kjem Tysnes ut med ei auke på 1,3%. Samanlikna med alle 357 kommunar i Noreg hamnar me på ein suveren sisteplass, der nest dårlegast kommune har ei auke på 2,1% :

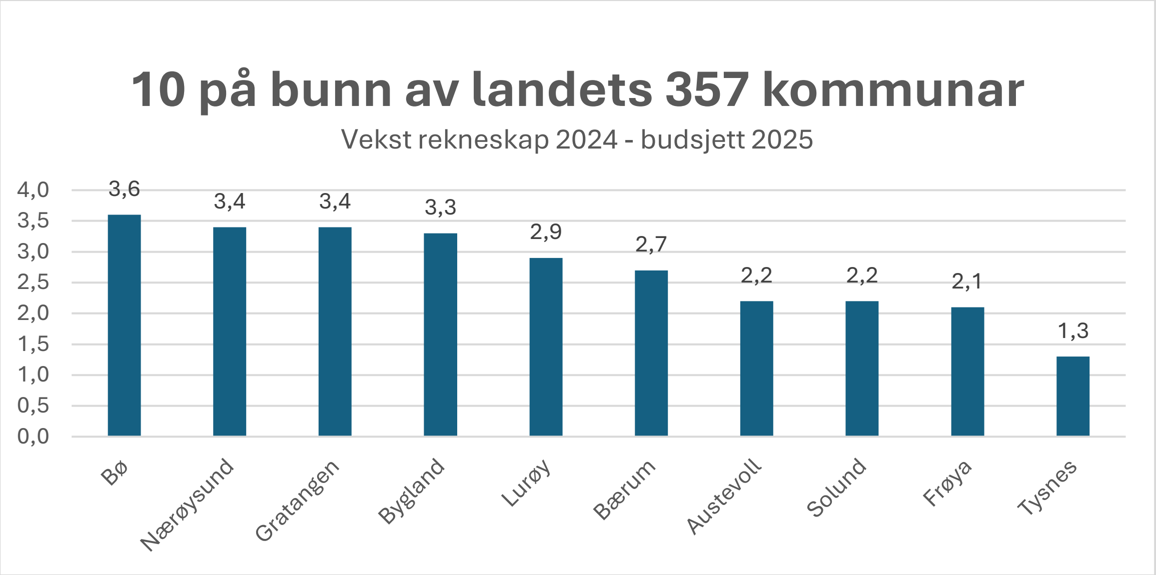

Me ser også at det er store skilnader på kommunane i Vestland fylke :

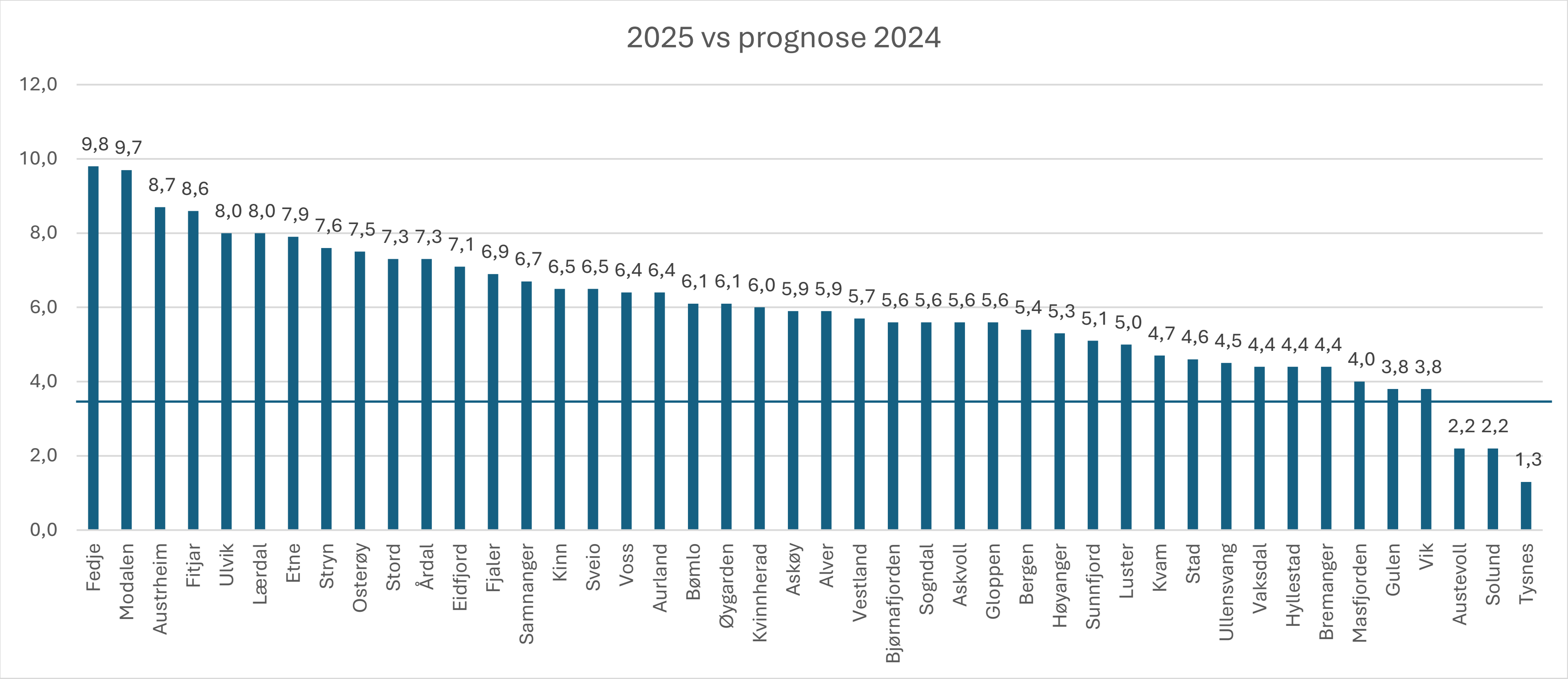

Dei av kommunen som ligg over streken på 4,1% får ei reell auke i frie inntekter, mens kommunar som ligg under får ei reell minske i inntekter.

Den pårekna veksten for kommunane samla i Vestland er 5,7%.

Som skrive i avsnittet ovanfor er det skattedelen i statsbudsjettet som slår negativt ut for oss :

År	Sum rammetilskot	Berekna skatt fråtrukke utjamning	SUM berekna frie inntekter	Berekna vekst frå rekneskap til neste års budsjett
2024	**138 013**	**130 088**	**268 101**	4,5
2025	**148 258**	**117 258**	**265 516**	1,3
Auke	*10 245*	*-12 830*	*-2 585*	
Auke i %	*7,4%*	*-9,9%*	*-1,0%*	

Rammetilskotet aukar med 7,4%, dette er naturleg ut i frå endringane i det nye inntektssystemet. Men me ser at anslag på skatt minkar med 9,9% i høve statsbudsjettet for 2024. I nominelle kroner får me såleis 2,6 mill.kr mindre enn i 2024.

For å kome ut lik som i statsbudsjettet for 2024 må me justere for forventa løns- og prisvekst i 2025. Dette inneber at me burde fått 279,1 mill. kr i 2025, mens statsbudsjettet seier 265,5. Dette gjev eit tap i reelle kroner på 13,6 mill.

KS har ein alternativ skattemodell som tek utgangspunkt i skatteinngang gjennomsnittleg dei 3 siste åra. I denne modellen er skatteanslaget ca. 1 mill.kr lågare enn i statsbudsjettet.

I nysaldert statsbudsjett 01.11.24 er kommunane kompensert med 5 milliardar kr. i 2024 og 2025. For Tysnes sin del utgjer dette ca. 2,3 mill.kr desse åra. Dette er lagt inn i budsjettet, med ein føresetnad at nysalderinga får effekt også for resten av økonomiplanperioden.

3.2 Havbruksfond

Det er framleis ein del usikkerheit knytt til utbetaling frå Havbruksfondet, spesielt rundt grunnrenteskatten og kor mykje av denne som kjem kommunane til gode. I ein rapport frå Kontali Analyse (pr 01.11.24) har dei berekna fylgjande :

Tabell 4 Estimerte utbetalinger til Tysnes kommune

	2024	2025	2026	2027	2028
Salg av tillatelses-MTB	24,7		24,2		32,6
hvorav ny klarert lokalitets-MTB		0,0		0,0	
Produksjonsavgift (bevilgning)	9,2	8,2	9,3	9,7	10,1
Ekstrabevilgning (grunnrenteskatt)		0,2		0,2	
Totalt (netto)	**33,9**	**8,4**	**33,5**	**9,9**	**42,7**

Sal av nye konsesjonar finn stad anna kvart år, slik at mottatte midlar vil variere mellom åra. Produksjonsavgifta ser ut for å stabilisere seg i området 9-10 mill.kr årleg. Me ser at det er låge anslag på den delen av grunnrenteskatten som tilfell kommunen.

Kommunestyret har vedteke at 70% av inntekt frå nye konsesjonar skal nyttast til ekstraordinære avdrag på lån. For å møte utfordringar som fylgje av det nye inntektssystemet vil kommunedirektøren foreslå at denne delen vert redusert til 35% frå 2025. Dette tiltaket vil ikkje aleine rette opp ubalansen i budsjettet, men bidra til at me har noko meir tid på å finne dei rette løysingane framover.

3.3 Eigedomsskatt

Eigedomsskatten på Tysnes har no i fleire år vore halde på eit nominelt nivå tilsvarande om lag kr. 10,5 mill. Dette ligg til grunn også i årets budsjett. Det kan vere føremålstenleg å vurdere ei justering her for å kompensere for tapte inntekter i det nye inntektssystemet.

Endeleg skattesats vert avklara i samband med kommunestyret sitt endelege budsjettvedtak.

3.4 Gebyr og tilfeldige inntekter

Det vert lagt fram ei samla vurdering av gebyr og betalingssatsar i samband med formannskapet sitt arbeid med budsjettframlegg. Framlegg til endeleg gebyr byggjer på deflator, eventuelt løns- eller prisvekst der det er naturleg. Sjølvkostområde vert kalkulert saman med Momentum og det vert lagt fram eigne rapportar på gebyrutviklinga her.

3.5 Lån og avdrag

Som fylgje av det nye inntektssystemet er samla investeringsbeløp i kommunedirektøren sitt budsjettframlegg redusert vesentleg i høve førre budsjettvedtak. Likevel ser me at det er naudsynte investeringar som må gjerast i åra som kjem.

I grafane nedanfor er det skilt mellom ordinære lån og lån til sjølvkostområda (vatn og avløp) dei neste åra. Dei låna som er teke opp tidlegare år ligg samla i desse oversiktane.

Utvikling av renter og avdrag der me ikkje tek med startlån og verknader av nye sjølvkostlån ser slik ut (merk at ekstraordinære avdrag ikkje er med i denne oppstillinga, då desse allereie er finansiert) :

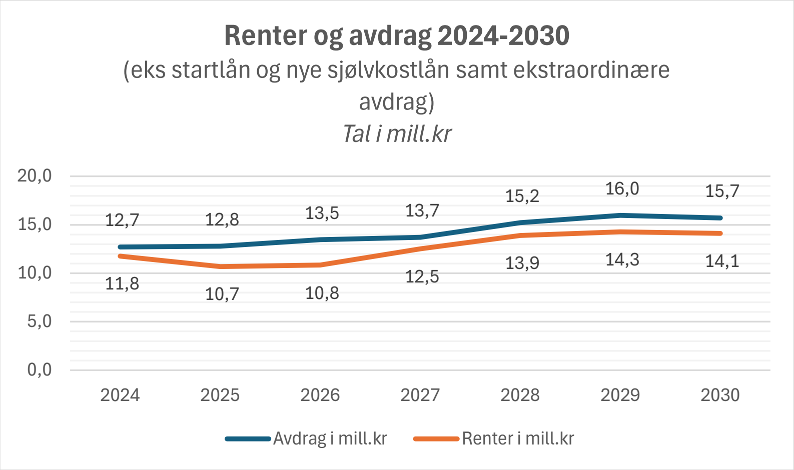

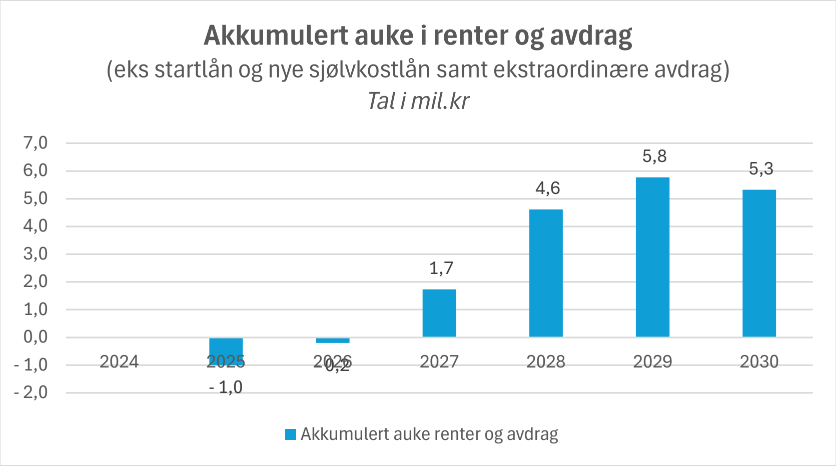

Med desse føresetnadane vil renter og avdrag minke fram mot 2029. Dette skuldast dels verknad av ekstraordinære avdrag frå havbruksfondet i 2024 og 2026, men også at nokre lån er ferdig nedbetalt i løpet av desse åra. Men me ser at i 2029 og vidare vil det verte ein større auke.

Gjeld eksklusiv startlån og nye sjølvkostlån vil sjå slik ut :

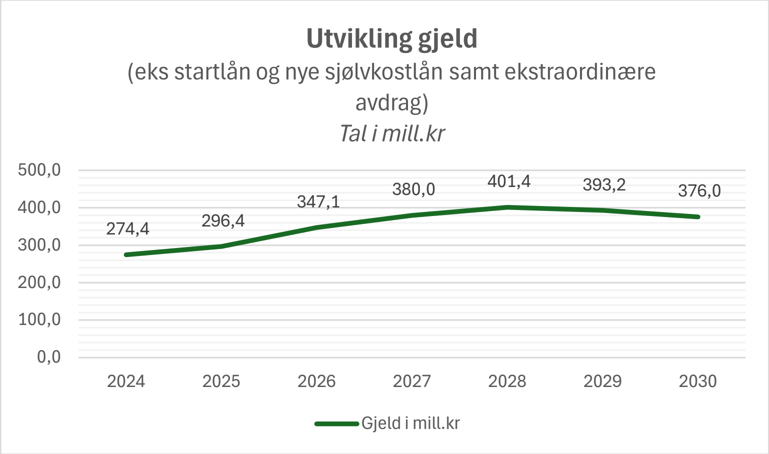

Gjeld pr. innbyggjar med dei same føresetnadane :

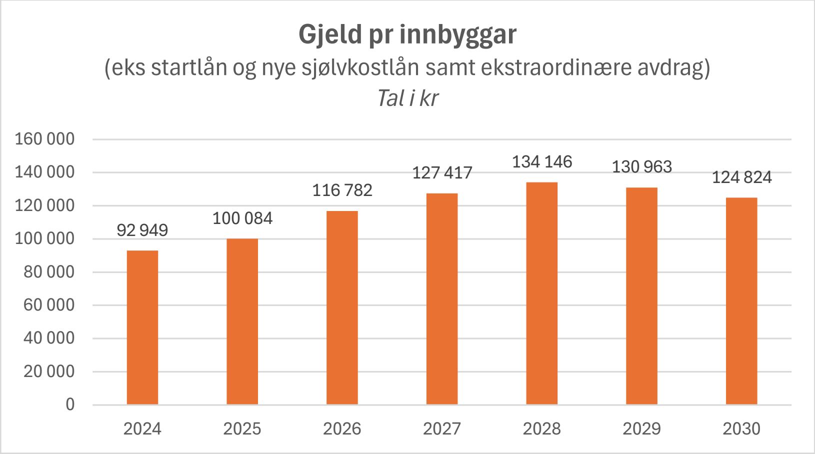

Når me tek omsyn til ekstraordinære avdrag (35% av sal av nye havbrukskonsesjonar) ser gjelda slik ut :

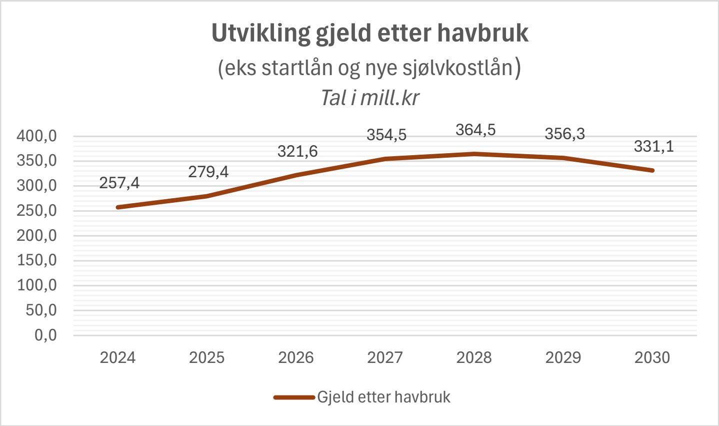

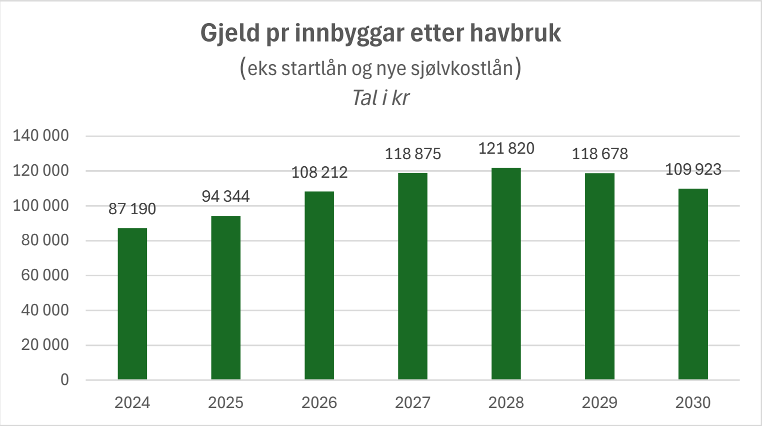

Dersom me inkluderer dei nye sjølvkostlåna vil tabellane sjå slik ut (me held framleis startlåna utanfor) :

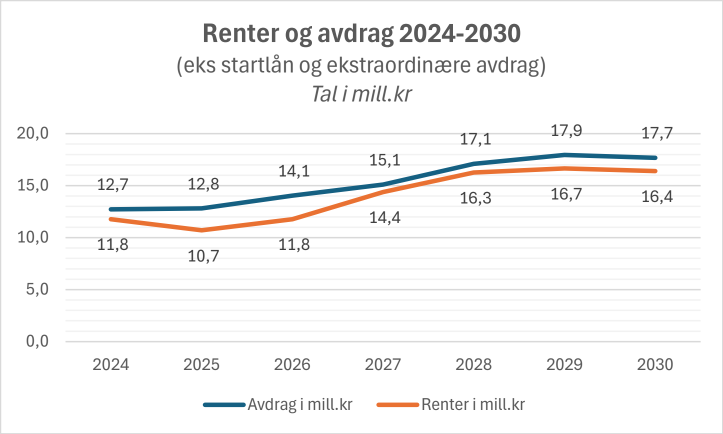

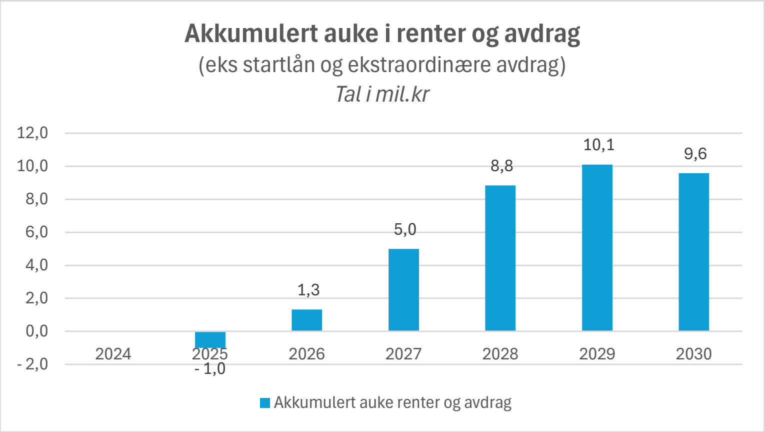

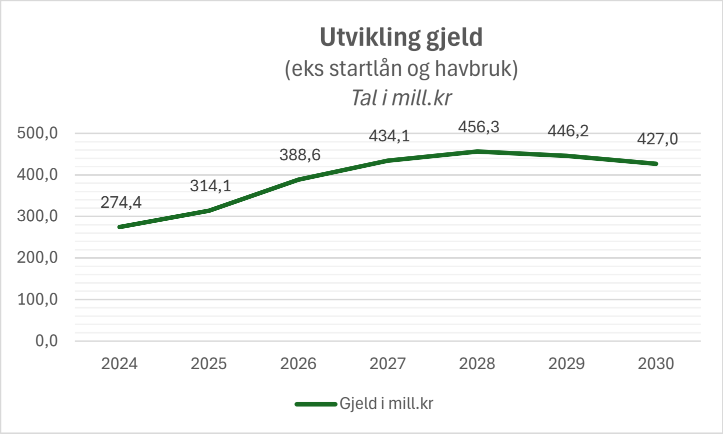

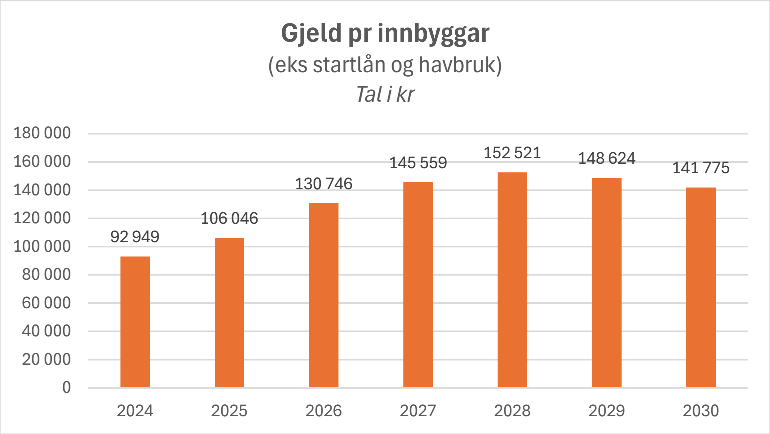

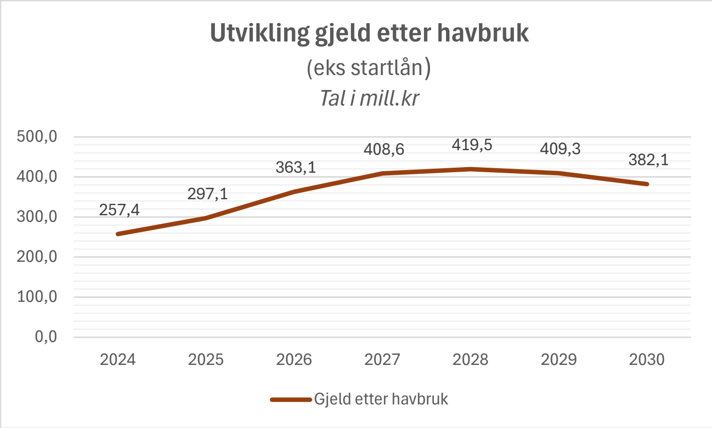
Utvikling gjeld etter havbruk
(eks startlån)
Tal i mill.kr
500,0
400,0
300,0
200,0
100,0
0,0
257,4
297,1
363,1
408,6
419,5
409,3
382,1
2024
2025
2026
2027
2028
2029
2030
Gjeld etter havbruk

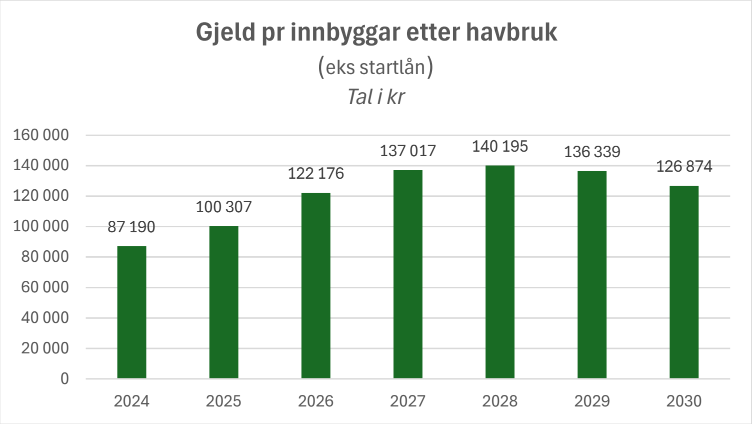
Gjeld pr innbyggar etter havbruk
(eks startlån)
Tal i kr
160 000
140 000
120 000
100 000
80 000
60 000
40 000
20 000
0
87 190
100 307
122 176
137 017
140 195
136 339
126 874
2024
2025
2026
2027
2028
2029
2030

3.6 Verknad av fond

Verknad av det nye inntektssystemet har ramma oss hardt. Samanlikna med statsbudsjettet for 2024 ligg me an til å få 13,6 mill.kr mindre i 2025, medrekna deflatoren. Etter nysaldering i statsbudsjettet 01.11.24 vil me motta 2,3 mill.kr ekstra. Tapet vert difor redusert til 11,3 mill.kr. Det er difor ei utfordring å få budsjettet i balanse på kort sikt.

Med forslag om å halvere den delen av havbruksmidlar som vert nytta til ekstraordinære avdrag, er bruken av frie fondsmidlar berekna slik :

	Tal i 1000 kr					
	2025	**2026**	**2027**	**2028**		**SUM**
Bruk av fond	-11 794	1 543	-15 827	-328		-26 406

Pr. 01.01.2024 utgjer de frie fonda 83,3 mill.kr. Dei frie fonda vil såleis verte redusert gjennom perioden. Kommunedirektøren vil samstundes peike på at det er risikofylt å basere seg på havbruksmidlane, då det vil vere usikkert korleis både ordninga og marknaden vil sjå ut om ein del år.

3.7 Andre føresetnader

- Ut frå eit mål om å redusera sjukefråvær er det lagt inn ein dekning på sjukevikar på 1,75 % på dei ulike tenesteområda som har behov for å henta vikar ved sjukdom.
- Det er ikkje budsjettert med langtidsfråvær med tilhøyrande sjukelønsrefusjonar.
- Felles avskrivingar er samla på kap. 9000 (finans), mens avskrivingar på sjølvkostområda ligg på sine respektive områder.
- Det er ikkje lagt inn forventa lønsutvikling på det einskilde ansvarsområde, det er avsett fond på 8 mill. på finansområde til å ivareta løn og pensjon

3.8 Driftsbudsjett 2025-2028

Økonomisk oversikt drift - Budsjett 2025-28

Tal i 1000 kroner	*Budsjett 2025*	*Rev.budsjett 2024*	*Rekneskap 2023*	*Budsjett 2026*	*Budsjett 2027*	*Budsjett 2028*
DRIFTSINNTEKTER						
Rammetilskot	-150 536	-138 013	-118 750	-155 805	-161 258	-166 902
Inntekts- og formueskatt	-117 258	-130 088	-130 545	-121 362	-125 610	-130 006
Eigedomsskatt	-10 500	-10 500	-10 553	-10 500	-10 500	-10 500
Andre skatteinntekter	-		-	-	-	-
Andre overføringer og tilskot frå staten	-8 900	-24 900	-10 211	-33 500	-9 900	-42 700
Overføring og tilskot frå andre	-39 783	-32 950	-57 231	-41 175	-42 616	-44 108
Brukarbetaling	-9 859	-10 891	-12 134	-10 205	-10 562	-10 931
Sals- og leigeinntekter	-26 385	-24 481	-30 288	-27 309	-28 264	-29 254
Sum driftsinntekter	**-363 221**	**-371 823**	**-369 711**	**-399 855**	**-388 710**	**-434 401**
DRIFTSUTGIFTER						
Lønsutgifter	208 307	196 810	187 237	215 598	223 144	230 954
Sosiale utgifter	55 116	50 292	38 291	57 045	59 042	61 108
Kjøp av varer og tenester	69 042	72 396	107 793	71 359	73 856	76 441
Overføring og tilskot til andre	20 186	16 391	21 504	21 245	19 401	20 080
Avskriving	17 100	16 818	15 769	17 699	18 318	18 959
Sum driftsutgifter	**369 751**	**352 707**	**370 593**	**382 945**	**393 761**	**407 542**
Brutto driftsresultat	**6 530**	**-19 116**	**882**	**-16 910**	**5 051**	**-26 859**
FINANS						
Renteinntekter	-2 915	-1 715	-3 392	-2 915	-2 915	-2 915
Utbytte	-90	-90	-89	-90	-90	-90
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidlar	-	-	-	-	-	-
Renteutgifter	12 454	13 142	10 494	13 300	15 864	17 780
Avdrag på lån	12 804	23 509	11 513	22 570	15 124	28 532
Netto finansutgifter	**22 254**	**34 846**	**18 526**	**32 865**	**27 983**	**43 307**
Motpost avskriving	-17 100	-16 818	-15 769	-17 699	-17 407	-16 320
Netto driftsresultat	**11 684**	**-1 088**	**3 640**	**-1 743**	**15 627**	**128**
Netto driftsresultat i %	***-3,2 %***	***0,3 %***	***-1,0 %***	***0,4 %***	***-4,0 %***	***0,0 %***
DISPONERING ELLER DEKKING AV NETTO DRIFTSRESULTAT						
Overføring til investering	700	700	783	700	700	700
Avsetning til bundne fond	68	813	782	0	0	0
Bruk av bundne fond	-658	-2 339	-3 861	-500	-500	-500
Avsetning til disposisjonsfond	-	2 114	-	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-11 794	-200	-1 344	1 543	-15 827	-328
Dekking av tidlegare års meirforbruk	-		-	0	0	0
Sum disponering	**-11 684**	**1 088**	**-3 640**	**1 743**	**-15 627**	**-128**
Framført til inndekking i seinare år (meirforb	-	***0***	***0***	-	-	-
Sum fondsbruk 2025-28		***-26 406***				

4.0 Gjennomgang av dei ulike tenesteområda

OPPSUMMERT	BUDSJETT 2025	Endring budsjett i kr	Endring budsjett i %	Rekneskap 2023
SUM SENTRALADM, STAB, STØTTE, PLAN	30 007 456	2 004 295	7,2 %	34 763 119
SUM OPPVEKST	98 251 276	1 371 507	1,4 %	97 417 996
SUM HELSE OG SOSIAL	106 690 704	2 784 017	2,7 %	115 535 471
SUM LANDBRUK / TEKNISK	34 883 169	3 837 682	12.4 %	32 592 100
SUM EININGAR	**269 832 605**	**9 997 500**	**3,8 %**	**280 308 686**

Tabellen ovanfor viser samla utvikling langs dei ulike hovudkapitla eller sektorområda kommunen er delt inn i. Kvart sektorområde er vidare delt inn i ansvarsområde, eit ansvarsområde er eit økonomisk rapporteringsnivå som er sett saman av ulike kontoar og i ein del tilfelle ulike funksjonar. Budsjettprosessen i Tysnes kommune er tradisjonelt gjort på ansvarsnivå.

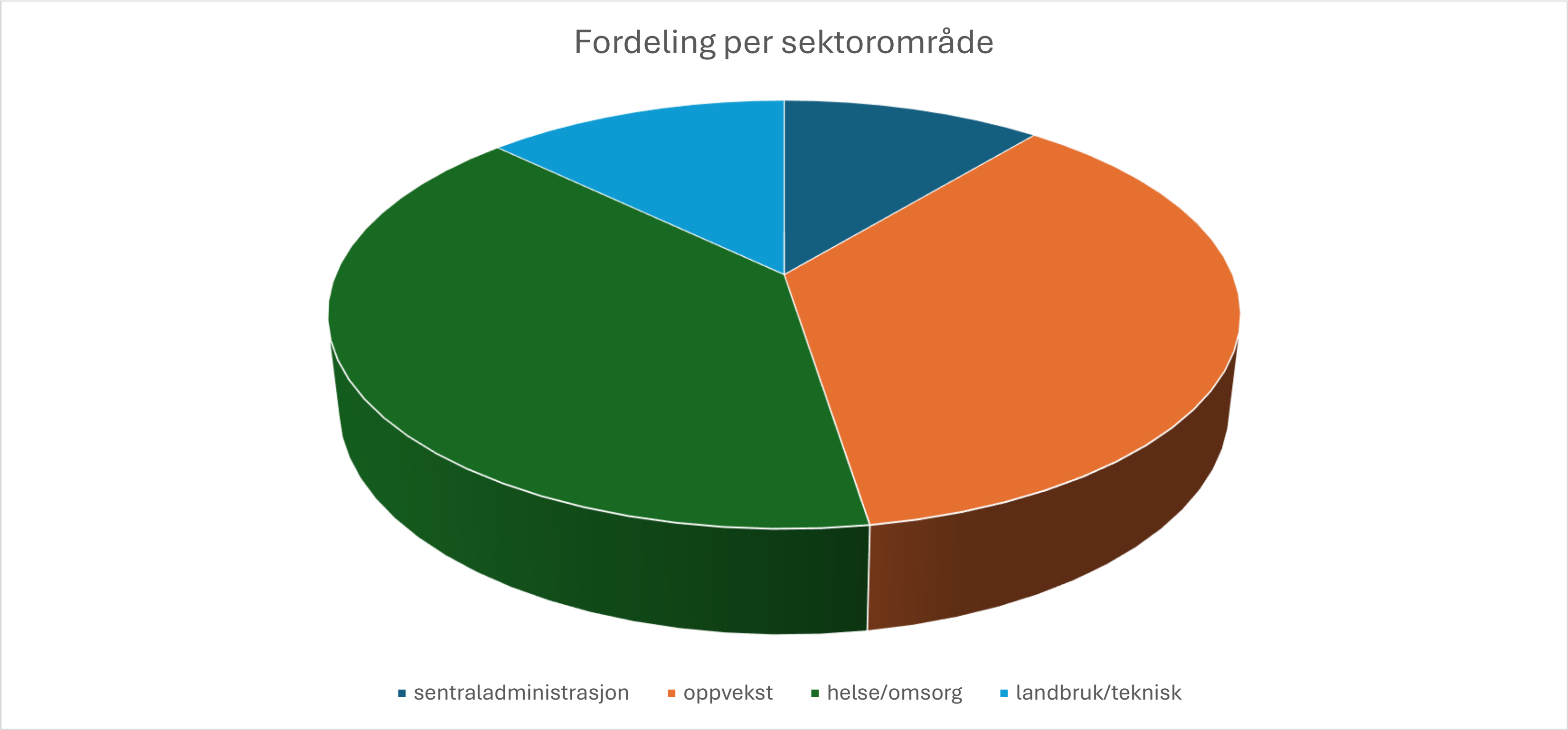

Diagrammet viser fordeling per sektorområde. Det største sektorområde er helse og omsorg (40%), etterfylgt av oppvekst (36%). Sentraladministrasjonen utgjer 11% medan landbruk/teknisk utgjer 13%.

4.1 Sentraladministrasjonen, stab/støtte, kultur/næring, politisk styring – hovudkapittel 1.1

	Budsjett 2025	Revidert budsjett 2024	Endring 2025 mot rev. budsjett 2024	Rekneskap 2023
SUM SENTRALADMINISTRASJON/STAB/STØTTE	30 007 456	28 003 161	7,2 %	34 763 119

Budsjettområde har ein auke på 7,2 prosent samanstilt med revidert budsjett for 2024. I nominell verdi er budsjett for 2025 auka tilsvarande om lag kr 2 004 295 samanlikna med revidert budsjett for 2024.

I det underståande går me gjennom hovudkapitelet fordelt på ansvar. Der det finnes god statistikk vil me fyrst visa til statistikk innan ulike temaområder før me går inn på dei konkrete ansvarsområda. Statistikken er i hovudsak henta frå KOSTRA og er justert for utgiftsbehov.

4.1.1 Administrasjon, styring og fellesutgifter – data

Figuren under viser Tysnes kommune sitt berekna utgiftsbehov knytt til administrasjon, styring og fellesutgifter. Det samla utgiftsbehovet er estimert til 141,2%, i praksis betyr dette at inntektssystemet vurderer at Tysnes kommune, som liten kommune, krev ein større del av totalen til administrative funksjonar enn landsgjennomsnittet som då alltid er på 100 %. Dette skjer ofte fordi mindre kommunar står overfor spesifikke utfordringar som krev ein større kostnad per innbyggar samanlikna med store kommunar, eksempelvis kan større kommunar betre nyttiggjera seg av stordriftsfordelar. Andre faktorar som kan påverka er kompleksitet i administrasjonen, geografi og inntektskjelde. Til samanlikning ligg gjennomsnittet for kommunar i same kostragruppe på 128,9 %.

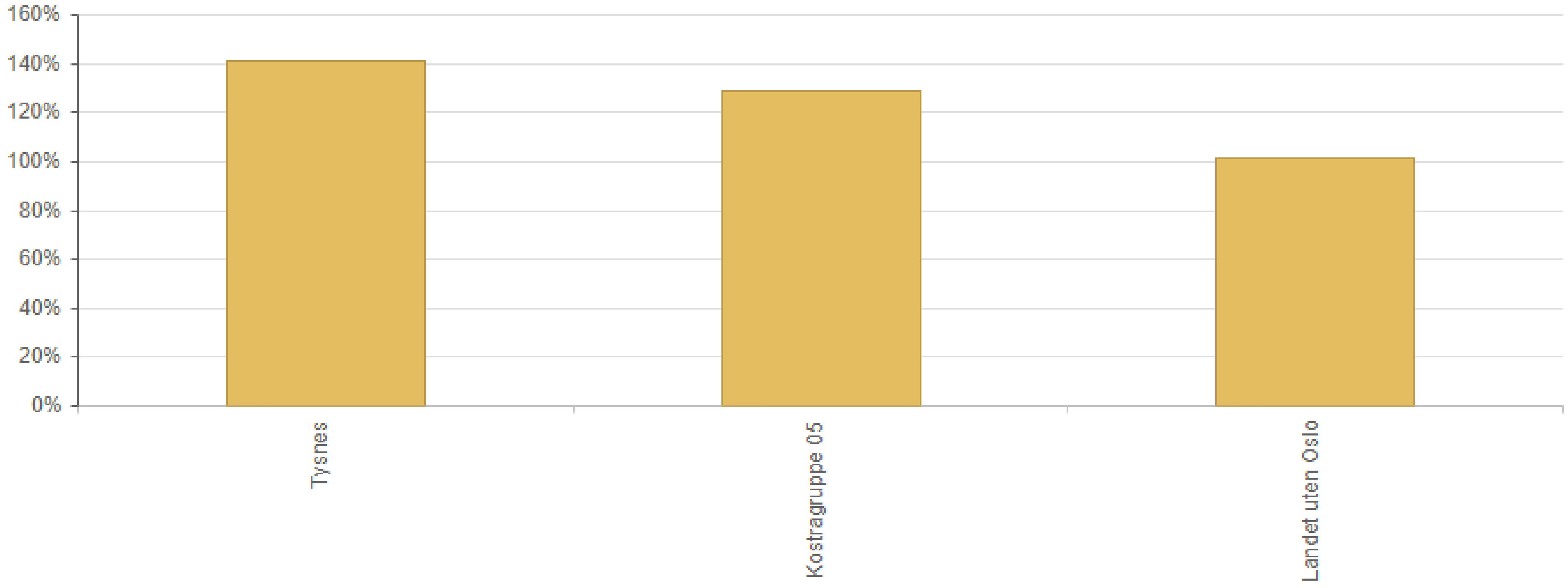

Tabellen under viser Tysnes kommune sine kostnader til administrasjon, styring og fellesutgifter per innbyggjar, tala i tabellen er justert for utgiftsbehov og for inflasjon med deflator. Dette betyr at tala lar seg samanlikna med andre og såleis gjev uttrykk for Tysnes kommune sin produktivitet samanlikna med andre kommunar.

	Tysnes 2022	Tysnes 2023	Kostragruppe 05 2023	Landet uten Oslo 2023
Brutto driftsutgifter per innbyggjar (100) politisk styring	798	1079	915	512
Brutto driftsutgifter per innbyggjar (110) kontroll og revisjon (B)	220	199	267	144
Netto driftsutgifter per innbyggjar (120) administrasjon (B)	4 495	4 802	5 637	4 360
Netto driftsutgifter per innbyggjar (130) administrasjonslokale (B)	255	273	576	541
Netto driftsutgifter pr. innbyggjar til Adm, styring og fellesutgifter (B)	5 948	6 527	8 294	6 276

Dersom me ser samla netto driftsutgifter per innbyggjar til administrasjon, styring og fellesutgifter, driv me rimelegare enn kommunane i same kostragruppe (1767 kr per innbyggar), medan me driv 251 kr per innbyggar dyrare enn landsgjennomsnittet.

4.1.1.1 Politisk styring, kommunestyre, formannskap og nemnder

Tabellen under viser budsjett 2025 for politiske styring, delt i tre ansvarsområde.

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2025	Revidert budsjett 2024	Endring 2025 mot rev. budsjett 2024	Rekneskap 2023
1100	Kommunestyre, formannskap, nemnder	5 598 481	5 638 415	-0,7 %	6 684 911
1140	Utval og råd	63 118	59 119	6,8 %	125 040
1192	Kommune- og stortingsval	507 030	-	-	1 003 504

Ansvar 1100 kommunestyre, formannskap og nemnder

Ansvarsområde for kommunestyre, formannskap og nemnder er redusert med 0,7 % samanlikna med revidert budsjett for 2024. Til dette ansvarsområde ligg budsjettering for funksjonane til kommunestyre, formannskap, tenesteutval og utval for landbruk og teknisk. I tillegg ligg godgjersle for folkevalde også i ulike nemnder under dette ansvaret, samt ordførar/varaordførar, revisjon og plansaksbehandling.

Godtgjersla til folkevalde har og ei lita reduksjon, som kan grunngjevast med at det vart budsjettert ekstra her til folkevaldopplæring i inneverande år. Sjølv om det er ein reduksjon frå 2024 til 2025, er det ein lite vekst frå året før (2023).

Tilleggsløyvingar er vidareført på same nominelle nivå som i 2024. Det betyr at formannskap og ordførar til saman disponerer kr. 100 000 i tilleggsløyvingar. Ordføraren har totalt kr 25 000 av samla tilleggsløyvingar, dette dekker også gåver ved representasjon.

Støtte til kommunestyregruppene er vidareført med kr. 50 000 for 2025.

Innanfor område plan er det sett av kr 900 000 til kjøp av konsulenttenester. Dette er ein auke med kr 300 000 frå revidert budsjett for 2024. Budsjettet på konsulenttenester må samsvara med planstrategien vår. Konsulenttenester er nytta hovudsakleg når me jobbar med planar opp mot plan- og bygningslova.

Revisjon føl av særutskrift for kontrollutvalet, det er foreslått ein reduksjon på område tilsvarande 25,1 %. Administrasjonen vurderer aldri framlegg til budsjett innanfor dette område og viser til særutskrift frå kontrollutvalet for nærare informasjon.

Ansvar 1140 utval og råd

På dette ansvaret fører me kostnader til eldreråd/råd for menneske med nedsett funksjonsevne, ungdomsråd og arbeidsmiljøutval. Samla er det budsjettert ein auke på kr 4000. Denne auken er knytt til bedriftshelsetenesta si deltaking i arbeidsmiljøutvalet (konsulenttenester).

Møtegodtgjersla for desse utvala blir framleis ført på 1100. I all hovudsak er den budsjetterte endringa ei tilpassing til faktisk drift. Når det gjeld ungdomsrådet er posten for opplæring og kursutgifter budsjettert på eit nivå som er i samsvar med forventa bruk, det er vidareført ein tiltakspott for ungdomsrådet på kr 15 000.

Ansvar 1192 kommune og stortingsval

Det er Stortingsval i 2025 og det vert såleis budsjettert noko kostnader her, hovudsakleg til personalkostnader, men òg opp mot valutstyr og leige av lokale. Dersom me vurdera gjennomføring av røysteperioden i eigne bygg, kan det gje ei innsparing på leigeutgifter på 15.000, samt noko innsparing knytt til bemanning.

4.1.1.2 Administrasjon og felleskostnader

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2025	Revidert budsjett 2024	Endring 2025 mot rev. budsjett 2024	Rekneskap 2023
1120	Rådmannskontor	10 359 624	10 482 523	-1,2%	11 571 464
1150	Administrasjonsbygg	80 000	30 000	166,7 %	124 792
1180	Fellesfunksjonar	8 107 777	6 790 397	19,9 %	9 534 093
1181	Tillitsvald	872 286	884 144	-1,3 %	936 149

Ansvar 1120 Rådmannskontoret

Ansvaret dekker stort sett alt av kommunale stabsfunksjonar slik som økonomi, løn, innkjøp, IT, personal, kommunikasjon, eigedomsskatt og kvalitet. I tillegg ligg mellom anna beredskap til dette ansvarsområde.

På rådmannskontoret er det ein reduksjon på -1,2 %. Dette skuldast blant anna at stillinga som assisterande rådmann vert sett i vakanse i 2025. I tillegg reduserer me konsulenttenester med kr 700.000. Bruk av konsulenttenester er hovudsakleg knytt til lønsfunksjonen der me har avtale med Azetz, som grunna ei sårbarheitsanalyse bistår med oppgåver opp mot lønsføring i det daglege, og særskilt opp mot feriar og anna fråvær. Lønssystemet er eit komplekst fagområde, både med system og prosess, men det har òg ei kompleksitet knytt opp mot avtaleverk. Løysinga med konsulent har ikkje gjeve den støtta me har ønskt for inneverande år.

Når denne konsulentposten blir foreslått redusert, er det med bakgrunn i at me vurderer det meir tenleg på kort og lengre sikt å tilsetja ein løns- og personalmedarbeidar i fast stilling. Stillinga er difor lagt inn i samla lønsbudsjett. Økonomisk vil det om lag koma likt ut, men gevinsten med å ha denne ressursen i eige hus er vesentleg.

Funksjonen *beredskap* er vidareført om lag som i dag med kr 116 000. Dette dekker lisens på UMS varsling, satellittelefonar og overføring til Bergen kommune som held sivilt beredskapslager for kommune, og RAYVN, som er rapporteringssystemet me nyttar til registrering av store og små kriser.

Ansvar 1150 Administrasjonsbygg

Ansvaret er vidareført som i dag, men me har valt å samla innkjøp av tilfeldig inventar på dette ansvaret framfor å ha mindre avsetjingar til dette på dei einskilde ansvarsområda. Årsaka til at me gjer det er at me då ikkje vil ha trong for å ha ein liten buffer på kvart ansvarsområde knytt til moglege utskiftingar av kontorstolar og bord. Det er samla sett av kr 80 000 til føremålet. Dette beløpet er auka frå 2024, og har samanheng med behov for noko oppgradering i samband med ombygging. Dersom dette beløpet vert for lite, viser me til at kommunedirektøren får fullmakt til å gjera naudsynte tilpassingar på tvers av ansvarsområda for å ivareta naudsynte kjøp.

Ansvar 1180 Fellestenesta

Under dette ansvaret ligg felles sekretariat, IKT lisensar og driftsavtaler, telefonikostnader, kontingentar og kjøp av konsulenttenester som dei største postane.

Bemanning i kommunen si post- og arkivteneste er i realiteten vidareført på same nivå som i 2024, med ei lita reduksjon då deler av lønsutgiftene vert ført på val (ansvar: 1192).

Ei stadig utvikling mot meir digital kommunikasjon og større krav til fagsystem og integrasjonar har auka kostnader på dette område som ei naturleg nedside. Den potensielle vinsten av ein del av dei same systema vert ført på tenesteområda. Ein meir digital kommune er også monaleg meir sårbar for både tilfeldige hendingar og handlingar gjort med vonde forsett. Det ligg inne midlar for e-læring og gjennomføring av ulike tryggleikstiltak, det ligg likevel ikkje inne midlar til avtaler om særskilte innsatsgrupper for IT tryggleik.

Samarbeidsavtalen med IKTNH er signert og me er i gong med implementering inn i fellesskapet. Kostnader knytt til implementert i fellesskapet er om lag 1.mill. I tillegg kjem ei kvartalsvis driftskostnad på kr 660.000. Samla sett vert denne posten auka monaleg frå 2024. Samstundes reduserer me konsulenttenestene samanlikna med rekneskapet i 2023. Fram til no har me nytta Atea i stor grad når det gjeld drift, lisensar og supportstøtte på IT. Dette samarbeidet vert fullt ut erstatta av IKTNH i fortsetjinga.

Lisensar er redusert med kr 830.000, og har samanheng med overgang til IKTNH.

I 2023 er det gjort ei rekkje endringar av fagsystem, dei viktigaste endringane er at det er innført nytt fagsystem for barnevern, sosial, nytt sak og arkiv system, innkjøpssystem, ny nettside og intranettløysing. Det har ikkje vore like omfattande endringar i 2024, men det har vore arbeidd med å vidareutvikla fagsystema og noko opplæring, både internt og med eksterne ressursar.

Det er vidareført ein post tilsvarande kr. 180.000 til felles opplæringstiltak, dette er mellom anna felles leiaropplæring, kurs innan IT eller andre felleskurs i verksemda.

Bedriftshelseteneste og velferdstiltak for heile verksemda vert også ført på dette ansvarsområde.

Det er lagt inn kr 300.000 avlevering av arkiv i 2025. Me vil ha fokus på avlevering av personalarkiv, fortrinnsvis i løpet av 2025. Me er samstundes i gong med eit samarbeid med IKA-Hordaland for digitalisering av bygg-, plan- og oppmålingsarkiv. Det er ønskjeleg å vera i gong med denne prosessen i løpet av 2025, men me vil truleg jobba vidare med det også i 2026.

Det er ønskjeleg å gjera ei justering av dette ansvaret frametter, slik at post- og arkivtenesta vert skilt frå andre fellesfunksjonar. Dette er ei rein teknisk tilpassing og vil ikkje har budsjettmessige konsekvensar. Det vert lagt til grunn at denne endringa kan gjerast administrativt.

Ansvar 1181 tillitsvalde

Frikjøp av tillitsvalde vert rekna som del av kommunen sine administrasjonskostnader. Hovudavtalen for kommunalt avtaleområde regulerer frikjøp av tillitsvalde. I verksemda vår er det no tre organisasjonar som er så store at dei har rett på frikjøp. Dette er Fagforbundet, Utdanningsforbundet og Norsk sjukepleieforbund (NSF). Kostnader på dette område vert i realiteten regulert gjennom Hovudavtalen mellom KS og forhandlingssamanslutningane på arbeidstakarsida. Fagforbundet har frikjøp tilsvarande 0,65 årsverk, medan Utdanningsforbundet har frikjøp tilsvarande 0,2 årsverk, NSF har frikjøp tilsvarande 0,1 årsverk.

Personvernombod har vore delvis knytt til dette ansvaret. Denne funksjonen vil bli ivareteke i samarbeidet med IKTNH, som har eit eige personvernombod for kommunane. Denne samarbeida med kommunane, som vidare må sikra omlag ei 20 % stilling knytt mott sikkerheit. Denne ressursen vil bli trekt frå andre oppgåver knytt til ansvar 1120.

Hovudverneombod har rett på frikjøp etter arbeidsmiljølova og det er vidareført eit frikjøp tilsvarande 20 % av stillinga. Utover dette pliktar arbeidsgjevar å legga til rette for at hovudverneombod får tid til å utføra sine oppgåver.

4.1.2. Næringsutvikling, reiseliv, veterinær og alkoholomsetnad - data

Tysnes kommune har i dag eit ansvarsområde for næringsutvikling og eitt for reiseliv. Forutan dette vert det ytt støtte til veterinærtenester for landbruket og sikra forvaltningsmessig oppfølging av alkoholomsetnad. I det understående vil me vise litt tal frå KOSTRA, talgrunnlaget her er stort sett knytt til ansvar for næringsutvikling og reiseliv.

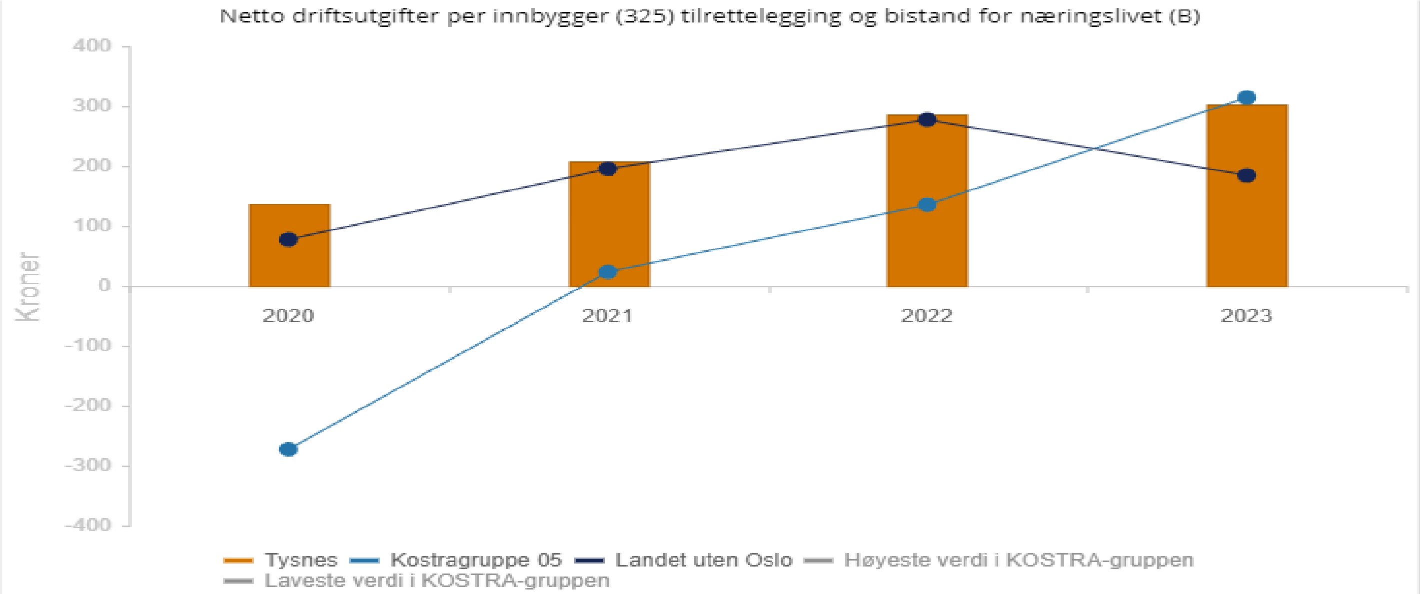

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	136	207	285	302
Kostragruppe 05	-273	23	135	314
Landet uten Oslo	77	195	277	184

Figuren over viser netto driftsutgifter til tilrettelegging og hjelp for næringslivet. For Tysnes kommune er det reiseliv, og råd og rettleiing gjennom kommunen som vert ført på denne funksjonen.

Tysnes kommune nyttar litt meir ressursar på desse områda enn landsgjennomsnittet og om lag det same som kommunar i vår kostragruppe.

Tysnes kommune endar opp som nr. 150 av alle kommunar på NHO sitt næringsbarometer. Dette er eit lite opprykk frå plasseringa som nr 176 i 2023. Meir informasjon om dette kan lesa om i rapporten her: NHO sitt næringsbarometer

4.1.2.1 Næringsutvikling og reiseliv

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2025	Revidert budsjett 2024	Endring 2025 mot rev. budsjett 2024	Rekneskap 2023
1430	Næringsutvikling	342 942	192 942	77,7 %	100 450
1434	Reiseliv	706 000	766 000	-7,8 %	897 299
1455	Veterinær	0	200 000	-100 %	167 927
1456	Veterinærsamarbeid	0	-31 200	-100 %	24 648
1434	Alkoholomsetnad og kontroll	-10 000	-8 306	20,4 %	-211

Ansvar 1430 næringsutvikling

Området næringsutvikling er vidareført på same nivå som i 2024, men med ei auke for kontingent i Invest in Sunnhordland. Det er lagt inn kr. 150.000 til dette, men det skal arbeidast med å få deler av dette finansiert eksternt. Kjøp av tenester frå Atheno vert vidareført med kr 100.000 og er då i fyrste rekkje tenkt som ei støtta til nyetablerarar og verksemder i omstilling. Avtalen med Atheno skulle vore fornya i 2024. Sjølv om den ikkje er fornya, som planlagt i 2024, vert med fakturert for denne støtta. Me må sjå på avtalen i løpet av fyrste del av 2025.

Området vart styrka i 2024 i samsvar med politisk vedtak om å auka tilskot til næringsutvikling, rettleiing og samlingar, herunder støtte til First Lego League med kr 100.000.

Ansvar 1434 reiseliv

Innan område reiseliv har me lagt opp til ei vidareføring av budsjettet slik det låg i 2024. Endringa er i all hovudsak knytt til korleis me fører faste driftstilskot. Når mellom anna årleg kostnad for Miljøfyrtårn vert ført på dette ansvaret så er det knytt til at dette var ein del av Visit Sunnhordland sitt prosjekt for berekraftige reisemål. Reduksjonen er gjort for å redusera omfang av drifta.

Me hadde ein vekst på dette området i 2021 etter at me tilslutta oss Visit Bergen, samla kostnader til kontingentar og driftsavtalar på dette område er slik:

Visit Sunnhordland	Kr 40 000
Visit Bergen	Kr 55 000
Miljøfyrtårn (kontingent og re-sertifisering)	Kr 66 000
Geopark Sunnhordland	Kr 70 000
Avtale om Turistinformasjon	Kr 100 000

Avtale Bruntveit Landhandel	Kr 25 000
Tilskot Hordfast	Kr 0
SUM	Kr 406 000

Forutan desse kostnadene kjem også leigeutgifter til servicerom/venterom på kaien, lysing i Bladet Tysnes si sumaravis og noko driftskostnader for Våge gjestehamn inn på dette ansvaret.

Mot revidert budsjett i 2024 ser det ut som området har ein nedgang med 7,8 %. Desse tala inkluderer bruk av disposisjonsfond (erstatning på 2.mill. frå Vestland fylkeskommune- satt på fond) med kr 150.000 til husleige av servicebygg/venterom i Våge.

Avtale for turistinformasjon er regulert opp med kr. 20 000, det er i tillegg lagt inn kr. 100 000 til tilskot til Lego First League på dette området, dette imidlertid med funksjon for næring (som nemnt over under 1430).

Ansvar 1455 Veterinær og ansvar 1456 Veterinærsamarbeid

Frå 2025 er området og dei tilhøyrande tilskota overført området for landbrukssamarbeid.

Ansvar 1460 alkoholomsetnad og kontroll

Ansvaret for alkoholomsetnad og kontroll ligg til næringsutvikling som ein naturleg konsekvens av at verksemder får sals- og skjenkeløyve og høve til å selja tobakk. Aktiviteten på område vert vidareført som i dag.

Tysnes deltek i eit kommunesamarbeid der Sauda kommune er vertskap for kontrollverksemda. Avgifter til løyver vert fakturert i samsvar med gjeldande forskrifter. Samanlikna med tidlegare år vert sals- og skjenkegebyr auka til kr 110.000. Det gjer at me samla sett får ei endring på 20,4 % mot revidert budsjett i 2024.

4.1.3 Kyrkjeleg administrasjon

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2025	Revidert budsjett 2024	Endring 2025 mot rev. budsjett 2024	Rekneskap 2023
1570	Kyrkjeleg administrasjon	3 020 000	2 882 777	4,8 %	2 795 272

Kommunen har ansvar for lokal finansiering av den norske kyrkja lokalt. Dette ansvaret er heimla i trossamfunnslova § 14, 2.- 4.ledd. :

«Kommunen gir tilskudd til kirkens virksomhet lokalt, herunder tilskudd til bygging, vedlikehold og drift av kirkebygg. Tilskuddet skal sikre at kirkebyggene holdes i forsvarlig stand, slik at de kan benyttes til gudstjenester og kirkelige handlinger. Tilskuddet skal også sikre at soknet har tilfredsstillende bemanning ved gudstjenester og kirkelige handlinger, herunder kirketjener, klokker og organist/kantor ved hver kirke, og tilstrekkelig administrativ hjelp. Kommunens tilskudd gis etter budsjettforslag fra soknet. I budsjettforslaget skal også tilskudd til kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk inngå.

Etter avtale med soknet kan kommunen yte tjenester i stedet for å gi tilskudd etter andre ledd.

Kommunen kan ta opp lån for å finansiere investeringer i kirkebygg og tilhørende varige driftsmidler.»

Forutan tilskot til kyrkjeleg administrasjon har kommunen også ansvar for drift og forvaltning av gravplassar. Dette tilskotet vert gjeve gjennom tenester og ikkje som direkte tilskot til Kyrkjeleg fellesråd, budsjettmessig vert tenestene ført på hovudkapitel 4 – teknisk drift.

Figuren nedanfor viser Tysnes kommune sine netto driftsutgifter per innbyggjar til kyrkjeleg administrasjon.

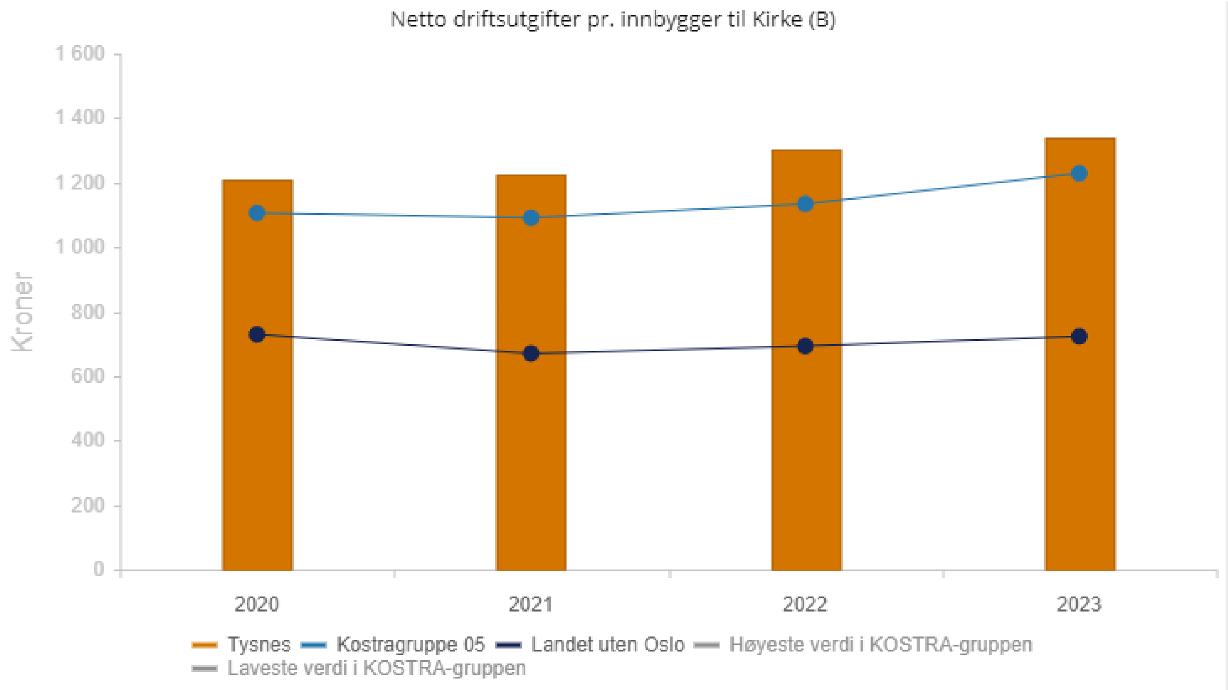

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	1 209	1 224	1 304	1 338
Kostragruppe 05	1 106	1 091	1 134	1 229
Landet uten Oslo	729	670	693	723

For få år sidan viste same oversikten at våre netto driftsutgifter var lågare enn kostragruppa, samstundes som me låg over landsgjennomsnittet. No viser oversikten imidlertid at driftsutgiftene også ligg over gjennomsnittet i kostragruppa.

Fig. 4.1.4.1: Netto driftsutgifter per innbyggjar til den norske kyrkja (390)

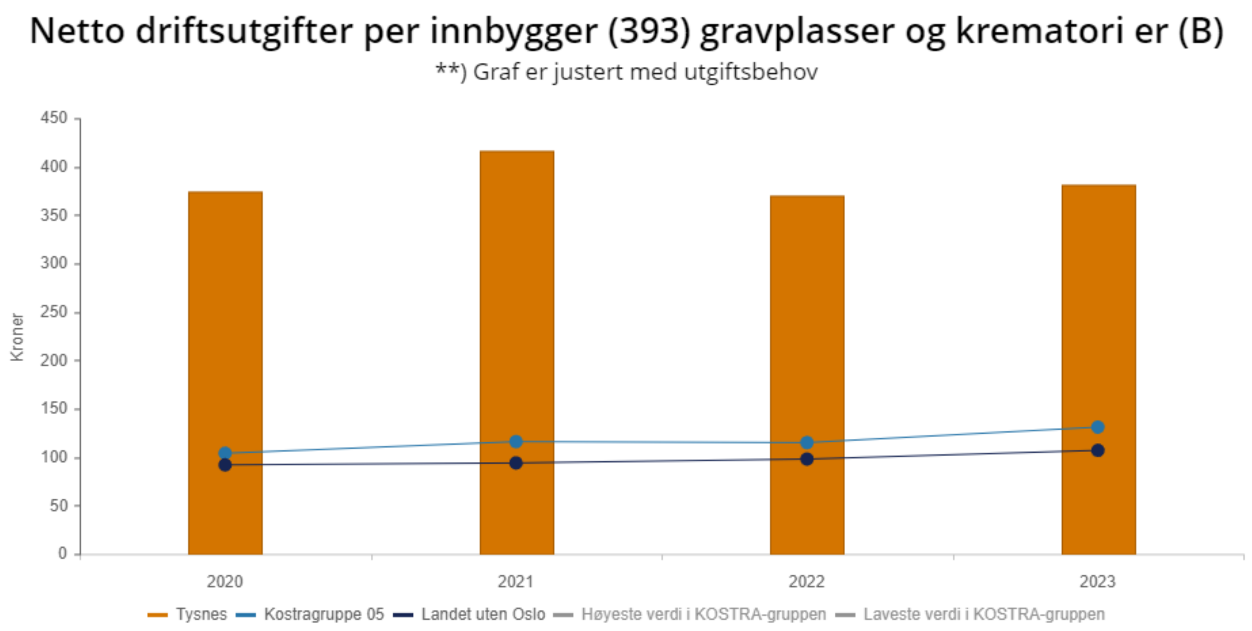

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	375	417	370	382
Kostragruppe 05	104	116	115	131
Landet uten Oslo	92	94	98	107

Figuren viser Tysnes kommune sine utgifter til gravplassar per innbyggjar. Figuren viser eit høgt forbruk samanlikna både med kostragruppe 05 og landet elles. Dette skuldast dei mange gravplassane i kommunen.

Kyrkjeleg administrasjon er i stor grad vidareført slik som revidert budsjett i 2024. Auken er i stor grad knytt til at det vert budsjettert med husleige for lokala på det gamle lensmannskontoret tilsvarande kr. 120.000. Kyrkjeverje har sendt over framlegg til budsjett med eit netto utgiftsnivå tilsvarande kr. 3 519 936. I kommunedirektøren sitt framlegg er ikkje dette ynsket oppfylt.

Forslag til framtidige justeringar på sentraladministrasjonen

Me må vurdera moglegheita for innsparingar og justeringar utan at det går ut over kvaliteten på dei tenestene me skal levera på. Blant anna kan me sjå på moglegheita for å effektivisera tenestene gjennom digitalisering, både av arbeidsprosessar og innbyggarkommunikasjon. Eit døme på dette kan vera å få montert ein kommunevert. Ein kommunevert er ei digital mottaksløysing der innbyggarane kan søka informasjon og kontakt gjennom ein interaktiv touch-skjerm. Med ei slik løysing kan me hjelpa innbyggarane våre å bli meir sjølvhjelpne og samstundes oppretthalda servicegraden og få frigjort tid eller ressursar til andre oppgåver. Ein kommunevert er ikkje lagt inn i budsjettet, men vil liggja med ein kostnad på om lag 49.000 per år (omrekna frå månadsleige).

Ei anna moglegheit for innsparing er gjennom kommunesamarbeid om betening av sentralbord/hovudtelefon. Det er i dag fleire kommunar i IKTNH som samarbeider om å betena sentralbordet for alle kommunane på gitte dagar og tidspunkt. Dette kan frigjera ressursar som i dag betener telefonlina frå kl. 09.00-15.00/5 dagar i veka, til andre oppgåver. Vil kunna gje god effekt i kombinasjon med kommunevert.

Ved å få fleire digitale verktøy som kan effektivisere arbeidsprosessar, må me sikra at tilsette har dei ferdigheitene som trengs for meir digital kvardag.

Vidare må me vurdera fortløpande rom for innsparing på møter og kurs-reiser. Parallelt som me ønskjer å sikra ei fagleg utvikling, må me vurdera om det er mogleg å redusera kostnader knytt til fysiske møter og reisekostnader ved å nytta videokonferanse og digitale samarbeidsverktøy. Dette kan både spare tid og auka effektiviteten.

Dersom tilsette har ønskje om redusert arbeidstid i lys av livsfasepolitikk, kan ei slik tilrettelegging gje rom for innsparing samstundes som me får behalda den tilsette.

Til slutt må det vurderast om stillingar som blir ledige ved naturleg avgang, kan stå ubesette utan at det går utover effektivitet og tenesteleveranse.

4.2 Oppvekst

	Budsjett 2025	Endring	Rev. Budsjett 2024	Rekneskap 2023
SUM OPPVEKST	98 251 276	1,4%	96 879 769	97 417 996

Samla har oppvekstområde ein vekst på 1,4 % samanlikna med revidert budsjett for 2024.

Frå 2025 er kultur, bibliotek, Tysneshallen og frivilligsentralen organisert under hovudområde for oppvekst, men frivilligsentralen er ikkje teke med i tala over.

4.2.1 Grunnskule

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2025	Endring	Revidert Budsjett 2024	Rekneskap 2023
2100	Fellestiltak skulane	3 499 659	- 17,6 %	4 244 906	2 381 656
2120	Onarheim skule	6 480 925	- 1,6 %	6 583 555	5 911 395
2140	Tysnes skule	26 261 305	2,3 %	25 660 312	25 486 065
2150	Uggdal skule	17 199 041	- 0,2 %	17 230 717	15 727 419
	Sum grunnskule	**53 440 930**	**- 0,01%**	**53 719 490**	**49 506 535**

Samla sett på området grunnskule er det ein nedgang. Hadde ein følgt opp med normal lønn og prisvekst som er på 4,1 % så er dette eit betydeleg nedjustert budsjett i forhold til 2024. Det er ei lita auke på Tysnes skule. Noko av grunnen er at rektor si stilling ligg inne med 100 %. Tidlegare har noko av stillinga vore på vaksenopplæring. Nedgangen i fellestiltak skule er i hovudsak skyss, og tilskot til kompetansemidlar.

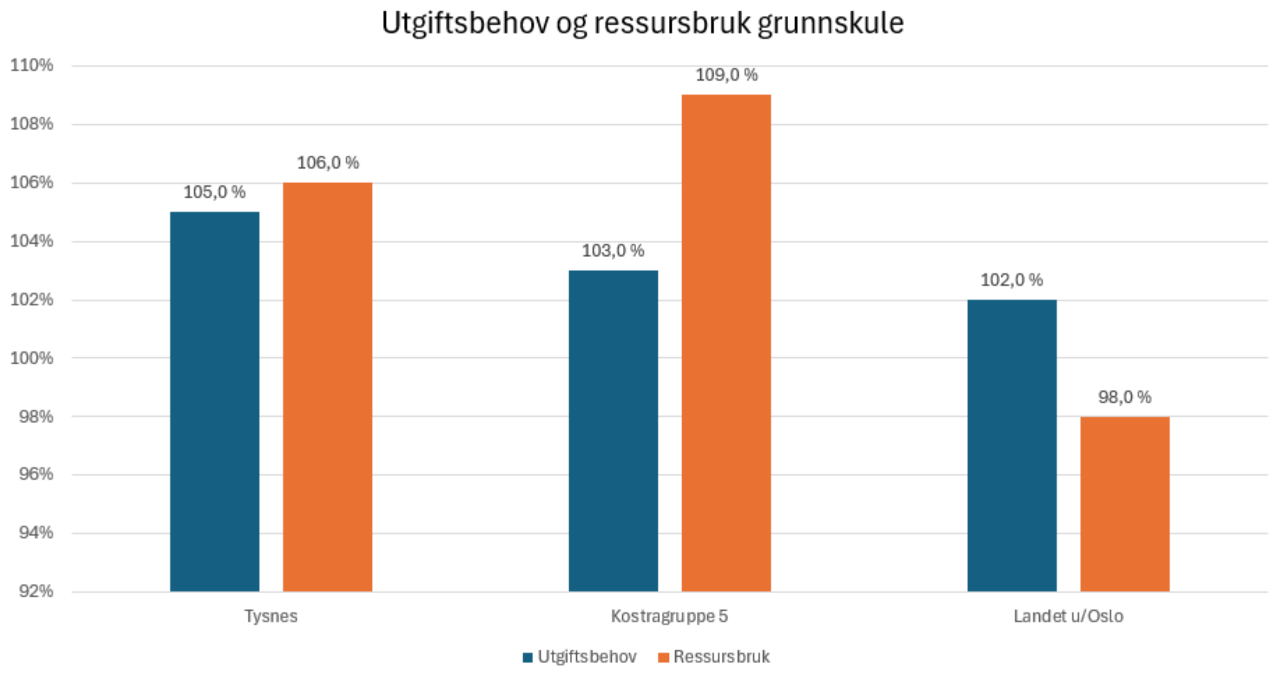

Figuren viser at Tysnes kommune har eit noko høgare utgiftsbehov for å dekka grunnskuletilbodet enn gjennomsnittet for kommunar u. Oslo og kommunar i Tysnes si KOSTRA gruppe.

Ressursbruken er litt høgare enn utgiftsbehovet i seg sjølv, men ein ser at ein ligg lågare enn andre kommunar i vår Kostra gruppe.

Skulane ligg på norm i forhold til kor mange elevar det skal vere per lærar. På ein grunnskole skal forholdet mellom elevar og lærarar i ordinær undervisning i gjennomsnitt maksimalt vere

- 15 elevar per lærar på 1. til 4. trinn
- 20 elevar per lærar på 5. til 7. trinn
- 20 elevar per lærar på 8. til 10. trinn.

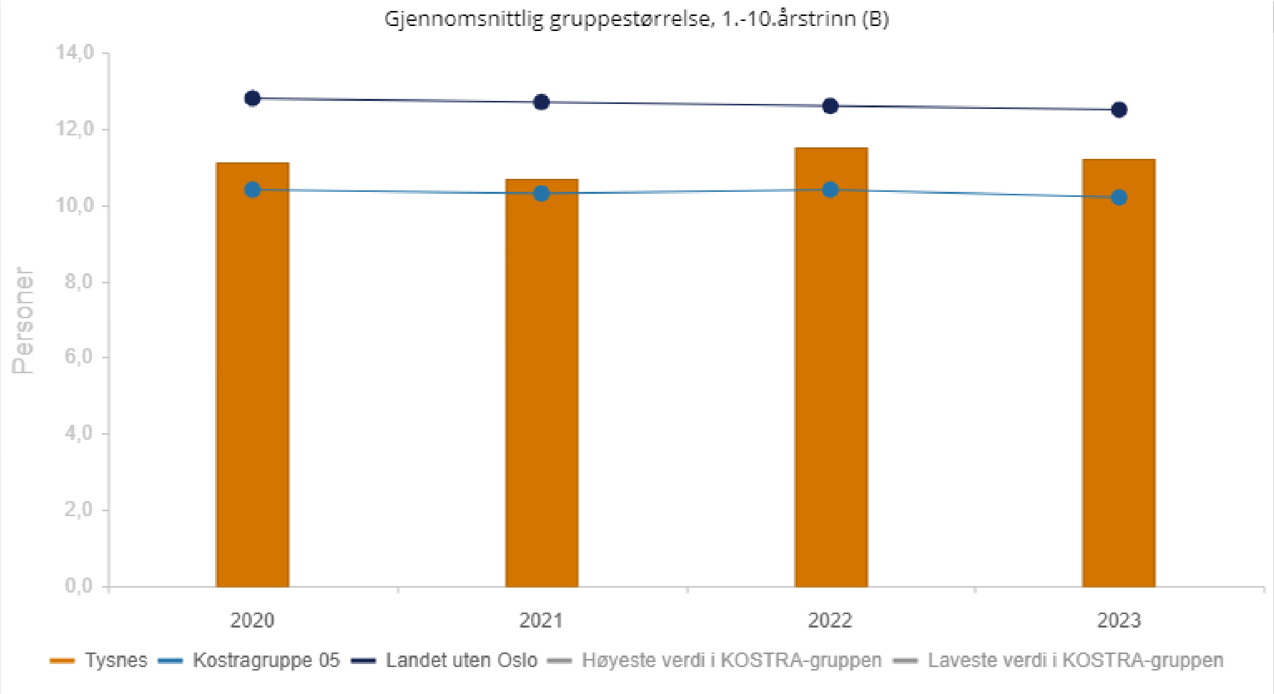

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	11,1	10,7	11,5	11,2
Kostragruppe 05	10,4	10,3	10,4	10,2
Landet uten Oslo	12,8	12,7	12,6	12,5

Figuren viser gjennomsnittleg gruppestorleik frå 1. til 10. trinn i Tysnes kommune. Me ligg over Kostragruppa som me kan samanlikne oss med, men under landet utan Oslo.

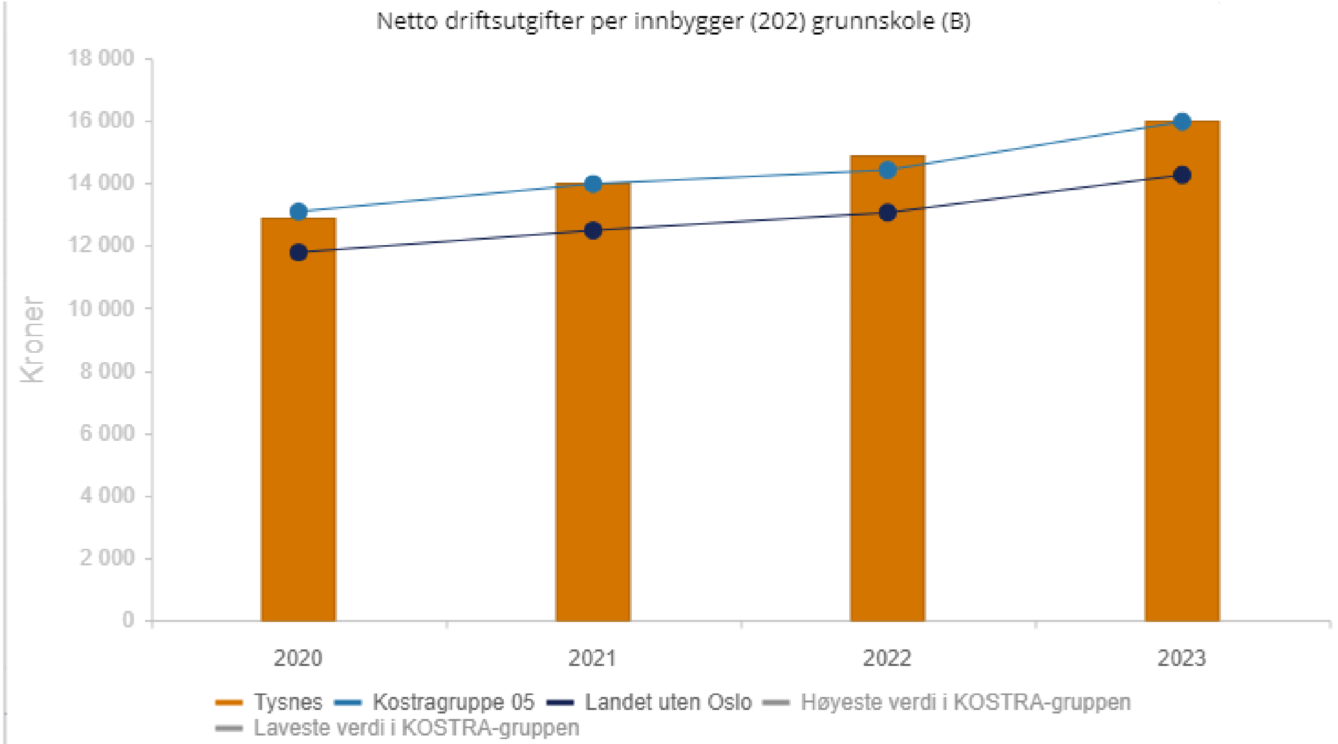

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	12 870	14 005	14 913	15 978
Kostragruppe 05	13 092	13 978	14 425	15 970
Landet uten Oslo	11 783	12 490	13 057	14 266

Figuren viser netto driftsutgifter per innbyggjar. I forhold til kostragruppe 5 ligg me jamt, og litt over landet utan Oslo.

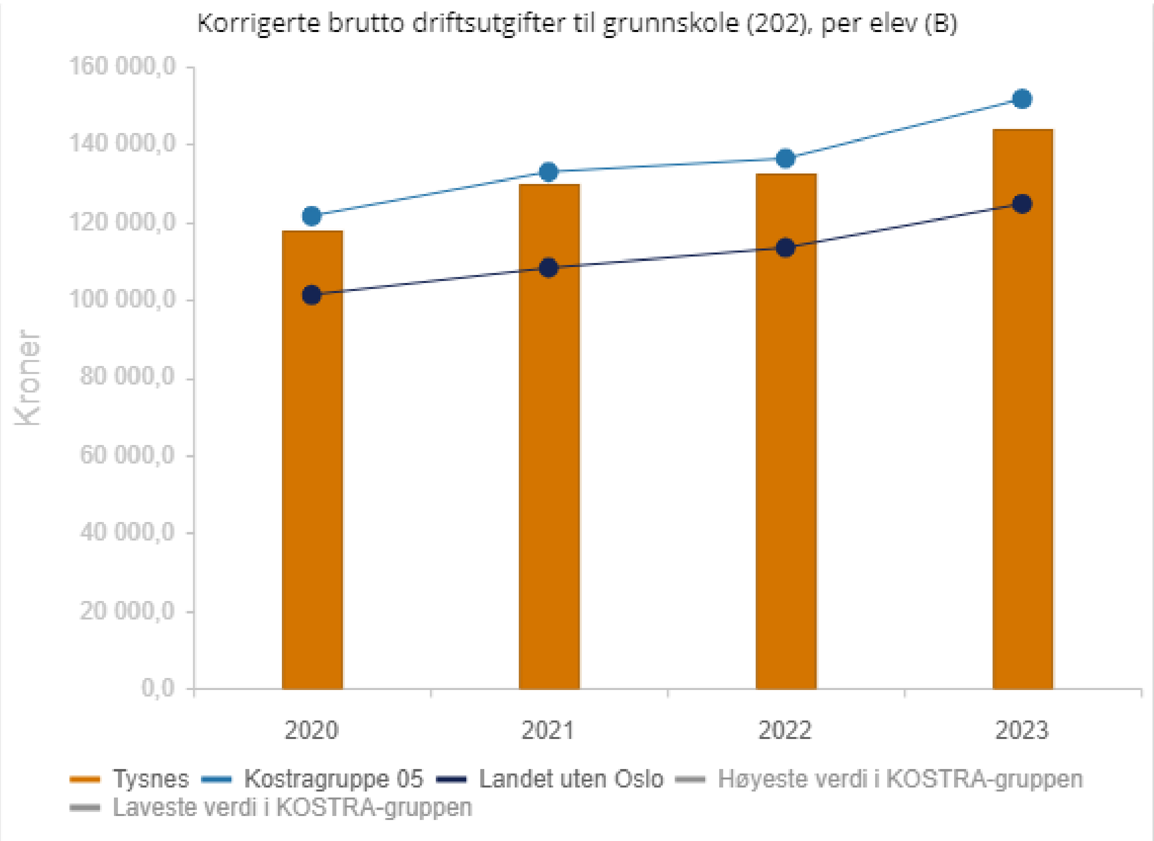

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	117 551,4	129 733,7	132 601,2	144 053,9
Kostragruppe 05	121 474,2	132 794,9	136 264,9	151 592,2
Landet uten Oslo	101 161,2	108 140,2	113 283,3	124 600,6

Figuren over viser korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskule per elev. Figuren er inflasjonsjustert med deflator og viser at Tysnes kommune har eit litt lågare driftsnivå enn kommunar i vår Kostragruppe og noko høgare enn landet elles.

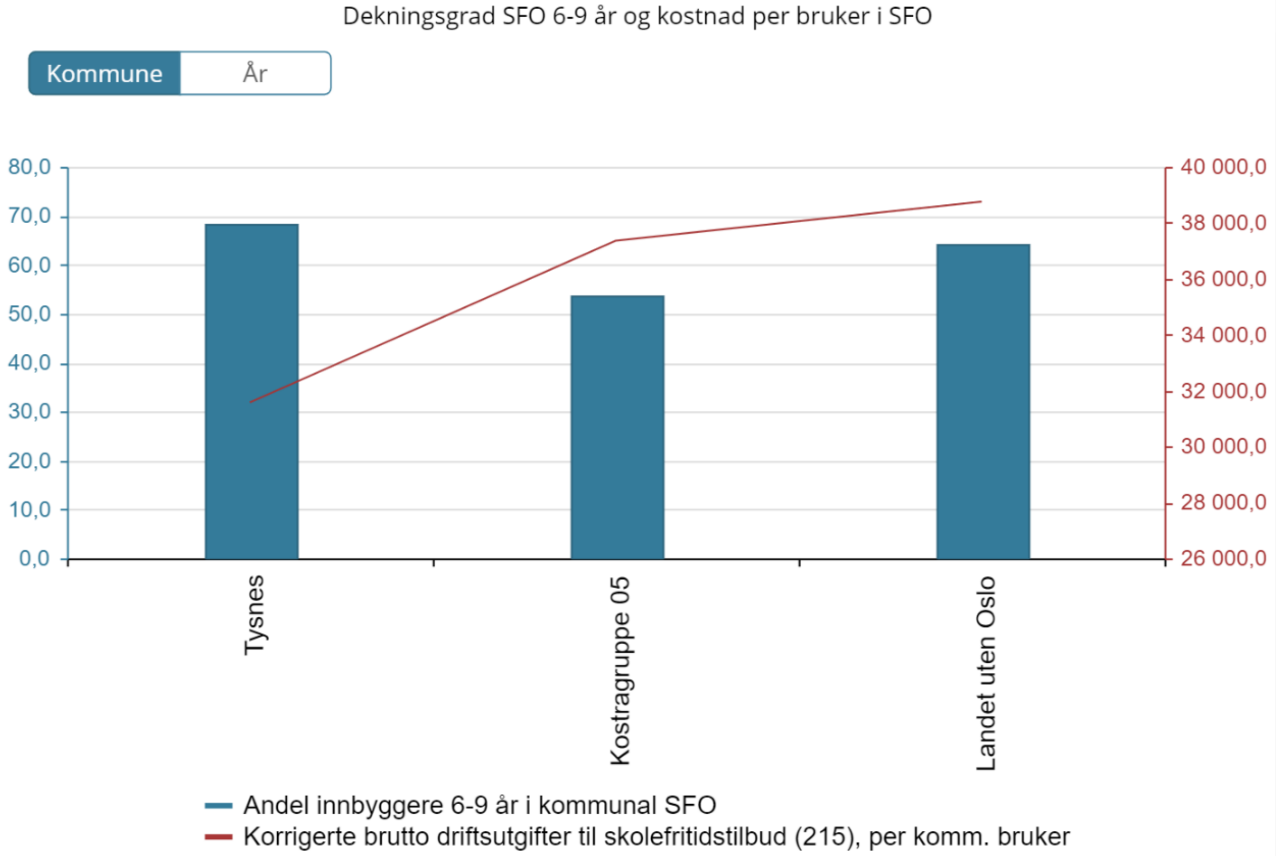

	Andel innbyggere 6-9 år i kommunal SFO	Korrigerte brutto driftsutgifter til skolefritidstilbud (215), per komm. bruker
Tysnes	**68,3 %**	**31 578**
Kostragruppe 05	53,8 %	37 361
Landet uten Oslo	64,3 %	38 758

Figuren til venstre viser del av våre barn frå 6-9 år som nyttar kommunalt SFO tilbod, utviklinga har vore at stadig fleire born nyttar dette tilbodet. Dette har innverknad på kostnader og bemanning av det samla tilbodet.

Regjeringa har frå hausten 2024 innvilga 12-timars gratis SFO-tilbod til alle elevar på 1. , 2., og 3. trinn. Dette gjev ei stor auke i tal elevar på SFO og ein nedgang i inntektene.

Tysnes kommune tapar inntekter og må likevel ha ressursar til at alle barn skal få tilbod om SFO plass.

Ein heiltidplass er 20 timar i veka. Ein halvtidsplass er 12 timar og den er gratis for 1. 2. og 3. trinn. Det gjer at me har mange barnefamiliar som berre nyttar gratistilbodet.

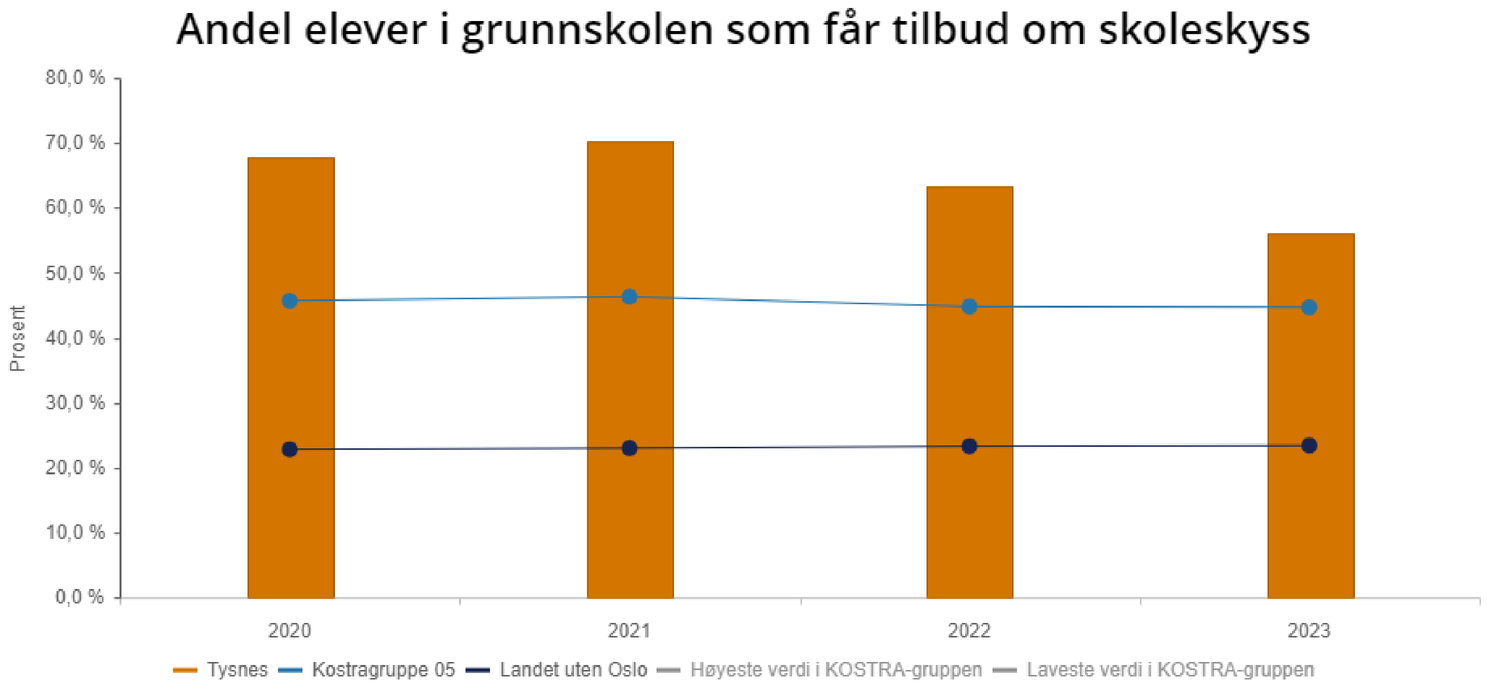

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	67,9 %	70,3 %	63,4 %	56,0 %
Kostragruppe 05	45,7 %	46,3 %	44,8 %	44,7 %
Landet uten Oslo	22,8 %	23,0 %	23,3 %	23,4 %

Skuleskyss er ein av dei funksjonane som fører til at kommunen har høge utgifter til grunnskule. I Tysnes kommune er det i 2023 56 % av elevmassen som får skyss. Dette varierer frå år til år. Hausten 2024 er det 66 % av elevane som må ha skuleskyss dette skuleåret:

- Onarheim skule: 11 av 27 elevar får skyss
- Uggdal Skule: 95 av 107 elevar får skyss
- Tysnes Skule: 121 av 205 elevar får skyss

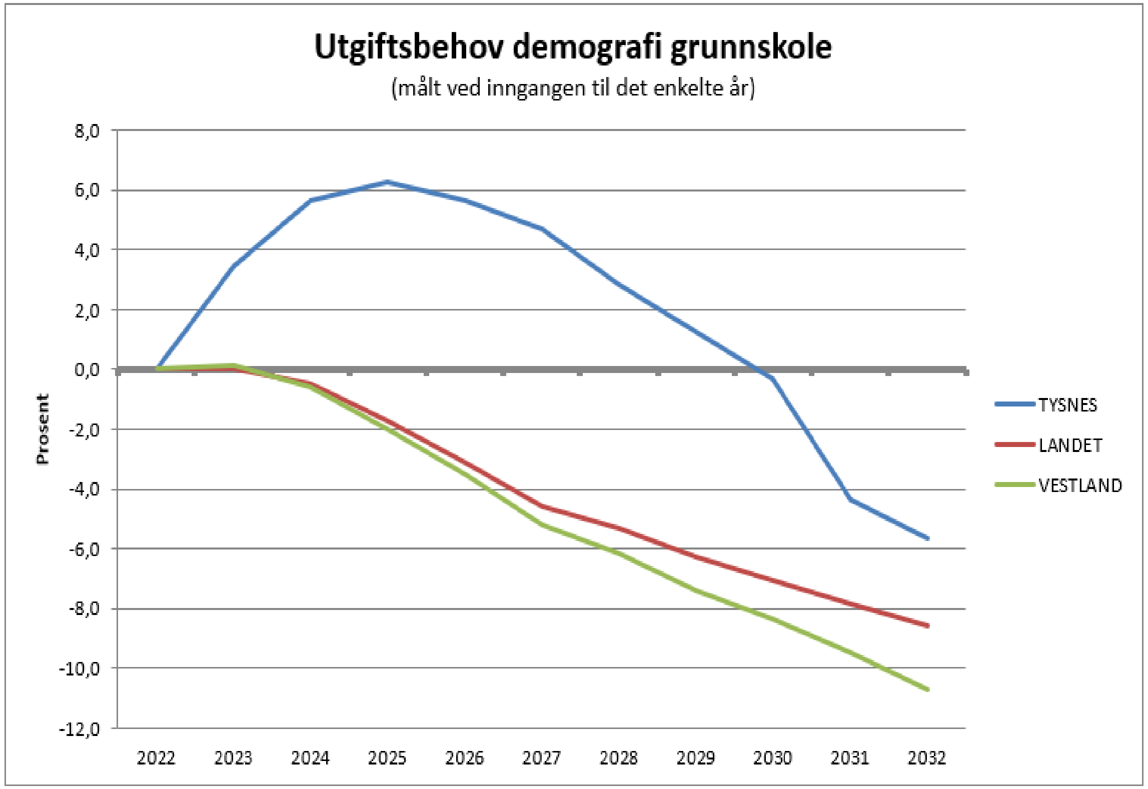

Tysnes kommune har ein elevtalstopp i 2025. Hausten 2024 er det 340 elevar i grunnskulen.Etter det viser grafen nedgang i elevtal i åra framover

Figuren til venstre viser forventa utvikling av utgiftsbehov for grunnskule som følgje av demografisk utvikling.

Ansvar 2100 Fellestiltak skulane

Til dette ansvaret ligg kjøp av PP tenester frå Stord kommune, som er ei teneste som alle kommunar må ha. Me betaler i 2024 ca. 1,7 mill. kroner for dette.

I august 2024 kom det ny Opplæringslov. Her er det kommen inn fleire nye paragrafer til dømes personleg assistanse, som betyr at elevar har rett til personleg assistanse dersom dei treng det for å kunne delta i opplæringa og ha tilfredsstillande utbyte av den. Det er forventa at skulane skal gje individuell tilrettelegging og tilpassa opplæring. Dette kan føre til fleire vaksne inn i skulen.

Skulen sine IKT kostnader ligg på dette område. Dette er i hovudsak vidareført som tidlegare trass i at me no er kommen inn i eit samarbeid med IKTNH. I ein overgang vil det kanskje vere ekstra utgifter for etablering og før ein har fått avslutta inngåtte avtalar. Det er ein nokre avtalar som har over 1 år med oppseiing.

Fagområdet er styrka med ei stilling som skulefagleg rådgjevar. Barnehagar og skular har gjennom ei årrekkje vore utsett for store endringar. Ny læreplan, Oppvekstreforma, Kompetanseløftet for spesialundervisning og inkluderande praksis, Desentralisert kompetanseheving, Olweusprosjektet, og ny barnehagelov og no ny opplæringslov. Det er eit krevjande arbeid å få dette implementert i alle einingane våre. Stillinga som Skulefagleg rådgjevar er med på å driva og koordinera dette utviklingsarbeidet vidare.

Skuleskyss vert også ført på dette ansvaret. Det er lagt inn ein sum på 1,6 mill. basert på rekneskap 2024.

Ansvar 2120 Onarheim skule

Onarheim skule har hausten 2024, 27 elevar, det kom inn tre nye elevar på 1. trinn. I det siste har det kommen ein del søknader frå elevar på mellomtrinnet om å flytte til Tysnes skule for å få ta del i eit større fellesskap. Her skal barna si stemme bli høyrt. Det er hausten 2024, 5 elevar på 5. trinn. Elevane på 6. og 7. trinn har søkt og fått overflytting til Tysnes skule. Dette gjer at me har 3-delt skulen dette året, og tatt bort 1,4 årsverk. Onarheim skule har også vedtak om spesialundervisning og personleg assistanse jf. Ny opplæringslov. Det er per i dag 3 fagarbeidarar på skulen, som også driftar SFO.

Talet på elevar som har plass i SFO ligg på mellom 11 – 20 elevar. Dette endrar seg dag for dag. I haust og vinterferie og vekene før skulestart er SFO samlokalisert med Uggdal skule sin SFO. Det er 13 mottakar av faktura på Onarheim.

Den samla bemanningsramma for skuleåret 2024/2025 er redusert frå 8, 6 til 7, 6. Dersom alle elevar vert verande på Onarheim skule vil ein måtte auke i lærarstilling til hausten igjen. Det har vist seg dei siste åra at det er vanskeleg å rekruttere lærarar til Onarheim, og det må me også ha med oss når me tenkjer vidare utvikling av skulen.

Onarheim skule vil måtte betale meir i straum neste år, pga. at dei ikkje deler bygget med andre tenester. Sfo bruker dei gamle barnehagelokala.

Uteleikeplassen på Onarheim skule treng oppgradering. Dei har fått ei utviding med tanke på at barnehagen har flytta, men området er slitt, uoversiktleg og veldig oppdelt. Ballbingen som står midt på uteleikeplassen er Onarheim Idrettslag sin og denne burde vore oppgradert og flytta.

Ansvar 2140 Tysnes skule

Tysnes skule har 2 parallellar på alle trinn og 205 elevar på skulen hausten 2024. 200 % administrasjon og litt over 20 lærar-årsverk. (27 lærarar) 4,24 assistentårsverk. I tillegg har dei kontormedarbeidar som sit på Tysnes skule, ho arbeidar også for dei andre skulane om til dømes skyss, innkjøp og liknande.

Tysnes skule har 2 grupper med flyktningar, noko som utløyser 2 heile lærarårsverk, desse stillingsressursane vert ført på ansvar for flyktningar. Minimum 20 % av rektor si stilling går med til å administrere denne undervisninga. Det er per i dag 14 stk. som har introduksjon norsk og ein veit om 5-6 til som kjem til januar 2025. Det er ikkje tilført ekstra administrasjon ressurs til Tysnes skule, men det er lagt inn bruk av inntekt på flyktningområdet, som utjamnar på botnlinja.

Skulen nyttar også meir pengar på tolk. Dette gjeld også Uggdal skule.

Ungdomskulen treng nye vindauge i 2. etasje og ein treng solskjerming på sida ut mot ballbingen. Det er også stor slitasje på skulen og det går veldig mykje tid og pengar til vedlikehald av bygget. Dette må vurderast utifrå den økonomiske situasjonen me står i, og i samanheng med HMT-tiltak og vedlikehaldsbudsjett.

Ansvar 2100 Uggdal skule

Uggdal skule har dette året 107 elevar. Skulen har liten plass og det er planlagt at i 2025 skal ein få utvide slik at ein får eit fellesrom ekstra (som også kan nyttast til klasserom). Bibliotek kjem til å få ein meir sentral plass, og det er viktig med tanke på at dei jobbar med å betre leseutviklinga til elevane.

I dag har skulen svært liten arbeidsplass til lærarane og dette vil også bli utbetra i oppgraderinga av skulen. Dette arbeidet er påbegynt ilag med brukarane og endringane blir gjennomført slik det ligg i investeringsplanen. Ein må også rekne med at det vil føre til ekstra utgifter til innbu og innventar når dei nye areala er klar.

I dag har Uggdal skule 200 % administrasjon og ca. 10 lærar-årsverk (12 lærarar). Dei har 5,15 årsverk fagarbeidarressurs i skuletida.

Uggdal skule har om lag dobla elevtalet på SFO, noko som og har gjort ei auke i fagarbeidarressursar. Det er per i dag 88 elevar på SFO (23 barn med heiltidsplass) og 10 tilsette.

Uggdal ynskjer ein meir praktisk skule for læring og motivasjon jf. Meld. St. 34 (2023–2024) «*En mer praktisk skole» som vart lagt fram i september. «Gjennom praktisk læring får elevene utvikle praktiske ferdigheter og kompetanse. Praktisk læring kan samtidig gjøre det lettere å forstå sammenhengen mellom teori og den virkelige verden, og gi flere mestringsopplevelser i skolehverdagen*.»

Elevar lærer ulikt, og for å leggje til rette for ein inkluderande læringspraksis, må ein nytte handlingsrommet som lovverk og planar gjev, og leggje til rette for meir praktisk tilnærming til læring. Konkret ynskjer dei å byggje drivhus på skuleplassen og ha verkstad med høvelbenk og verktøy i kjellaretasjen. Uggdal skule har også store ønskjer for meir aktivitet og leik på uteleikeplassen, som til dømes ei hinderløype.

Me ser av statsbudsjettet 2025 at me vert trekt 1, 4 mill. kr som fylgje av at me har elevar i privat skule. Dette er elevar som går på Ølve Montessori skule.

4.2.2 Barnehage

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2025	Endring	Revidert budsjett 2024	Rekneskap 2023
2200	Fellestiltak barnehagar	2 330 391	- 3,1 %	2 404 170	2 369 430
2210	Stjernereiso barnehage	11 739 285	5,7 %	11 108 732	12 575 100
2220	Onarheim barnehage	4 007 325	3,7 %	3 866 053	4 174 455
2230	Vågsmarka barnehage	5 630 653	10,7 %	5 087 238	5 881 368
2250	Lunde barnehage	6 115 541	- 5,6 %	6 480 303	7 167 651
	SUM Barnehage	**29 823 195**	**3,0 %**	**28 946 496**	**33 655 172**

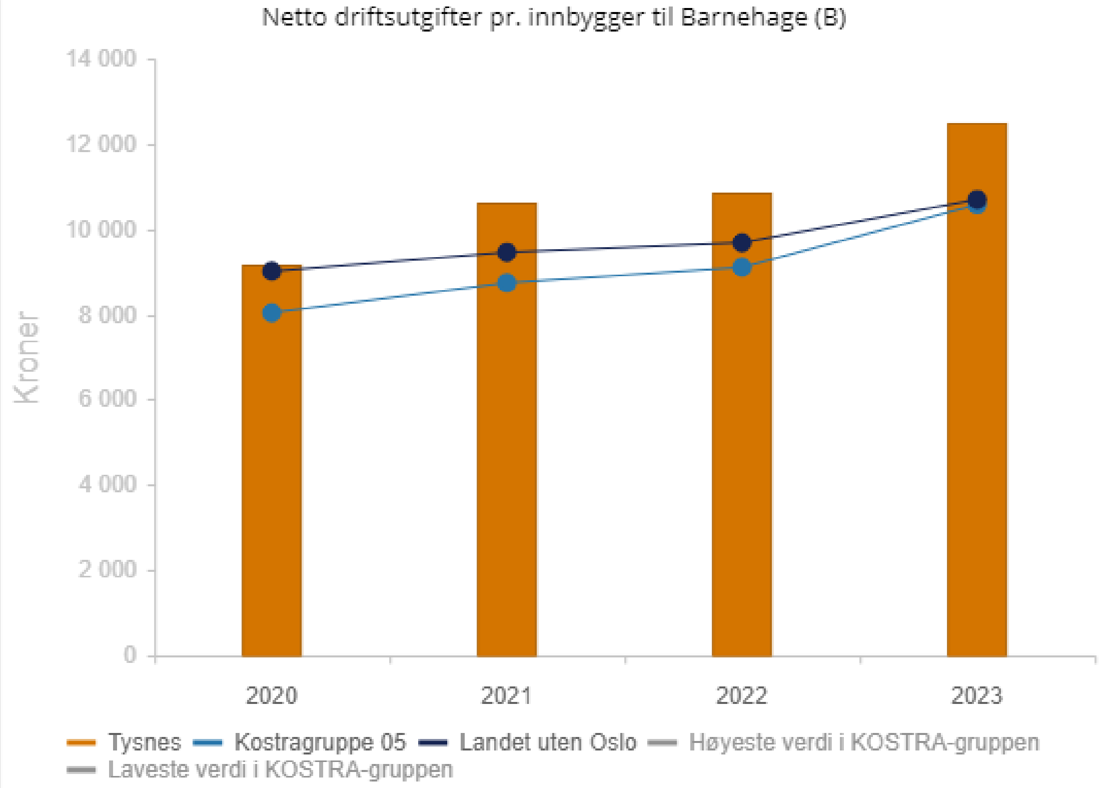

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	9 169	10 643	10 872	12 483
Kostragruppe 05	8 039	8 737	9 105	10 574
Landet uten Oslo	9 011	9 455	9 681	10 695

Figuren over viser netto driftsutgifter per innbyggjar til barnehage. Her ligg Tysnes over kostragruppe 5 og landet utan Oslo. Det kan ha samanheng med at kommunen har fleire små einingar.

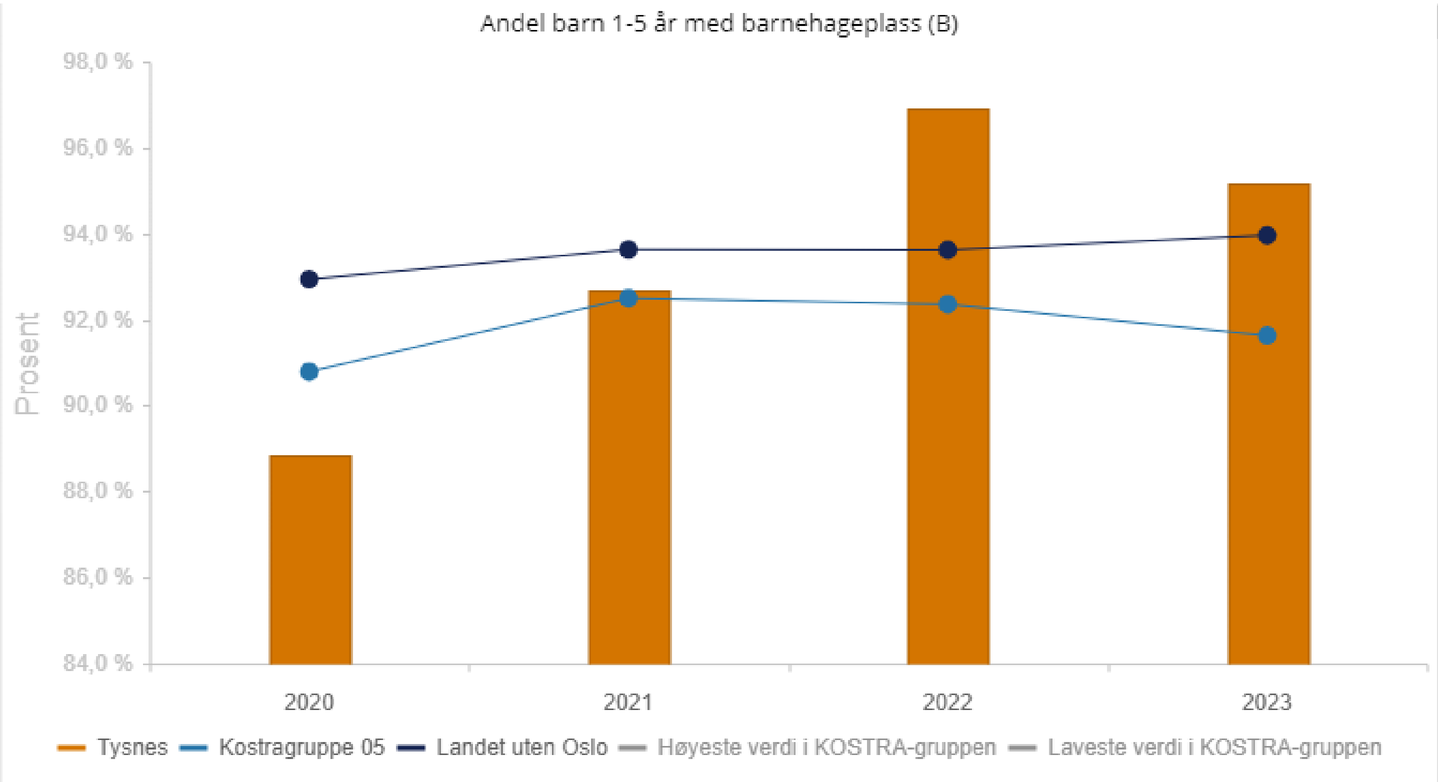

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	88,8 %	92,7 %	96,9 %	95,2 %
Kostragruppe 05	90,8 %	92,5 %	92,4 %	91,6 %
Landet uten Oslo	92,9 %	93,6 %	93,6 %	94,0 %

Det er attraktivt å gå i barnehage i Tysnes kommune. Heile 95,2 % av barna går i barnehagane våre. Her ligg me over kostragruppe og landet utan Oslo.

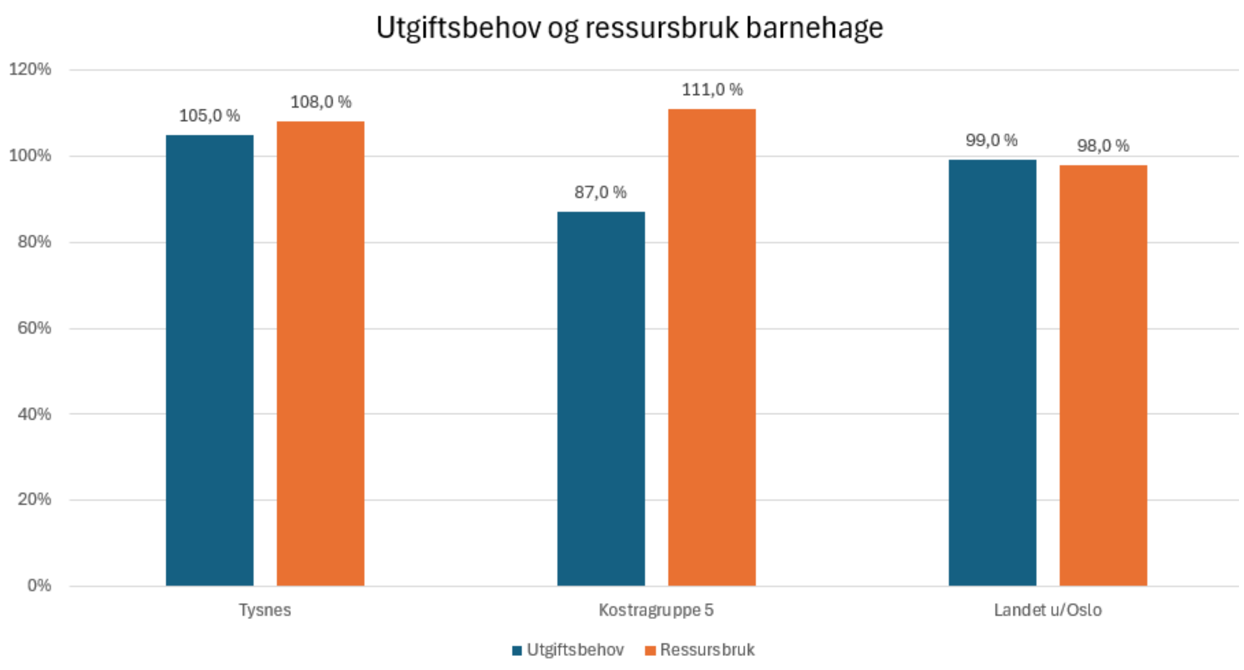

Figuren til venstre viser tilhøve mellom utgiftsbehov og ressursbruk innanfor område barnehage. Av figuren kan me lesa at Tysnes kommune har eit høgare utgiftsbehov innanfor denne sektoren enn KOSTRA gruppa vår og landet elles. Ressursbruken viser at det har vore ei auke i 2023 (i 2022 låg ressursbruken på 95 %) Tysnes kommune ligg likevel lågare enn Kostragruppa me kan samanlikne oss med.

Barnehagane har fastlagte krav til bemanning som seier kor mange pedagogar og bemanning det skal vera i ei barnegruppe.

Tysnes kommune ligg over bemanningsnorm som er 6 barn per tilsett. Nasjonalt gjennomsnitt er 5,7 og Tysnes kommune ligg på 5,6 barn per tilsett i 2023. Dette varierer med opptak av barn.

Bakgrunnen for at me ligg under bemanningsnorma er at mellom anna at me tilbyr 100%, 80% og 60% plassar. Det vil føre til at me kan ha noko ledig kapasitet ein og to dagar. Desse er vanskeleg å få fylt opp. Tysnes kommune har historisk sett også tatt inn barn gjennom året for å yte god teneste for innbyggjarane våre.

Barnehagelova regulerer opptaket i stor grad, det vil sei at alle som søkjer om barnehageplass innan fristen har rett på plass frå den månaden barnet fyller eitt år. For barn født i desember gjeld retten til barnehageplass august året etter barnet fyller eit år (såkalla desemberbarn). Dette skapar noko uføreseieleg bemanningsbehov, og ein vert kanskje gåande med for mykje bemanning i forhold til bemanningsnorm ein periode. Det vil også sei at barn som har rett på plass jf. Barnehagelova § 16 kan føre til at me må tilsette ein ny tilsett sjølv om det berre er eitt barn som er over norma. Frå 2023 er rutine for opptak skjerpa inn litt for å sikra ei betre og meir føreseieleg ressurssituasjon. Barnehagane vert drive som ei eining noko som sikrar at ressursbruken på tvers av barnehagane til ei kvar tid blir optimalisert, dette gjev gode føresetnader for effektiv drift.

Frå hausten 2024 vart makspris for barnehage redusert til kr. 2000 per månad for heil plass, i tillegg kuttar regjeringa prisen ekstra i små distriktskommunar til 1500,-. Tysnes er ein av desse kommunane. Denne reduksjonen gir eit tap i inntekt tilsvarande kr. 1,1 mill. for 2024, for året 2025 vil inntekstapet få heilårseffekt på kr. 2,5 mill. I tillegg har føresette og høve til å søkja om redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid i barnehagen.

Inntektene går ned som følgje av ny makspris er det også venta ein viss reduksjon i talet på born frå hausten 2024, me veit no at det er 39 born som då skal over i skulen i 2025, og slik tala ser ut p.t. kan me venta eit fødselstal på 21 i 2024, og av desse vil ca. 15 ha lovfesta rett på barnehageplass i 2025. Per. Oktober 24 veit om 2 barn som flyttar til Tysnes.

I inneverande år (2024) hadde Vågsmarka fått satt av 3.mill. kroner til utbygging av personalavdelinga, fleire toalett og til å kunne ta inn fleire barn, og ved budsjettframlegg hausten 2024 vart dette skubba fram til 2025. Dersom ein ikkje skal tenkje strukturelle endringar i økonomiplanperioden kan det vere naudsynt å vurdere ei utviding av bygget i 2025.

Det er ei auke i barn med særleg behov som får vedtak om spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging. Dette er kostbart, og her bør ein kanskje sjå på moglegheitene for å samarbeide mellom barnehagane.

Slik situasjonen er no mtp. dei demografiske utfordingane våre, og «levetida» til Stjernereiso barnehage bør me kanskje sjå på barnehagestrukturen som heilheit.

Forslag til framtidige justeringar på skule – og barnehageområdet:

løpet av 2025 bør det vurderast ei justering av skulestrukturen i kommunen for å sikre eit meir berekraftig og robust skulemiljø. Eit mogleg tiltak er å overføre enkelte trinn frå mindre skular til større einingar, slik at elevane får eit betre sosialt miljø og at variasjonane mellom skulane vert reduserte. Dette kan bidra til lettare samarbeid mellom skulane og samstundes føre til innsparing på lærarstillingar og støttepersonell. Her kan Onarheim skule vere naturleg å sjå på til hausten 2025.

Me må ut over dette sjå nærare på den samla barnehage- og skulestrukturen i kommunen, særleg med tanke på den demografiske utviklinga. Me må vurdere kor berekraftig det er å oppretthalde dagens tal på skular og barnehagar. Sjølv om ei slik vurdering kan skape uro, kan det òg gje positive utfall både fagleg, sosialt og økonomisk, samt bidra til ei meir berekraftig drift.

Det bør vidare vurderast å redusere bruk av vikarar for å kutte kostnader, men ikkje utan å ta omsyn til totalbelastning på tilsette og kvalitet i undervisninga.

Når det gjeld vedlikehald og oppgradering av skulebygga, bør det vurderast kor mykje som kan utsetjast, utan at det går utover HMT. For lågt vedlikehald kan føre til forringing av arbeids- og skulemiljøet for både elevar og tilsette, noko som på sikt kan få negative konsekvensar.

Til slutt må det vurderast om stillingar som blir ledige ved naturleg avgang, kan stå ubesette. Demografiske endringar i kommunen vil påverke behovet for tilsette i skulen i åra som kjem, og det kan difor vere naudsynt å redusere talet på årsverk i takt med synkande elevtal. Dette må også gjerast med omsyn til kvalitet og arbeidsbelastning.

Me vil vurdere om opningstida i barnehage kan reduserast til 07.15 til 16.15, noko som vil lette presset på tilsette og bidra til meir føreseieleg bemanning. Økonomisk kan det gi sparing, men det vil skape utfordringar for føresette.

Eit anna tiltak er å stenge alle barnehagane i fire veker om sommaren, noko som vil gi ein innsparingsgevinst mellom 300 000 og 400 000 i året på ferievikarar, i tillegg til mindre behov for reinhald og straum. Tilsette vil få meir føreseieleg ferieavvikling, men dette kan gå på kost av fleksibilitet, og påverke ferieavviklinga i andre kommunale tenester (helse).

I tillegg blir det vurdert å slå saman barnehagane i skulen sin juleferie, noko som vil sikre betre ressursutnytting. Tilsette kan ta ut den femte ferieveka utan å måtte bruke ferievikarar. Mindre reinhald og redusert straumutgifter er ein annan fordel. Samstundes kan dette skape usikkerheit blant foreldre og barn, spesielt med omsyn til tryggleik og trivsel.

Å stenge barnehagane onsdagen før påske vil bidra til mindre straum- og reinhaldsutgifter, og ettersom barnehagane allereie stengjer kl. 12 denne dagen, vil det ha minimal konsekvens for føresette. Tilsette vil også kunne ta ut opptent avspasering.

Ein vurderer òg om 100 % plass bør vere det einaste tilbodet med tanke på plass-storleik. Dette vil gi meir føreseieleg administrasjon og sikre full utnytting av bemanning kvar dag. Då prisskilnaden mellom ulike plass-storleikar er liten, spesielt etter reduserte prisar, vil dette ha minimal påverknad på foreldra.

Eit viktig punkt framover er å sjå nærare på strukturen i barnehagane, spesielt med tanke på at Stjernereiso barnehage nærmar seg slutten av levetida. Det kan vere aktuelt å sjå denne barnehagen i samanheng med Vågsmarka barnehage, som også er gammal, har lite areal til tilsette og få barnehageplassar. Ei samanslåing kan redusere talet på barnehagar. Dette vil føre til lengre reiseavstandar for henting og bringing og kan opplevast mindre fleksibelt tilbod for brukarane.

Når det gjeld Onarheim barnehage, som har fått eit heilt nytt bygg med god plass, bør det arbeidast for å gjere dette til eit attraktivt val for barnehageplass. Det vil likevel vere utfordringar med lang køyretid og redusert fleksibilitet for nokon av brukarane.

4.2.3 Kulturskule - Ansvar 2301

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2025	Endring	Rev. Budsjett 2024	Rekneskp 2023
2301	Kulturskule	1 624 636	17,1 %	1 387 487	1 735 608

Auken i budsjett handlar hovudsakleg om auke i stillingsbrøkar og tilføring av kr. 100 000,- i fleirtalsframlegget til formannskapets budsjetthandsaming 26.11.2024. Det er god aktivitet i kulturskulen og høg dekningsgrad. Per i dag er det 89 elevar i kulturskulen, 25 av dei går på teater. Det er venteliste på dans og musikkleik, pga. at det er vanskeleg å få rekruttert lærarar i små stillingar med rett kompetanse. Ein håpar å få opp dette tilbodet rundt nytt år. Dette vil utgjere ei auke i brukarbetaling, og i lønn og eventuelt lokale. Sambruk med Tysnes skule kan vere utfordrande med tanke på at kulturskulen ikkje har eigne rom å disponere og må legge opp sin aktivitet etter kor tid romma er ledige.

Kulturskuletilbodet er sårbart med tanke på små stillingar og tilgjengeleg personell. Ved fråvær går dette utover elevgruppa som ikkje får si undervising som igjen gjer mindre brukarbetaling. Det er vanskeleg å få til eit arbeidsmiljø med kollegaer pga. at

undervisninga er spreidd utover mange dagar og tidspunkt. Ein er heilt avhengig av kreative løysingar for å få kabalen til å gå opp. Tilbodet må alltid tilpasse seg brukargruppa og tilgang på lokale. Elevtilgang er også sårbart i kulturskulen, det er mange som startar opp, men fell i frå av ulike grunnar. Dette krev ein del administrasjon. Tysnes kulturskule har gradert betaling i kulturskulen for familiar med låg inntekt.

Figuren under viser netto driftsutgifter per innbyggjar til musikk- og kulturskule. Tysnes kommune nyttar meir per innbyggjar enn landsgjennomsnittet, men ligg noko under snittet for Kostragruppe 05.

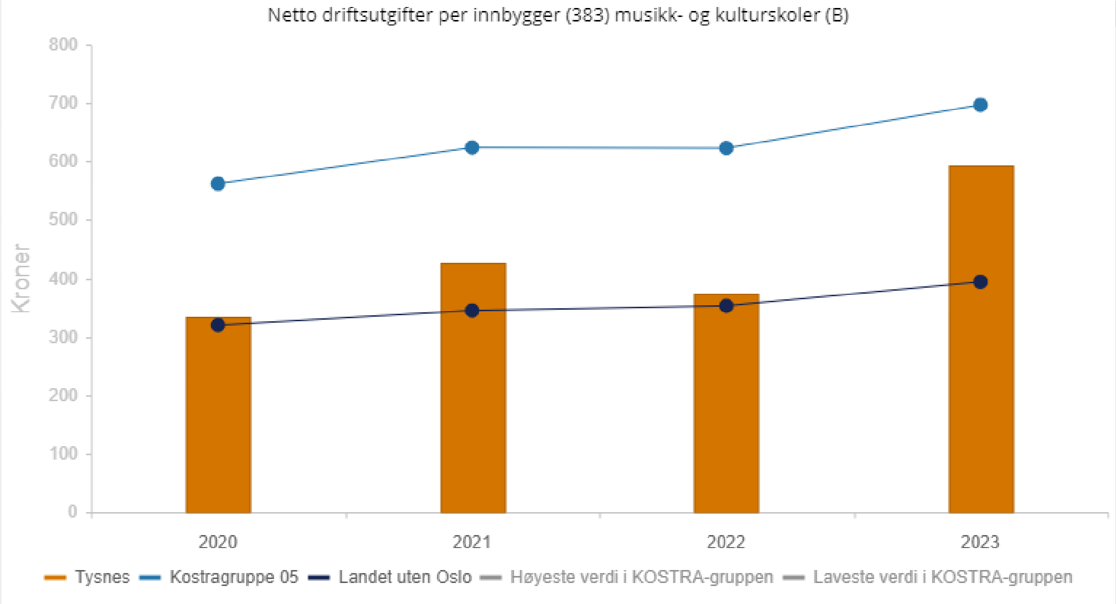

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	335	426	375	594
Kostragruppe 05	562	624	623	697
Landet uten Oslo	320	345	353	394

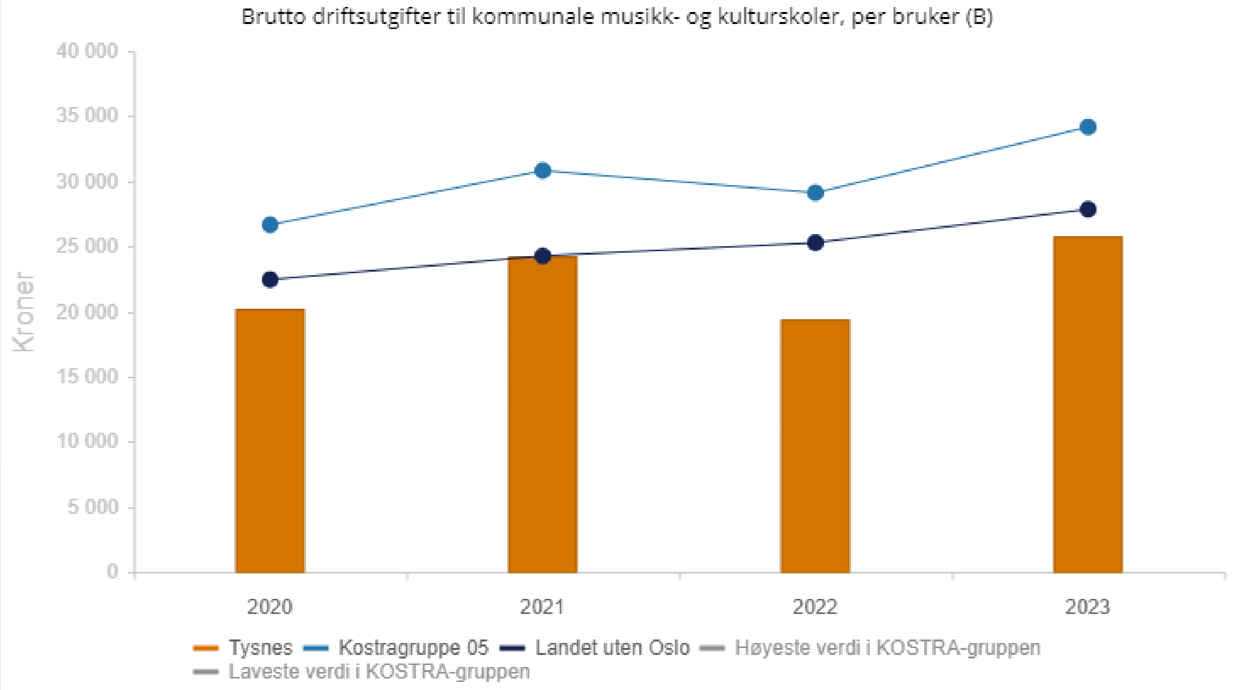

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	20 197	24 296	19 379	25 798
Kostragruppe 05	26 661	30 830	29 120	34 181
Landet uten Oslo	22 455	24 270	25 288	27 850

Figuren over viser netto driftsutgifter til kommunale musikk og kulturskular per brukar. Til ein viss grad kan utvikling her sjåast i samanheng med at det dei seinare åra er etablert gode tilbod innanfor gruppeundervisning, slik som t.d. musikkleik og teater. Dette er undervisning som kostar monaleg mindre per brukar enn den individuelle undervisninga.

Dette ser me nok også resultata av i figuren under, der me ser at ein når ut til stadig fleire brukarar i målgruppa. Ca 25 % av alle born i gruppa 6-15 år nyttar kulturskulen sitt tilbod. Dette er betre enn gjennomsnittet for Kostragruppe 05 (19 %) og landsgjennomsnittet som ligg på om lag 13 %.

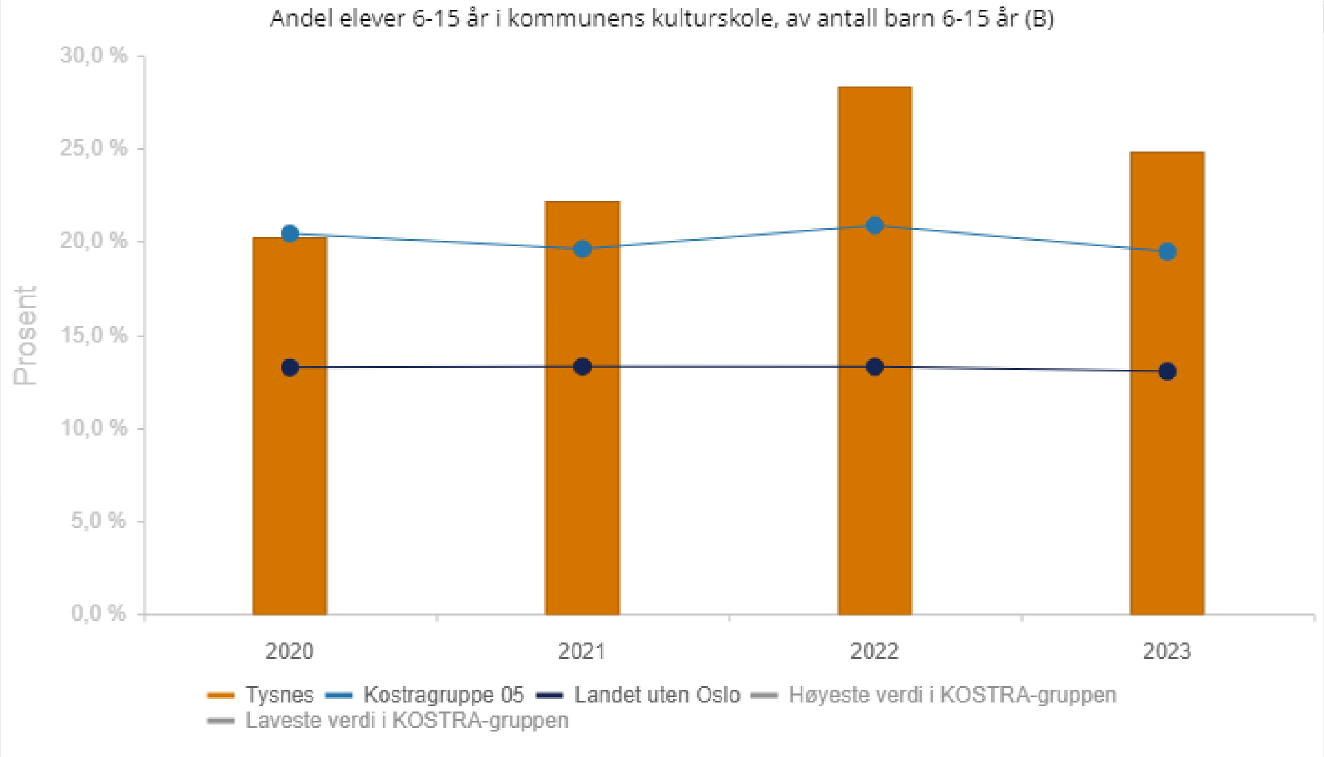

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	20,3 %	22,2 %	28,3 %	24,8 %
Kostragruppe 05	20,4 %	19,6 %	20,9 %	19,5 %
Landet uten Oslo	13,2 %	13,3 %	13,3 %	13,0 %

Forslag til framtidige justeringar innan kulturskule

For å redusere kostnadene knytt til enkeltundervisning, blir det vurdert å setje ei grense på kor mange som kan få dette tilbodet, sidan det er det dyraste tiltaket. I staden kan det bli gjennomført meir gruppeundervisning, og nokre av dagens enkeltundervisningar kan bli omgjorde til aktivitetar som musikkleik eller musikk for førskuleborn. Det vil òg vere aktuelt å innføre tydelege ventelister for å strukturere tilgangen til tilboda. I tillegg kan ein vurdere å redusere den generelle aktiviteten.

I desse vurderingane må me ta omsyn til redusert fleksibilitet, og at tilbodet ikkje treff. Dette kan føre til færre brukarar totalt sett. Vidare er tiltaka avhengige av at det er tilgjengelege rom og gode arbeidsforhold. Det vil òg bli naudsynt å vere endå meir kreativ for å oppretthalde kvaliteten i tilboda om ein skal redusere på den økonomiske ramma.

4.2.4 Vaksenopplæring og opplæring av framandspråklege

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2025	Rev. budsjett 2024	Endring 2025 mot rev budsjett 2024	Rekneskap 2023
2420	Invandr.- og flyktn.underv.	-312 000	-312 000	0 %	-878 378

Dette området gjeld innbyggjarar som har flytta frå land utanfor EØS-område. Ansvarsområde er vanskeleg å budsjettera rett, det er mellom anna knytt til at tilskotsordningane innanfor området er bygd på følsame modellar der ein person til eller frå kan få uforholdsmessig stor inntektskonsekvens.

Me har budsjettert med netto inntekt på kr. 312 000 for 2025. Her kan og kome deltakarar til etter kvart, og me er pliktig til å gje dei eit tilbod ganske snart etter at dei kjem til kommunen. Den seinare tid har me kjøpt denne tenesta frå Bjørnafjorden kommune.

4.2.5 Barnevern

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2025	Endring	Rev. Budsjett 2024	Rekneskap 2023
3201	Barneverntenester	9 028 379	4,1 %	8 675 299	9 288 378

Samla viser område barnevern ein auke samanlikna med revidert budsjett for 2024, det er vanskeleg å drøfte den økonomiske utviklinga innanfor dette fagområde om me ikkje også tar med oss korleis budsjettet slår ut per funksjon:

Funksjon	Funksjon	Budsjett 2025	Endring	Rev. Budsjett 2024	Rekneskap 2023
2440	Barneverntenesta	3 802 772	3,9 %	3 661 095	4 676 187
2510	Barneverntiltak i familien	599 300	10,7 %	541 497	608 047
2520	Barneverntiltak utanfor familien	4 626 307	3,4 %	4 472 708	4 004 144

Barneverntenesta. Barnevernsvakta vert kjøpt frå Bergen kommune. Me betalar 38,- per innbyggjar som utgjer 112 000,- i året. I 2023 var det kunn ei registrert henvending. I 2024 har det vore ei uttrykking og eit par telefonkontaktar som resulterte i to bekymringsmeldingar. Det meste av kontakt for både Tysnes kommune og kommunane rundt oss er telefonkontakt med barnevernsvakta i Bergen.

Barnevernet i Tysnes kommune er svært sårbart med tanke på arbeidsmengde. Ein kan ikkje forut sjå arbeidsmengda i løpet av eit år. Med den nye eininga for helsefremjande førebyggjande tenester vil ein i større grad forut sjå at det kan komme meldingar, då saker gjerne har vore drøfta på førehand. Dei einaste uromeldingane ein ikkje bør ha førehandskjennskap til gjeld vald og overgrep i heimen.

Barnevernet i Tysnes er også sårbart i forhold til fråvær i eininga og i forhold til inhabilitet. Det er få tilsette og dersom ein tilsett er borte eller inhabil kan det føre til at tenesta må bruke konsulenthjelp, som er eit svært dyrt tiltak. Lovverket krev at ein overheldt fristane og leverer forsvarlege tenester. Hausten 2024 ser barnevernsleiar at ordninga med eininga for helsefremjande

førebyggjande tenester bidrar til at fleire av sakene som gjerne tidlegare hadde hamna hos barneverntenesta, nå kan løysast på eit lågare nivå. Barnevernleiar og einingsleiar for helsefremjande og førebyggjande tenester har felles møte kvar 2. – 3. veke der saker vert drøfta anonymt.

Barneverntiltak i familien. For 2024 ligg kommunen an til å bruke 550 000,- på tiltak retta mot familien, og det er budsjettert for 599 300 for 2025. Dette er en utgiftspost som er svært vanskeleg å forutsjå, då det ofte kan være tiltak barnevernet sjølv kan utføre gjennom tiltaks-arbeidar (rettleiing, observasjonar etc.) Men det kan også være tiltak vi må kjøpe privat/ frå Bufetat grunna mangel på kapasitet, kunnskap eller inhabilitet/ for nære relasjonar til at jobben kan bli utført skikkeleg og etisk forsvarleg.

Barneverntiltak utanfor familien. Det ligg an til at tiltak utanfor familien framleis vil være høgt for 2025 (4 626 307). Kommunen kjøper fosterheimsplass frå Crux som kostar ca. 1 500 000, samt har ein fosterforelder frikjøpt for 6G månadleg. Dette er kostnader som truleg ikkje vil endre seg stort i 2025.

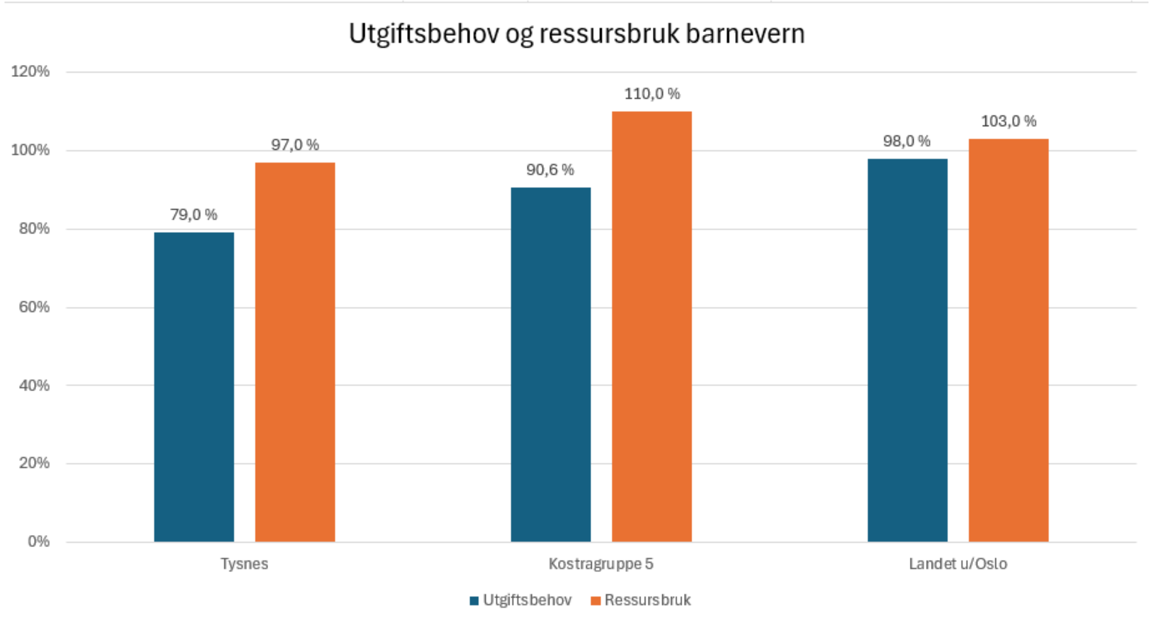

Me ser av figuren at Tysnes kommune har eit noko lågare utgiftsbehov enn landsgjennomsnittet for barnevernstenester. I 2023 nytta me mindre ressursar enn landsgjennomsnittet på denne tenesta.

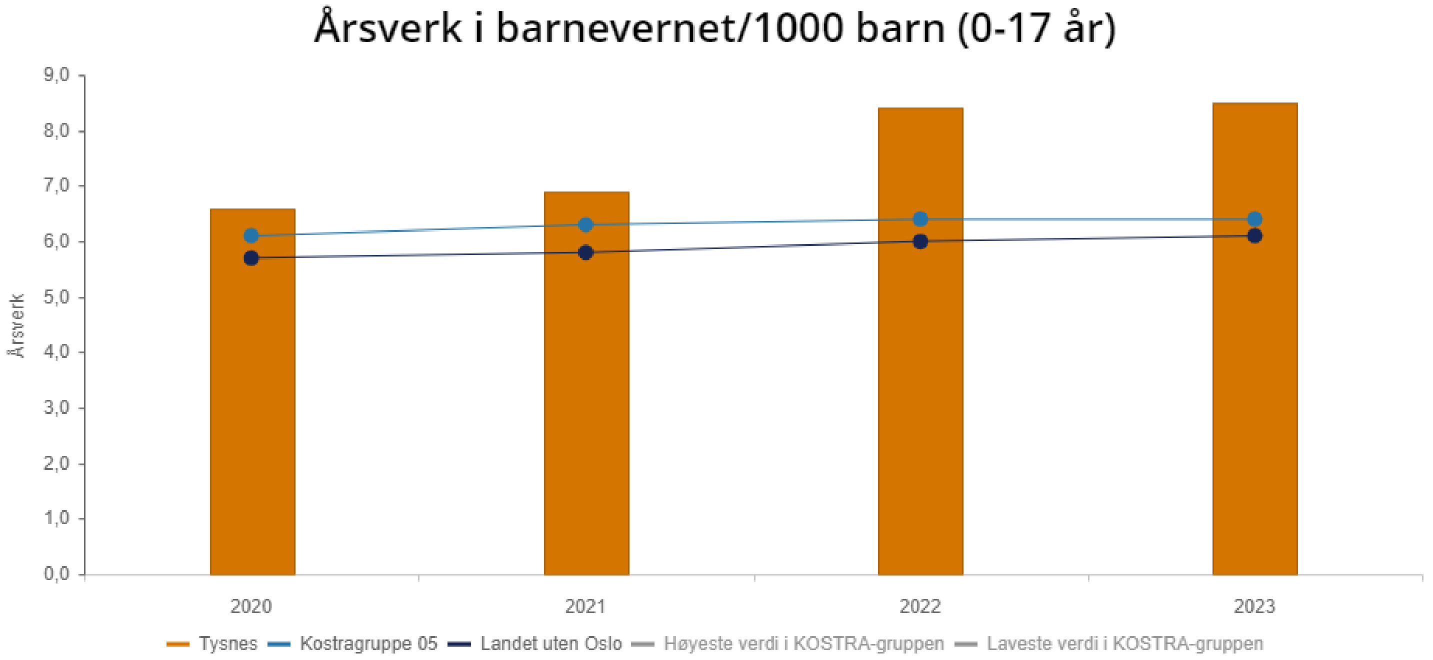

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	6,6	6,9	8,4	8,5
Kostragruppe 05	6,1	6,3	6,4	6,4
Landet uten Oslo	5,7	5,8	6,0	6,1

Grafen over viser årsverk i barneverntenesta. Ein ser at i 2022 fekk ein auka opp ei stilling i barnevernet. I forhold til kostragruppe og landet utan Oslo er me godt dekka i eininga. I 2024 har det vore ei stilling i vakanse frå mars av. Pga. anna fråvær og utskiftingar i stillingar har det vore naudsynt å nytte konsulenttenester i tillegg dette året.

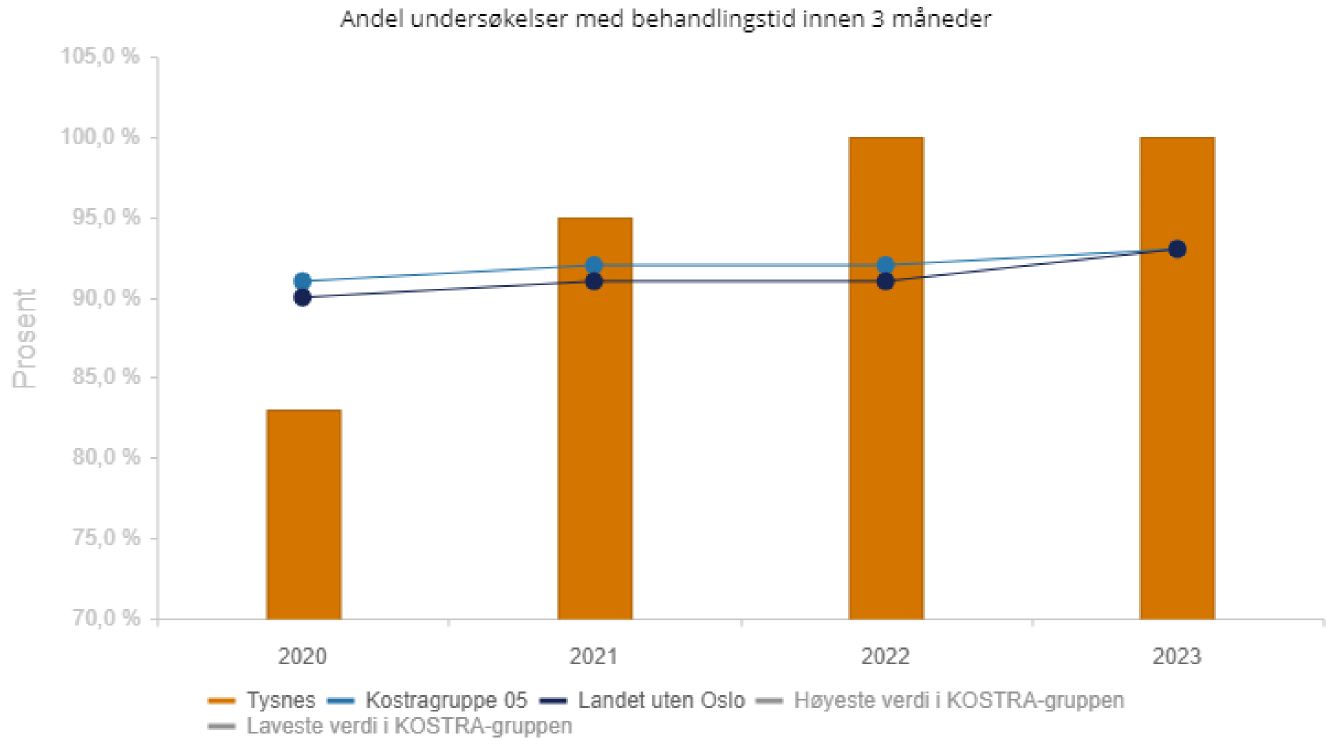

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	83,0 %	95,0 %	100,0 %	100,0 %
Kostragruppe 05	91,0 %	92,0 %	92,0 %	93,0 %
Landet uten Oslo	90,0 %	91,0 %	91,0 %	93,0 %

Tysnes kommune klarar å behandle alle undersøkingar innan 3 månader.

Forslag til framtidige justeringar innan barnevern:

For å redusere kostnader i barnevernstenesta kan me i løpet av 2025 vurdere ulike tiltak. Eit alternativ er å reforhandle avtalen om barnevernsvakt, då me ser at andre kommunar betaler vesentleg mindre per innbyggjar enn det me gjer i dag. Det blir også vurdert å bruke barnevernsvakter frå andre nærliggande kommunar, som Kvinnherad, Øygarden eller Stord. Eit slikt tiltak vil ikkje fjerne utfordringa med lange avstandar ved utrykking, men det er allereie eit problem i dag, spesielt grunna ferjesambandet som hindrar rask respons. Dei fleste kontaktpunkta vil, og skjer pr i dag via telefon.

Kommunen vurderer også eit tettare samarbeid med andre kommunar gjennom prosjekt som "Små saman". Dette vil gi fordeler som felles fagdagar, rettleiing og moglegheiter for å drøfte saker på tvers av kommunegrensene. Samarbeidet kan også gi kvalitetsstøtte ved fråvær av tilsette, og gje mindre sårbarheit i kvar kommune. Ved å dele ekspertise, som erfaring med foreldrekonfliktsaker, kan dei ulike kommunane dra nytte av kvarandre si faglege styrke og gi betre støtte til kvarandre.

Fleksibilitet i saksbehandlarstillingane er eit anna viktig tiltak som kan bidra til hyppigare observasjonar og meir effektivt tilsyn under samvær. Dette kan òg inkludere barnesamtalar og rettleiing til skular og barnehagar, noko som kan bidra til at ein oppdagar barn som treng hjelp på eit tidlegare stadium. Slik kan ein unngå at barn endar opp i dyrare tiltak, som plassering i fosterheim eller institusjon. Likevel må saksbehandling prioriterast innanfor stillinga for å sikre effektiv oppfølging.

Eit siste alternativ, er å sette heile barneverntenesta ut i eit interkommunalt samarbeid. Dette må i så fall vere ei politisk prioritering. Ei slik ordning vil kunne føre til at kommunen mister nærleik til brukarane, og dårlege ferjetilbod kan gjere det vanskeleg å vere tett på dei som treng hjelp. Det er òg ei fare for at kommunen kan oppleve å bli stemoderleg behandla i eit større interkommunalt samarbeid. Når det er sagt har barneverntenesta gitt tydeleg uttrykk for sårbarheit i eininga i dag, både når det gjeld fråvær, kompetanse, og habilitet i ein liten kommune.

4.2.6 Frivilligsentralen

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2025	Endring	Rev. Budsjett 2024	Rekneskap 2023
3600	Frivilligsentralen	884 770	33,9 %	660 798	668 732

Frivilligsentralen er frå 2025 flytta over til hovudområde Oppvekst. Dette er eit direkte resultat av innspel frå sentralen sjølv i 2023, då det var spela inn eit ønskje om å samle kultur, bibliotek og kulturskule. Dette arbeidet er starta, og no ligg disse ansvarsnivåa samla under oppvekst. I det vidare vil me sjå på moglegheit for å samlokalisere ansvara, for mest mogleg effektiv verdisamskaping.

Det vert i budsjettet lagt til grunn ei vidareføring av drifta, auken i budsjettet skuldast fyrst og fremst endring i lønsnivå, etter tilsetting av ny leiar. Ressursane består av totalt 1 årsverk, med fordeling på hhv. 80% / 20%.

Me mottek tilskot på drift av frivilligsentralen. Tilskotet er fast ut i frå stillingar. Kommunen må søkje om tilskot i samarbeid med frivilligsentralen kvart år. Me anslår at tilskotet vil vere om lag kr 490`- for 2025. Tilskotet vil avhenge av den årlege ramma som vert fastsett i statsbudsjettet. Denne ramma skal fordelast på alle dei kvalifiserte frivilligsentralane som søker om tilskot. Statsbudsjettet vert kvart år lagt fram i oktober, men vert normalt ikkje endeleg vedteke før i desember. Talet på frivilligsentralar vil komme fram av den årlege søknadsrunden, og kommunane skal overføre tilskotet i sin heilskap til frivilligsentralane.

BUA vert vidareført med same budsjett som i 2024 (netto kr. 54.820). Me vidareførar tilskot til Seniortreff og løn til ungdom i SFO/helse.

4.2.7 Kultur / Tysneshallen / bibliotek

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2025	Endring	Rev. Budsjett 2024	Rekneskap 2023
1500	Kultur	2 488 782	1,6 %	2 449 491	3 608 197
1501	Tysneshallen	360 199	146,1 %	146 351	797 801
1510	Bibliotek	1 580 791	8,4 %	1 458 605	1 239 564

Ansvar 1500 Kultur

Under kultur ligg funksjonar som ungdomsarbeid, friluftsliv, kunstformidling, idrett, kulturadministrasjon, kulturvern og andre kulturaktivitetar. Kultur vert rekna som eit overskotsfenomen og er knytt til kommunen sin bruk av frie inntekter. Under ser de ein tabell som samanliknar netto driftsutgifter til kultur, samanlikna med kostragruppe 5 og landet (utan Oslo). Dette har auka dei siste åra.

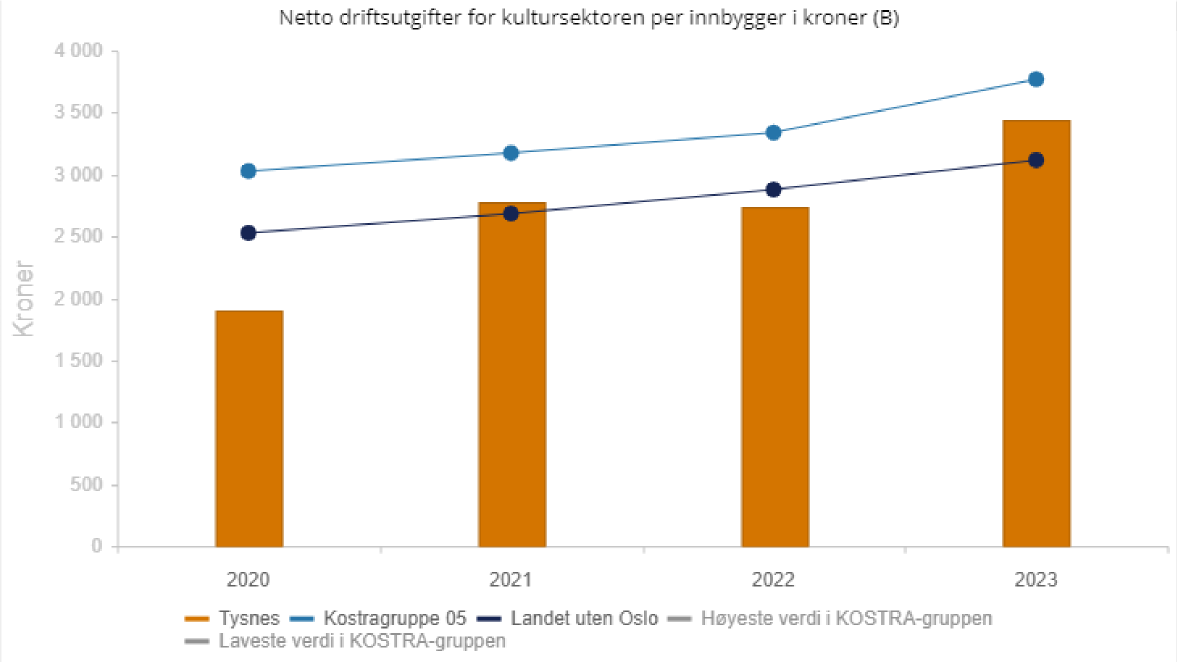

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	1 900	2 781	2 741	3 441
Kostragruppe 05	3 027	3 174	3 339	3 769
Landet uten Oslo	2 529	2 684	2 879	3 116

Tysnes kommune bruker litt meir enn kostragruppe 5 og mindre enn landet utan Oslo. Merk at speglingsmidlar frå Tysnes kraftlag ikkje er med i denne grafen.

Frivillige lag og organisasjonar er svært viktige for Tysnes og det er viktig at kommunen her opptrer mest mogleg føreseieleg. Når det gjeld meir prosjektretta tilskotsordningar slik som m.a. til kulturminnevern så er det lettare å justera denne type tilskot frå år til anna. Rekkjetunet har ikkje eige tilskot, der blir det søkt i tilskotsordninga verna kulturminne.

Tilskota til Årbakka Handelsstad og Kulturløa er knytt til kulturvernplanen vår som særlege viktig kulturminne i kommunen. Sunnhordland museum er også viktig i den samanheng.

Grendatun kino auka me tilskotet til i 2023 frå 30 000 til 50 000,- I avtalen står det at tilskotet kan bli avkorta dersom dei ikkje har 50 framsyningar i året. I avtalen står det også at det skal samarbeidast med skulen om framvisingar som del av skuleundervisninga.

Som fylgje av bortfall av inntekter i statsbudsjettet for 2025 vert det frå kommunedirektøren si side foreslått å ikkje indeksregulere tilskota i 2025.

TILSKOTSORDNINGAR	**2024**	**2025**
Tilskot til idrett	172 000	172 000
Tilskot til song og musikklag	310 000	310 000
Ålmenne Kulturmidlar	178 000	178 000
Nærmiljøtiltak	115 000	115 000
Grendatun kino	50 000	50 000
Sunnhordland museum	25 000	25 000
Årbakka Handelsstad	40 000	40 000
Kulturløo	30 000	30 000
Tysnesfest[1]	550 000	450 000
Midlar til kulturvern	100 000	100 000
Frie kulturmidlar	10 000	10 000
SUM	**1 580 000**	**1 580 000**

Det er i vidare budsjettert med ein fast avtale med Uggdal Bygdalag for drift av dagsturhytte (kr. 15.000) og kontingent til BOF på kr. 76.000.

I løpet av 2025 bør tilskotsordningane vurderast på ny i lys av eventuelle endra behov samt kommunen sin økonomiske stilling.

Endra i v.1.3 : Budsjettvedtak i kommunestyret desember 2023 auka frie midlar til kulturvern frå 50.000 til 100.000. Dette var ikkje kome med i talgrunnlaget som låg til grunn for 2025-budsjettet. Dette er no retta i v.1.3 av budsjettnotatet.

[1] Kr 100 000 vert fakturert frå Tysneshallen og frå legekontoret (à kr. 50`)

Ansvar 1501 Tysneshallen

Det er lagt opp til å nytte 300 000 i straum, her legg me til grunn ei innsparing som fylgje av nye lys i hallen.

Tysneshallen er 20 år i 2024 og er framleis ein hall med stor aktivitet. Etter 20 år er det fleire område i hallen ein må vidareutvikle.

Ein har fått tilsegn frå BUFDIR på eit tilskot på kr. 422 000 til opne møteplassar, fordelt over tre år. Dette tilskotet må nyttast i løpet av 2025 og det skal gå til rehabilitering av kjøken og nytt inventar i vrimleområdet. Her er det krav om 20 % eigenfinansiering. I førre økonomiplan låg det inne kr. 200 000 til lydisolering mellom hall og vrimleområdet. Det er ynskjeleg å vidareføre desse midlane og at dei to prosjekta vert sett i samanheng. Kjøkkenet må ein ta pga. stor slitasje. For at vrimlearealet skal kunne nyttast fult ut, må ein ha lydisolering mellom hall og vrimleområde. Då vil ein få fullverdig utnytting av arealet. Pga. av stor aktivitet er det også slitasje på bord og stolar. Borda som er der i dag er i svært dårleg stand. Det er lagt inn 50 000,- for nye bord i hallen i 2025, det vert samstundes føresett at ytterlegare 50.000 vert søkt eksternt.

Husleige- og arenainntekter er redusert med ca.80 000 som fylgje av det me har sett så langt av inntekter. Her er eit potensiale for å kunne auke sal av arenareklame. Dette forutset at det er nokon som kan administrere det.

Ansvar 1510 Bibliotek

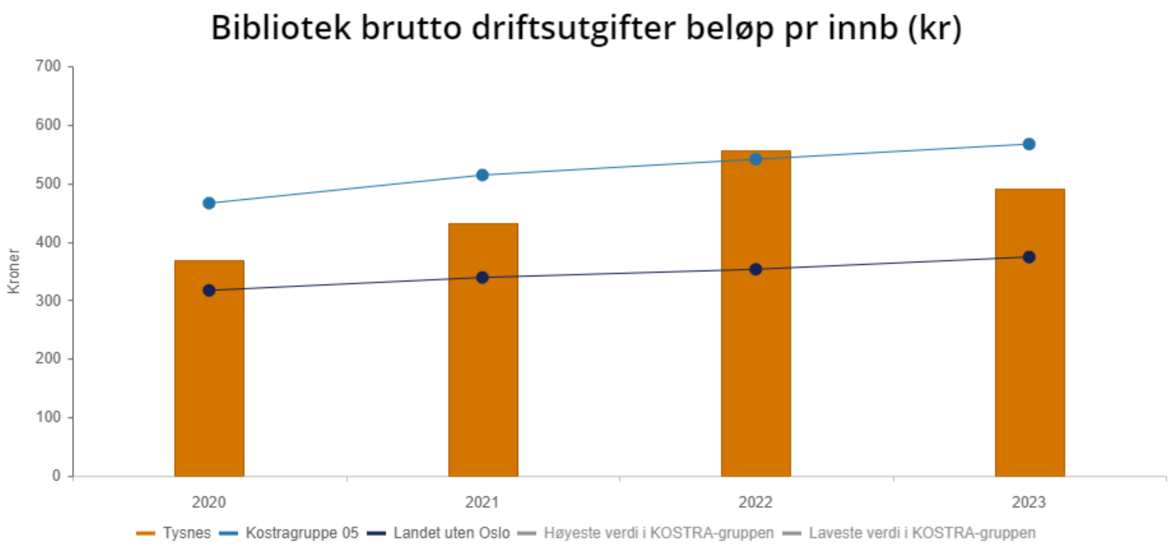

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	369	431	556	491
Kostragruppe 05	466	514	541	567
Landet uten Oslo	317	339	353	374

Tysnes kommune bruker meir enn landet utan Oslo i driftsutgifter per innbyggjar, men under kostragruppe 5.

Folkebiblioteket har dei siste åra hatt gode tal på drifta og har sett utlånsrekord i 2022 og 2023. Samstundes har medieutgiftene vorte auka opp til eit nivå som er samanliknbart med kommunar av tilsvarande storleik. Når det gjeld fysisk areal og bestand (storleik på samlinga) er biblioteket blant dei minste. Eit godt mediebudsjett har vore viktig for å sikre at tilbodet likevel har kvalitet, allsidigheit og aktualitet (jf. Folkebibliotekloven). Den store bredda har vore ivaretatt gjennom eit interkommunalt samarbeid med Stord og Fitjar folkebibliotek.

Den generelle tendensen på nasjonalt nivå er auke i både besøk og utlån for barn og unge. Samstundes er det slik at leseferdigheitene og leselysta hos norske barn er vesentleg lågare enn før (PISA, PIRLS, Leselyststrategien 2024-2030). Biblioteka kan ikkje snu denne trenden åleine og samarbeid på tvers blir viktigare enn før.

Samarbeid med helsestasjon (Bokstart) og barnehage (Berenettbiblioteket) er så smått i gang. Slike tverrfaglege samarbeid inngår i regjeringas satsing på leselyst «*Sammen om lesing - Leselyststrategien 2024-2030*». Nøyaktig kva økonomiske insentiv som vil følgje med satsinga er enno litt uklart. Sannsynlegvis vil det vere snakk om prosjektbaserte tilskotsordningar, og i liten grad tilskot til drift.

Folkebiblioteket er no også meir involvert i samlingsutviklinga på Uggdal og Onarheim, som følgje av at kommunen har fått tilskot til skulebibliotek frå UDIR. Tilskotet til personalressursar på kr. 525 000 gjeld ut 2025. Deler av tilskotet vert nytta til lesestimulering for barn på SFO.
Når ein ser på framskriving av inntekter og utgifter dei komande åra, er det klart at også lovpålagte tenester som folkebiblioteket hamnar under press.

Forslag til framtidige justeringar bibliotek:

Ein kan fjerne posten for ekstrahjelp (10300), som har blitt brukt til å dekke ferievikarar. Dette vil føre til redusert opningstid for biblioteket i sommarferien. Biblioteket har hatt godt besøk i ferien, mykje takka vera arrangementet "Sommarles", og utlånet i juli 2024 var på 745 bøker.

Fjerne posten for konsulenttenester (12700), som har blitt brukt til honorar i forbindelse med arrangement. Arrangement og aktivitet er ein lovpålagt del av biblioteket sine tenester, så det er ikkje mulig å kutte denne delen av drifta. Samtidig kan arrangement i større grad utløyse eksterne tilskot, og eit tettare samarbeid innan kulturområdet kan styrke kommunen sin innsats på aktivitetsfronten. Dette gjer rom for samskaping, nytenking og kreativitet.

Redusere mediebudsjettet. Dette inneber at det ikkje vert sett av ein eigen pott til å fornye boksamlingane på Onarheim og Uggdal, og litt mindre til Tysnes skule. Samtidig bidrar dette mediebudsjettet til å oppretthalde dei lovpålagte kjerneoppgåvene på ein tilfredsstillande måte, både for unge og vaksne brukarar.

Nasjonalbibliotekets arbeid med nasjonal digital infrastruktur kan moglegvis bidra til å flytte utgifter vekk frå den einskilde kommunen, på e-bøker, e-lyd, nettsider og andre formidlingsløysingar. Regjeringa si satsing på leselyst kan også styrke innkjøpsordningane for skulebibliotek.

Utlån per innbyggjar

År	2023	2022	2021	2020
Norge	2,5	2,37	2,08	1,81
2000-4999 innb.	3,02	2,95	2,67	2,31
KOSTRA-gruppe 2	2,68	2,69	2,22	1,93
Tysnes	3,1	3,02	2	1,84

Løns- og medieutgifter per innbyggjar

ÅR	2023	2022	2021	2020
Norge	293,07	276,37	268,1	257,03
2000 – 4999 innb.	373,82	361,34	341,42	320,7
KOSTRA-gruppe 2	292,53	290,07	277,65	265,54
Tysnes	279,28	363,19	329,23	251,5

4.3 Helse- og omsorg – hovudkapittel 1.3

	Budsjett 2025	Rev. budsjett 2024	Endring 2025 mot rev budsjett 2024	Rekneskap 2023
SUM HELSE OG OMSORG	105 805 934	103 245 888	2,5 %	114 866 739

Helse og omsorg har i år eit budsjettforslag som syner ei auke på 2,5 %. Denne auken er sett opp i mot budsjett for 2024. Det vart ikkje gjort justeringar i revidert budsjett 2024 for helse og omsorg. Auke i årets budsjett er direkte knytt til innkjøp av ekstern arbeidskraft og auke knytt til lønnsoppgjer. Rekrutteringsutfordringar og lite tilgang på arbeidskraft gjer at me framleis må nytte ekstern innleige. Det er vidare sett av midlar til velferdsteknologi og digital utvikling innan sektoren, i tråd med strategiplan for leve hele livet, og demografiutfordringane me vil møte i tida som kjem. Tysnes kommune har eit høgare utgiftsbehov samla sett for helse og omsorg samanlikna med landsgjennomsnittet, men nyttar samstundes mindre ressursar enn landsgjennomsnittet på disse tenestene. Helse og omsorg yter i stor grad lovpålagte tenester, som skal sikre at innbyggarane sine grunnleggjande behov vert dekka. Me må i tida framover utvikle tenestene vore i retning av å svare på demografiutfordringane og redusert økonomisk handlingsrom. Det stiller auka krav til meir effektiv nytting av tilgjengelege ressursar – både personellmessige og økonomiske ressursar.

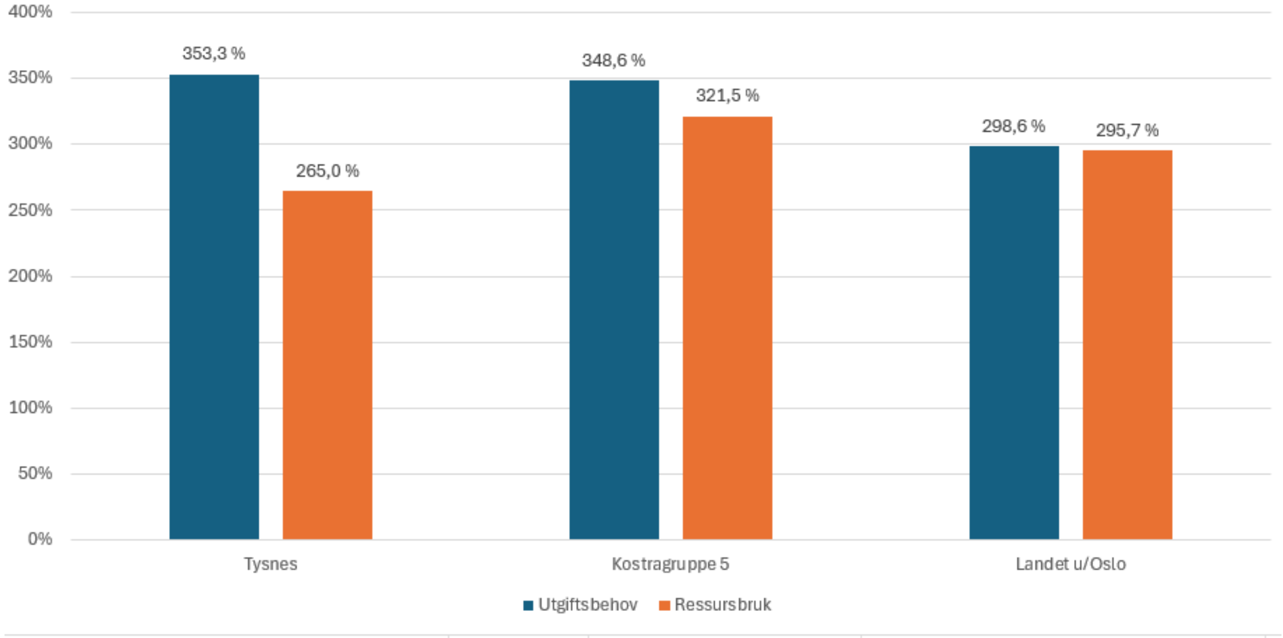

Figur: Samla utgiftsbehov og ressursbruk for områda helse, pleie og omsorg, og sosiale tenester. Oversikt over det enkelte område kjem under eigne punkt.

4.3.1 Administrasjon

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2025	Rev. budsjett 2024	Endring 2025 mot rev. budsjett 2024	Rekneskap 2023
3000	Helse- og sosialadministrasjon	2 136 374	2 448 870	-12,8 %	670 823

Reduksjonen innanfor helse- og sosialadministrasjon frå 2024 til 2025 er knytt til at fjorårets avsetning til velferdsteknologi, er flytta til høvesvis Tysnes omsorgssenter og heimetenesta, i tillegg til noko forventa reduksjon knytt til driftsavtalar i samanheng med overgang til IKT Nordhordland (IKTNH).

Innføring av velferdsteknologi er forankra i samfunnsdelen i kommuneplanen, der det under pkt. 2.2.3 «Strategiar helse/pleie og omsorg» m.a. står: «*Tysnes kommune skal nytta ny teknologi til å frigje og omdisponera ressursar i tenestene for å styrkja kvalitet».* Vidare er det forankra i «Handlingsplan for eit aldersvenleg Tysnes»: I innsatsområde 5 står det m.a. under «Helsehjelp og samanheng i tenestene»: *«..nytte velferdsteknologiske løysingar som sikrar samhandling og personsentrert omsorg».*

Demografiutviklinga understøtter behovet for å nytte teknologi der det er hensiktsmessig, for å frigjere ressursar til direkte pasientarbeid der teknologi ikkje er ei løysing. Å nytte velferdsteknologi kan ikkje erstatte hender og omsorg, men kan gi andre gevinstar, som t.d. auka kvalitet, spart tid og unngått eller utsette kostnader. Den største gevinsten av velferdsteknologi vil vere at kommunen kan auke omsorgskapasiteten sin; gi tenester til fleire eller auke kvaliteten på tenestene – utan å nødvendigvis auke utgiftene (t.d. personell). For brukarane vil dei største gevinstane vera knytt til auka oppleving av friheit, meistring, sjølvstende, verdigheit og fleksibilitet i kvardagen. Dei kan oppleve å komme enklare i kontakt med dei tilsette, samstundes som responstida kan bli redusert.

Det er utarbeida nasjonale tilrådingar om bruk av velferdsteknologi (Helsedirektoratet, 2019). Tysnes Kommune har per i dag tryggleiksalarmar som ein del av tilbodet om helse- og omsorgstenester. Det vert også nytta sensormattar og fallsensorar, men dette er ikkje systematisert.

Me ønskjer å ta i bruk sensorteknologi/digitalt tilsyn, elektronisk medisineringsstøtte og varslings- og lokaliseringsteknologi i nær framtid, og har sett av 500 000 i investeringsbudsjettet til dette føremålet for 2025, og 200 000 i driftsbudsjettet, fordelt på omsorgssenteret og heimetenesta. Ved overgang til IKT Nordhordland, vil me få tilgang til deira avtalar om anskaffing til velferdsteknologi. IKT Nordhordland har ei eiga avdeling for digitalisering og innovasjon (DI), som arbeider med felles anskaffing, innføring, utvikling og implementering av nye digitale tenester og løysningar. Her vil Tysnes kommune få drahjelp til arbeidet med innføring av velferdsteknologi. Det må likevel i stor grad nyttast eigne ressursar,

for å sikre samordning, utarbeiding av rutinar og oppfølging av prosessar (prosjektarbeid). Kostnaden som er budsjettert på drift er forventa kostnad for eitt kvartal, årskostnad vil kunne bli om lag kr. 800`.

Det neste året vil krevje ressursar i fleire einingar ved overgang til IKT Nordhordland og deira programportefølje. Det vil krevje tid for lokale ressursar til planlegging, opplæring og overføring mellom systema.

Det må gjerast hardare prioriteringar knytta til kurs/konferansar det neste året. Kurs som er naudsynte for å oppfylle krav/ivareta forsvarleg tenesteutøving må prioriterast.

4.3.2 Helse - data

Til helse ligg fleire funksjonar og ansvar. Helse dekker legetenester, jordmor, helsestasjon, psykisk helse, fysio- og ergoterapi. Frå mars 2024 vart organisasjonsendring iverksett, der helsestasjon, psykisk helse, fysio- og ergoterapi saman dannar eining for førebyggjande og helsefremjing. Tilsvarande er legetenester og jordmor plassert samla i eiga eining.

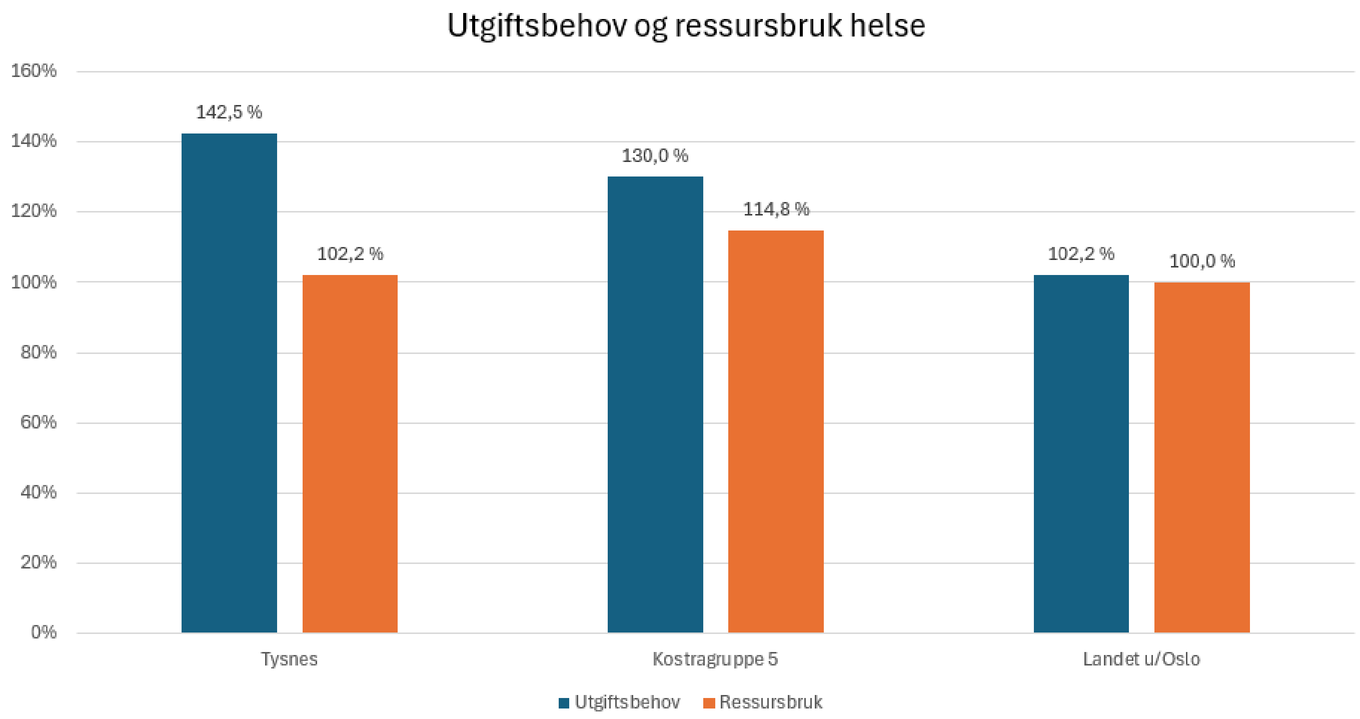

Figur: Tilhøve mellom utgiftsbehov og ressursbruk i helse. Ut frå figuren så vert det tildelt mindre ressursar til helse enn kva utgiftsbehovet skulle tilsei.

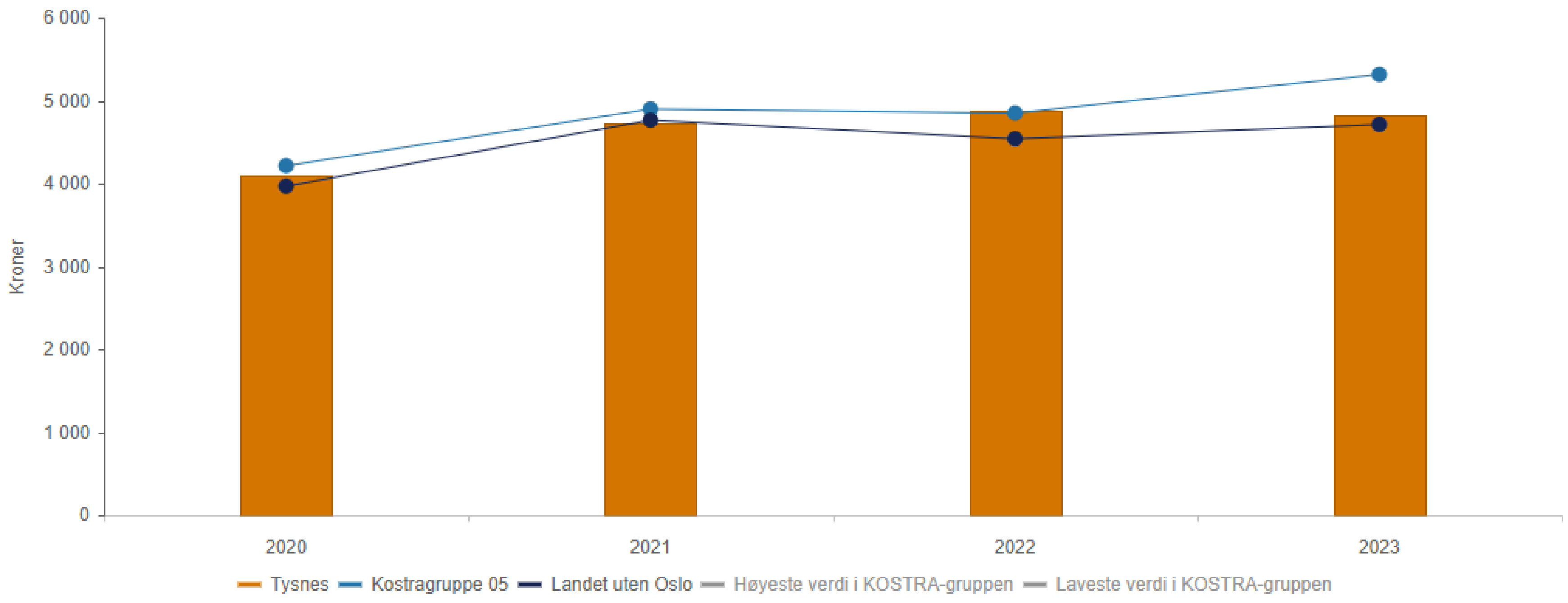

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	**4 102**	**4 735**	**4 881**	**4 817**
Kostragruppe 05	4 212	4 898	4 849	5 315
Landet uten Oslo	3 966	4 764	4 539	4 712

Figur: Netto driftsutgifter per innbyggar til kommunehelse, korrigert for utgiftsbehov og inflasjon.

Med desse justeringane nyttar Tysnes kommune kr. 4817 kroner per innbyggjar. Dersom det ikkje vert lagt inn korrigering er den faktiske netto driftskostnaden per innbyggjar kr. 6865 per år.

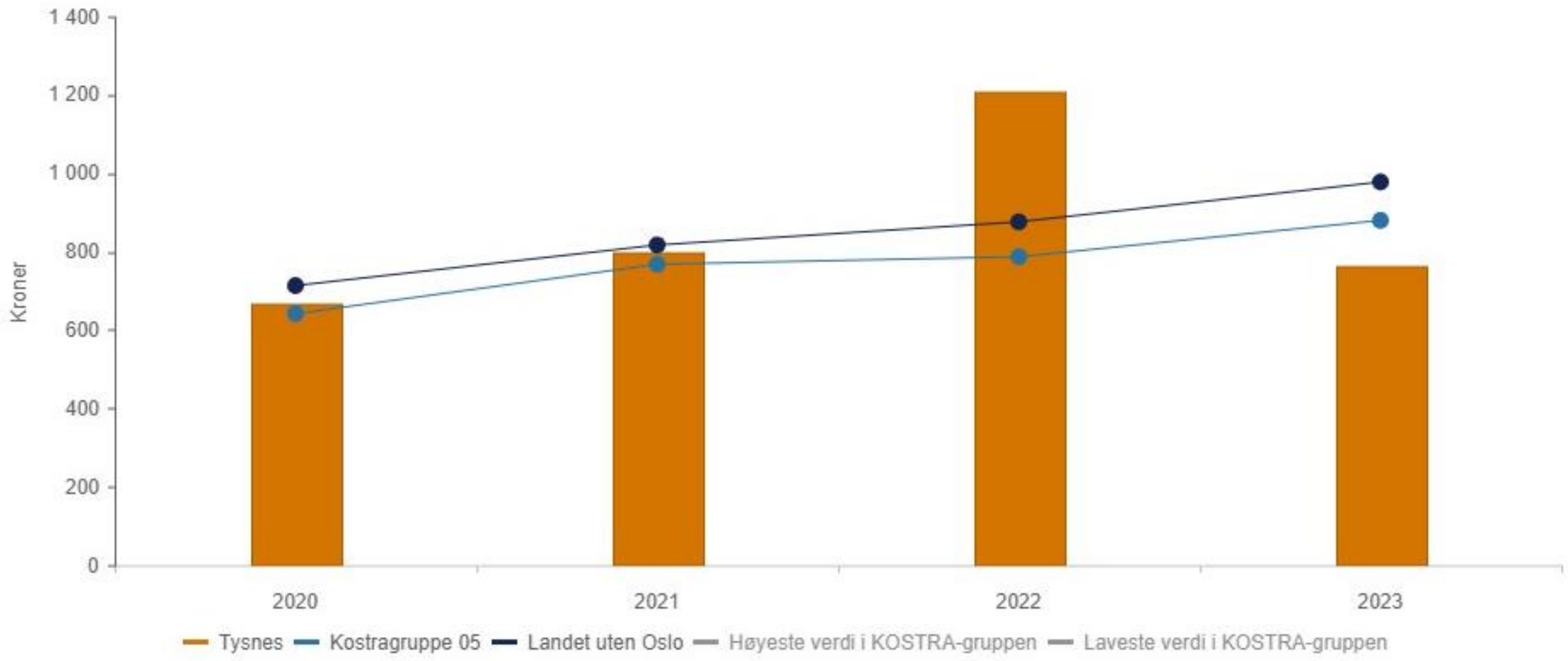

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	666	798	1 207	764
Kostragruppe 05	642	768	787	880
Landet uten Oslo	713	817	876	978

Figur: Netto driftsutgifter til førebygging, helse- og skulehelseteneste per innbyggjar

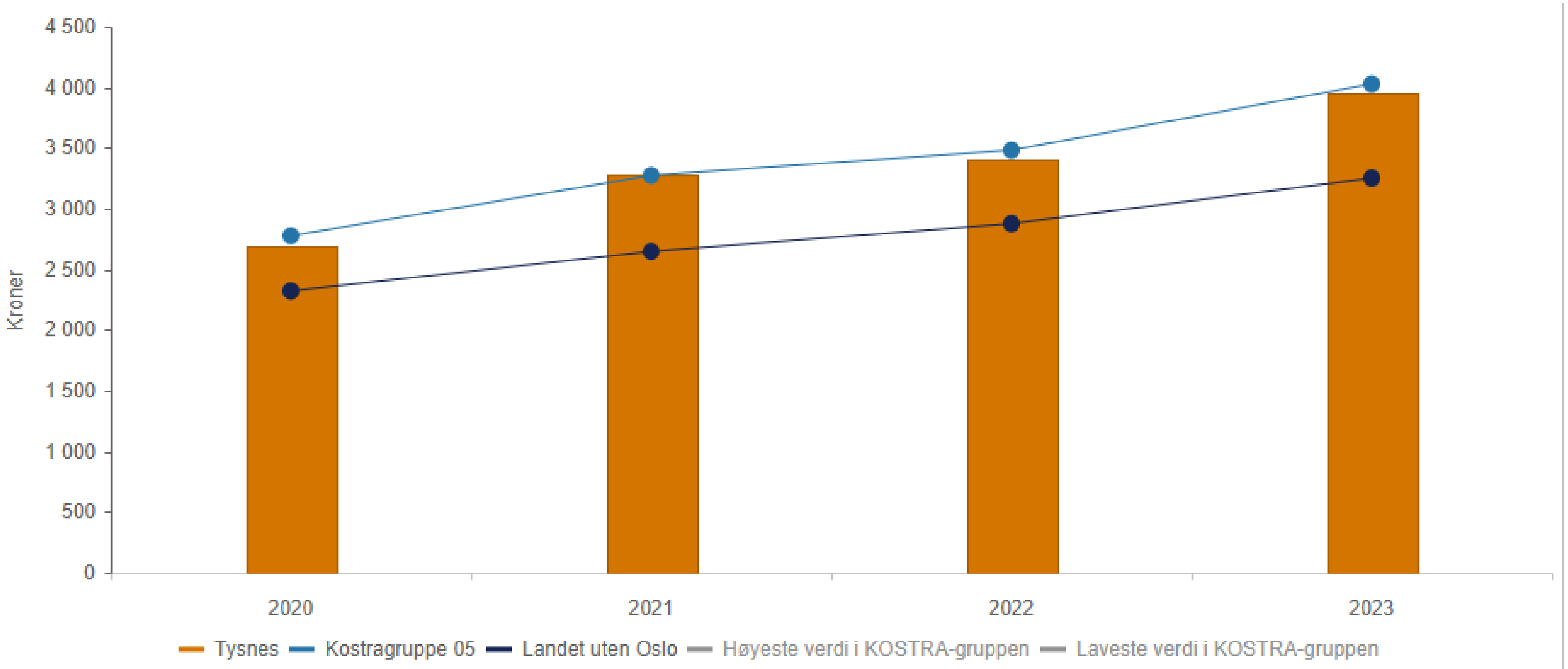

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	2 689	3 274	3 411	3 949
Kostragruppe 05	2 777	3 274	3 482	4 028
Landet uten Oslo	2 322	2 648	2 877	3 252

Figur: Netto driftsutgifter per innbyggjar til diagnose, behandling, Re- og Habilitering

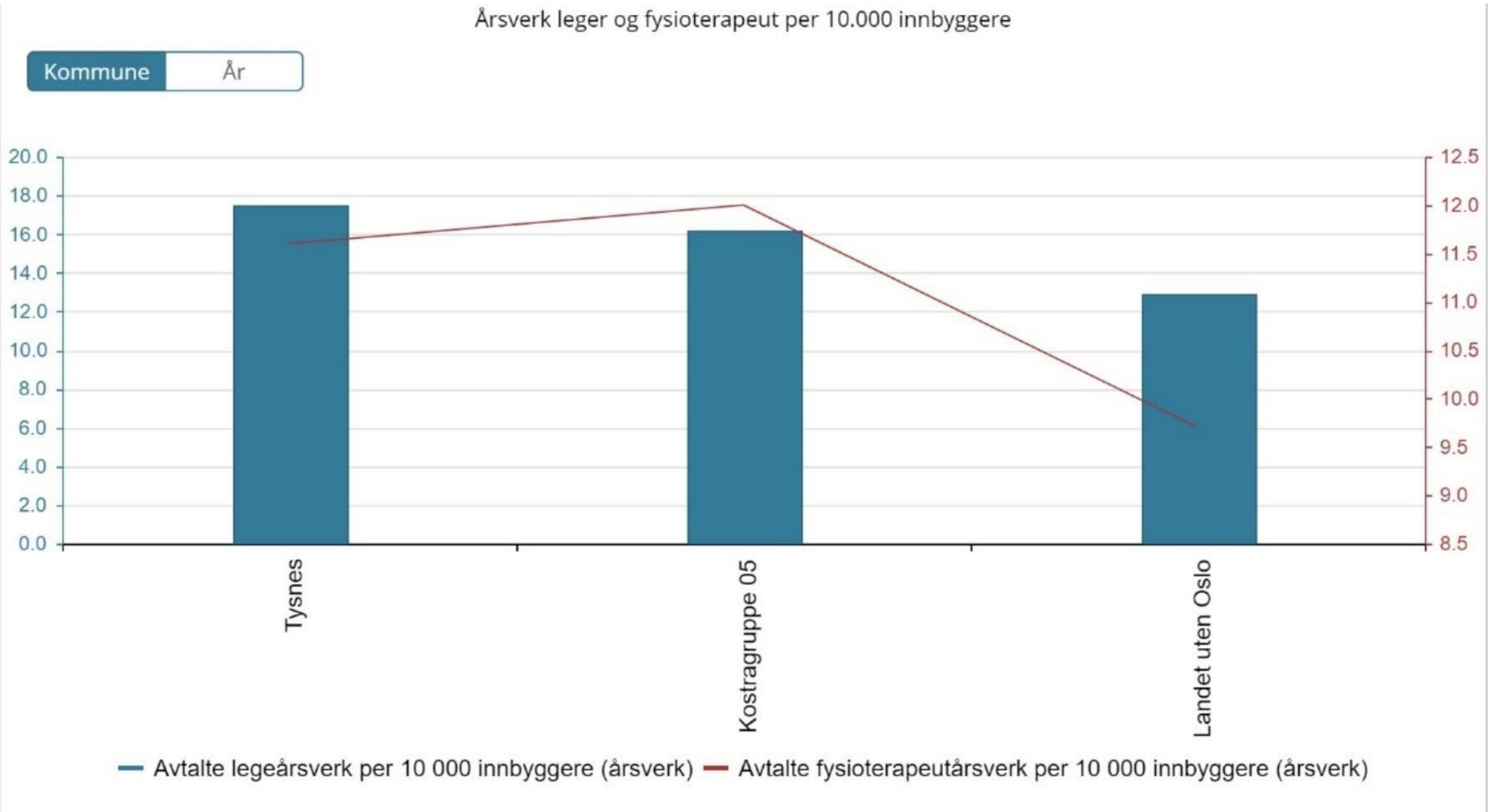

	Avtalte legeårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)	Avtalte fysioterapeutårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)
Tysnes	**17.5**	**11.6**
Kostragruppe 05	16.2	12.0
Landet uten Oslo	12.9	9.7

Figur: Avtalte årsverk lege og fysioterapi per 10 000 innbyggjarar

4.3.2.1 Helse

Til helse ligg offentleg legearbeid og legekontor under eining helse, og helsestasjon, fysio-, ergoterapi, psykiatri og psykisk helse barn og unge, ligg til eining for førebygging og helsefremjing. Endringa i organisasjonsstruktur vart iverksett i 2024.

Ansvar	**Ansvar (T)**	**Budsjett 2025**	**Rev. budsjett 2024**	**Endring 2025 mot rev.budsjett 2024**	**Reknskap 2023**
3100	Offentleg legerabeid	797 141	787 970	1,2 %	2 859 (resten ført under legekontor)
3110	Legekontor	10 861 932	7 953 531	36,6 %	9 842 271
3205	Førebyggande eining	9 918 466	-	-	-
	SUM	**21 577 539**	**8 741 501**		**9 845 130**
	3120 Helsestasjon (**inkl.jordmorteneste**)		1 640 227		1 708 252
	3130 Fysioterapi		1 794 247		1 911 403
	3140 Ergoterapi		1 031 948		900 717
	3370 Psykiatri		2 713 857		2 927 680
	2910 Psykisk helse barn og unge		1 850 756		1 401 018
	SUM		**9 031 035**		**8 849 070**
	SUM		**17 772 536**		**18 694 200**

Ansvar 3100 Offentleg legearbeid/ Ansvar 3110 legekontor

I 2024 vart det gjennomført ei organisasjonsendring, slik at legekontoret kan ha fokus på operasjonell drift. Me er for tida i rekrutteringsprosess av kontorleiar for legekontoret. Etter organisasjonsendringa, ligg også jordmortenesta innunder legekontoret. Ny jordmor er på plass frå desember 2024. Kommuneoverlege er einingsleiar for legekontor og legevakt.

Det er gjort endring innan avløning av leger som gjer kommunen i betre stand til å rekruttere kvalifiserte legar, og som stimulerer til utdanning og til rett ressursbruk, både ved legekontoret og på legevakt. Dette er eit grep som medfører ei auka ressursbruk og også forklarer ein vesentleg del av auken frå 2023 til 2024. Endringa var iverksett halvvegs i 2023. Styrkinga skal sikre forsvarleg, berekraftig operasjonell drift. Full stilling som jordmor gir ein årseffekt på om lag kr. 850`inkl. sosiale avgifter. Med ca 20 fødslar i året vil det å leggje jordmor til legekontoret kunne gi auka fagleg kompetanse generelt hos legane og legevakt, og samstundes gi legekontoret ein ressurs i den generelle drifta.

Lønsbudsjettet for legekontoret vert vidareført med 4 legeårsverk, inklusiv turnuskandidat, alle i fastlønsstillingar. Det er vurdert å setje inn ein lege som delelistelege som ein rein styrking. Dette årsverket er tenkt å ta unna auken i rapportering, oppfølging av digitale henvendingar og krav til dokumentasjon, samt at det er eit rekrutteringstiltak for å sikre kvalifisert personale i forkant av aldersavgang. Dette vert ikkje prioritert å iverksette i 2025 grunna den økonomiske situasjonen kommunen no er i. Me har redusert innleige frå kr. 2,1 i 2023 budsjett, til kr. 1 mill i budsjett for 2024 og 2025. Dette må sjåast i samanheng med at me har endra lønssystem for legevakt med mål om å klare å dekke større del av vakt utan å nytte innleige. Tiltaket er naudsynt om me i fortsetjinga skal kunne oppretthalde eigen legevakt, men vil også kunne føra til lengre ventetider for legekonsultasjon.

Vaktavtale for legar er fullstendig endra og me har gått frå ei løysing der legane får ein liten fastgodtgjersle, men at dei sjølv tar alle eigenandelar og Helfo-refusjonar på legevakt til ei løysing med ei høg fast godtgjersle og at kommunen mottek eigenandeler og Helfo-refusjonar også på vakt. Ved årsslutt 2024 ligg ein an til å ha betalt ut løn for legevakt på i overkant 6,3 millionar. Den nye legevaktsavtalen har i år fått fullårseffekt (oppstart sept. 2023). Dette er bakgrunnen for den store endringa samanlikna med reknskap 2023 og budsjett 2024. Ny vaktavtale medfører betydeleg kostnadsauke. Legevakta betener deler av Kvinnherad, og denne avtalen gir oss ein estimert refusjon på 2,4 mill. Kvinnherad etter avtale skal dekke ca 1/3. av den årlege kostnaden.

Budsjettet for legekontor viser ei total auke på 36%, inkl. legevakt. Budsjettet er no realistisk samanlikna med tidlegare budsjett.

I påvente av å få tilsett kontorleiar, blir det nytta kjent konsulent for å ivareta denne funksjonen. Dette blir sett som naudsynt for å sikre kontinuitet ved legekontoret. Budsjettet er justert med kostnad for konsulent, og budsjettert med tilsetjing av kontorleiar estimert frå mars 2025. Full årseffekt kontorleiar vil vere omlag 850’ inkl sosiale utgifter.

Gjennom avtalen med Sunnhordland interkommunale legevaktsentral, må Tysnes dekke utgift til naudnett, med estimert kostnad kr 120'. Driftsavtalar knytta til IT har vist seg å vere dyrare enn tidlegare budsjettert. Det er her lagt inn ei auke sett mot budsjett for 2024, samstundes som det er ein reduksjon frå kva som er ført i reknskapet for 2023. Her vil overgang til IKT Nordhordland kunne påverke dei reelle tala for 2025.

Ansvar 3205 førebyggjande eining

Frå 2025 blir ansvar 3120 Helsestasjon, 3130 Fysioterapi, 3140 Ergoterapi, 3370 Psykisk helse og 2910 Psykisk helse barn og unge, samla under felles ansvar 3205 Førebyggande eining. Det nye ansvaret vil så vere delt i 3 ulike funksjonsområder: 2320: Helseførebygging (Helsestasjon), 2410: Diagnose, behandling og rehabilitering (Ergo/fysio), og 2348: Anna førebyggande arbeid (Psykisk helse). Det vil på denne måten vere enklare å få oversikt over forbruk, og gi større moglegheit for å sjå potensielle innsparingsområder (stordriftsfordel). Potensial til innsparing kan ein finne i felles kursbudsjett, innkjøp t.d. knytt til tiltak som «Treffstaden», «Gaminggruppe» og Dagsenter for psykisk helse, og lisensar fagsystem. Sistnemnde må sjåast i samanheng med innlemming i IKT Nordhordland.

Tiltaksarbeidar skal nyttast på tvers av førebyggande eining og barneverntenesta. Førebyggjande eining har 10,2 årsverk.

Tenestene som ligg under førebyggande eining, er viktige førebyggjande tenester som dei siste åra har hatt ein auka fagleg sårbarheit. Vanskar med rekruttering av helsepersonell har vist seg også i desse tenestene, og det har vore særs vanskeleg å rekruttere vikarar ved ulike permisjonar. Ei samorganisering gjer at deler av sårbarheita kan kompenserast på tvers av tenestene. Eininga skal gi eit større fagmiljø innan førebygging, og skal tene og samarbeide med andre einingar. Eininga har einingsleiar, som skal sikre heilskaplege førebyggjande tenester for innbyggjarane, betre samhandling mellom tenestene og god oppfølging av dei tilsette

Tenestene i eininga gir tenester til eit bredt spekter av innbyggarane; Mange barn og unge har samansette utfordringar, som krev samarbeid og koordinering mellom barn, føresette, barnehage/skule, helsetenester frå kommunen og spesialisthelsetenesta, eller andre eksterne aktørar. Vidare vil ei stadig aldrande befolkning gi meir skrøpelegheit og kompleksitet i helseutfordringar og hjelpebehov blant dei eldre. Denne gruppa bur i støtte grad i heimen utan funksjon til å ivareta eigenomsorg, og har varierande grad av pårøranderessursar. Dette utfordrar tenestene, både helsetenesta dei skal ha, men òg koordinering og samarbeid for å sikre til heilskaplege tenester. Vedtaksbasert helseteneste kan bli svært omfangsrik, kompleks og ressurskrevjande. Dette stiller store krav til samarbeid og koordinering, for å sikre fagleg forsvarlege tenester og effektiv ressursbruk.

Fysioterapidekninga i kommunen er god, samanlikna med andre kommunar når ein ser på det totale tenestetilbodet i kommunen. Me har 1,5 stillingar til kommunal fysioterapi, og 190 % private fysioterapeutheimlar, fordelt på tre fysioterapeutar, med driftstilskot frå kommunen. Her kan

ein ved høve vurdere å dra inn privat avtale til fordel for å auka deltidsstilling innan kommunalt tilsett fysioterapeut. Det har tidlegare, og også i år vore fremja forslag om turnusfysioterapeut, Det vil kunne forebyggje ei sårbar teneste blant fysio- og ergoterapi tenesta som består av få personar. Fysioterapeut har også høve til å formidle hjelpemiddel ved fråvær i ergoterapitenesta t.d. På grunn av god dekning, og naudsynte prioriteringar er ikkje dette stetta i årets budsjett. Fysioterapitenesta har synt til gode resultat med grupper, og vil fortsetje med tverrfagleg samarbeid med psykisk helse og gi ulike gruppetilbod, som t.d. parkinsongrupper, hjartetrim og psyko-edukasjon og kroppsleg arbeid. Vidare ønskjer fysioterapitenesta å samarbeide med skulehelsetenesta om tilbod til 8. klassingar om «Kroppen sett i eit fungerande system», med mål om reoppstart vår/haust 2025. Tilbodet har mellom anna bakgrunn i arbeid med psykisk helse for ungdomane. Fysioterapi for barn og unge har moglegheit til å følgje opp barn og unge som treng fysioterapi i skulane sine lokaler på faste dagar, med eit godt fysioterapeut-foreldre-lærar samarbeid.

Ergoterapi er ei lovpålagt teneste etter kommunehelsetenestelova, og Tysnes kommune har ergoterapeut tilsett i 80% stilling. Ergoterapeut har ei nøkkelfunksjon i vurderingar knytt til å bu heime med aldersrelaterte og/eller somatiske utfordringar. Vidare er ergoterapeut ein viktig ressurs sett i samanheng med auke i aldersgruppa over 80 år, behov for kvardagsrehabilitering og betring av funksjonsnivå/kompenserande tiltak. Kvardagsrehabilitering er ei satsing innan strategiplan for *Leve hele livet*. Med dette som bakteppe, saman med eit ønskje om å redusere talet deltidsstillingar i kommunen er det frå helse og omsorg fremja forslag om å auke ergoterapeutstilling frå 80% til 100%. Ergoterapeut har hovudansvar for å formidle hjelpemiddel. Tenesta vert ofte kopla på for seint i høve til å kunne førebyggje for negativ utvikling, derav har brukarane ofte behov for større/meir inngripande hjelpemiddel enn om ergoterapi tenesta hadde vore kopla på før. Ergoterapeut kan i stor grad bidra til tilrettelegging i eigen bustad og til å oppretthalde funksjonsnivå, før det er behov for tyngre hjelpemiddel. Ei auka ressurs vil gjer at fleire kan få kjennskap til, og tidlegare hjelp av tenesta. Eining for førebyggjande tenester har fått tildelt oppgåva å ivareta demenskoordinator funksjon, utan at det er tildelt øyremerka ressursar til dette. Ergoterapeut har kompetanse innan demens, sit i kommunalt hukommelsesteam, og bidreg til utgreiing av demens sjukdom. Dette er ein sjukdom som er aukande i befolkninga, også i Tysnes kommune. Større tilgang til ergoterapeut, vil kunne bidra til å møte det auka behovet. Det ligg føre ei utgreiingssak i å bli eit demensvennleg samfunn, der også denne kompetansen og ressursen vil vere relevant å kople på.

Vidare er ergoterapeut utfyllande samarbeidspartnar til fysioterapitenesta, under dette rehabilitering, habilitering og oppfølging av barn og unge, samt ein støttefunksjon for open omsorg. Kommunen kjøper tenester av Tysnes Industri til hjelpemiddelformidling, reparasjon og oppbevaring. Til denne funksjonen er beløp vidareført, tilpassa frå årets forbruk.

Psykisk helse vert vidareført med same stillingar som i 2024, etter styrking i 2023. Tenesta syner til ei auke i talet tenestemottakarar over tid, tenestemotakarane er fleire, og me kan sjå ein vriding mot rus som diagnose eller følgje av diagnose. NAV nemner også i sitt budsjettinnspel at dei ser ein auke i rusrelatert oppfølging i deira portefølje. Innanfor psykisk helse for barn og unge er det føresett vidare drift som i dag, men

området er styrkt ved at ny einingsleiar er ført på dette ansvaret. Innan psykisk helse er det potensial for betre utnytting av ressursar og kompetanse. Også involvering av andre faggrupper, t.d. fysioterapeut, vil vere med å styrke tilbodet til denne gruppa.

Det er frå tenesta komme innspel på å auke tilbodet ved treffstaden for vaksne, t.d .tiltak frå aldersgruppa 25 – 75. Det er fremma forslag om ein auke i 20% stilling for å ivareta dette. Me finn ikkje rom for å stette dette forslaget i inneverande år, men viser til skiping av eining for førebyggjande og helsefremjande tenester, som har fått tilført eit årsverk.

I budsjett er det lagt inn kostnad til kjøp av psykologtenester for å ivareta rettleiing, men også noko plan og systemarbeid. Det er sett av kr. 200` til dette føremålet, det same som føregåande år. Me har så langt i år eit forbruk som svarer godt til avsett sum. Me har fått gode tenester, med fokus på utvikling og rettleiing i tenestene. Kommunane skal handtere lettare til moderate psykiske vanskar hos befolkninga. Einingsleiar i førebyggande eining, melder samstundes om ei auke i meir samansette og utfordrande psykiske vanskar. Dette samstundes som ein ser at fleire har relativt alvorlege og hemmande symptom før dei kjem inn i spesialisthelsetenesta. Det er utfordrande å ha kompetanse og kapasitet til å fult ut møte og ivareta desse utfordringane i befolkninga. Styrka psykologkompetanse i brukar-retta arbeid ville derfor vore ein styrke. Dette blir ikkje prioritert i budsjettet for 2025.

Helsestasjonen har i 2024 vore budsjettert med 2,3 årsverk som helsesjukepleiar. Dette er ei mellombels styrking for å sikre at me får utført lovpålagte tenester, i ei tid der det er utfordrande å rekruttere utdanna helsesjukepleiar. Det er i utgangspunktet lagt til grunn 2 årsverk som helsesjukepleiar. Jordmor låg tidlegare under helsestasjon, men er frå 2024 flytta over i eining helse/legekontor.

4.3.3 NAV – sosiale tenester – Data

Nav er ei eiga eining, og har ansvar for sosiale tenester, og mottak og oppfølging av flyktningar. Utgiftsbehov knytt til sosiale tenester og ressursbruk ligg markant under snittet for Kostragruppe 05 og landet u/Oslo.

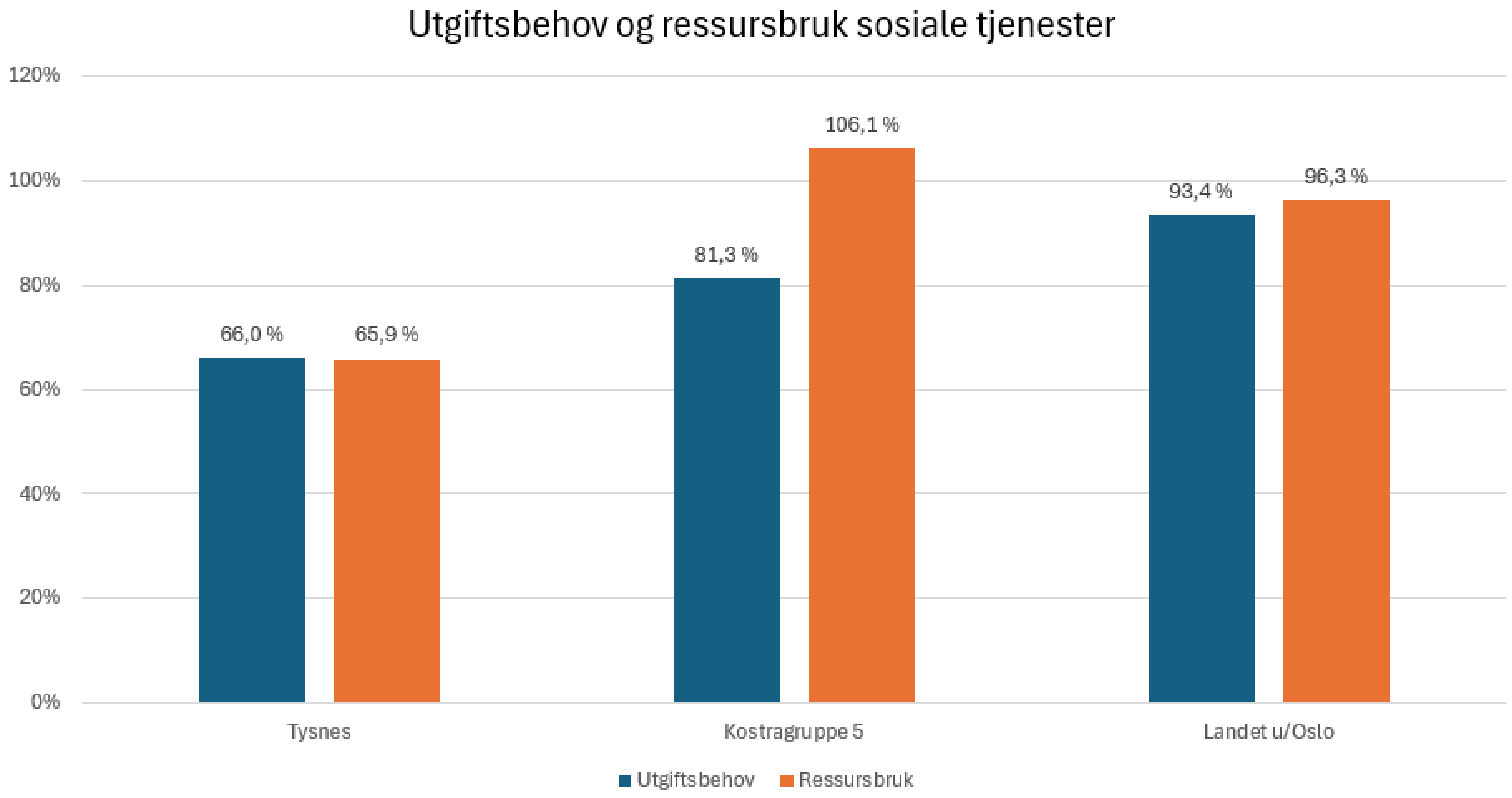

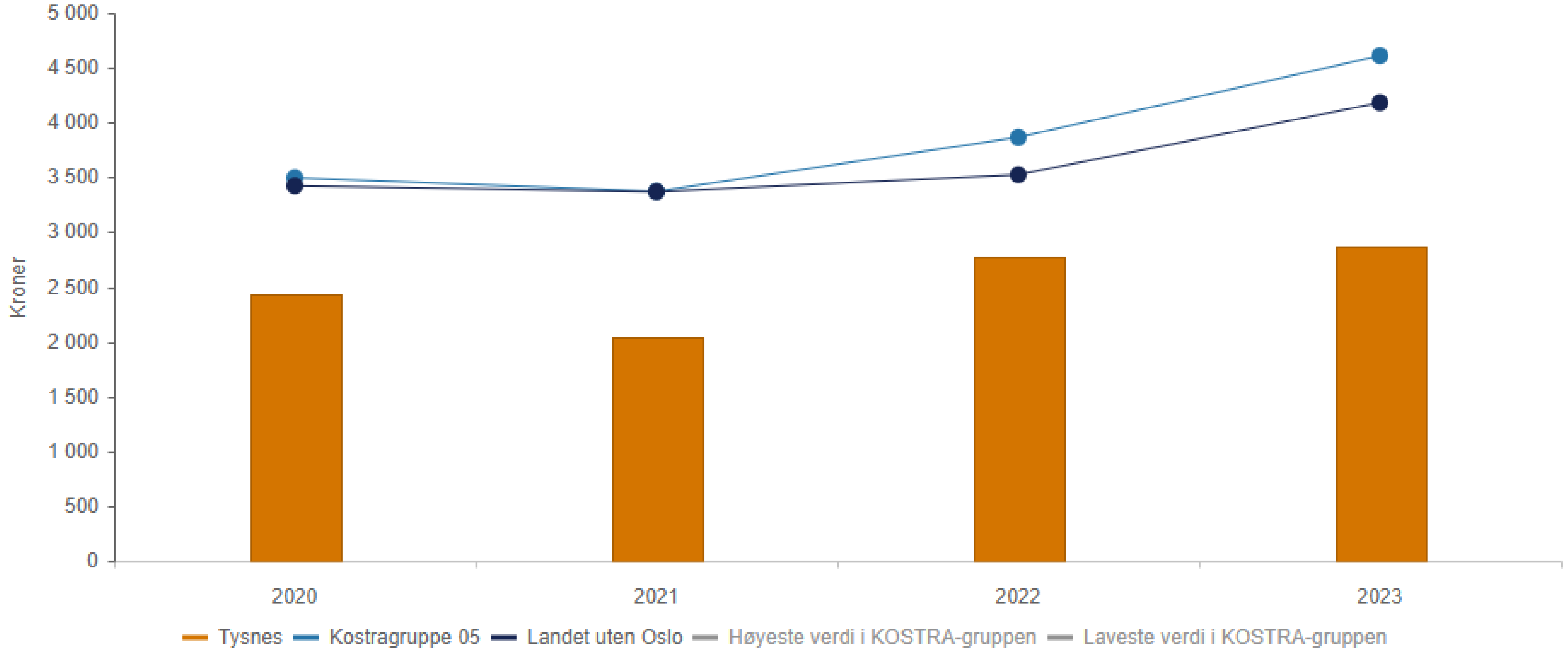

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	2 426	2 037	2 774	2 861
Kostragruppe 05	3 495	3 371	3 865	4 609
Landet uten Oslo	3 422	3 367	3 523	4 180

Figur: Netto driftsutgift til sosialteneste per innbyggjar

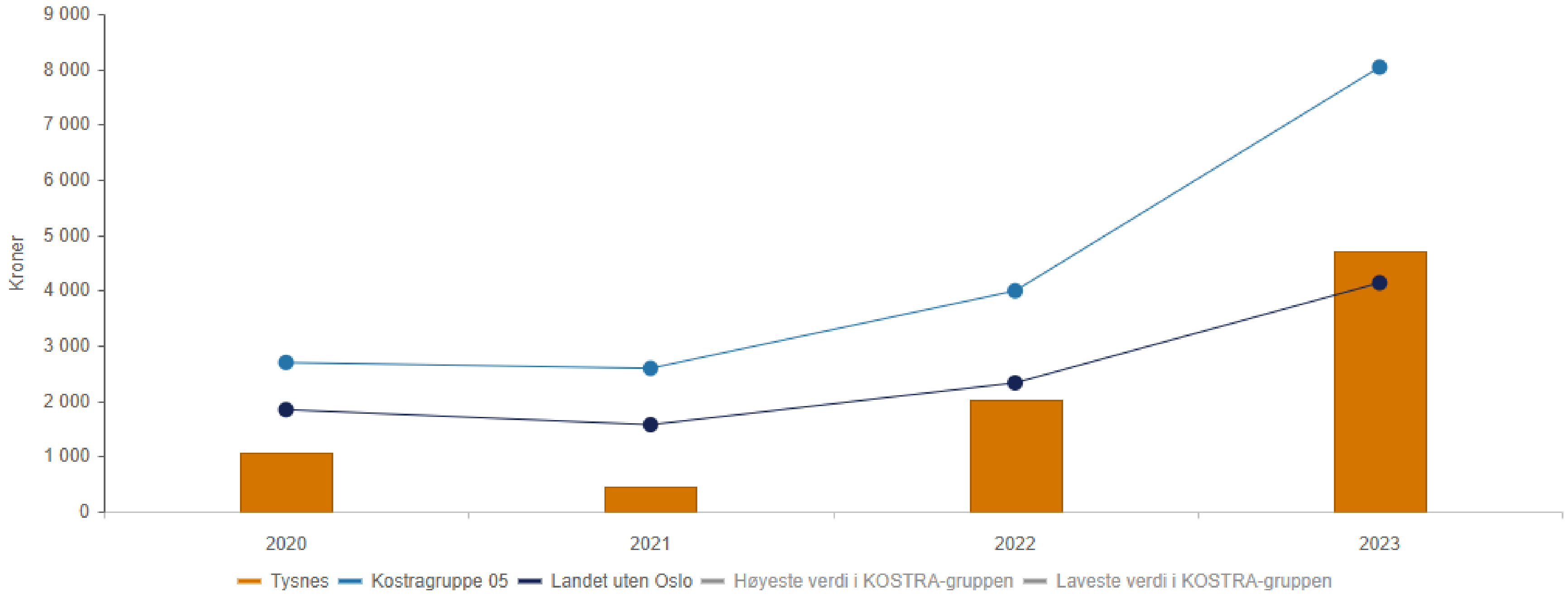

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	**1 068**	**456**	**2 024**	**4 719**
Kostragruppe 05	2 695	2 590	3 990	8 036
Landet uten Oslo	1 842	1 569	2 326	4 135

Figur: Tilskot integrering per innbygger

Figuren over viser kor mykje tilskot kommunen mottar frå IMDI, som er basert på antal busette flyktningar. Tysnes har i 2023 tatt i mot eit større tal flyktningar enn det ein har i Landet u/Oslo, men færre enn samanliknande kommunar. Kommunen har samstundes hatt ein auke i kostnad som følgje av busetjing og oppfølging.

4.3.3.1 NAV – sosiale tenester

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2025	Rev. Budsjett 2024	Endring 2025 mot rev budsjett 2024	Reknskap 2023
3200	Sosiale tenester	3 874 724	3 818 167	1,5 %	4 401 422
3210	Mottak flyktningar	-4 851 126	-2 145 622	126,1%	-6 022 904
	Sum	**- 976 402**	**1 672 545**	**48,4 %**	**2 615 190**

Ansvar 3200 Sosiale tenester

I budsjettet for 2025 er det føresett at me vidareførar dagens stillingar og nivå innan tenesta.

Yting til livsopphald er vidareført. NAV låner inn midlar til startlån frå Husbanken for vidare utlån til personar som oppfyller vilkåra for startlån eller finansieringsbevis. Finansieringa skal bidra til gode løysningar for personar som er vanskelegstilt på bustadmarknaden, for å sikre at dei kan bu trygt og godt. I 2023 registrerte ein relativt stor auke i søknader om startlån, og midlane avsett i 2023 vart nytta fult ut. Så langt i 2024 er det utbetalt totalt 5,7 mill gjennom denne ordninga, og det er per oktober 2024 11,5 mill ubrukte lånemidlar. Det er ønskjeleg å gjennomføra nytt låneopptak på ytterlegare 5 mill. avsett til dette – i tillegg til gjenståande beløp frå 2024.

Det er budsjettert med kr. 200` i tilskot til lån og/eller tilpassing av bustad, desse midlane vert finansiert gjennom bruk av bundne driftsfond.

Tysnes kommune er medeigar i Krisesenter Vest IKS som vart etablert i 2011 og eigast av 16 kommunar. Krisesenteret dekkjer eit lovfesta krisesentertilbod for disse kommunane. Tilbodet er regulert i Lov om kommunale krisesenter. Lova pålegg alle kommunar å ha eit trygt, midlertidig krisesentertilbod til personar som er utsett for vald eller truslar om vald i nære relasjonar. Dette gjeld både døgn og dagtilbod, og råd/rettleiing. Kommunens eigenbetaling vert kvart år regulert, og for 2024 er vår eigenbetaling 257 000,- Denne summen kan auka, som følgje av at det er vedteke å byggje nytt krisesenter. Kommunane er involvert i denne prosessen og førebels tilbakemelding er at Krisesenteret må sjå på moglegheiter for å redusere utgiftene til bygget.

Det blir meldt om auke innan rus/psykiatri/ungdom som står utanfor. NAV leiar peiker på eit aukande behov i kommunen vår for oppfølging av menneske med rusutfordringar. Dette er eit spennande felt å jobba med og krev at nokon har kapasitet til å jobbe meir systematisk med det. Det er samarbeid mellom NAV og psykisk helse, og det må arbeidast vidare med å styrke førebygging og samhandling om desse brukarane, og sikre tydeleg ansvarsfordeling.

NAV har dei siste åra sett auke i sosialhjelp som følgje av dyrtida; dette ser ein t.d. gjennom auka tal på gjeldsrådgjeving. Me vurderer at dette kan ivaretakast med god samordning av ressursar og ei vidareføring av sosialhjelpsbudsjettet.

Ansvar 3210 Mottak flyktningar

Ansvar for mottak av flyktningar vart styrka gjennom 2023 som følgje av auka mottak og for å sikra at me stettar behovet for busetjing og oppfølging. Busetjinga av flyktningar går bra, men det er nokre uventa utfordringar med å få dei ut i arbeid. Dette m.a. grunna språkvanskar og mangel på etterspurt kompetanse. Mottak av flyktningar vil gi kommunen ein estimert inntekt på i overkant kr 10 mill. for 2025. Dei endelege tala kjem m.a. an på kor mange og kven ein buset. Inntektene vert fordelt på einingane som har utgifter knytt til dette, som vaksenopplæring, sosialtenesta med flyktningkonsulentar, lege/helsestasjon og skule. Det vert normalt budsjettert ein avsetjing til driftsfond innanfor dette område, men i inneverande budsjett er inntektene ført som overskot. Dette er naudsynt mellom anna for å sikra finansiering av dei ekstra kostnadane skulane, barnehagane og NAV/flyktningtenesta får som følgje av busetjing og oppfølging.

4.3.4 Pleie og omsorg-Data

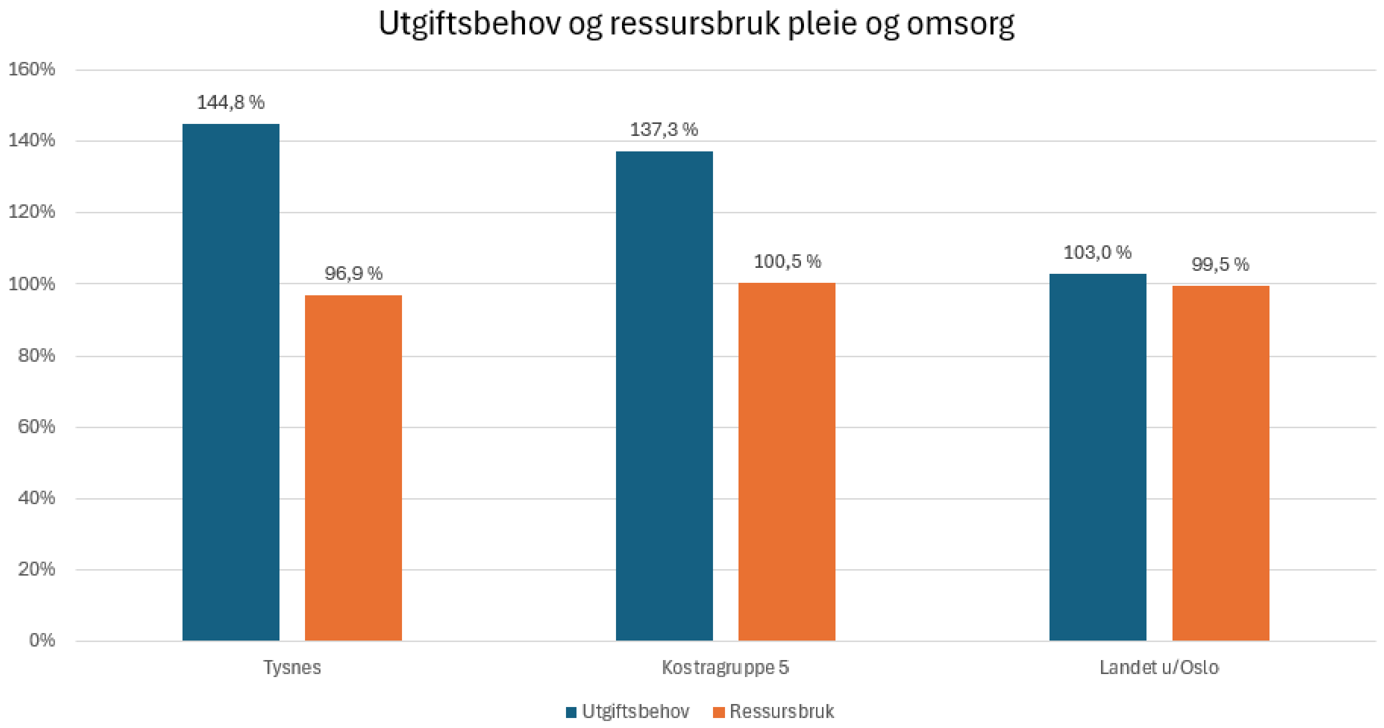

Tysnes kommune sitt utgiftsbehov til pleie og omsorg er vurdert til å vera 144,8 % i høve til gjennomsnittet for heile landet. Ressursbruken er lågare enn utgiftsbehovet skulle tilsei.

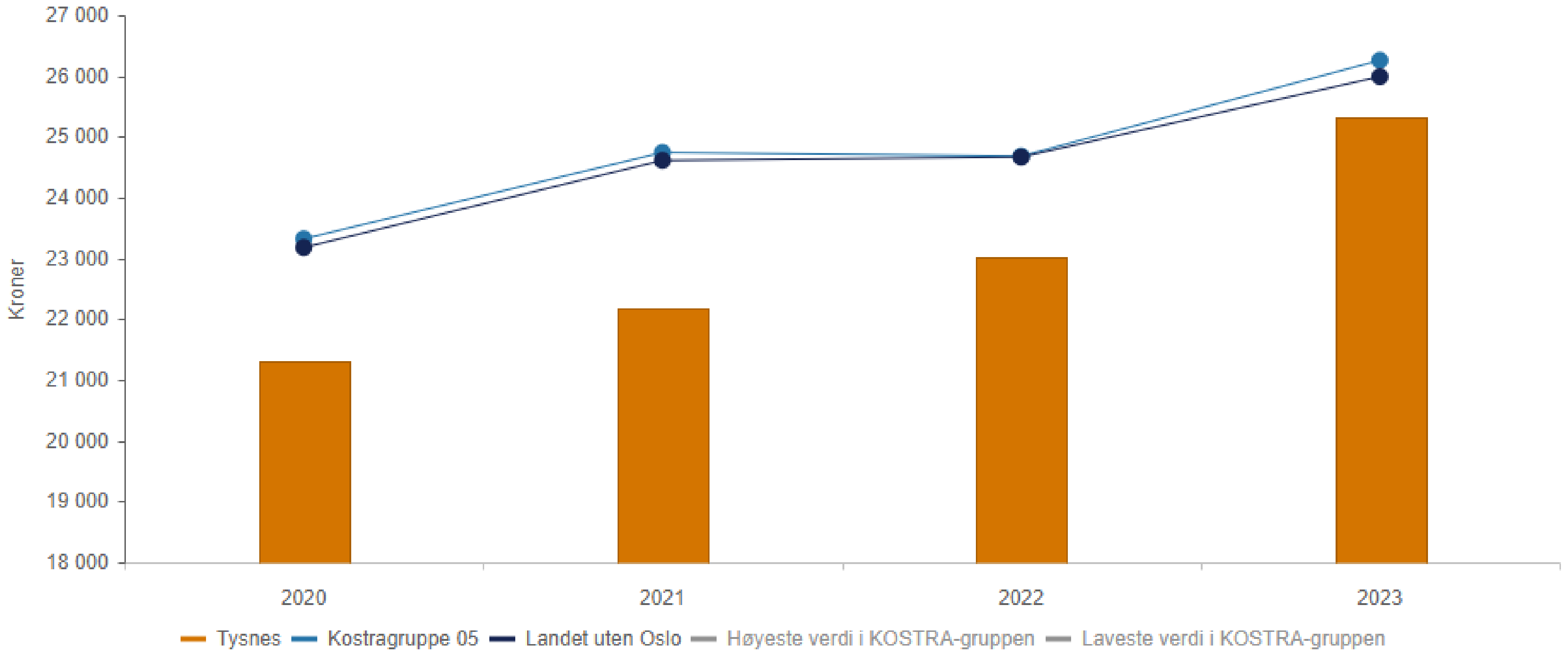

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	21 302	22 173	23 030	25 308
Kostragruppe 05	23 321	24 742	24 682	26 258
Landet uten Oslo	23 178	24 611	24 666	25 989

Figur - Netto driftsutgifter til pleie og omsorg per innbyggjar, korrigert for utgiftsbehov og inflasjon.

Der er ein relativ stor auke i driftsutgifter frå 2022 til 2023, men også ut frå driftsutgiftene i 2023 måtte tenestene vore tilført om lag kr. 3 mill. for å koma opp på same nivå som gjennomsnitt for landet u/Oslo og Kostragruppe 05.

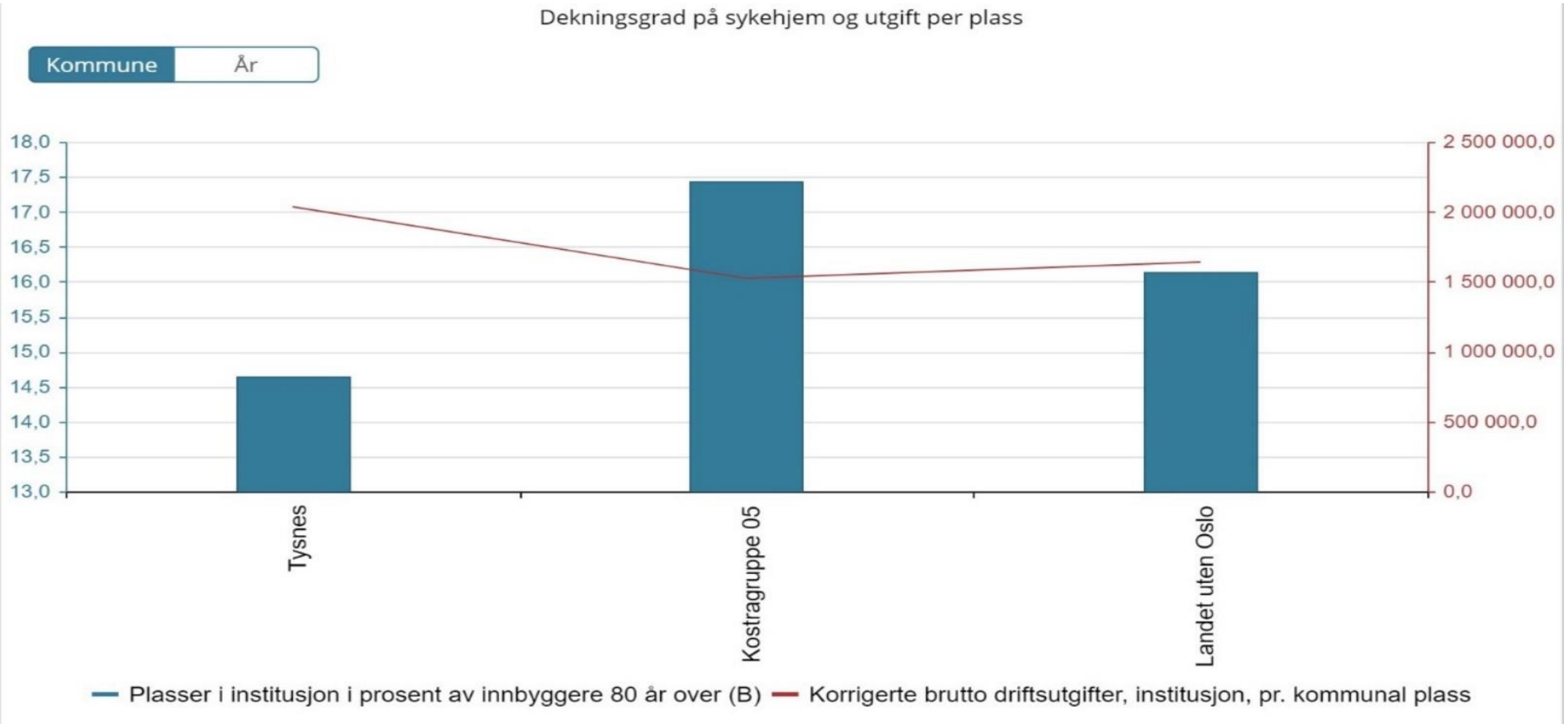

	Plasser i institusjon i prosent av innbyggere 80 år over (B)	Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass
Tysnes	**14,7 %**	**2 035 621**
Kostragruppe 05	17,4 %	1 523 302
Landet uten Oslo	16,1 %	1 640 650

Figur: Dekningsgrad sjukeheim og utgift per plass.

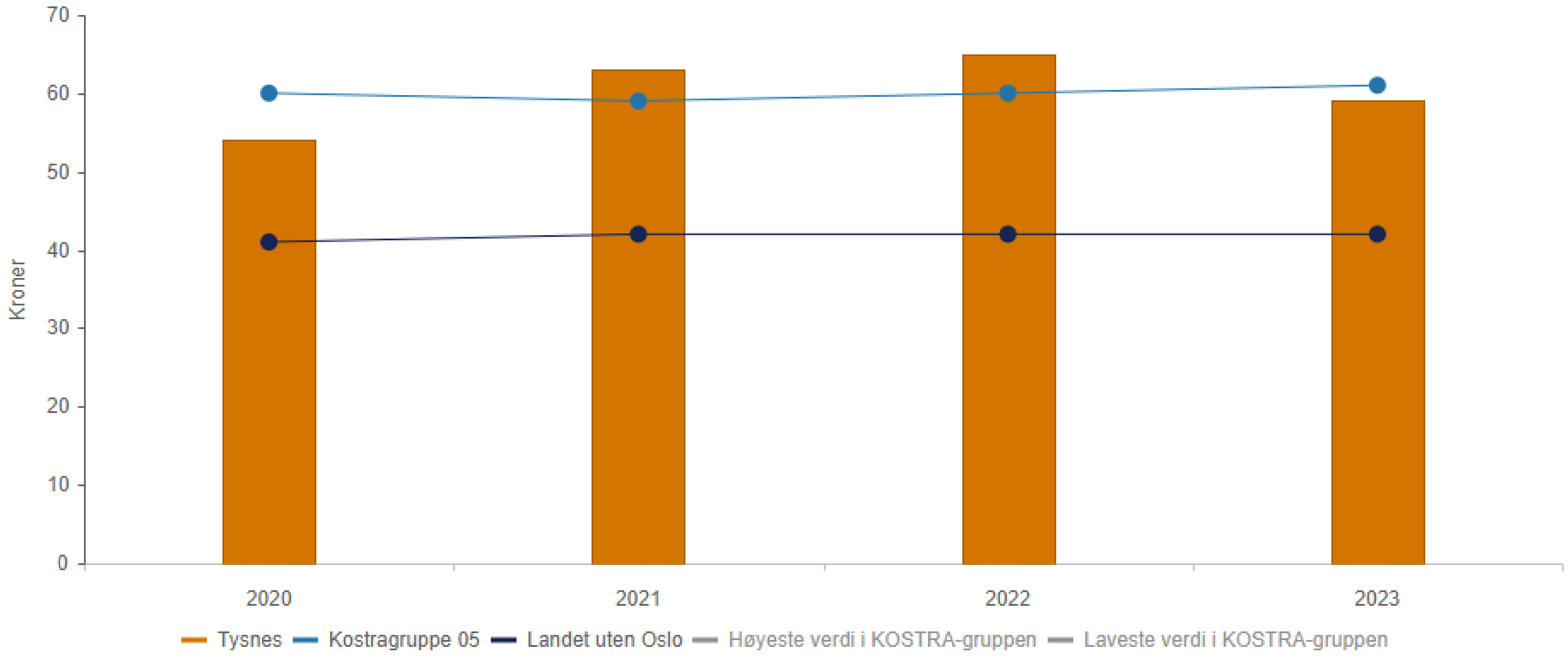

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	54	63	65	59
Kostragruppe 05	60	59	60	61
Landet uten Oslo	41	42	42	42

Figur : Mottakarar av heimetenester per 1000 innbyggjar

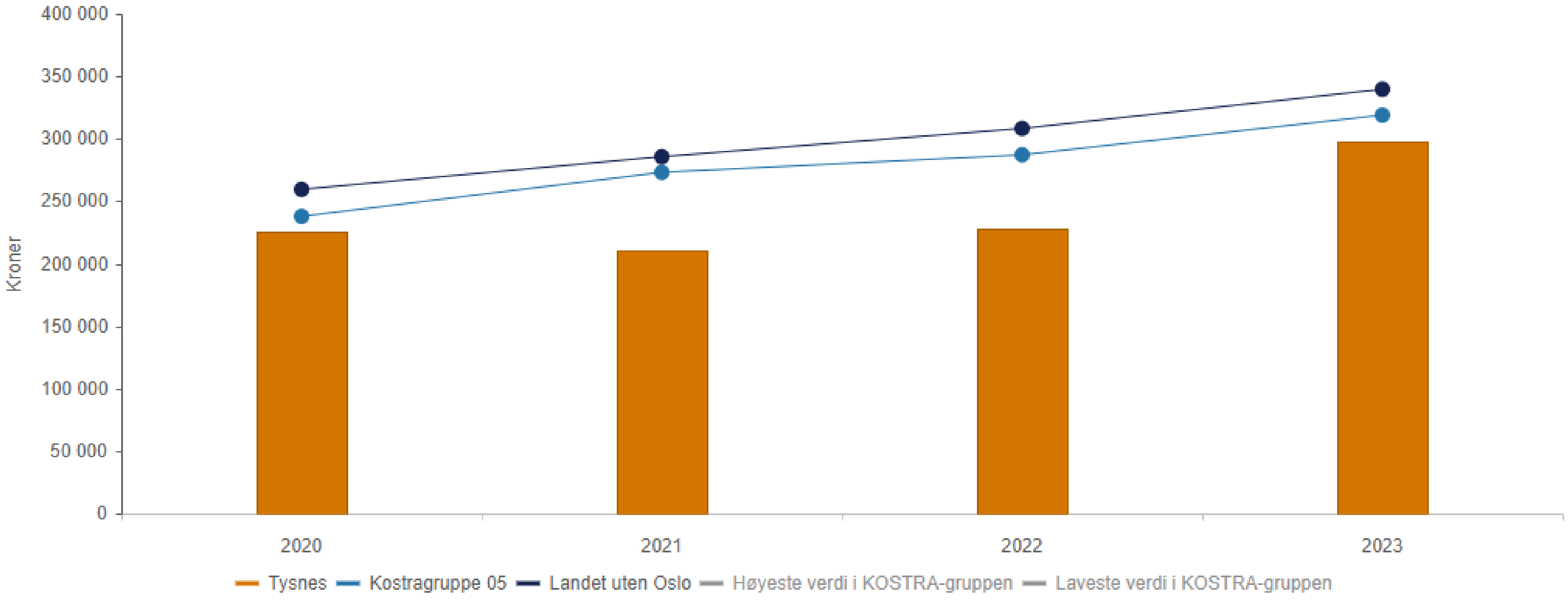

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	**225 582**	**210 807**	**228 479**	**298 135**
Kostragruppe 05	237 864	273 112	287 131	318 930
Landet uten Oslo	259 448	285 676	308 245	339 658

Figur: Netto driftsutgifter per brukar av heimebaserte tenester

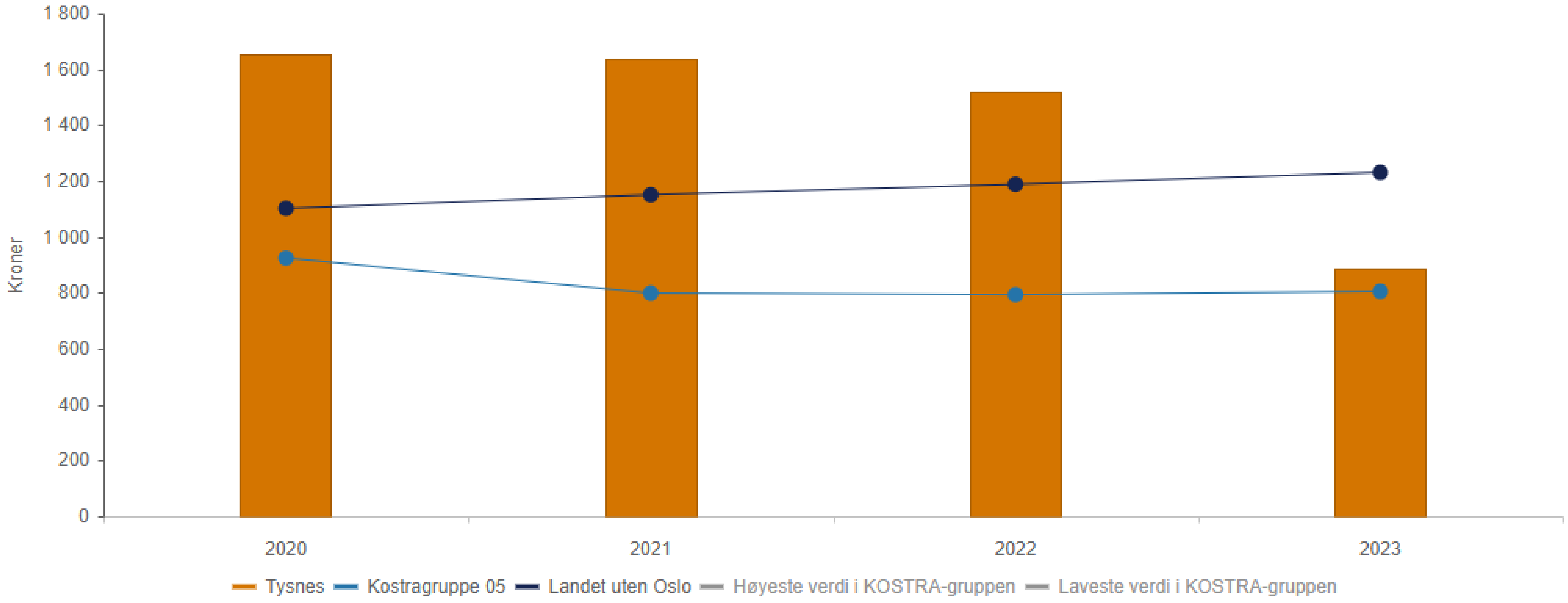

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	**1 654**	**1 640**	**1 518**	**887**
Kostragruppe 05	924	798	793	805
Landet uten Oslo	1 102	1 151	1 188	1 231

Figur 4.3.4.6: Netto driftsutgifter til aktivitets og servicetilbod for eldre og personar med funksjonsnedsetjing korrigert for utgiftsbehov og inflasjon. Beløp per innbyggar.

4.3.4.1 Pleie og omsorg

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2025	Rev. Budsjett 2024	Endring 2025 mot rev. Budsjett 2024	Reknskap 2023
3310	Tysnes omsorgssenter	37 847 088	38 495 483	-1,7 %	44 761 391
3330	Heimesjukepleie	25 659 485	23 967 573	7,1 %	29 744 205
3340	Heimehjelp	368 789	669 185	-44,9 %	531 350
3351	Haugen bufellesskap	8 463 852	8 290 036	2,1%	9 323 051
3352	Vågsmarka bufellesskap	5 980 714	5 703 188	4,9 %	6 773 666
3400	Tiltak for funksjonshemma	4 397 911	4 104 640	7,1 %	4 568 266
3410	Dagsenter	2 341 665	2 212 916	5,8 %	1 702 253
	SUM PLEIE OG OMSORG	**85 059 504**	**83 443 021**	**1,94 %**	**84 614 215**

Pleie og omsorg er delt i ei eining for institusjon og ei for open omsorg. Budsjettet for 2025 har ein svak auke samanlikna med budsjettet for 2024. At auken ikkje er større, er i hovudsak knytt til reduksjon i behov hos ressurskrevjande brukar, og noko reduksjon i behov for innleige av personell.

Det er eit mål om å redusere bruken av innleige. Dette er utfordrande slik arbeidsmarknaden er lokalt, regionalt og nasjonalt. Det er få søkjarar til stillingar, særleg gjeld det stillingar natt, helg- og vikariat. Det er ikkje realistisk å fjerna kostnader til innleige av personell, dette ville i så tilfelle gitt ein driftssituasjon der me driv med store hol og der tenestenivå til brukarar må reduserast. Ein slik situasjon ville i tillegg gjeve ei stor meirbelastning for dei som er tilsett i tenesta. Det er samstundes eit klart mål at bruken må reduserast. Det er gjennomført ulike tiltak for å redusera bruk av innleigetenester, men dette arbeidet må få større fokus i 2025 jf. behovet for å ta ned kostnadane. Det må vurderast alternative turnusordningar, samstundes som eit sterkt fokus på å behalde og rekruttere må vere førande.

Årsturnus og kompensasjonsordning – bonus for å jobbe ekstra helg vart innført i 2022, og er vidareført. Kompensasjonsordninga blei evaluert og justert, og har medført at eit større tal helger vert dekka av eige personale. Ordninga var sist evaluert våren 2024, og blir no innført også for

bufellesskapa – slik at ordninga gjeld for heile pleie og omsorg. Det er ei dyr ordning, og isolert sett kan den neppe forsvarast, men ordninga gjev ein vesentleg meir effektiv bruk av lønsressursar enn om det hadde vore gjort tilsvarande auke i grunnløn.

Bufellesskapa har også testa ut langvakter. Langvakter bør sjåast på som mogleg rekrutteringstiltak/tiltak for å løyse hull i turnus, også i andre deler av pleie og omsorg.

Tilsetjingar i pleie og omsorg er meir fleksible enn tidlegare. Ein søkjer å møte dei tilsette som jobbar deltid, og melder ønskje om stillingsauke. Samstundes må også tenestene sine behov stettast når stillingar skal aukast, og ein må heile tida vurdere kva tid me har trong for arbeidskrafta. Slik det er i dag, er det spesielt utfordrande å dekke vakter på helg. I oktober 2023 var det gjort ei undersøking for å kartleggje og rapportera på omfanget av deltidsarbeid. Slik kartlegging skal gjennomførast kvart andre år. Resultat frå kartlegginga i 2023 viser at om lag 64% av dei som arbeider i helse og omsorg ønskjer og kan jobbe meir. Ny undersøking skal gjennomførast i 2025.

Andre rekrutteringstiltak som skal ha fokus vidare er ungdom som arbeidar ved omsorgssenteret, og stipendavtale for skuleelevar som forpliktar seg til helg og sommarjobb i helse. Det er også gitt eit kronetillegg for nattevakt-stillingar.

I lys av ei aldrande befolkning, vil talet på personar med demens framover ha ei stadig auka tenestebehov. Ressursar frå Tysnes Omsorgssenter og heimetenesta deltar i ressursnettverk for demensforlaup. Denne brukargruppa nyttar seg i dag av vedtaksstyrte tenester som dagsenter, tenester i heimen, og institusjonsopphald. Brukarar med kognitiv svikt/demens og deira pårørande har eit behov for oppfølging/rettleiing før ein har behov for vedtaksstyrte tenester. I dag har ein eit hukommelsesteam som er bygd opp av eigne ressursar frå Tysnes Omsorgssenter, Heimetenesta og Førebyggande eining. Me ser behov for eit breiare samarbeid mellom forebyggande eining, legetenesta, Tysnes omsorgssenter og heimetenesta, og frivilligheita om samarbeid og fordeling av ressursar og oppfølging av denne brukargruppa. Samstundes ser me behov for ei styrking av satsinga kring denne gruppa. Meir om det under «Pleie og omsorg».

Budsjettet for 2024 innehaldt budsjettering av innleigd arbeidskraft. Dette blir vidareført. Bakgrunnen er at ein ser det i realiteten ikkje er mogleg å gjennomføra drifta heilt utan innleige. Innleige er vurdert opp mot omfang av vakante årsverk. Meirkostnaden er lagt inn under konsulentteneste. Dei vakante årsverka er isolert sett budsjettert for i lønsbudsjettet til den einskilde eining.

Modellen byggjer på ein føresetnad av at det maksimalt er 60 % av behovet som skal dekkast av innleige, det øvrige må dekkast gjennom eigne tilsette, justering av tenestenivå og noko høgare aksept av fråvær i tenesta.

Ansvar 3310 Tysnes omsorgssenter

Pasientgruppa er i større grad enn før i behov av aktiv behandling og rehabilitering. Krav og forventningar til kvaliteten på tenestene er aukande, pasientane er sjukare og det er ein stor gjennomstrøyming av brukarar som mottek avansert medisinsk behandling for ein periode, som treng tverrfagleg rehabilitering, eller har alvorleg demenssjukdom. Mange får også korte opphald i siste livsfase. Det er verdt å merke seg at kommunen har ein lågare dekningsgrad på institusjonsplassar til dei over 80 år, i høve samanliknbare kommunar, landet og fylket.

I budsjettet for 2024 var det ei styrking av tal årsverk frå 38,4 i 2023 til 41,4 i 2024, direkte knytt til ressurskrevjande brukar. Dette utgjorde 3.7 mill. for Tysnes omsorgssenter. Behovet for ekstra bemanning er i løpet av 2024 redusert, og årsverka tatt vekk. Det er enno tre bebuarrom som er sett av som følgje av skjerming av ressurskrevjande brukar. Dette gjer at det totale tal på bebuarar per no er redusert med to. Budsjettert inntektstap på dei to romma tilsvara om lag kr. 320' per år. Per oktober 2025 er det 5,8 stillingar i vakanse v omsorgssenteret.

Einingsleiar opplyser at det til ein kvar tid vert vurdert kva som er mogleg i forhold til effektiv drift og forsvarlege tenester. All ekstern innleige vert kritisk vurdert for å halda kostnadane nede. Me har felles mål om å ha mest mogeleg eigne, faste tilsette, og redusere innleige til eit minimum. Men slik stoda er i dag, kjem me ikkje utanom innleige om me skal drive forsvarleg. Einingsleiar peiker på at det er eit potensiale i bruk av velferdsteknologi som til dømes digitalt tilsyn og sensorteknologi. Midlane som var avsett i 2024 er ikkje nytta, og ein vidarefører beløpa til budsjett for 2025. Me vil i 2025 dra nytte av IKTNH sin kompetanse og fellesskap for utvikling og implementering av velferdsteknologi i tenestene våre. Det er mogleg å søkje husbanken om støtte til investeringstilskot for oppgradering av teknisk anlegg og velferdsteknologi for heildøgn-teneste i eksisterande omsorgsbustadar og omsorgssenter.

Særleg ettermiddagsvakter kan vera svært hektiske, der 2 personale har ansvar for 10 bebuarar. I tillegg skal me gje forsvarleg observasjon og behandling til pasient i ØDH[2] tilbodet. Dersom ekstra krevjande ting oppstår, kan eit personell stå åleine med resten. Ut frå perspektiv om forsvarleg teneste og arbeidsbelastning for personalet, har einingsleiar i fleire år meldt trong for ein ekstra pleiar på ettermiddag, som kan «gå mellom» einingane. Dette er også meldt frå tillitsvalt. Sett dei økonomiske utfordringane, blir ikkje dette prioritert i årets budsjett. Me må vidare sjå om større samnytting av personale, på tvers av avdelingar og einingar, kan bidra til å dempe belastninga i ekstra krevjande periodar.

Brutto driftsutgift per institusjonsplass i Tysnes kommune er om lag kr 2 mill. Dette er nær kr. 500` meir enn snittet for Kostragruppe 05, og om lag kr. 400` meir enn landsgjennomsnittet. Pleiefaktor forstått som bemanning per plass vart også monaleg auka i samband med at driftsforma vart justert når me flytta inn i nytt omsorgssenter. Det kan samstundes vera grunnlag for å sjå litt på om utgiftene her blir ført på rette funksjoner, det kan vera at noko skulle vore ført på hjelp i heimen og noko på funksjon for ØDH. I beløpet på 2 mill ligg m.a. også drift av dagsenter som gir

[2] ØDH tilbod: Tilbod om øyeblikkeleg døgnhjelp, det betyr at pasient vert lagt inn på omsorgssenter heller enn sjukehus. Helseforetaket kompenserer dette økonomisk med ein føresetnad at tilbodet skal vera ope ½ år. Her kan me justera oss inn mot at tilbode faktisk berre blir drifta i 182 døgn i tråd med det me får betalt for.

tenester til heimebuande med demens, drift av kjøkken som produserer mat til institusjon og heimebuande, og nattevakt som yter hjelp og lovpålagt teneste til heimebuande.

Det er lagt inn ein budsjettert meirkostnad for å dekka noko vakansar gjennom innleige tilsvarande omlag kr. 1,4 mill. Dette er ein reduksjon på 350’ samanlikna med rev.budsjett for 2024. Bonusordningar for fast tilsette er budsjettert til kr. 403` for 2025. I årsplanen som går over 24/25, er det avtalt 116 bonushelger. Dette er ei auke frå 71 i årsplan for 23/24. Dette er med på å redusere behovet for innleige av eksterne vikarar.

Dagsenter: Brukarar som har fått tildelt tenesta dagsenter for eldre med demens, betaler dagsats (per 2025, kr.110,-/dag), fastsett etter «forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstenester». Bemanning, innkjøp og aktivitet er planlagt med utgangspunkt i tal plassar, og tal personar med vedtak om dei enkelte dagane. Praksis har vore at dei dagane brukar ikkje deltar på dagsenteret, blir brukar heller ikkje fakturert. Me vil her foreslå å gå over på ei abonnementsløysing, som i større grad sikrar stabile inntekter for denne tenesta. Det bør vidare sjåast på moglegheit for redusert ressursbruk i denne tenesta på heilagdagar, m.a. med utgangspunkt i etterspørselen for dagsenter desse dagane. Det kan vurderast å i staden nytte ressurs inn for å dekke heilagdag-fri i institusjon.

Ansvar 3330 Heimesjukepleie

Open omsorg yt tenester inn i heimen til alle aldersgrupper med ulike behov for hjelp. Det har vore ein auke i tenester til heimebuande. Dette er i tråd med demografien (fleire eldre), og målsetninga i leve heile livet-reforma der det er lagt opp til at eldre skal bu lengst mogleg heime, i eigen bustad eller i tilrettelagt privat eller kommunal bustad med eller utan heildøgn-tenester. Heimesjukepleia er budsjettert med 26,8. Talet tenestemottakarar variera. Eit augeblikksbilete for oktober 2020 – 2024 syner følgjande tal tenestemottakarar for heimehjelp og heimesjukepleie:

Dato for måletidspunkt	Talet tenestemottakarar
17.10.2020	97
17.10.2021	122
17.10.2022	151
11.10.2023	175
14.10.2024	166

På bakgrunn av auke, og kompleksitet i tenestemottakarane sine helseutfordringar var tenesta styrka med 2,8 stillingar i 2023. Styrkinga har m.a. tilført tenesta stillinga «sjukepleiar med tenestetildelingsansvar», som sikrar rett forvaltning og god kartlegging av behovet til brukarane. Gjennom prosjekt for auka grunnbemanning fekk fleire auka opp stillingane sine. Ein ulempe av at fleire jobbar i større stilling er at det er færre eigne vikarar

å ta av. I løpet av 2024 har bruken av innleigevikarar vorte noko redusert, men fråvær, vakanse og mangel på eigne vikarar gir enno behov for innleigevikarar. På bakgrunn av vakansar i tenesta er det lagt inn midlar til leige av ekstern arbeidskraft, etter same modell som for omsorgssenteret. Det er for heimetenesta budsjettert ein meirkostnad tilsvarande kr. 1,4 mill., som er noko lågare enn rev.budsjett for 2024.

Heimetenesta har per oktober 5,3 stillingar i vakanse, der det meste er helgestillingar. Einingsleiar har spelt inn behov for auke i faste stillingar, med mål om å dekkje meir med eigne tilsette. Det blir vurdert at det i første omgang må sjåast på alternative turnusordningar, og sikre rekruttering inn i allereie vakante stillingar før det blir prioritert å tilføre fleire faste stillingar.

Tenesta har fleire oppgåver og roller som tapper den for ressursar. Oppgåvene er plassert føremålstenleg, men det er ressursar som ikkje kan nyttast til å ta unna arbeidslistene. Døme på ansvar/roller er kreftkoordinator med pakkeforløp heim, høyrslekontakt, ergoterapeutisk arbeid (kartlegging og hjelpemiddelformidling) og aktivisering/rehabilitering. Vidare er hovudtillitsvald frikjøpt frå deler av si stilling i eininga. Heimetenesta nyttar også ordninga med bonushelger, og hadde 17 helgar avsett i turnus i 2024.

Einingsleiar syner til at velferdsteknologi må prioriterast i budsjettet. Løysingane på tryggleiksalarm og smarttelefonar er dyre, og det er dårleg dekning i deler av kommunen vår, noko som skaper utryggleik. Det blir stilt forventning til avtalar og moglegheiter gjennom IKTNH på dette området frå 2025. Me kjenner per oktober 2024 ikkje til prisane med kjem til å få gjennom IKTNH sine avtalar.

Ein viktig del av å sikre rett kompetanse og rekruttere/behalde personell, er moglegheita for kurs og opplæring. Det er spelt inn ønskje om å delta på aktuelle konferansar, kurs, og vidareutdanningar. Einingsleiar trekk fram at kompetente og gode leiarar er ein avgjerande faktor for å sikre godt arbeidsmiljø, meir nærvær, og effektive tenester. Leiarutvikling vil derfor ha prioritet. Det same med utvikling av kunnskap i demens- og eldreomsorg hos tilsette. Budsjettet for 2025 er redusert samanlikna med 2024, sett i lys av behovet for nedtrekk. Det må gjerast prioriteringar innanfor budsjettrammene.

Einingsleiar peiker på auke i kostnad til bandasjemateriell til bruk i sårstell. Dersom heimetenesta utfører sårstell, dekker ikkje Helfo utgifter til bandasjar og anna sårutstyr. Dersom sårstell blir utført hos fastlege/på legekontor, blir kostnaden dekka gjennom eigenandel og Helfo. Det må vurderast om dei som er funksjonsfriske/mobile i større grad må få utført sårstell ved legekontor. Dette med bakgrunn i moglegheiter for innsparingar på utstyr og rett ressursbruk.

Einingsleiar peiker på at det er naudsynt med større fokus på førebygging. Dette vil føre til økt ressursbruk for å intensivere innsats med mål om meir sjølvhjelpte heimebuande. Med målretta bruk av tiltak som har vist dokumentert effekt vil gevinsten komme på sikt. Eksempel er innføring av «Kvardagsrehabilitering», som skildra i «Handlingsplan for eit aldersvennleg Tysnes» og innsats som kan bidra til at fleir nyttar hjelpemidlar, digitale, fysiske og manuelle. Det er mål om å sjå meir på førebyggande arbeidsmetodar i 2025, i samarbeid med førebyggande eining, med m.a. ergoterapeut og fysioterapeut.

Heimetenesta ser moglegheiter for justeringar knytt til konkrete hjelpebehov. Fleire tenestebrukarar som i dag får hjelp til å ta på/av støttestrømper, kan med rette hjelpemiddel klare denne oppgåva sjølv. Det vil kunne støtte målet om at brukarane i stor grad skal vere sjølvhjelpt der det er mogleg, og samstundes kunne redusere slitasje og bruk av tid for heimetenesta. Det er foreslått ulike løysningar, m.a. å kjøpe inn eit lager av småhjelpemiddlar til denne brukargruppa, med utlånsfunksjon i perioden det er behov. Dette blir vurdert å vere eit konkret tiltak som potensielt kan gi god gevinst både for brukar, tenesteutøvar og økonomisk. Det er sett av 15' til innkjøp av hjelpemiddel til dette. Ei vidare utviding må vurderast ut frå erfaringar/gevinst.

Heimetenesta jobbar systematisk med å skilje på helsehjelp og praktisk bistand, og har fokus på individuelle vurderingar til praktisk bistand. Dette gir rett bruk av ressursar. Me ser ei forventa utflating i heimehjelps tenester utført av heimehjelp på vekevis basis, samstundes som me ser auke i behov for praktisk bistand på dagleg basis. Frå 2024 er ansvar 3330 – heimesjukepleie og ansvar 3340 – heimehjelp slått saman til eit område for å sikra at me til ei kvar tid får best mogleg samla ressursutnytting.

Tenesta har opplevd stor vekst frå tenesta flytta inn i det nye omsorgssenteret, og fram til i dag. Dette viser seg m.a. i 3 nye stillingar og 2 fleire bilar. Arealet som heimetenesta per i dag disponerer stetter ikkje behovet. Det er utfordringar knytt til arbeidsstasjonar for dei tilsette, og kontor for leiarar/stillingar som ikkje har pasientnært arbeid (tenestetildelar, kreftkoordinator). Einingsleiar og tillitsvalt har spelt inn behov for betring av kontorfasilitetar. Det same har verneombod og bedriftshelsetenesta (BHT). Det er utarbeida ein rapport frå BHT, der det blir peika på utfordringar og potensielle moglegheiter. Det er gjort nokre utbetringar innanfor noverande areal, men dette gir ikkje tilstrekkeleg god nok løysing. Det er spelt inn moglegheiter for ombygging, evt. flytting til anna lokale. Ein ser ikkje at dette kan prioriterast i årets budsjett, og ein må difor gjennomføre andre løysingar i eksisterande og tilknytt bygg.

Ansvar 3340 Heimehjelp

I all hovudsak er stillingsressursar frå heimehjelp overført til heimesjukepleie. Det som står igjen på dette ansvaret no er brukarar som har ordning med omsorgsløn. Dette er brukarar som får dekt sine behov for ekstra tenester av nærståande som får ein kompensasjon gjennom oppdragsavtale. Ansvaret er vidareført med same nivå som budsjettert for 2024.

Ansvar 3351 Haugen bufellesskap/ansvar 3352 Vågsmarka bufellesskap/Ansvar 3410 dagsenter

Brukargruppa med behov for miljøtenester ser ut til å endre seg, frå personar med tyngre psykisk utviklingshemming, til personar med moderat psykisk utviklingshemming. Dette påverkar nok også val av buform. Bu-oppfølging og miljøarbeid i heimen vil vere moglege måtar å gi miljøteneste

på frametter, når behova/funksjonen til brukarane endrar seg. Konkurrerande tenester er hjelp i eigen heim og hjelp i foreldra sin heim med brukarstyrt personleg assistent. Ein kan også sjå på moglegheit for avlastningsopphald dersom kompetansen samsvarer med krava hos tenestemottakar. Det er trong for å ha ein gjennomgang av det samla tenesteområdet for tenester for funksjonshemma for å sikra ei mest mogleg optimal drift både økonomisk, men også i høve til brukarane sine behov. Her vil me ta sikte på ei samorganisering, evt vurdere ei samlokalisering. Me må sjå på moglegheita for å dra nytte av personell på tvers av dei to bufellesskapa. Dette kan vidare bidra til fleire større stillingar. Korleis dette organiserast må sjåast i samanheng med brukarane sitt behov, fagkompetanse og eventuelle naudsynte investeringar for å gjennomføre samlokalisering. Ein slik prosess vil krevje god medverknad av tilsette gjennom tillitsvalde og verneombod.

Kommunar som yter særleg ressurskrevjande helse- og omsorgstenester til enkeltmottakar, kan søke om delvis refusjon av direkte lønnsutgifter til desse tenestene. Innslagspunkt for ressurskrevjande brukarar er på kr 1 692 000 pr brukar for 2025. Berekninga på ressurskrevjande er ikkje klare før i november, og vil i tillegg ha ein ny berekningsmåte samanlikna med tidlegare år. Berekninga som blir gjort i november har tilbakeverkande kraft og får dermed effekt for oss allereie for 2024. Tala som er lagt inn i budsjettet er dermed anslag og ikkje endelege.

Vågsmarka bufellesskap har no tre brukarar, med auke til fire i løpet av 2025. Dei tre brukarane har vedtak på 1:1, samt den eine har vedtak på 2:1 på aktivitetar. Avdelingsleiar har gått i miljøet ved behov for å ivareta behov i høve vedtak. I ein periode på 2 månadar i sommar/haust mangla det ressursar til 20 dagvakter for å ivareta aktuelt behov. Det er i budsjettet for 2025 lagt inn ei auke i stillingar med bakgrunn i 2 nye brukarar.

Det er ønskje om innkjøp av golvvaskemaskin, grunna gamalt og slitt golvbelegg som er utfordrande å få reint. Dette er krevjande og belastande for rygg/kne for personalet, og blir derfor prioritert inn i budsjettet. Utover dette er det i Vågsmarka bufellesskap lagt inn litt midlar til kurs og naudsynte møblar.

Haugen bufellesskap har det same talet tenestemottakarar som i fjor. Avd.leiar dekker sjølv mykje av sjukefråværet, med arbeid i miljøet. Dette gjer at administrative oppgåver i periodar vert nedprioritert. Frå Haugen er det spelt inn mindre summar til uniform, møblar og innbu, som noko redusert er lagt inn i budsjett.

Behov for oppgradering av leilegheiter i både Haugen- og Vågsmarka bufellesskap, er spelt inn til teknisk/vedlikehald for vidare prioritering i årets budsjett. Behov som går på HMT, og oppgradering av bustad for å kunne gi ny brukar teneste, er anbefalt prioritering frå helse og omsorg.

Dagsenter for utviklingshemma ligg under Haugen bufellesskap. Kommunale dagsenter er eit viktig tilbod for å bidra til dagaktivitet for personar med funksjonshemming. Kommunen har ansvar for at innbyggarane får moglegheita til å ha eit aktivt og meiningsfullt liv. Tilbod om dag- aktivitetar er derfor ein del av det kommunale tenestetilbodet. Dagsenteret vert også aktivt nytta av vidaregåande skule-elevar som arbeidstrening. Det er ønskje om ein 70¨ smartboard, og spelemaskin estimert 44' til saman, dette vert ikkje prioritert i årets budsjettet.

Ansvar 3400 Tiltak for funksjonshemma

Når det gjeld tiltak for funksjonshemma er tenestekjøp knytt til ordninga med brukarstyrt personleg assistent (BPA) den største posten på om lag kr. 3,1 mill. Det vert lagt til grunn at me då kjem over innslagspunkt for ressurskrevjande brukarar og det er budsjettert med ei auke i refusjon frå staten tilsvarande kr. 500`.

Det er sett av kr. 200` til tiltak i kommunal regi til tiltak på TIAS, dette til liks som i fjor.

Forutan kostnader til brukarstyrt personleg assistent ligg det også kostnader til støttekontakt og avlastning på dette ansvaret. Dette utgjer ein samla kostnad på om lag kr. 700` per år. Dette er ein auke på 240` frå revidert budsjett 2024. Den nye barnevernsreforma, også kalla oppvekstreforma, har mål om meir førebygging og tidleg innsats. Støttekontakt og avlasting vil vere fleire moglege tiltak i eit førebyggande perspektiv, på eit lågare nivå enn barnevern, og me har difor ei forventning om auke på dette området. Samstundes ser me behov for å arbeide vidare med frivilligheit-sentralen, for å imøtekome særleg behov i den eldre aldersgruppa, knytt til meiningsfull fritid

4.3.5 Trygde og omsorgsbustader

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2025	Rev. budsjett 2024	Endring 2025 mot rev budsjett 2024	Rekneskap 2023
3361	Trygde- og omsorgsbustader, Uggdal	-1 117 130	-1 167 130	-4,3 %	-1 100 468
3362	Trygde- og omsorgsbustader, Våge	-873 950	-923 950	-5,4%	-753 619

Trygde og omsorgsbustader er i driftsbudsjettet budsjettert noko høgare inntekt enn i 2024. Fastsetjing av husleige vart frå januar 2024 justert frå inntektsbasert husleige til gjengs husleige for nye leigetakarar. Leigeavtalar inngått før 2024, blir enno justert etter inntekt. Leigetakarane har

moglegheit til å søkje om bustønad frå Husbanken. Bustønad er ei statleg støtteordning som vert utrekna kvar månad på grunnlag av inntekt og bu-utgifter.

Mange av omsorgsbustadene våre er utdaterte og ikkje eit reelt aktuelt alternativ for eldre til å flytte frå eigen bustad. Det gjer at fleire av bustadene egner seg til midlertidig bustad i den stand dei er i no. Det vert lagt inn om lag kr. 2 mill. pr år i investeringsbudsjettet for å oppgradera omsorgsbustader til dagens standard, for å gjere dei meir attraktive. Ei oppgradering vil også auke levetida for bustaden. Me har i 2024 hatt ledige bustader gjennom heile året, som i noko grad kan tilskrivast standard på deler av omsorgsbustadene. Samstundes må det framover gjerast vurderingar knytt til kommunen sitt ansvar på det bustadsosiale feltet. Dei som blir vurdert å vere vanskelegstilt på bustadmarknaden og menneske som treng å komme nærare omsorgsbasen for å kunne få tett nok oppfølging frå helse og omsorgstenestene, er dei som må prioriterast for kommunal omsorgsbustad. Innbyggarane må i større grad ta ansvar for å legge til rette for eigen alderdom og helse, og at bustaden ein bur i svarar til eige behov.

Omsorgsbustadene i «omsorg+» er eit alternativ til institusjonsplass for dei som er i behov av heildøgns tenester. Omsorgsbustadar blir tildelt etter individuell vurdering opp mot Lov om bustadsosialt arbeid og (for «omsorg+») «forskrift om tildeling av langtidsopphald i institusjon eller tilsvarande bustad særleg tilrettelagt for heildøgns tenester i Tysnes kommune».

Forslag til framtidige justeringar innan helse:

Det er ikkje realistisk at helse og omsorg kan redusere mykje i drift. Ein reduksjon av drift vil i beste fall vere å ikkje auke anna enn forventa KPI. I fjor hadde helse og omsorg eit budsjettforslag med ei auke på 1,7 % av revidert budsjett (Revidert med 9,3 mill). Ressursbruken innan pleie og omsorg er lågare enn utgiftsbehovet skulle tilsei: Tysnes kommune har eit høgare utgiftsbehov for dette området enn landsgjennomsnittet, men nyttar mindre ressursar enn landsgjennomsnittet på disse tenestene.

Det er gjennomført ulike tiltak for å redusera bruk av innleigetenester innan pleie og omsorg (institusjon og heimesjukepleie), men dette arbeidet må få større fokus i 2025 jf. behovet for å ta ned kostnadane. Det må vurderast alternative turnusordningar, samstundes som eit sterkt fokus på å behalde og rekruttere må vere førande. Bufellesskapa har også testa ut langvakter. Langvakter bør sjåast på som mogleg rekrutteringstiltak/tiltak for å løyse hol i turnus, også i andre deler av pleie og omsorg.

Velferdsteknologi vil vere avgjerande supplement i tenestene, særleg innan pleie og omsorg. Jf. demografiutsiktene vil me i framtida ha utfordringar med å gi gode og forsvarlege tenester dersom me ikkje nyttar tilgjengelege ressursar der dei er mest naudsynte. Velferdsteknologi vil krevje midlar til investering og drift dei neste åra. I tillegg vil innføring og auke i bruk av velferdsteknologi krevje ressursar til implementering og oppfølging. Erfaringar nasjonalt viser at det tar tid for kommunane å implementere teknologi som ein integrert del av tenestene, og å hente ut det

fulle gevinstpotensialet. Med velferdsteknologi kan omsorgskapasiteten til tenestene auke, og denne kapasiteten kan bidra til handtering av auka behov/tenestemottakarar. Det kan ikkje forventast umiddelbar kostnadsbesparing i driftsbudsjetta knytta til innføring av velferdsteknologi.

Innkjøp av småhjelpemiddlar med utlånsfunksjon blir vurdert å vere eit konkret tiltak som potensielt kan gi god gevinst både for brukar, tenesteutøvar; vere tid/ressurs-sparande, og bidra til at dei som har forutsetningane for det kan vere meir sjølvhjelpt.

Me må vurdere auke/endring i brukarbetaling/eigendel i dei tenestene som har dette og som har rom for justering. M.a. vil me foreslå å gå over på ei abonnementsløysing på dagsentertilbod til menneske med demens, som i større grad sikrar stabile inntekter for tenesta. Eit anna område som bør sjåast på, er eigenbetaling for opphald i institusjon, som gir rom for skjønnsmessige frådrag. Det bør vidare sjåast på moglegheiter knytta til ressursbruk, m.a. nytte ressursar på tvers av avdelingar/einingar. Vidare bør ei reduksjon i tenestetilbod, som ikkje kjem i konflikt med lovpålagt tilbod, sjåast nærare på. Dagsenter for personar med demens har t.d. per i dag ope på heilagdagar, men det er få som nyttar seg av tilbodet desse dagane.

Det er trong for å ha ein gjennomgang av det samla tenesteområdet for tenester for funksjonshemma for å sikra ei mest mogleg optimal drift både økonomisk, men også i høve til brukarane sine behov. Her vil me ta sikte på ei samorganisering, evt vurdere ei samlokalisering. Me må sjå på moglegheita for å dra nytte av personell på tvers av dei to bufellesskapa. Dette kan vidare bidra til fleire større stillingar. Korleis dette organiserast må sjåast i samanheng med brukarane sitt behov, fagkompetanse og eventuelle naudsynte investeringar for å gjennomføre samlokalisering. Prosessar som involverer omorganisering og endring av arbeidsoppgåver vil krevje god medverknad av tilsette gjennom tillitsvalde og verneombod.

Gitt demografi og framtidsutsikter er det heilt naudsynt å prioritere tenester som kan verke førebyggjande, lav-personell-intensive tenester, eller tenester som kan redusere behov for personell, samt sikre moglegheita for å tilby heildøgns-omsorg til dei som har behov for dette for å få fagleg forsvarlege tenester. Dette vil krevje investeringar, og gjennomføring, innan behovet er for stort.

4.4 Landbruk og teknisk – hovudkapittel 1.4

	Budsjett 2025	Rev. budsjett 2024	Endring 2025 mot rev budsjett 2024	Rekneskap 2023
SUM LANDBRUK OG TEKNISK	34 883 169	31 045 488	12,4 %	32 592 100

Samla har ansvarsområda under dette kapitelet har ein auke i driftsnivå på om lag 12,4 % for budsjettåret 2025. Over halvparten av auken er eingongstilskot til mobilmast på 2 mill. kr for 2025 som er lagt under ansvaret 4590 – Vegar.

I 2024 var det prioritert tiltak som er naudsynte for å ikkje få store utgifter på lengre sikt når det gjeld vedlikehaldskostnadar på kommunal bygningsmasse og infrastruktur. Det vert oppretthalde same nivå for 2025 for å ikkje komme bakpå igjen med vedlikehald av kommunale bygg.

Brann har ei større auke grunna innføring overordna vakt. Det er og ein auke i midlar for nødvendig kurs for nytt mannskap tilsett i 2023 og 2024. Ny brannbåt vil og gje auka driftskostnader i løpet av 2025.

4.4.1 Jordbruk – Skogbruk – Viltforvaltning

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2025	Rev. budsjett 2024	Endring 2025 mot rev budsjett 2024	Rekneskap 2023
4100	Jordbruk	2 028 515	1 402 024	44,7 %	1 513 754
4220	Viltforvalting	0	0	-	-

Når det gjeld landbruk vert tenestene løyst i kommunesamarbeid med Bjørnafjorden og Samnanger der Tysnes betalar inn eit tilskot. Dette dekker alle tenestene til landbrukskontoret og frå 2024 også veterinær.

Frå 2024 er veterinær overført frå rådmannskontoret til ansvar for landbruk som gjer ein høgare auke i 2025.

I mai 2024 vart samarbeidsavtale revidert, det ligg inne ein auke på 190 000,- for administrative kostnader til landbrukskontoret. Resten er auka for tilskot til landbrukskontoret er normal prisvekst.

I høve til ansvar for viltforvaltning så er det lagt opp til vidareføring av nivå i 2024. Fellingsløyve er budsjettert til om lag 192` i 2025 som i 2024.

Landbrukskontoret har i 2024 arbeidd vidare med framtidig organisering av arbeid med ettersøk, det er mogleg at me her vil koma til å tilrå ei organisering der dei som arbeider med ettersøk vert tilsett, litt etter same modell som brann i løpet av 2025.

Det er lagt inn kr. 100.000 til eit fond for tilskot til drenering av jordbruksareal.

Det ligg inne eit tilskot til veterinærklinikk på Tysnes for å auke opningstida, dette er meint som eit eingongstilskot for å få opp drifta. Vidare skal klinikken drifte med eigne midlar.

4.4.2 Kart – oppmåling - skilting

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2025	Rev. budsjett 2024	Endring 2025 mot rev budsjett 2024	Rekneskap 2023
4300	Kart, oppmåling, skilting m.m.	1 254 055	900 240	33,9%*	1 393 837

Kart og oppmåling er sett saman av sjølvkostområde knytt til kart og oppmåling samt fleire andre områder som ikkje kan finansierast gjennom sjølvkost. Dette er viktige lovpålagte oppgåver og rettleiing som er tenester som ikkje gjer inntekt til sjølvkostområdet.

Samla sett er det estimert at det går med 1,8 årsverk til arbeidet som er under sjølvkost og 0,4 årsverk utanom.

Det er budsjettert inn om lag kr. 1,1 mill. i inntekter gjennom gebyr i 2025. I 2023 var inntekt omtrent 1,0 mill. Elles er området ført vidare om lag som i 2024.

* I 2024 var det 1 årsverk i permisjon der ein nytta noko innleige vikar som gav eit lågare rekneskap. For 2023 var rekneskapen 1 393 837,- der ein i 2025 budsjettet har redusert til 1 254 055,-.

4.4.3 Byggforvaltning

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2025	Rev. budsjett 2024	Endring 2025 mot rev budsjett 2024	Rekneskap 2023
4420	Byggforvalting	788 656	737 641	6,9 %	1 342 902

Området er eit sjølvkostområde der det estimert går med 2,45 årsverk til arbeid som er under sjølvkost. I løpet av 2024 har 1,0 årsverk vert sjukemeldt. Det er nytta noko konsulent, men ikkje tilsvarande løn for årsverk og ein har klart å halde alle fristar og ikkje tapt inntekt.

2024 har vert ei jamn pågang av nye søknader til byggesak og ein vil ende i underkant av 2,0 mill. i inntekt mot budsjettert inntekt på 2,5 milll.

For 2025 budsjetterer ein med inntekt på 2,1 mill. mot 2,5 mill. i 2024. Lågare inntekt gjer ein auke i % for budsjett i 2025, utan at driftskostnader er auka.

I 2025 vil ein starte arbeidet med oppfølging av mogleg ulovlege tiltak i strandsona. I den samanheng har me bundne driftsfond på kr. 500` som kan disponerast og såleis minska eit eventuelt inntektstap.

4.4.4 Brann- Data

Brann og ulukkesvern inngår ikkje i ordning for utgiftsutjamning, det betyr at det ikkje ligg føre vurderingar av utgiftsbehov. I Tysnes kommune sin uttale til nytt inntektssystem er det peika på at det er uheldig då det er fleire forhold både geografisk og demografisk som skulle tilsei at område gjekk inn i utjamninga.

Figuren under viser Tysnes kommune sine netto driftsutgifter til brann og ulykkesvern per innbyggjar. Tysnes kommune har årlege utgifter som ligg om lag kr. 700` over gjennomsnittet i KOSTRA gruppe 05 og om lag kr. 1,3 over landsgjennomsnittet. I 2024 var det meir utrykkingar og noko etterbetaling av løn frå tidlegare år.

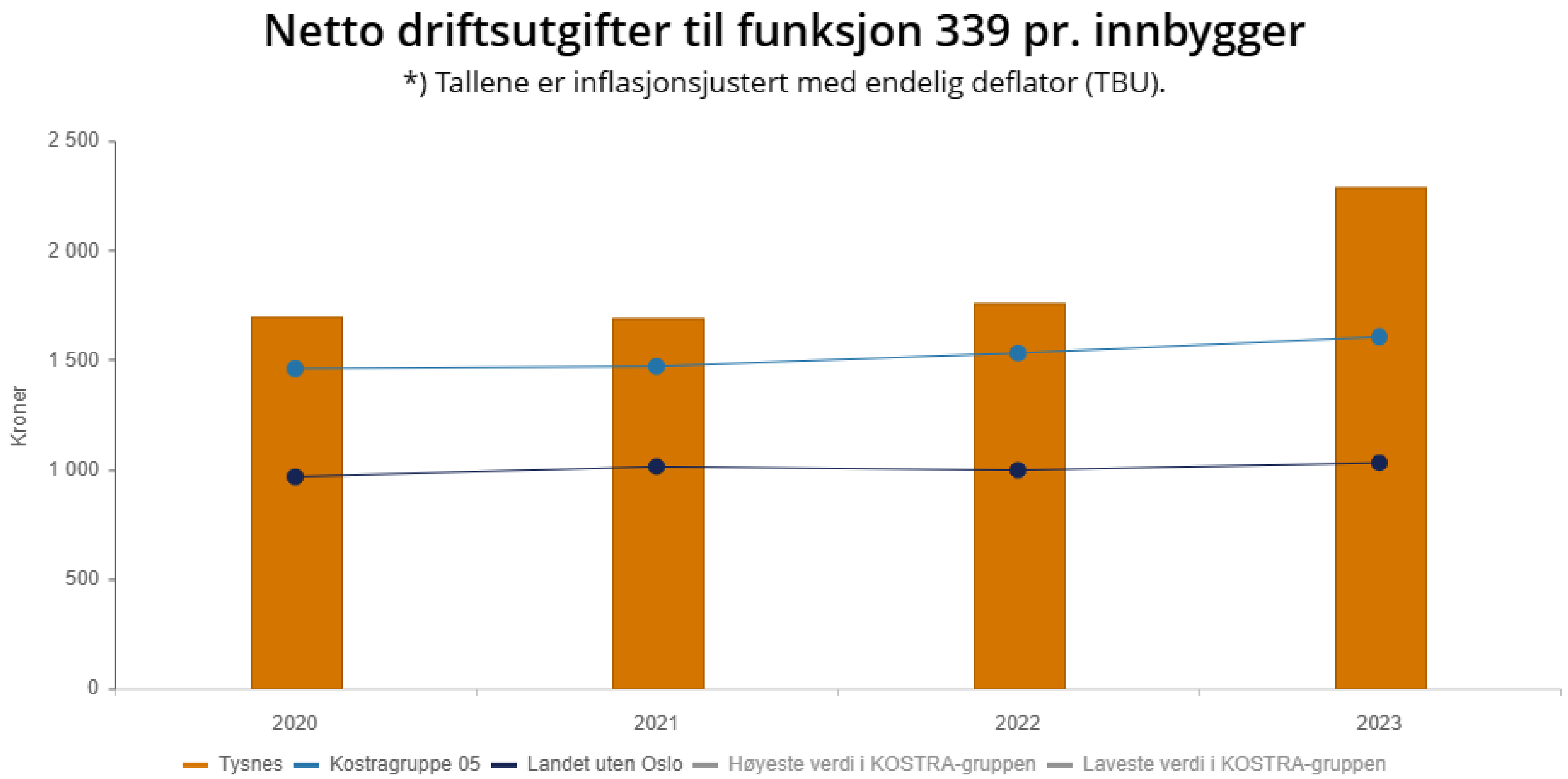

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	1 696	1 687	1 757	2 291
Kostragruppe 05	1 460	1 470	1 531	1 605
Landet uten Oslo	965	1 012	996	1 030

Figur: netto driftsutgifter per innbyggjar til brann og ulukkesvern, justert for inflasjon

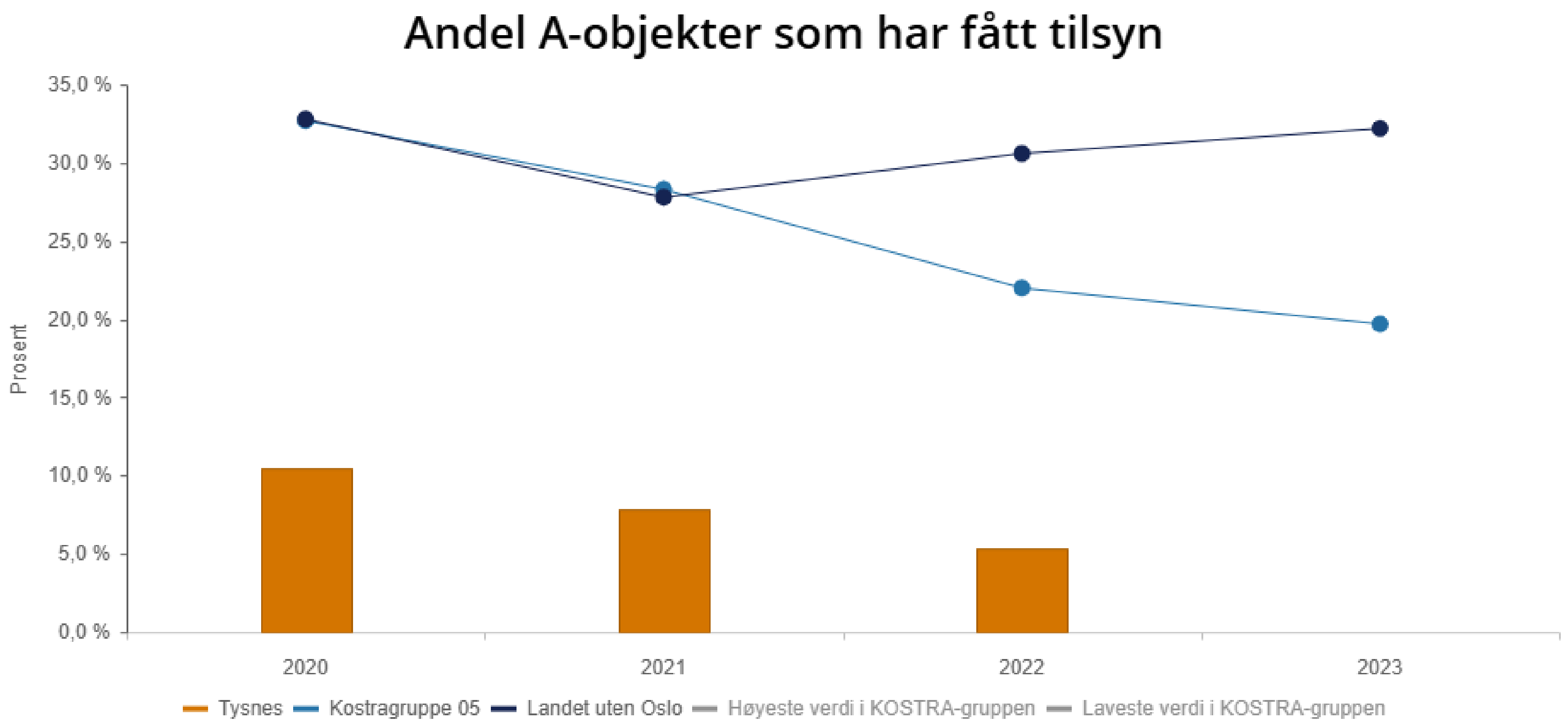

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	10,5 %	7,9 %	5,3 %	0,0 %
Kostragruppe 05	32,7 %	28,3 %	22,0 %	19,7 %
Landet uten Oslo	32,8 %	27,8 %	30,6 %	32,2 %

Figur Andel a-objekt som har fått tilsyn

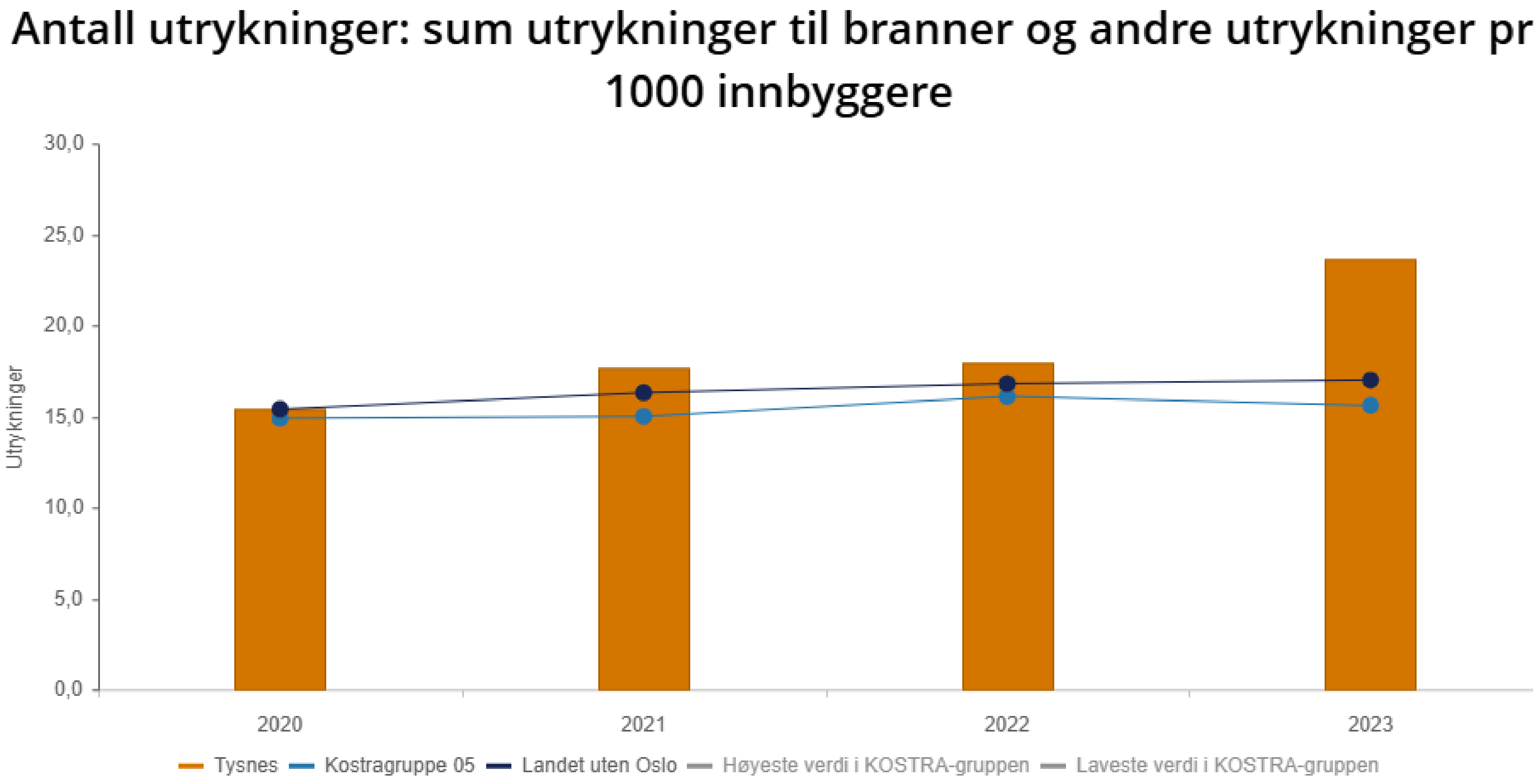

Figur4.4.4.3: Tal på utrykningar til brann og andre utrykningar per 1000 innbyggjar

4.4.4.1 Brann

Ansvar	Ansvar (T)	Budsjett 2025	Rev. budsjett 2024	Endring 2025 mot rev budsjett 2024	Rekneskap 2023
4410	Brann	7 269 045	5 528 378	31,5 %	6 639 920

Under brannområde ligg funksjonane førebygging, feiing og vanleg tilsyn samt beredskap, fordeling mellom funksjonane er slik:

Funksjon	Funksjon (t)	Budsjett 2025	Endring 2025 mot rev budsjett 2024
3380	Førebygging av brann og andre ulukker	987 673	37 %
3381	Feiing og vanleg brannsyn	-244 727	- 129,9 %
3390	Beredskap mot brann og andre ulykker	6 526 099	32,8 %

Ny varabrannsjef starta andre halvdel av 2024. Denne vil få fulltidseffekt for budsjettet i 2025. Styrkinga med varabrannsjef gje meir kapasitet til forebyggande arbeid som i figur «Andel a-objekt som har fått tilsyn» under synar eit etterslep.

Eitt nytt årsverk må sjåast i samanheng med ny forskrift for organisering, bemanning og utrusting av brann og redningsvesen, i forskrifta vert krav til overordna vakt styrkt. Dette er både krav til kompetanse hjå overordna vakt og krav om tilgjenge. Med ny varabrannsjef starta ein opp ordninga hausten 2024. Vaktordninga er døgnkontinuerleg og kjem i tillegg til utrykkings leirar sin vaktordning, forventa kostnadsauke på 700` +sosiale kostnader er lagt inn for ny vaktordning.

Overordna vakt ordninga krev uniformert utrykkingskøyretøy for den som er på vakt, denne er lagt inn i investeringsbudsjett med 650`.

Deltidsmannskap er justert opp frå 2,8 % til 3,1 % for å auke mannskapsmøte frå 1 til 4 møter per år. Dette er for å sikre god oppfølging utanom øvingar og heve kvalitetsarbeidet.

Ny brannbåt er forventa levert fyrste halvdel av 2025. Det er lagt inn nødvendig kursing av mannskap for å operere fartøyet.

Innanfor dette fagområde er det eit kontinuerleg fokus på opplæring. Ein planlegg å sende 2 stk. på kode 160 kurs, kostnad 140`. Det er tilsett 3 nye i mannskap for 2024, dei skal gjennomføre nettkurs i 2025, kostnad 30`. I 2023 starta det 3 nye i mannskapet som skal gjennomføre grunnkurs, kostnad 300`.

4.4.5 Teknisk drift-data

Teknisk drift er eit samansett område med fagområde som vatn, avlaup og renovasjon, veg, eigedomsforvaltning, reinhald og kyrkjegardar. I dette avsnittet viser me kort til sentrale data for dei ulike områda.

Bygg og eigedomsforvaltning

Det er planlagt innkjøp av eit FDV system gjennom IKTNH tidleg i 2025. Eit FDV system vil auke og effektivisere oversikt og planlegging av vedlikehald av bygga. Det vil og gje eit stort løft for reinhald med eige planleggingsverktøy for reinhald av alle bygg. Med digitalisert data og teikninga av bygg i eit FDV system vil ein enklare analysere og planlegge kva bygningsmasse som treng prioritert tiltak.

Bygg og eigedomsforvaltning går ikkje inn i utgiftsutjamninga, det ligg såleis ikkje føre noko analyse av behov for dette tenesteområde. Figuren under viser Tysnes kommune sine netto driftsutgifter til eigedomsforvaltning per innbyggjar. Oversikten viser at Tysnes har driftsutgifter her som ligg litt under KOSTRA gruppe 05 og noko over landsgjennomsnittet.

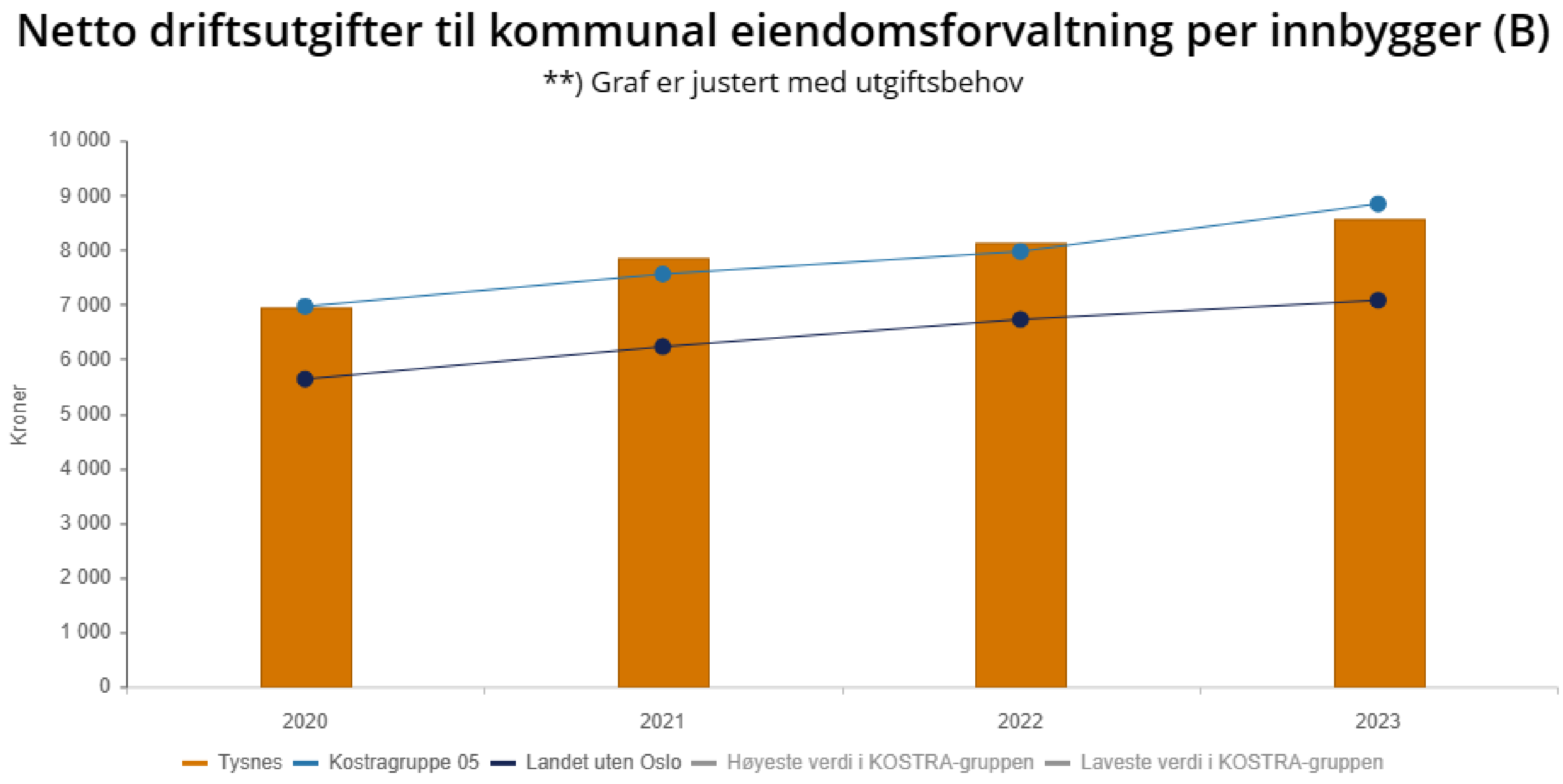

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	6 939	7 835	8 130	8 571
Kostragruppe 05	6 963	7 554	7 968	8 841
Landet uten Oslo	5 630	6 225	6 725	7 076

Figur: Netto driftsutgifter til kommunal eigedomsforvaltning per innbyggjar, korrigert for inflasjon

Utgifter til vedlikeholdsaktiviteter i kommunal eiendomsforvaltning per kvadratmeter (B)

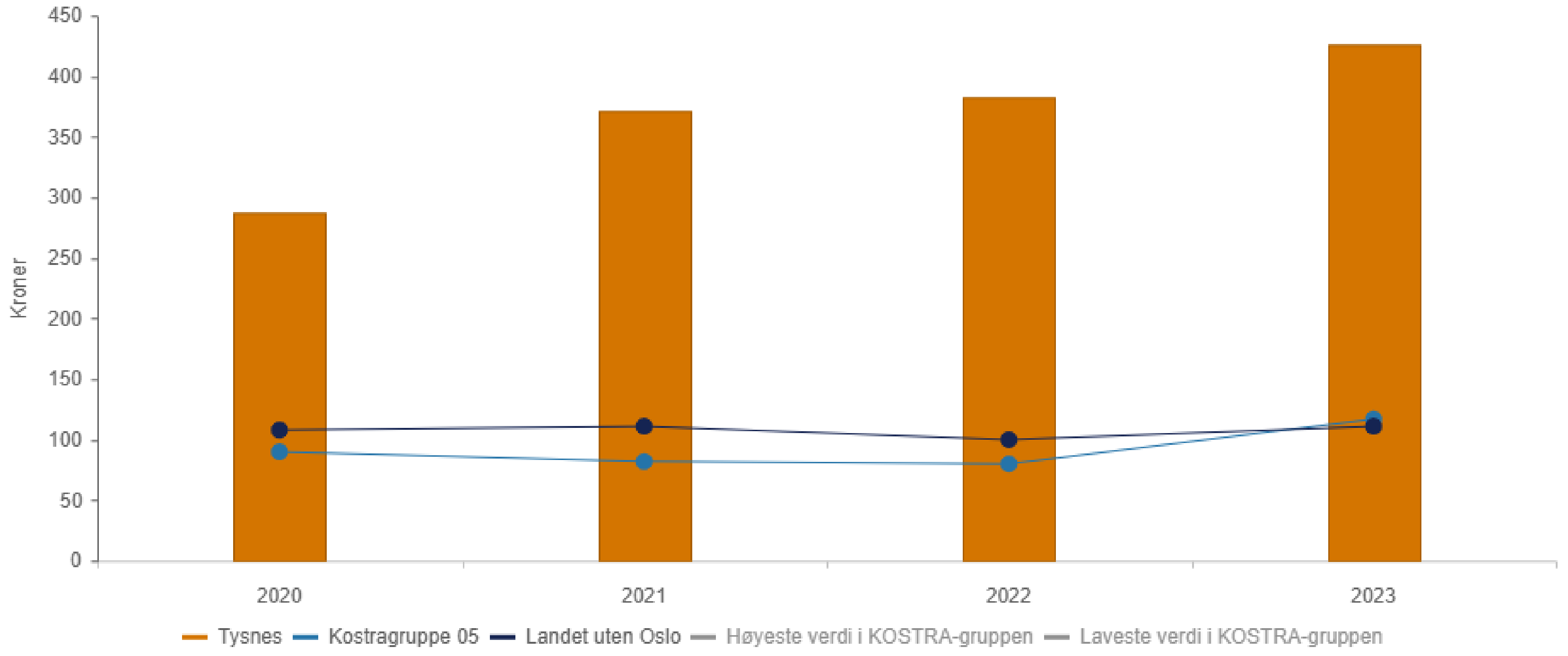

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	287	372	383	426
Kostragruppe 05	90	82	80	117
Landet uten Oslo	108	111	100	111

Figur: UTGIFTER TIL VEDLIKEHALD PR KVADRATMETER KOMMUNAL EIGEDOMSMASSE, KORRIGERT FOR INFLASJON

Vegar og samferdsle

Vegar og samferdsle går heller ikkje inn som del av utgiftsutjamninga, det betyr at det ikkje ligg føre data for utgiftsbehov. Tysnes kommune har i sin uttale til nytt inntektssystem peika på at dette område bør omfattast av utgiftsutjamninga. Området har ei auke på 21,2 %. Dette skuldast eit eingongstilskot til mobilmast på 2 mill.

Figuren under viser netto driftsutgifter til kommunal veg per innbyggjar.

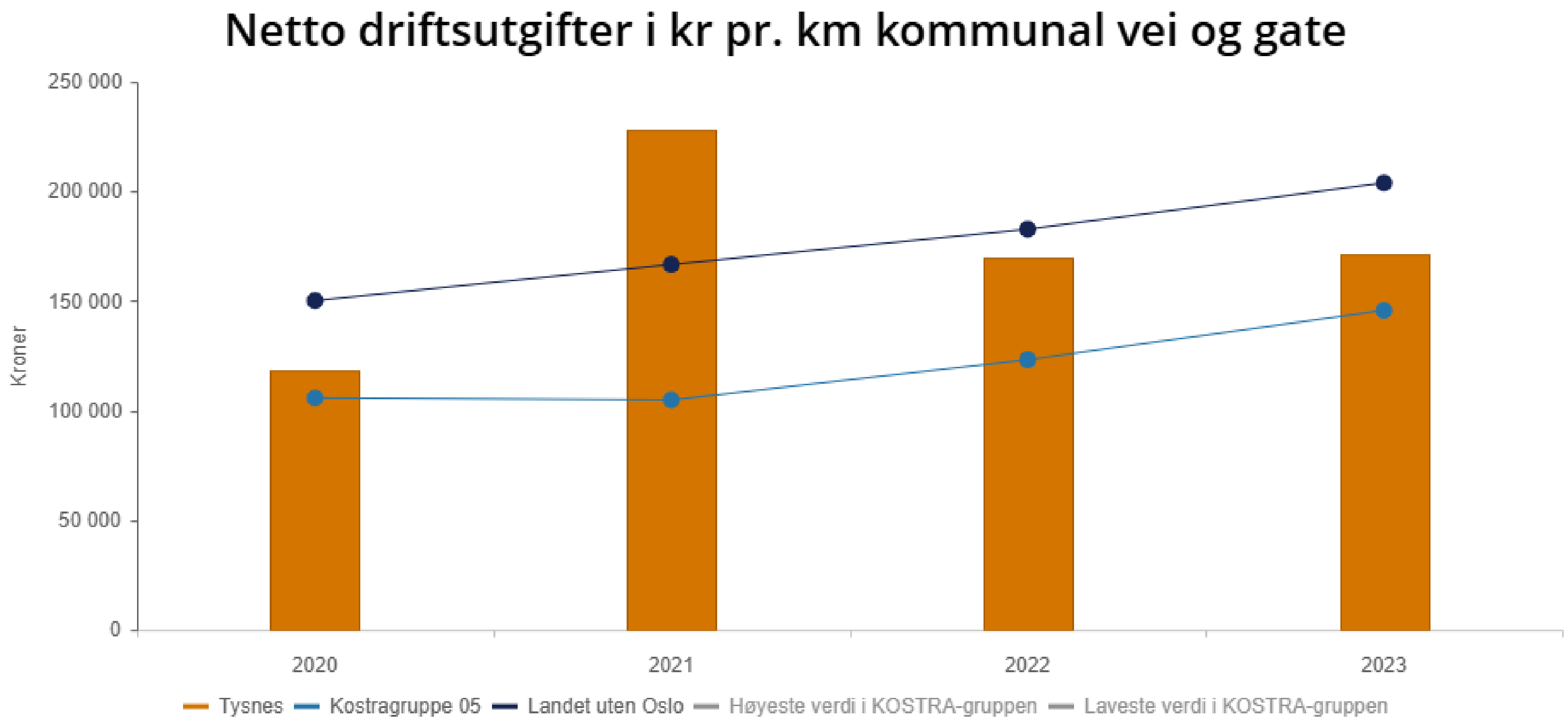

Figur: Netto driftsutgifter per innbyggjar til kommunale vegar, korr. for inflasjon

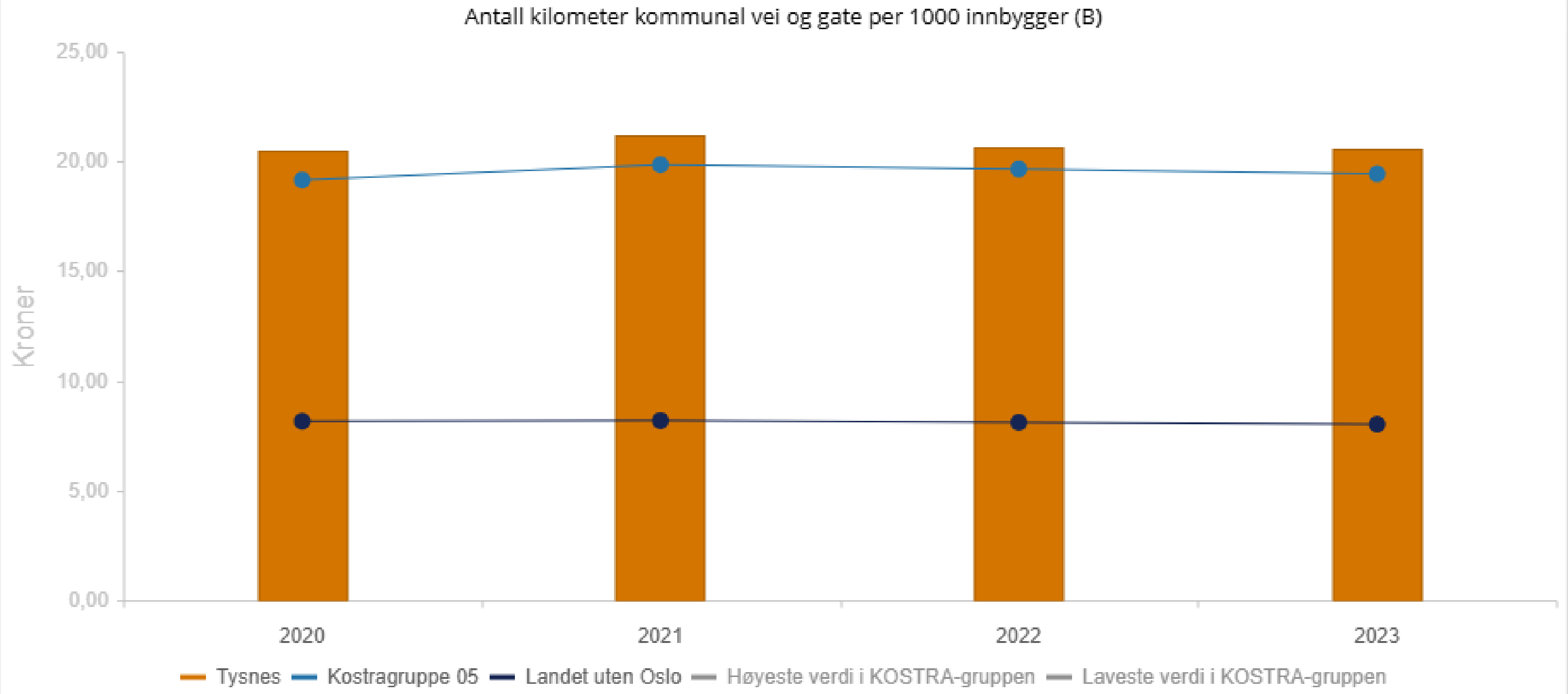

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	20,52	21,16	20,62	20,53
Kostragruppe 05	19,15	19,85	19,65	19,43
Landet uten Oslo	8,16	8,19	8,11	8,02

Figur Kilometer veg og gate per 1000 innbyggjar

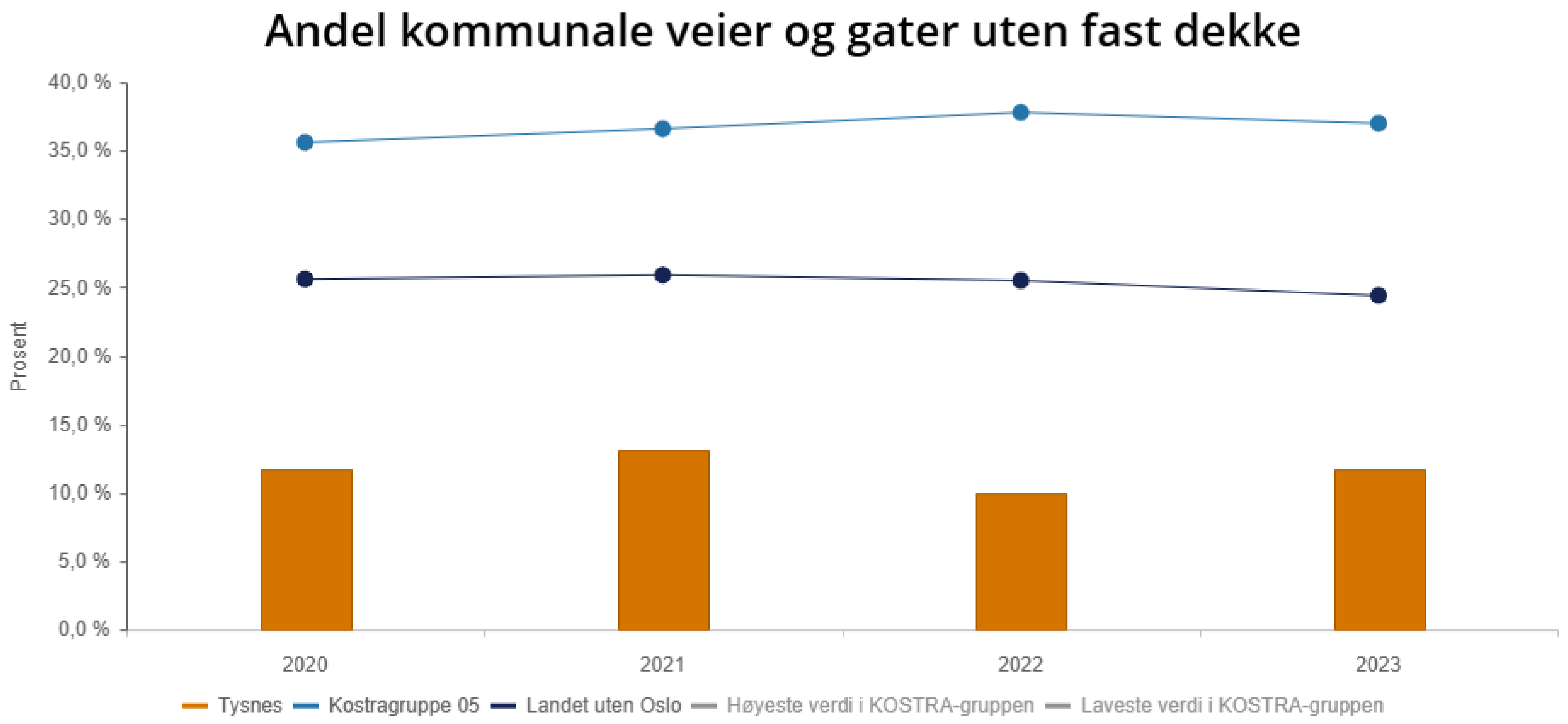

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	11,7 %	13,1 %	10,0 %	11,7 %
Kostragruppe 05	35,6 %	36,6 %	37,8 %	37,0 %
Landet uten Oslo	25,6 %	25,9 %	25,5 %	24,4 %

Figur : ANDEL KOMMUNALE VEGAR UTAN FAST DEKKE

Vatn og avløp

Det er eit stort etterslep på det kommunale VA nettet. Tysnes kommune auka fornying til 0,2 % i 2023, men fortsett under KOSTRA gruppe på 0,4 % og landsgjennomsnittet på 0,6 %. Nasjonalt bærekraftsmål for fornying av vassleidningsnettet ligg på 1,2 % fram mot 2040.

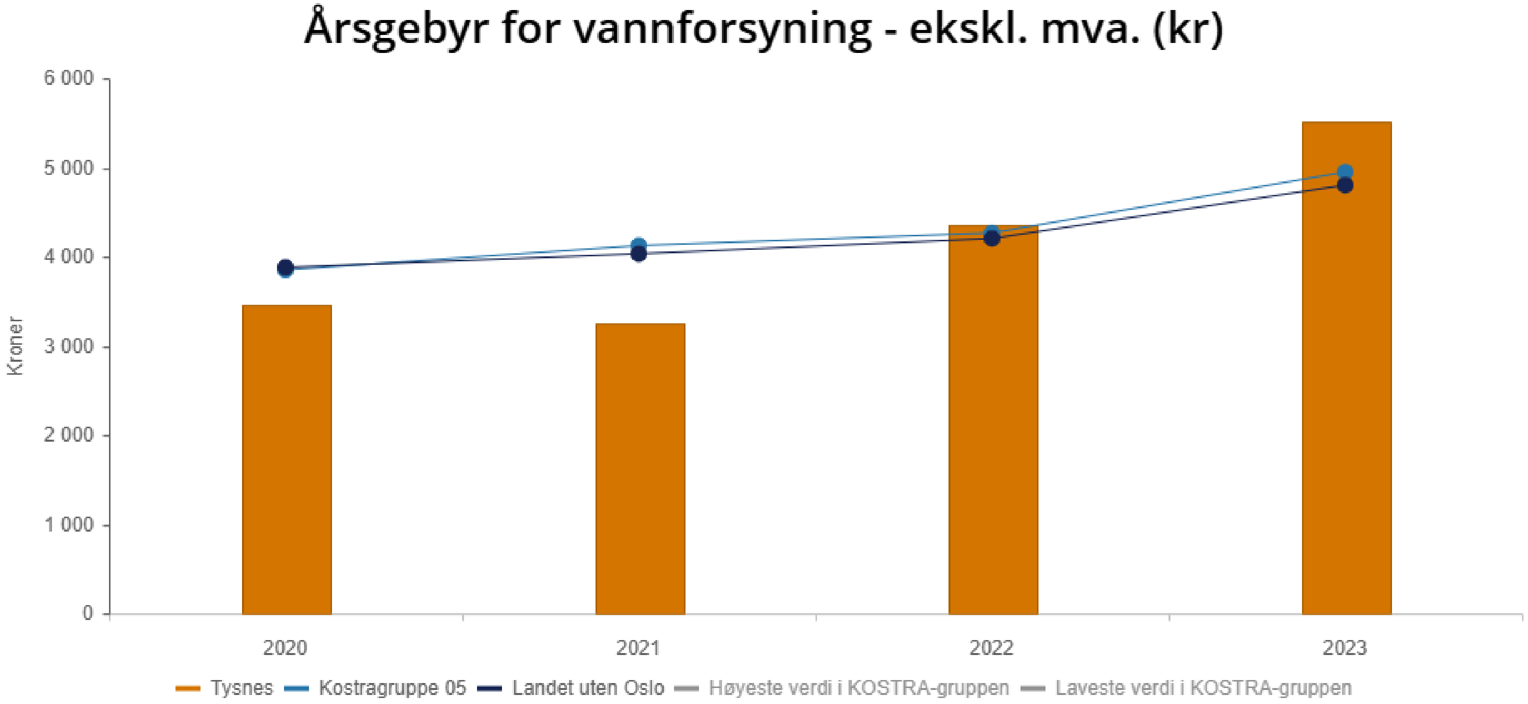

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	3 450	3 250	4 350	5 505
Kostragruppe 05	3 852	4 125	4 267	4 951
Landet uten Oslo	3 881	4 033	4 204	4 804

Figur : ÅRSGEBYR VASSFORSYING eks mva. KORRIGERT FOR INFLASJON,

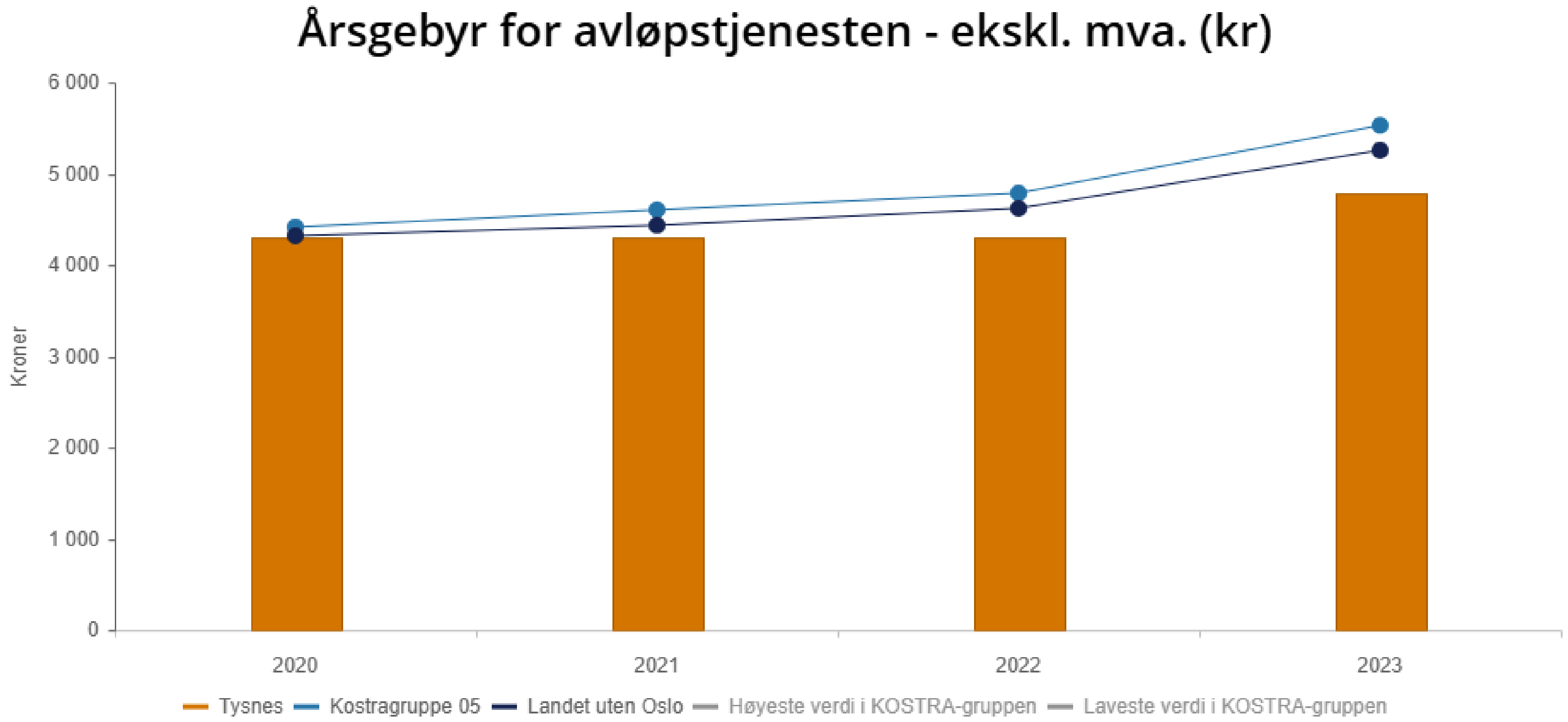

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	4 300	4 300	4 300	4 780
Kostragruppe 05	4 416	4 604	4 788	5 529
Landet uten Oslo	4 321	4 435	4 621	5 257

Figur ÅRSAVGIFT FOR AVLØP EKS MVA

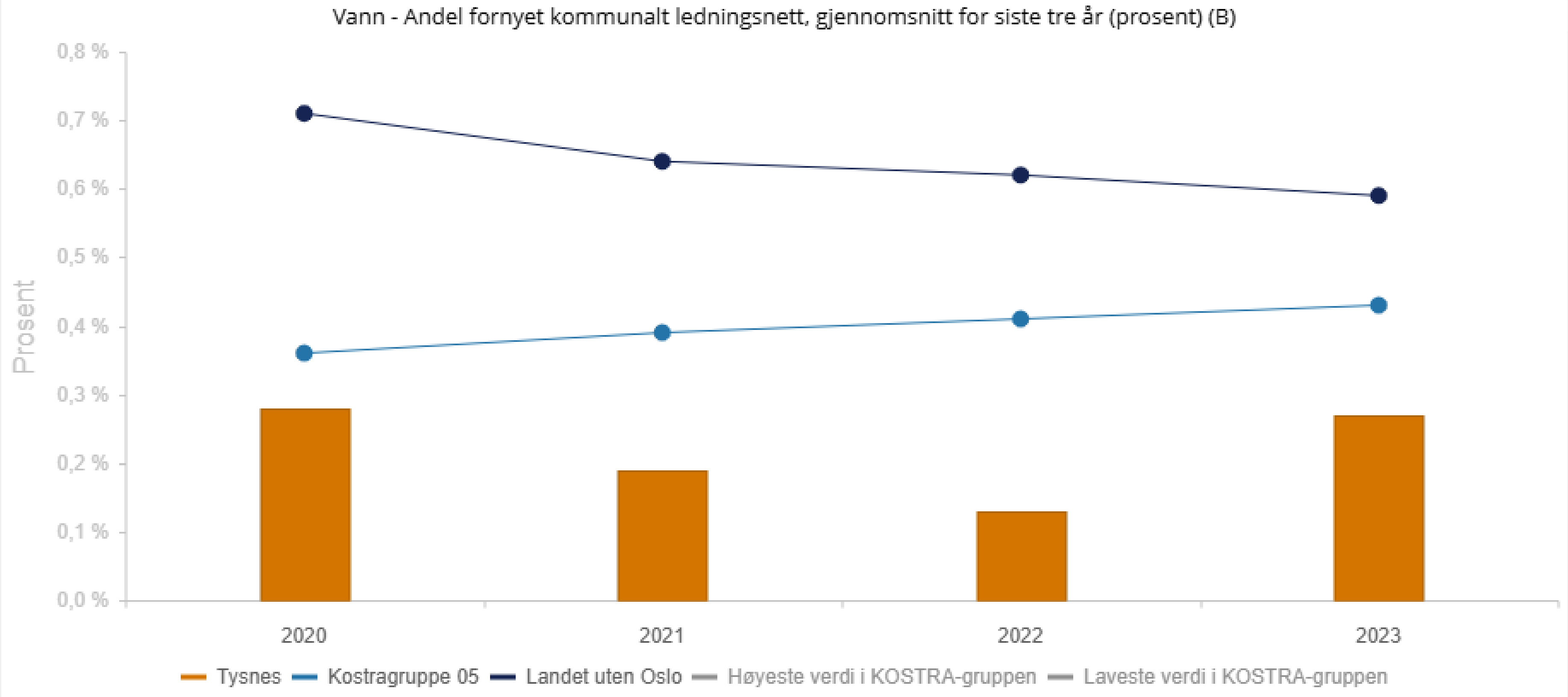

	2020	2021	2022	2023
Tysnes	0,3 %	0,2 %	0,1 %	0,3 %
Kostragruppe 05	0,4 %	0,4 %	0,4 %	0,4 %
Landet uten Oslo	0,7 %	0,6 %	0,6 %	0,6 %

Figur : vann – andel fornyet kommunalt ledningsnett, gjennomsnitt for siste tre år (prosent)

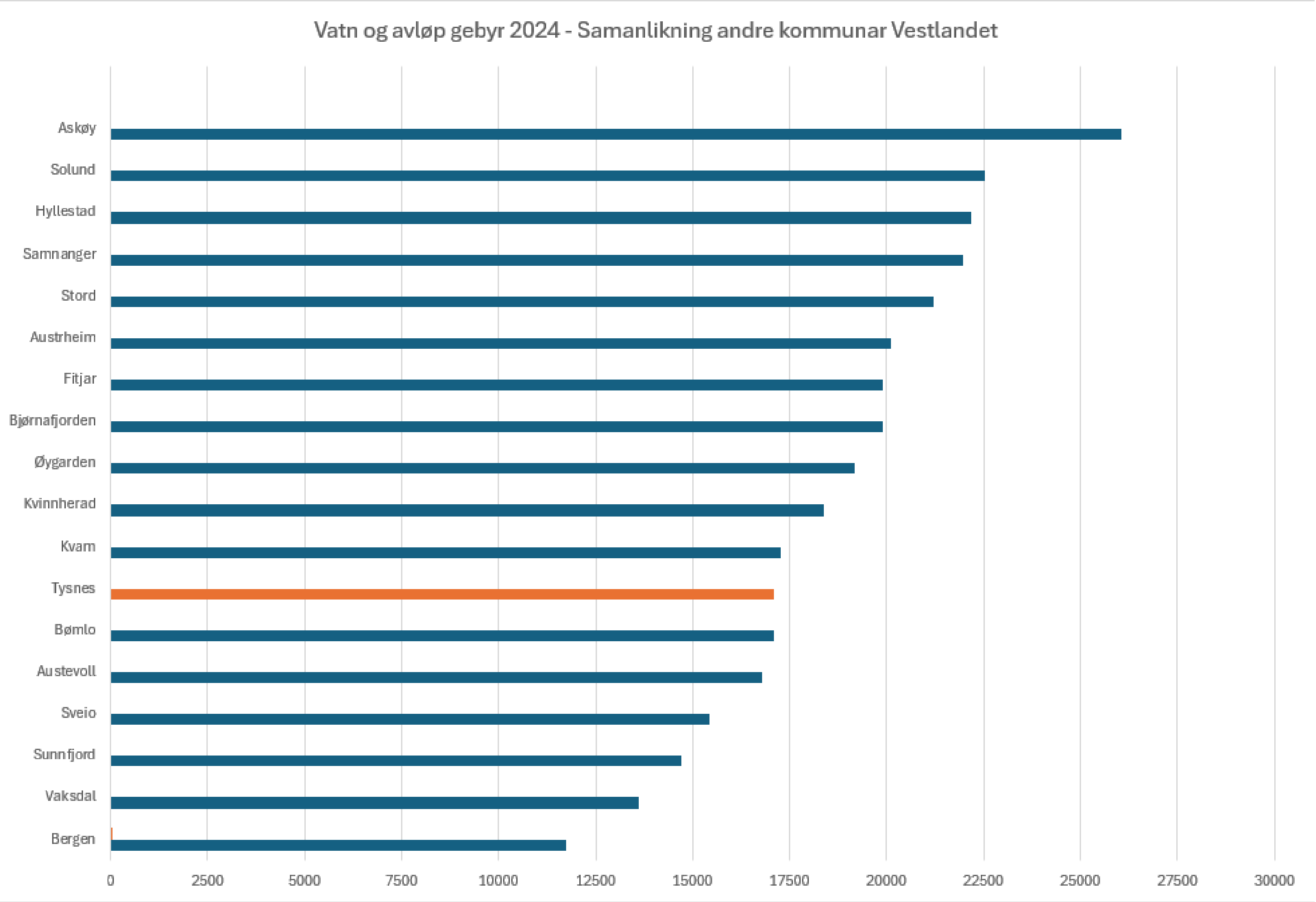

Figur : ÅRSAVGIFT VATN SAMANLIKNA MED FYLKE

Sjølv med aukande avgifter siste åra ligg Tysnes kommune omtrent på snittet samanlikna med andre kommunar i fylke.

4.4.5.1 Teknisk drift - Budsjett

		Budsjett 2025	Rev. budsjett 2024	Endring 2025 mot rev budsjett 2024	Rekneskap 2023
4500	Bygg- og eigedomsforvalting	10 752 857	9 745 072	10,3 %	11 239 104
4590	Vegar	9 230 568	7 618 624	21,2 %	8 657 874
4502	Reinhald - fordelt	6 730 221	6 351 847	6 %	-
4570	Avløp	-1 293 227	-623 924	- 93,2 %	-1 786 901
4580	Vassverk	-1 829 328	-569 036	-221,5 %	-400 851

Eininga sitt budsjett omfattar drift og vedlikehald av Tysnes kommune sine bygg, reinhald, vegar, vassforsyning, avlaup, og kyrkjegardar.

Ansvar Bygg og eigedomsforvaltning/Ansvar reinhald

Bygg og eigedomsforvaltning utfører drift og vedlikehald av den kommunale bygg- og anleggsmassen. På området ligg det i all hovudsak faste kostnadar som lønn, forsikring, kommunale gebyr og vedlikehaldsavtalar på utstyr for bygga i Tysnes kommune.

I tillegg ligg det også ein tiltakspott som er knytt til gjennomføring av vedlikehald. For 2024 løyvinga auka frå 1,5 i 2023 til kr. 2,5 for 2024. For budsjett 2025 oppretthelt ein 2,5 mill. etter samla vurdering av alle innspel der fleire har høgast prioritering som vist i lista under.

Løyvinga til tiltak vert fylgt opp gjennom ei administrativ prioritering med bakgrunn i innkomne innspel. I vurdering av tiltak vert det lagt til grunn følgjande prioritering:

Alle tiltak som må prioriterast opp mot helse, miljø og tryggleik for tilsette, brukarar og ytre miljø.

Alle tiltak som er naudsynt for god og berekraftig eigedomsforvaltning, der manglande innsats vil kunne gje høgare kostnader over tid.

Alle tiltak som er naudsynt for å sikra god og effektiv drift i tenestene, der manglande innsats vil kunne gje høgare kostnader for øvrig drift.

Når det gjeld reinhald er det ein auke i areal som skal dekkast. Dette kjem av ny barnehage på Onarheim, kyrkjekontoret sitt nye areal over posten og 2 etg. på brannstasjonen.

Det er lagt inn kr. 300.000 til utføring av tilstandsrapport på Vågsmarka barnehage.

Avtale for utleige av kommunal kai på Henningen går ut i 2024 og må reforhandlast, denne har gitt årleg innskot på 500` til budsjett for drift og vedlikehald. Er budsjettert med inntekt på 500`i 2025.

Leigeinntekt for Mestringshusene vert også ført på budsjett til drift og vedlikehald. Det vart gjeve fritak om leigeinntekt litt over halve 2024 og er knytt usikkerheit til kva som skjer vidare i 2025. Åreleg innskot frå leige er normalt 1,8 mill. grunna usikkerheit til vidare drift er det justert ned leigeinntekt til 400`.

Ansvar Vegar

Samla er området vidareført på om lag same nivå i fjor, men har ein liten nedgang.

Det er likevel også viktig å sjå dette område i samanheng med investeringsplanen der det også ligg nokre tiltak for vidare oppfølging.

I 2024 vart det gjennomført tilstandsrapport på kommunale kaier og bruer som synar eit behov på rundt 3 mill. Noko av dette arbeidet er lagt inn i 2025 på driftsbudsjett.

I beløp er det sett av kr. 4,38 mill. til driftsavtalar (brøyting, grøfterensk, vegetasjonsrydding mm.) og kr. 1,25 mill. til asfaltering.

Ny mobilmast er lagt inn med tilskot på 2 mill. på driftsbudsjett til veg, dette vert bere for 2025 budsjettet. Utan tilskotet ville ein redusert budsjettet for 2025 med om lag 300` frå 2024.

Ansvar Avløp/Ansvar Vassverk

Innanfor vatn og avløp er lagt opp til relativt høge investeringar i tida frametter. Dette er ikkje unikt for Tysnes kommune, men noko heile Norge kjenner på innan vatn og avløp. Då det er sjølvkostområder skal alt belastast abonnementa, noko som gjer det ekstra utfordrande å gjennomføre.

Når det gjeld avløp er det også ei særskilt utfordring knytt til EU sitt avløpsdirektiv, her er iverksetjinga av direktivet utsett til 2035, men dette vil føra til ekstraordinært høge investerings- og driftskostnader om det blir innført slik det no ligg føre.

Førebels vurdera me det at følgjande krav i revidert avløpsdirektiv vil føra til større konsekvensar for Tysnes kommune:

Krav om sekundærrensing for alle avløpsrenseanlegg med over 1 000 pe (personekvivalentar) tilknytta

Krav til ledningsnett og tilknytningsplikt i tettbebygde strøk, definert som over 1 000 potensielle pe

Krav om sekundærrensing for alle avløpsrenseanlegg med under 1 000 pe tilknytta dersom ein risikovurdering tilseier at det er behov for det.

Våge vil få krav om slikt reinseanlegg, det er estimert til ein investering på minimum kr. 11 mill. i tillegg til dette gjev investeringar i leidningsnett og auka driftskostnader.

Også i Uggdal kan kravet slå inn, men her vil det vera knytt til vurderingar av resipient utviklinga. Nytt regulert bustadfelt ved Sauabakkane gjer at ein må investere i meir infrastruktur og vurdere eit reinseanlegg som kan handtere alt utslepp frå det kommunale avløpsnettet i Uggdal. Ei slik investering har eit anslag på rundt 16 mill.

Det er planlagt resipientundersøking av havbotn rundt Tysnes, førre undersøking var i 2017/2018. Det vil kunne gje svar på kva områder som er mest kritisk mtp. utslepp frå privat og kommunalt avløp.

Det er kome krav om tilsyn på alle private avløpsanlegg, for Tysnes er det omtrent 1600 slike anlegg. Det vert oppretta eige gebyr for dette området og ein startar arbeid med tilsyn i 2025.

Figuren til under viser forventa utvikling av årsgebyr på områda vatn, avløp og feiing. Endring i gebyrsatsar er særleg stor for avløp og vatn, me vil under visa kvifor desse utslaga kjem her. Slik kostnad på feiing er per i dag vil ein redusere avgifta neste åra. Dette kan endre seg når ein skal ut på nytt anbod for feietenesta i 2025/2026.

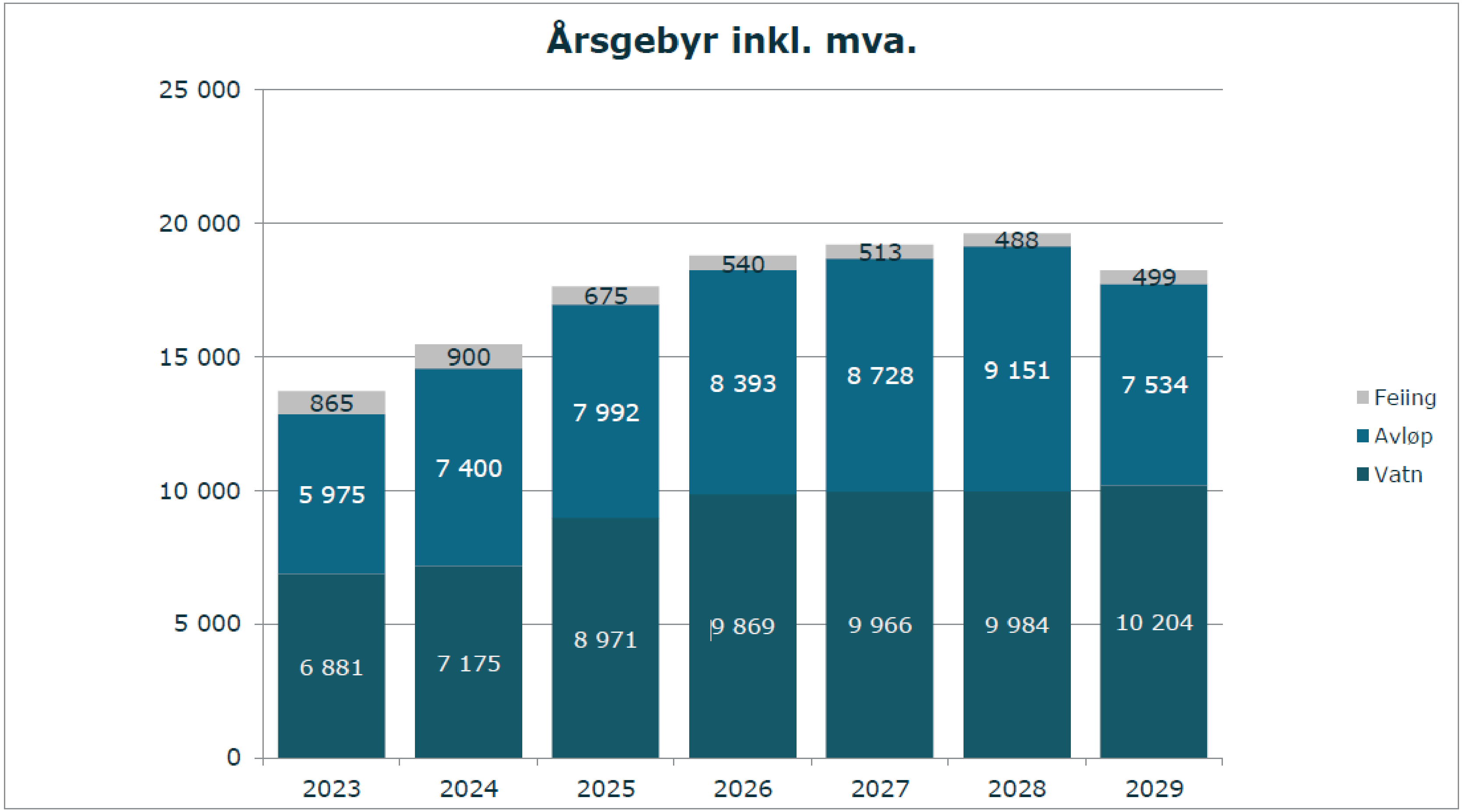

Gebyrendring fra året før	2025	2026	2027	2028	2029
Vatn	*25,0 %*	*10,0 %*	*1,0 %*	*0,2 %*	*2,2 %*
Avløp	*8,0 %*	*5,0 %*	*4,0 %*	*4,8 %*	*-17,7 %*
Feiing	*-25,0 %*	*-20,0 %*	*-5,0 %*	*-4,9 %*	*2,3 %*
Samlet endring	**14,0 %**	**6,6 %**	**2,2 %**	**2,2 %**	**-7,1 %**

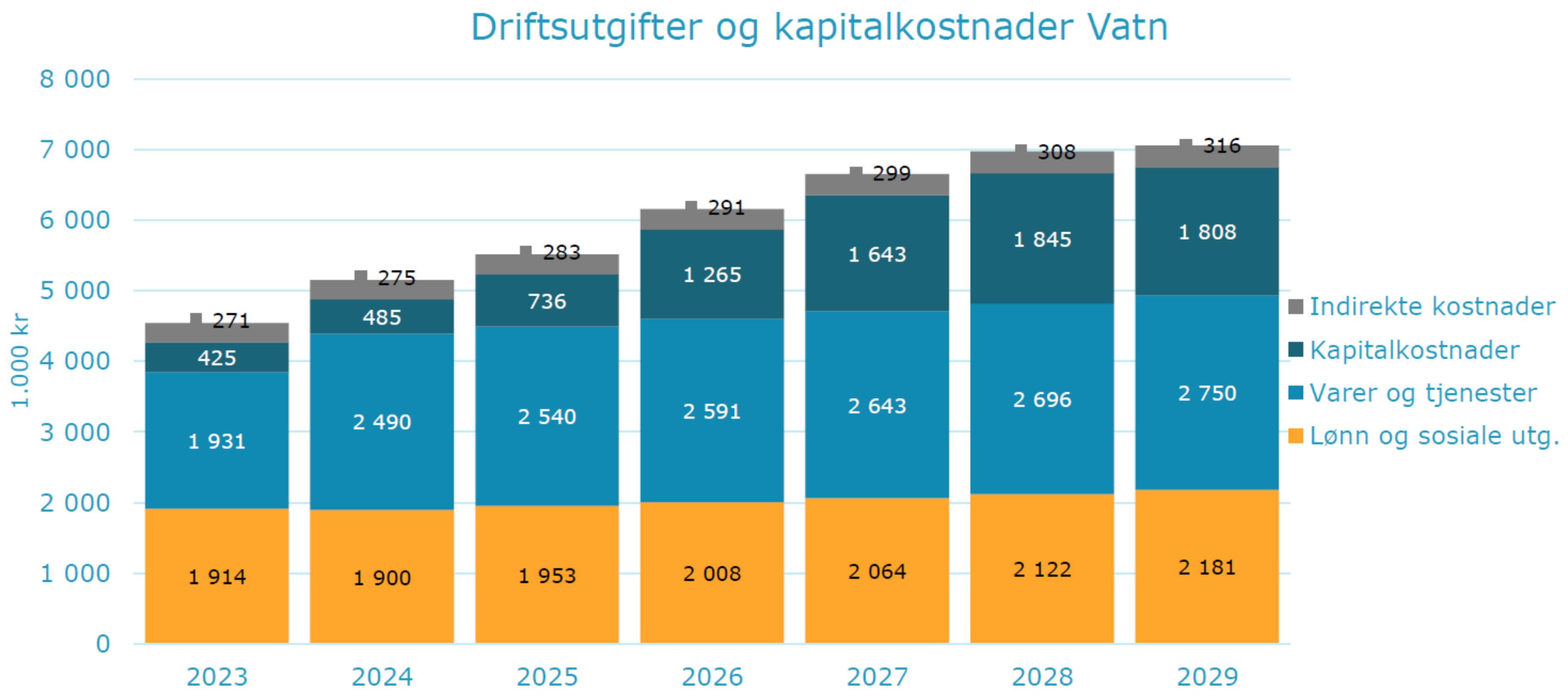

Figur : Forventa utvikling av kostnader for vatn i Tysnes kommune fram mot 2029

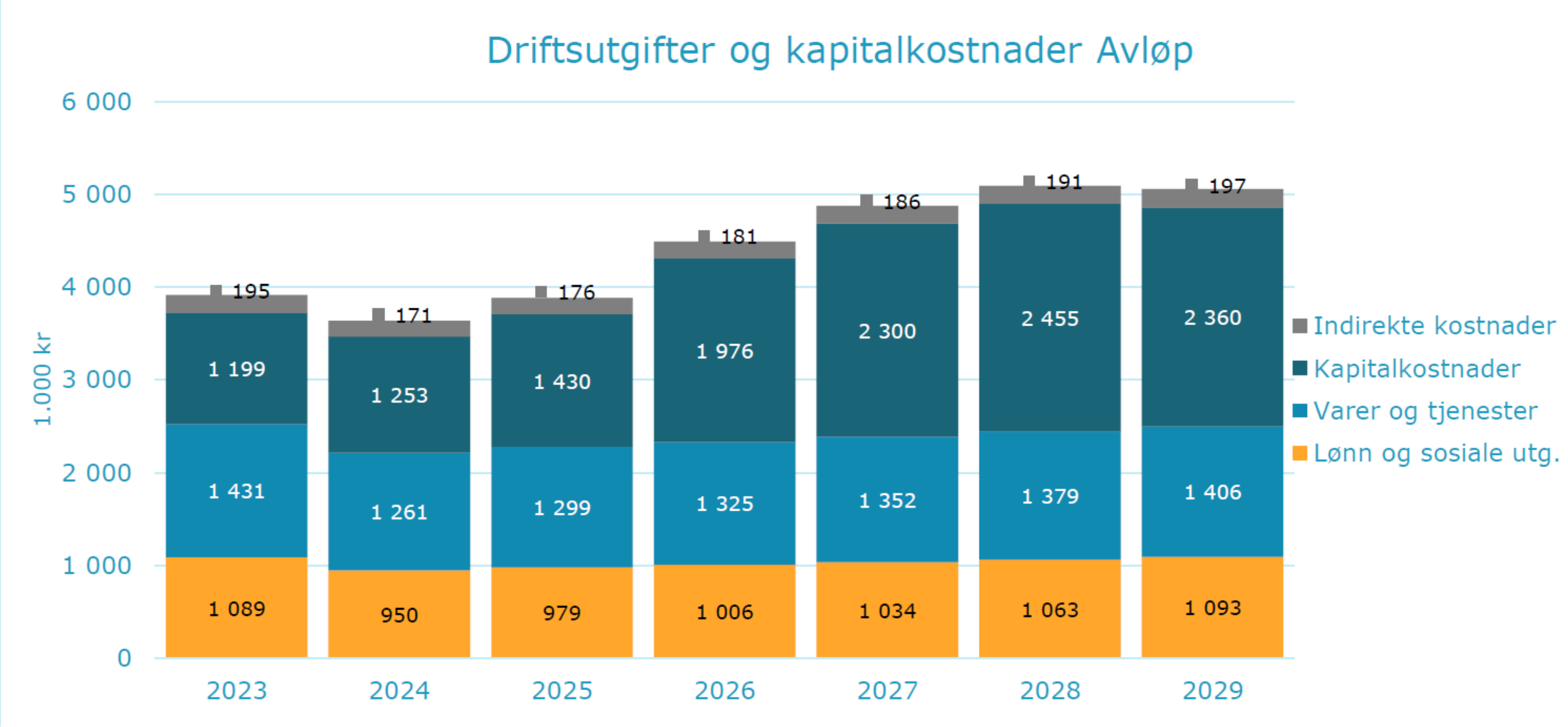

Figur 1FIGUR FORVENTA UTVIKLING AV KOSTNADER FOR AVLØP I TYSNES KOMMUNE FRAM MOT 2029

Figurane over viser at det i første rekkje er kapitalkostnader som frametter vil gje auka driftskostnader på vatn. Når me ser på utgifter innanfor avløp så er det same utvikling, det vil sei at kapitalkostnaden er venta å gå opp frametter og at dei andre kostnadene er relativt stabile. I praksis betyr dette at svaret på auka avgifter på vatn og avløp er å finna i investeringsplanen.

5.0 Investeringar i økonomiplanperioden

Gjennom behandling i formannskapet er investeringsplanen endra, sjå endringslogg på side 6-7.

5.1 Administrasjon og økonomi

		2025	2026	2027	2028	Totalt i økonomiplanperioden (2025 - 2028)
Administrasjon og økonomi						
Eigenkapitalinnskot KLP	Årsprosjekt	700 000	700 000	700 000	700 000	2 800 000
Sum Administrasjon og økonomi		700 000	700 000	700 000	700 000	2 800 000

Eigenkapitaltilskotet som vert ført under administrasjon og økonomi. Eigenkapitaltilskotet vert ført som investering, men det er ikkje rom for å lånefinansiera dette og dei vert derfor finansiert frå drift.

5.2 Nye bygg og anlegg

Nye bygg og anlegg	2025	2026	2027	2028	Finansiering 2025-2028
HELSE					
Behovstudie kommunale bygningsmasse	650 000	-	-	-	650 000
Omsorgsbustader/Heldøgnsomsorg/omsorg +/Institusjon	-	1 500 000	40 000 000	-	41 500 000
	-	-		-	-
OPPVEKST					
Ny barnehage Uggdal	300 000	-	2 000 000	45 000 000	47 300 000
ANDRE NYE BYGG OG ANLEGG					
Bustadfelt	10 000 000	15 000 000		-	25 000 000
Nytt basseng Onarheim	1 500 000	75 000 000	75 000 000	-	151 500 000
Rehabilitering/nytt opplæringsbasseng					-
Statleg sikring Peralio friluftsområde	178 000	-	-	-	178 000
Aktivitetspark Kyrkjevatnet	660 000	-	-	-	660 000
Ballbinge e.l. /leikeapparat Uggdal skule	500 000				500 000
Gang- og sykkelveg Våge-Uggdal, vatn og avløp og næringsareal	-	-	-	-	-
Varmepumper kyrkjene (Tysnes Kyrkjelege Fellesråd)	223 750				223 750
Sum Nye bygg og anlegg	14 011 750	91 500 000	117 000 000	45 000 000	267 511 750

Bustader og heildøgnomsorg: Mangel på kunnskapsgrunnlag gjer det vanskeleg å vurdere denne investeringa. Kommunestyret ber om at det blir laga ei behovsanalyse, som vil gjere det lettare å vurdere forslag til investeringar på nær 200 mill. dei neste 15 åra. Behovsanalysen skal også inkludere lokala til heimetenesta. Beløpet blir slått saman til ein line, med vurdering etter behovsanalysen er ferdig. Beløpet som står under omsorgsbustader i 2027 reduserast til 40 mill. Dersom det er omsorgsbustader som skal byggjast, bør det vere mogleg å byggje ti einingar for 40 mill. Kommunestyret ønskjer at bustadane blir utforma utan dyre arkitektoniske løysingar, men med gode kvalitetar basert på miljøvenlege og berekraftige metodar og materiale.

Kommunestyret ønskjer ikkje ein ny storbarnehage for Uggdal og Tysnesbygda. Kommunestyret ønskjer å byggje ny barnehage i Uggdal, og oppgradere eksisterande barnehage og uteområde i Vågsmarka. Å ta vare på, oppgradere og bruke dei bygga vi allereie har, er både miljøvenleg og kostnadssparande. Kommunestyret ber kommunedirektøren starte arbeidet med forprosjekt ny barnehage Uggdal, der lokalisering og tomteval inngår som ein vesentleg del. Det visast i budsjettframlegget til at barnehagen i Vågsmarka er gamal.

Prosjekta for statleg sikring av Peralio friluftsområde og aktivitetspark ved Kyrkjevatnet er to prosjekt som vert gjennomført av oss, men som er fullfinansiert med eksterne midlar. Når det gjeld Peralio så er kommunen sin medverknad til finansiering at me har stilt område til rådvelde for statleg sikring. Realisering av prosjektet føreset ei samarbeid med Båtlaget Njord og ein avtale om framtidig drift.

Når det gjeld aktivitetspark Kyrkjevatnet er det også eit prosjekt som er godt og nær fullfinansiert, her har kommunen vore i kontakt med Uggdal bygdelag. Realisering av prosjektet føreset eit samarbeid med bygdelaget og ein avtale om framtidig drift.

Investering i utvikling av bustadfelt flyttast fram frå 2026 til 2025.

Det er i budsjettet lagt inn midlar til bygging av nytt basseng på Onarheim, med oppstart forprosjekt i 2025 og investeringar i 2026-27. Spelemidlar til prosjektet ligg inne i 2030-31

Gang- og sykkelvegprosjektet var inne i 2024 budsjettet. Tysnes kommune tok kontakt med fylke og inviterte dei inn i prosjektet. Dessverre ville ikkje fylke vera med. Med tanke på at det er fylkesveg ser me det ikkje som hensiktsmessig å gå inn med midlar utan at fylke også er involvert.

Det er lagt inn investering i varmepumper i kyrkjene (overføring til Tysnes Kyrkjelege Fellesråd). Dette er eit restbeløp som fellesrådet treng for å utløyse eit tilskot frå Tysnes Kraftlag AS på kr. 537.000. Varmepumper i kyrkjene er vurdert å vere eit godt enøk-tiltak.

5.3 Eksisterande bygg og anlegg

Eksisterande bygg og anlegg	2025	2026	2027	2028	Finansiering 2025-2028
OPPVEKST					
Utviding og oppgradering av Uggdal skule	13 000 000	5 000 000	-	-	18 000 000
Oppgradering Tysnes skule - ungdomsskulen			1 500 000		1 500 000
Oppgradering av uteområde på Onarheim skule	200 000			-	200 000
Oppgradering/innbygging "utedo" Onarheim skule	4 000 000				4 000 000
Påbygg og oppgradering Vågsmarka barnehage	1 000 000	15 000 000	-	-	16 000 000
ANDRE? FLEIR INNDELINGA?					
Oppgradering brannstasjon og uteområde	250 000	-	-	-	250 000
Utviding av kontorkapasitet i rådhuset	350 000	-	-	-	350 000
Utvikling Tysneshallen	660 000	900 000	-	-	1 560 000
Oppgradering av grøntanlegg og hovedinngang ved rådhuset	200 000	-	-	-	200 000
Enøk-tiltak i eksisterande bygg	2 400 000	1 700 000	1 700 000	-	5 800 000
Oppgradering / granulat Reiso kunstgrasbane	125 000	-	-	-	125 000
Sum Investeringar i eksisterande bygg og anlegg	22 185 000	22 600 000	3 200 000	-	47 985 000

Forprosjekt for Uggdal skule er gjennomført i 2024. Saman med brukargruppa er ein kome fram til eit utviding som svarar på bestillinga frå førre budsjett:

«Kommunestyret ber om at det blir satt i gang ei forprosjekt for å greie ut ulike løysinger for å oppgradere Uggdal skule med **garderobefasiliteter** for både **lærarar** og **elevar**. Videre at det blir utgreidd behov for **praktiske rom**, som til dømes sløydsal og kunst- og handverksrom. Det må også greiast ut behovet for **arbeidsplassar for lærarar**, **møterom** og **toalettfasiliteter** for personalet.»

Grovkalkyle inkluderer innrekna usikkerheit og vidare prosjekterings er på 13 mill. I prosjektet for 2025 gjer ein ikkje noko med klasserom. I forprosjekt ser ein at klasseromma ikkje er tilpassa den fleksibiliteten ein treng i framtida med varierande elvar på trinna, samt tilpassa ny læreplan. Dette vert vidare utgreia i 2025 og ligg inne for gjennomføring i 2026.

Kommunestyret ønskjer at kommunedirekteøren på slutten av økonomiperioden startar arbeidet med ei byggteknisk gjennomgang av Tysnes skule – ungdomsskulen, for å kartleggje byggets tilstand.

Investeringar i skuleplass Onarheim blir tatt ut av budsjettet i påvente av Alsaker/Onarheim idrettslags planar om ballbinge på plassen. Kommunedirektøren får i oppdrag å utarbeide ei heilskapleg plan for området.

Innbygging av toalett på Onarheim skule, ENØK. Opne dører slepper varme ut, elevane må i dag ut for å komme til toalettet.

Oppgradering av brannstasjon vart gjennomført i 2024, det er noko arbeid igjen i administrativ del i 2 etg, der skal tilpassa lokalet for samlingar med heile mannskapet. Det skal og gjerast mindre endringa slik at brannsjef og varabrannsjef har fast kontorplass ved brannstasjonen.

Prosjektet for utviding av kontorkapasitet på rådhuset vart gjennomført i 2024 der ein no har fått samlokalisert einingane meir. Det mangla noko arbeid i 2024 som vert vidareført over i 2025.

Det er i budsjettet lagt inn midlar til påbygg og oppgradering av Vågsmarka barnehage. I tillegg er det også lagt inn midlar til oppgradering av ungdomsskuletrinnet på Tysnes skule i 2027.

På Onarheim skule er det lagt inn midlar til innbygging av toalett.

For Tysneshallen ligg det inne eit prosjekt med å etablera ein tett vegg mellom vrimlehallen og idrettshallen. Prosjektet bør også sjå på andre tiltak for å betre utnytta bygningsmassen. Tysnes kommune har fått tildelt kr. 422` i midlar frå Bufdir, midlane går over tre år og går inn i dette prosjektet, dei må nyttast innan utgonga av 2025. I 2024 er nytt kjøkken avklart opp mot brukare av Tysneshallen og er klar til gjennomføring i 2025. I samanheng med kjøkken ser ein på kva funksjonar det skal leggjast til rette for i vrimleareal. Ungdomsrådet er informert og vil vera involvert vidare i prosjektet for 2025.

For komande år er det lagt inn ein samlebeløp for enøk-tiltak i eksisterande bygningsmasse. Denne er planlagt for tiltak som er relativt enkle å gjennomføra og som gjer ein innsparing i energiforbruk. Me har fått utarbeidd ein samla Enøk rapport for Tysneshallen hovudtiltaket for 2025 vert å installere varmepumpe for å redusera energikostnad for oppvarming.

Oppgradering av Reiso kunstgrasbane har oppstart i haust. Det vert utvida asfalt og betongkant samt sluser med børste for å halde kontroll på å at granulat ikkje endar i naturen. I 2024 fekk ein 194 000,- i midlar frå Handelens Miljøfond som gjere at me kjem i mål med asfalt og betongkant. Prosjektet vert utført mot slutten av 2024 og vidareførar derfor prosjektet i 2025 for å sikre det vert avslutta.

5.4 IKT og applikasjonar

IKT og applikasjonar	2025	2026	2027	2028	Finansiering 2025-2028
Velferdsteknologi	500 000	1 000 000	1 000 000	500 000	3 000 000
Sum IKT og applikasjonar	500 000	1 000 000	1 000 000	500 000	3 000 000

Det er sett av kr. 500’ til kjøp knyta til velferdsteknologi. Dette inkluderer m.a. digitalt tilsyn og anna sensorteknologi. Det er vurdert at investering i, og innføring av velferdsteknologi er avgjerande for å kunne drive effektive tenester med tilgjengelege ressursar, jf. demografiutfordringane framover.

Gjennom deltaking i IKTNH vil me få tilgang til deira avtalar på anskaffing av velferdsteknologisk utstyr. Me ser behov for å ei større satsing på velferdsteknologi dei næraste åra, for å komme opp på ønskjeleg nivå som vidare legg til rette for ønskja gevinstrealisering

5.5 Eigedom, bustad og næring

Eigedom, bustad og næring	2025	2026	2027	2028	Finansiering 2025-2028
Oppgradering av kommunale omsorgsbustader	2 000 000	2 000 000	2 000 000	-	6 000 000
Kjøp av grunn og eigedom	-	-	-	-	-
Sal av grunn og eigedom	- 2 500 000	-	-	-	- 2 500 000
Sum Eigedom, bustad og næring	- 500 000	2 000 000	2 000 000		3 500 000

Dagens kommunale omsorgsbustader er utdaterte og svarar ikkje til den forventninga leigetakarar har, det fører igjen til at dei heller blir buande heime. Dersom me skal redusera tid i bil og auka tid til pleie må eigna bustader vera attraktive og tråd med dagens standard. Det er i økonomiplanperioden sett av kr. 2 mill. per år der ein i 2027 vil vurdere behov for vidareføring.

Tysnes kommune eig bustad i Lunde og Våge, ein ynskjer å selje desse i 2025 og reknar ein inntekt på 2,5 mill.

5.6 Enkeltinnkjøp og andre investeringar

Enkeltinnkjøp og andre investeringar	2025	2026	2027	2028	Finansiering 2025-2028
Bilpark (overgang frå leasing)	-	-	-	-	-
Naudstraumsaggregat brannstasjon	-	300 000		-	300 000
Bil til overordna brannvakt	650 000	-	-	-	650 000
Fjernstyrt grasklippar - HMT tiltak	250 000	-	-	-	250 000
Golvmaskin reinhald - HMT tiltak	130 000	-	-	-	130 000
Brannbåt	2 550 500	-	-		2 550 500
Sum Enkeltinnkjøp og andre investeringar	3 580 500	300 000	-	-	3 880 500

Det er ikkje lagt opp til kjøp av nye bilar i perioden. Det vert føresett at leasingbilar vert erstatta med ny leasing når avtaleperioden går ut.

Det er lagt inn kr. 300.000 til naudstraumsaggregat i 2026 til brannstasjonen. Ved lengre straumbrot får ikkje elektronikk i køyretøy lada seg slik at dei kan vera operative. Det er innført midlertidig tiltak med lading ved Tysnes omsorgssenter.

Overordna vaktordninga som vart innført hausten 2024 har krav om uniformert køyretøy til vakthavande. Ein ynskjer å finne ein bruktbil som kan kjøpast inn ferdig uniformert for å senka kostnaden på investering.

Drift har utfordring ved klipping av bratte parti. Som eit HMT-tiltak vil ein sikra trygg gjennomføring av grasklipping med innkjøp av ein fjernstyrt mobil grasklippar som kan nyttast rundt alle kommunale bygg.

Innkjøp av golvmaskiner for reinhald er eit godt HMT-tiltak som avlastar arbeidskvardagen til reinhaldarane. For 2025 er det lagt inn eit beløp for innkjøp av 2 maskiner, der 1 er tilpassa å bruka på flisar i garderobe.

Brannbåt er bestilt med leveringstid fyrste halvdel av 2025. Vedtatt budsjett etter budsjettregulering vert vidareført til 2025 for oppgjer etter båten er levert. Det ligg også inne eit tilskot frå Tysnes Kraftlag på 457 000,- i investeringsbudsjettet.

5.7 Vassforsyning

Vassforsyning (sjølvkost eks.mva)	2025	2026	2027	2028	Finansiering 2025-2028
Utviding og oppgradering av leidningsnettet	2 200 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	6 700 000
Overvåking leidningsnett	350 000	500 000	500 000	500 000	1 850 000
Hydrofon for lekkasjesøk	250 000	-	-	-	250 000
Nytt reinseanlegg i Uggdal	3 250 000		-		3 250 000
Nye høgdebasseng i Våge og Uggdal	300 000	8 031 250	6 250 000		14 581 250
Oppgradering tak renseanlegg	300 000	850 000			1 150 000
Temaplan vassforsyning	600 000				600 000
Bil til vassdrift	900 000				900 000
Sum vassforsyning	8 150 000	10 881 250	8 250 000	2 000 000	29 281 250

I 2025 er det planlagt fleire oppgraderingar i leidningsnettet for vassforsyning for å redusere det høge etterslepet ein har. Det er 4 konkrete prosjekt som utgjer hovuddelen av midlane, der felles er oppgradering av kummar. Nye kummar gjer enklare og tryggare å gjere vedlikehald, redusere risiko for inntrenging av framandvatn på leidningsnett og moglegheit for pluggkøyring til jamleg vedlikehald av leidningsnettet.

Det ligg inne midlar til meir sensorikk i forsyningsnettet for å kunne avdekka lekkasjar, trykkendringar og andre driftsutfordringar på nettet. Prosjektet er godt utgreidd og gjer det meir effektivt å lokalisera og utbetre lekkasjar på nettet.

Det er ei stor utfordring og lokalisera lekkasjar på leidningsnettet. Me veit det er opp mot 30 % av produsert vatn som renn ut i lekkasjar idag. Med ein hydrofon lekkasjesøkar kan ein lytte over natta på bestemte leidningstrekk for lokalisering av lekkasjar. Stor fordel er at det kan gjerast utan at driftsmedarbeidar må vera tilstades under logging.

Reinseanlegg i Uggdal fekk oppgradert UV-anlegg i 2024. I 2025 fortsett planlegging av utskifting til membrananlegg tilsvarande ein har i Våge.

Det er oppdaga noko råte for delar av taket over reinseanlegget i Våge. Ein vil vidare undersøke tilstand og gjere nødvendig tiltak. Samstundes er det upraktisk nivå på dei ulike taka i reinseanlegget, dette vil ein oppgradere dersom det er nødvendig å skifte ut taket.

Temaplan for vassforsyning var planlagt klar hausten 2024. Grunna manglande kapasitet må midlar vidareførast til 2025 budsjett med mål om ha den klar til neste års budsjett handsaming. Vil vera eit viktig grunnlag for prioritering av store investeringa neste 10 åra.

Nye høgdebasseng Våge og Uggdal er flytta til 2026 og 2027 i påvente av temaplan som er klar i 2025. Den vil kunne sei noko om framtidige investeringa og kor ein lyt prioritere fyrst å byggje nytt høgdebasseng.

Leasing av bil til vassdrift gjekk ut hausten 2024. Grunna høg auke i pris på leasing og bruken til vassdrift vert det kjøpt inn bil istadenfor leasing. Inkludert i budsjettsum er innreiing til utstyr.

5.8 Avløp og vassmiljø

Avløp, vassmiljø (sjølvkost eks. mva)	2025	2026	2027	2028	Finansiering 2025-2028
Ny slamavskiljar m.m ved hovedkloakk Lunde	250 000	2 800 000	-	-	3 050 000
Oppgradering slamavskiljar og utsleppsleidning ved Sauabakkan	2 700 000	-	-	-	2 700 000
Ny/oppgradere kum ved slamavskiller Jensvoll	600 000	-	-	-	600 000
Utviding og oppgradering av leidningsnettet	750 000	750 000	750 000	750 000	3 000 000
Inspeksjonskamera avløpsrøyr	210 000	-	-	-	210 000
Oppgradering til EU-direktiv - rensing	5 000 000	10 000 000	5 000 000	-	20 000 000
Sum avløp og vassmiljø	9 510 000	13 550 000	5 750 000	750 000	29 560 000

Ved hovudkloakk Lunde må eksisterande slamavskiljar oppgraderast og truleg relokaliserast for å fungera tilfredsstillande. Det må og gjerast vurdering om nye framtidige krav gjer at ein må investere i reinseanlegg som kan dekka alt kommunalt avløp i Lunde.

Ein oppgradering av slamavskiljar og utsleppsleidning ved Sauabakkane er naudsynt for å løyse driftsutfordringar, spesielt ved flo sjø. Prosjektet har oppstart i slutten av 2024 og midlar er vidareført til 2025 for ferdigstilling.

Det ligg inne prosjekt for å oppgradere slamavskiljar ved Jensvoll og tilkopla røyr som har feil fall. Konsekvens i dag er at ein må jamleg utføra ekstra vedlikehald.

Det er etterslep på leidningsnettet til avløp, spesielt på kummar som ikkje fungerer og har behov for oppgraderinga. Det er og enkelte røyrstrekk som ligg med feil fall og må utbetrast for å ikkje gje ekstra vedlikehald samt problem med lukt og tette røyr.

For inspeksjon av avløpsrøyr må ein i dag hente inn eksterne firma til høg pris. Innkjøp av eige kamera vil redusera og på kort sikt spare inn det ein i dag nyttar på eksterne for inspeksjon. Vil og gje lågare terskel for å gjere inspeksjon. Kan og nyttast for å måla inn røyr med GPS, der me ikkje har fullstendig riktig digitalisert kart i dag.

Oppgradering til EU sitt utsleppsdirektiv vil gje potensielt krav om reinsing utøve løysing me i dag har med slamavskiljar. For 2025 vil ein i samband med framtidig utbygging på Sauabakkane utreda eventuell utbygging av reinseanlegg i Uggdal. Det ligg då inne midlar for oppstart av gjennomføring reinseanlegg i Uggdal, totalt er grovkalkyle på 15 mill. Ved oppstart i 2025 er ein i forkant og klar med reinseløysing til utbygging Sauabakkane kjem i gang.

5.9 Kommunale vegar

Kommunale vegar					Finansiering 2025-2028
Trafikksikring etter trafikksikringsplanen	1 000 000	1 000 000	1 000 000		3 000 000
Asfaltering av kommunale grusvegar		-	1 000 000		1 000 000
Etablering og oppgradering av kantsikring på kommunale vegar	750 000	1 500 000	1 500 000		3 750 000
Truck til lasting og lossing i Eredalen		375 000	-		375 000
Oppgradering av veg i Vågsneset		625 000	-		625 000
Oppgradering og utviding av veg til Solheimsdalen		1 875 000	-		1 875 000
Oppgradering og utviding av veg til Sletteskog		375 000	-		375 000
Fortau på Hagareset	3 500 000				3 500 000
Fartsreduserande tiltak i byggjefelt	250 000		-		250 000
Sum komunale vegar	5 500 000	5 750 000	3 500 000	-	14 750 000

Det er lagt inn midlar for å gjennomføra tiltak frå trafikksikringsplanen. Nokre tiltak er hjartesone ved Tysneshallen og Uggdal Skule. Fortau Hagareset er skilt ut i eige prosjekt.

Etablering og oppgradering av kantsikring er redusert for frå 2 mill. til 750` i 2025 grunna redusert inntekt ifbm. nytt statsbudsjett.

Prosjekta i Vågsneset og Solheimsdalen er flytta frå 2025 til 2026 grunna redusert inntekt ifbm. nytt statsbudsjett.

Fortau Hagareset er skilt ut som eige prosjekt frå trafikksikring etter trafikksikringsplanen då det er eit høgt investeringsbeløp. Naudsynte grunnavtalar er signert i 2024. Prosjektet er godt utgreidd. Flytte investering fortau Hagareset frå 2027 til 2025. Prosjektet er klart til start, og av omsyn til mjuke trafikantar bør dette byggjast tidlegast mogleg.

Fartsreduserande tiltak byggefelt flytta frå 2026 til 2025. Av omsyn til mjuke trafikantar bør tiltaket setjast i gang tidlegast mogleg

5.10 Byggesak og oppmåling

Byggesak og oppmåling (sjølvkost)					
Geovekst	-	-	-	-	-
Sum byggesak og oppmåling	-	-	-	-	-

I 2026/2027 vert det gjennomført neste overflyging og oppdatering av kartunderlag, ifbm. dette får Tysnes kommune ein kostnad. Den er ikkje kjent, men me ligg inn prosjektet for påminning til neste års budsjett.

5.10.1 Løn for gjennomføring

Løn for gjennomføring					Finansiering 2025-2028
Løn inkludert pensjon og arb. avg.	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000	5 000 000
Sum løn for gjennomføring	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000	5 000 000

Frå 2025 vil ein skilje ut løn som tidlegare har vert rekna med å verta dekka av alle prosjekta. Dette er utydeleg og det er ofte vanskeleg å fordel løn gjennom eit år etter kva prosjekt ein arbeidar med.

5.11 Oppsummering og finansiering

Det vert i perioden lagt opp til eit samla låneopptak på 244,4 mill.kr. Av desse utgjer vatn og avløp 58,8 mill.kr. Desse låna vil bli finansiert via gebyra. Låneopptak som må belastast den ordinære drifta utgjer samla 185,6 mill.kr.

I kalkylen over renter og avdrag vert det lagt til grunn låneperiode på 30 år.

FINANSIERING					
Låneopptak ordinære investeringar	35 546 800	64 770 000	47 610 000	37 650 000	185 576 800
Låneopptak sjølvkost	17 660 000	24 431 250	14 000 000	2 750 000	58 841 250
Mva-refusjon ordinære investeringar	9 055 450	24 630 000	25 340 000	9 100 000	68 125 450
Overført frå drift	700 000	700 000	700 000	700 000	2 800 000
Refusjon utbyggingsavtalar	-	-	-		-
Tilskot frå private	775 000	35 000 000	35 000 000		70 775 000
Tilskot frå stat	600 000				600 000
Enova tilskot					-
Tilskot spelemidlar	550 000				550 000
Tilskot frå Husbanken til omsorgsbustader			20 000 000		20 000 000
Total finansiering	64 887 250	149 531 250	142 650 000	50 200 000	407 268 500
Kontroll	-	-	-	-	-
Samla låneopptak	*53 206 800*	*89 201 250*	*61 610 000*	*40 400 000*	*244 418 050*

5.12 Investering 2025-2040

For å få eit samla bilete over nødvendige investeringar i tida framover er det nødvendig å sjå utover den lovpålagte 4års perioden. Me har difor i oversikta nedanfor lagt inn dei mest sentrale investeringane :

- 2032: Auke i eldre i alders 80+ vil gje behov for meir heildøgnsomsorg 75 mill. der 27 mill. er støtte frå Husbanken.
- 2040 Auke i eldre i alders 90+ vil gje behov for fleire institusjonsplassar. 80 mill. lagt inn for 3. etg. på omsorgssenteret.
- 2025-2040 Løn for gjennomføring av prosjekt, lagt inn utan lønsauke.

Total finansiering 2025-2040 er 597 000 000,- Då er det ikkje teke med andre mindre investeringa som vil vera naudsynt i framtida.

Økonomiplan 2025-2028 v.2.0

	2025	2026	2027	2028	Totalt i økonomiplanperioden (2025 - 2028)		2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2040	Totalt i økonomiplanperioden (2025 - 2040)
Administrasjon og økonomi					Finansiering 2025-2028										
Eigenkapitalinnskot KLP	700 000	700 000	700 000	700 000	2 800 000		700 000	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000	8 400 000
Sum Administrasjon og økonomi	700 000	700 000	700 000	700 000	2 800 000		700 000	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000	8 400 000
Nye bygg og anlegg	2025	2026	2027	2028	Finansiering 2025-2028										
HELSE															
Behovstudie kommunale bygningsmasse	650 000	-	-	-	650 000										650 000
Omsorgsbustader/Heldøgnsomsorg/omsorg +/Institusjon	-	1 500 000	40 000 000	-	41 500 000					75 000 000				80 000 000	196 500 000
	-	-		-	-										-
OPPVEKST															-
Ny barnehage Uggdal	300 000	-	2 000 000	45 000 000	47 300 000										47 300 000
ANDRE NYE BYGG OG ANLEGG															0
Bustadfelt	10 000 000	15 000 000		-	25 000 000										25 000 000
Nytt basseng Onarheim	1 500 000	75 000 000	75 000 000	-	151 500 000										151 500 000
Rehabilitering/nytt opplæringsbasseng					-										-
Statleg sikring Peralio friluftsområde	178 000	-	-	-	178 000										178 000
Aktivitetspark Kyrkjevatnet	660 000	-	-	-	660 000										660 000
Ballbinge e.l. /leikeapparat Uggdal skule	500 000				500 000										500 000
Gang- og sykkelveg Våge-Uggdal, vatn og avløp og næringsareal	-	-	-	-	-										-
Varmepumper kyrkjene (Tysnes Kyrkjelege Fellesråd)	223 750				223 750										223 750
Sum Nye bygg og anlegg	14 011 750	91 500 000	117 000 000	45 000 000	267 511 750		-	-	-	75 000 000	-	-	-	80 000 000	422 511 750
Eksisterande bygg og anlegg	2025	2026	2027	2028	Finansiering 2025-2028										
OPPVEKST															
Utviding og oppgradering av Uggdal skule	13 000 000	5 000 000	-	-	18 000 000										18 000 000
Oppgradering Tysnes skule - ungdomsskulen			1 500 000		1 500 000		10 000 000	10 000 000							21 500 000
Oppgradering av uteområde på Onarheim skule	200 000			-	200 000										200 000
Oppgradering/innbygging "utedo" Onarheim skule	4 000 000				4 000 000										4 000 000
Påbygg og oppgradering Vågsmarka barnehage	1 000 000	15 000 000	-	-	16 000 000										16 000 000
ANDRE? FLEIR INNDELINGA?															
Oppgradering brannstasjon og uteområde	250 000	-	-	-	250 000										250 000
Utviding av kontorkapasitet i rådhuset	350 000	-	-	-	350 000										350 000
Utvikling Tysneshallen	660 000	900 000	-	-	1 560 000										1 560 000
Oppgradering av grøntanlegg og hovedinngang ved rådhuset	200 000	-	-	-	200 000										200 000
Enøk-tiltak i eksisterande bygg	2 400 000	1 700 000	1 700 000	-	5 800 000										5 800 000
Oppgradering / granulat Reiso kunstgrasbane	125 000	-	-	-	125 000										125 000
Sum Investeringar i eksisterande bygg og anlegg	22 185 000	22 600 000	3 200 000	-	47 985 000		10 000 000	10 000 000	-	-	-	-	-	-	67 985 000

IKT og applikasjonar	2025	2026	2027	2028	Finansiering 2025-2028										
Velferdsteknologi	500 000	1 000 000	1 000 000	500 000	3 000 000										3 000 000
Sum IKT og applikasjonar	500 000	1 000 000	1 000 000	500 000	3 000 000		-	-	-	-	-	-	-	-	3 000 000
Eigedom, bustad og næring	2025	2026	2027	2028	Finansiering 2025-2028										
Oppgradering av kommunale omsorgsbustader	2 000 000	2 000 000	2 000 000	-	6 000 000										6 000 000
Kjøp av grunn og eigedom	-	-	-	-	-										-
Sal av grunn og eigedom	- 2 500 000	-	-	-	- 2 500 000										- 2 500 000
Sum Eigedom, bustad og næring	- 500 000	2 000 000	2 000 000	-	3 500 000		-	-	-	-	-	-	-	-	3 500 000
Enkeltinnkjøp og andre investeringar	2025	2026	2027	2028	Finansiering 2025-2028										
Bilpark (overgang frå leasing)	-	-	-	-	-										-
Naudstraumsaggregat brannstasjon	-	300 000		-	300 000										300 000
Bil til overordna brannvakt	650 000	-	-	-	650 000										650 000
Fjernstyrt grasklippar - HMT tiltak	250 000	-	-	-	250 000										250 000
Golvmaskin reinhald - HMT tiltak	130 000	-	-	-	130 000										130 000
Brannbåt	2 550 500	-	-		2 550 500										2 550 500
Sum Enkeltinnkjøp og andre investeringar	3 580 500	300 000	-	-	3 880 500		-	-	-	-	-	-	-	-	3 880 500
Vassforsyning (sjølvkost eks.mva)	2025	2026	2027	2028	Finansiering 2025-2028										
Utviding og oppgradering av leidningsnettet	2 200 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	6 700 000										6 700 000
Overvåking leidningsnett	350 000	500 000	500 000	500 000	1 850 000										1 850 000
Hydrofon for lekkasjesøk	250 000	-	-	-	250 000										250 000
Nytt reinseanlegg i Uggdal	3 250 000		-		3 250 000										3 250 000
Nye høgdebasseng i Våge og Uggdal	300 000	8 031 250	6 250 000		14 581 250										14 581 250
Oppgradering tak renseanlegg	300 000	850 000			1 150 000										1 150 000
Temaplan vassforsyning	600 000				600 000										600 000
Bil til vassdrift	900 000				900 000										900 000
Sum vassforsyning	8 150 000	10 881 250	8 250 000	2 000 000	29 281 250		-	-	-	-	-	-	-	-	29 281 250
Avløp, vassmiljø (sjølvkost eks. mva)	2025	2026	2027	2028	Finansiering 2025-2028										
Ny slamavskiljar m.m ved hovedkloakk Lunde	250 000	2 800 000	-	-	3 050 000										3 050 000
Oppgradering slamavskiljar og utsleppsleidning ved Sauabakkane	2 700 000	-	-	-	2 700 000										2 700 000
Ny/oppgradere kum ved slamavskiller Jensvoll	600 000	-	-	-	600 000										600 000
Utviding og oppgradering av leidningsnettet	750 000	750 000	750 000	750 000	3 000 000										3 000 000
Inspeksjonskamera avløpsrøyr	210 000	-	-	-	210 000										210 000
Oppgradering til EU-direktiv - rensing	5 000 000	10 000 000	5 000 000	-	20 000 000										20 000 000
Sum avløp og vassmiljø	9 510 000	13 550 000	5 750 000	750 000	29 560 000		-	-	-	-	-	-	-	-	29 560 000

Økonomiplan 2025-2028 v.2.0

Byggesak og oppmåling (sjølvkost)	2025	2026	2027	2028	Finansiering 2025-2028										
Geovekst	-	-	-	-	-										-
Sum byggesak og oppmåling	-	-	-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-
Løn for gjennomføring					Finansiering 2025-2028										
Løn inkludert pensjon og arb. avg.	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000	5 000 000		1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000	15 000 000
Sum løn for gjennomføring	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000	5 000 000		1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000	15 000 000
Kommunale vegar					Finansiering 2025-2028										
Trafikksikring etter trafikksikringsplanen	1 000 000	1 000 000	1 000 000		3 000 000										3 000 000
Asfaltering av kommunale grusvegar		-	1 000 000		1 000 000										1 000 000
Etablering og oppgradering av kantsikring på kommunale vegar	750 000	1 500 000	1 500 000		3 750 000										3 750 000
Truck til lasting og lossing i Eredalen		375 000	-		375 000										375 000
Oppgradering av veg i Vågsneset		625 000	-		625 000										625 000
Oppgradering og utviding av veg til Solheimsdalen		1 875 000	-		1 875 000										1 875 000
Oppgradering og utviding av veg til Sletteskog		375 000	-		375 000										375 000
Fortau på Hagareset	3 500 000				3 500 000										3 500 000
Fartsreduserande tiltak i byggjefelt	250 000		-		250 000										250 000
Sum komunale vegar	5 500 000	5 750 000	3 500 000	-	14 750 000		-	-	-	-	-	-	-	-	14 750 000
SUM	64 887 250	149 531 250	142 650 000	50 200 000	407 268 500		11 950 000	11 950 000	1 950 000	76 950 000	1 950 000	1 950 000	1 950 000	81 950 000	597 868 500
Mva-grunnlag ordinære investeringar	45 277 250	123 150 000	126 700 000	45 500 000	340 627 250		10 000 000	10 000 000	-	75 000 000	-	-	-	80 000 000	515 627 250
FINANSIERING															
Låneopptak ordinære investeringar	35 546 800	64 770 000	47 610 000	37 650 000	185 576 800		9 250 000	- 7 050 000	- 8 750 000	34 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000	65 250 000	282 276 800
Låneopptak sjølvkost	17 660 000	24 431 250	14 000 000	2 750 000	58 841 250		-	-	-	-	-	-	-	-	58 841 250
Mva-refusjon ordinære investeringar	9 055 450	24 630 000	25 340 000	9 100 000	68 125 450		2 000 000	2 000 000	-	15 000 000	-	-	-	16 000 000	103 125 450
Overført frå drift	700 000	700 000	700 000	700 000	2 800 000		700 000	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000	8 400 000
Refusjon utbyggingsavtalar	-	-	-		-										-
Tilskot frå private	775 000	35 000 000	35 000 000		70 775 000										70 775 000
Tilskot frå stat	600 000				600 000										600 000
Enova tilskot					-										-
Tilskot spelemidlar	550 000				550 000			16 300 000	10 000 000						26 850 000
Tilskot frå Husbanken til omsorgsbustader			20 000 000		20 000 000					27 000 000					47 000 000
Total finansiering	64 887 250	149 531 250	142 650 000	50 200 000	407 268 500		11 950 000	11 950 000	1 950 000	76 950 000	1 950 000	1 950 000	1 950 000	81 950 000	597 868 500
Kontroll	-	-	-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-
Samla låneopptak	*53 206 800*	*89 201 250*	*61 610 000*	*40 400 000*	*244 418 050*		*9 250 000*	*-7 050 000*	*-8 750 000*	*34 250 000*	*1 250 000*	*1 250 000*	*1 250 000*	*65 250 000*	*341 118 050*

6.0 Tiltak for innsparing og reduksjon av utgifter

6.1 Generelle tiltak (felles for fleire område):

1. **Redusere framtidige kostnader ved å ikkje auke låneopptak**
2. **Berre gjere naudsynte investeringar som svarar til framskrivne behov**
3. **Redusere ekstraordinær nedbetaling av lån til 35%** (havbruksmidlar)
4. **Digitalisering og effektivisering**:
   - Innføre digitale verktøy for å effektivisere arbeidsprosessar.
   - Sikre at tilsette og brukarar har ferdigheiter for ein meir digital kvardag.
   - Bruke videokonferanse og digitale samarbeidsverktøy for å redusere kostnader til fysiske møter, kurs og reiser.
5. **Naturleg avgang**:
   - Vurdere om vakante stillingar kan stå ubesette utan at det går ut over effektivitet og tenesteleveranse.
6. **Interkommunalt samarbeid**:
   - Vurdere samarbeid med andre kommunar for å dele ressursar og kompetanse, slik som sentralbordtenester, barnevern, og fagdagar.
7. **Kostnadseffektiv drift**:
   - Redusere bruken av vikarar der det er mogleg, utan å gå på kostnad av kvalitet eller arbeidsbelastning for dei tilsette.
   - Vurdere utsetjing av vedlikehald og oppgraderingar der det er forsvarleg.

8. **Innsparingsvurderingar**:
    - Løpande vurdere rom for innsparingar innan reiser, møter, og generell drift utan at det påverkar tenestekvaliteten.

6.2 Spesifikke tiltak etter område:

Sentraladministrasjonen:

- Innføre "kommunevert" (digital touch-skjerm) for å hjelpe innbyggjarar med sjølvbetening – redusert bemanning/opningstid
- Samarbeid om sentralbord for fleire kommunar.

Skule og barnehage:

- Justere skulestrukturen for å skape meir robuste skulemiljø (vurdere overføring av trinn).
- Vurdere redusert bruk av vikarar og redusert vedlikehald av skulebygg.
- Redusere opningstida i barnehagar (kl. 07:15-16:15) og stenge i fire veker om sommaren.
- Samanslåing av barnehagar i juleferien og onsdag før påske.
- Vurdere 100 % barnehageplass som einaste alternativ.
- Sjå på samanslåing av eldre barnehagar (Stjernereiso og Vågsmarka).
- Nytte ledig kapasitet i Onarheim barnehage.

Barnevern:

- Reforhandle avtalen om barnevernsvakt, og vurdere samarbeid med andre kommunar.
- Samarbeid med andre kommunar gjennom prosjektet "Små saman" for å dele kompetanse.
- Fleksibilitet i saksbehandlingsstillingar for å auke effektiviteten.

- Vurdere interkommunalt samarbeid for heile barnevernstenesta.

Bibliotek, frivilligsentral og kultur:

- Fjerne posten for ekstrahjelp (redusere opningstida i sommarferien).
- Redusere mediebudsjettet for å oppretthalde kjerneoppgåvene.
- Sjå på moglegheita for samlokalisering av frivilligsentral, BUA, og bibliotek.
- Vurdere moglegheita for å auke inntektene frå arenareklame i Tysneshallen.

Helse:

- Auka fokus på bruk av velferdsteknologi som ei investering for framtidig tenestekapasitet.
- Langvakter og alternative turnusordningar i pleie og omsorg som bemannings og rekrutteringstiltak.
- Innføre abonnementsordning på tildelt dagsentertilbod for demente. Stenge dagsenteret på heilagdagar for å nytte personell i anna drift
- Samorganisering eller samlokalisering av tenester for funksjonshemma.
- Fokus på førebyggjande, låg-personell-intensive tenester som reduserer framtidige ressursbehov.

7.0 Økonomiske rapportar

Økonomisk oversikt drift - Budsjett 2025-28

Tal i 1000 kroner	*Budsjett 2025*	*Rev.budsjett 2024*	*Rekneskap 2023*	*Budsjett 2026*	*Budsjett 2027*	*Budsjett 2028*
DRIFTSINNTEKTER						
Rammetilskot	-150 536	-138 013	-118 750	-155 805	-161 258	-166 902
Inntekts- og formueskatt	-117 258	-130 088	-130 545	-121 362	-125 610	-130 006
Eigedomsskatt	-10 500	-10 500	-10 553	-10 500	-10 500	-10 500
Andre skatteinntekter	-		-	-	-	-
Andre overføringer og tilskot frå staten	-8 900	-24 900	-10 211	-33 500	-9 900	-42 700
Overføring og tilskot frå andre	-39 783	-32 950	-57 231	-41 175	-42 616	-44 108
Brukarbetaling	-9 859	-10 891	-12 134	-10 205	-10 562	-10 931
Sals- og leigeinntekter	-26 385	-24 481	-30 288	-27 309	-28 264	-29 254
Sum driftsinntekter	**-363 221**	**-371 823**	**-369 711**	**-399 855**	**-388 710**	**-434 401**
DRIFTSUTGIFTER						
Lønsutgifter	208 307	196 810	187 237	215 598	223 144	230 954
Sosiale utgifter	55 116	50 292	38 291	57 045	59 042	61 108
Kjøp av varer og tenester	69 042	72 396	107 793	71 359	73 856	76 441
Overføring og tilskot til andre	20 186	16 391	21 504	21 245	19 401	20 080
Avskriving	17 100	16 818	15 769	17 699	18 318	18 959
Sum driftsutgifter	**369 751**	**352 707**	**370 593**	**382 945**	**393 761**	**407 542**
Brutto driftsresultat	**6 530**	**-19 116**	**882**	**-16 910**	**5 051**	**-26 859**
FINANS						
Renteinntekter	-2 915	-1 715	-3 392	-2 915	-2 915	-2 915
Utbytte	-90	-90	-89	-90	-90	-90
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidlar	-	-	-	-	-	-
Renteutgifter	12 454	13 142	10 494	13 300	15 864	17 780
Avdrag på lån	12 804	23 509	11 513	22 570	15 124	28 532
Netto finansutgifter	**22 254**	**34 846**	**18 526**	**32 865**	**27 983**	**43 307**
Motpost avskriving	-17 100	-16 818	-15 769	-17 699	-17 407	-16 320
Netto driftsresultat	**11 684**	**-1 088**	**3 640**	**-1 743**	**15 627**	**128**
Netto driftsresultat i %	***-3,2 %***	***0,3 %***	***-1,0 %***	***0,4 %***	***-4,0 %***	***0,0 %***
DISPONERING ELLER DEKKING AV NETTO DRIFTSRESULTAT						
Overføring til investering	700	700	783	700	700	700
Avsetning til bundne fond	68	813	782	0	0	0
Bruk av bundne fond	-658	-2 339	-3 861	-500	-500	-500
Avsetning til disposisjonsfond	-	2 114	-	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-11 794	-200	-1 344	1 543	-15 827	-328
Dekking av tidlegare års meirforbruk	-		-	0	0	0
Sum disponering	**-11 684**	**1 088**	**-3 640**	**1 743**	**-15 627**	**-128**
Framført til inndekking i seinare år (meirforb	***-***	***0***	***0***	***-***	***-***	***-***
Sum fondsbruk 2025-28		***-26 406***				

Bevilgningsoversikt drift - Budsjett 2025-28

Tal i 1000 kroner	*Budsjett 2025*	*Rev.budsjett 2024*	*Rekneskap 2023*	*Budsjett 2026*	*Budsjett 2027*	*Budsjett 2028*
GENERELLE INNTEKTER						
Rammetilskot	-150 536	-138 013	-118 750	-155 805	-161 258	-166 902
Inntekts- og formuesskatt	-117 258	-130 088	-130 545	-121 362	-125 610	-130 006
Eigedomsskatt	-10 500	-10 500	-10 553	-10 500	-10 500	-10 500
Andre generelle driftstinntekter	-8 900	-24 900	-10 211	-33 500	-9 900	-42 700
Sum generelle inntekter	**-287 194**	**-303 501**	**-270 058**	**-321 167**	**-307 268**	**-350 108**
NETTO DRIFTSUTGIFTER						
Sum bevilgning, netto	276 549	267 567	255 172	286 558	294 000	304 290
Avskriving	17 100	16 818	15 769	17 699	18 318	18 959
Sum netto driftsutgifter	**293 649**	**284 385**	**270 940**	**304 257**	**312 318**	**323 249**
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	**6 455**	**-19 116**	**882**	**-16 910**	**5 051**	**-26 859**
FINANSUTGIFTER						
Renteinntekter	-2 915	-1 715	-3 392	-2 915	-2 915	-2 915
Utbytte	-90	-90	-89	-90	-90	-90
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidlar	-		-	-	-	-
Renteutgifter	12 454	13 142	10 494	13 300	15 864	17 780
Avdrag på lån	12 804	23 509	11 513	22 570	15 124	28 532
Netto finansutgifter	**22 254**	**34 846**	**18 526**	**32 865**	**27 983**	**43 307**
Motpost avskriving	-17 100	-16 818	-15 769	-17 699	-17 407	-16 320
NETTO DRIFTSRESULTAT	**11 609**	**-1 088**	**3 640**	**-1 743**	**15 627**	**128**
DISPONERING ELLER DEKKING AV NETTO DRIFSTRESULTAT						
Overføring til investering	700	700	783	700	700	700
Avsetning til bundne fond	68	813	782	-	-	-
Bruk av bundne driftsfond	-658	-2 339	-3 861	-500	-500	-500
Avsetning til disposisjonsfond	-	2 114	-	-	-	-
Bruk av disposisjonsfond	-11 794	-200	-1 344	1 543	-15 827	-328
Dekking av tidlegare års meirforbruk	-	-	-	-	-	-
Sum disponering eller dekking av netto driftsresultat	**-11 684**	**1 088**	**-3 640**	**1 743**	**-15 627**	**-128**
Framført til inndekking seinare år (meirforbruk)	**-75**	**0**	**-0**	**-0**	**0**	**-0**

Bevilgningsoversikt - Investering
Tysnes kommune - Budsjett 2025-28

Tall i 1000 kroner	*Budsjett 2025*	*Rev.budsjett 2024*	*Rekneskap 2023*	*Budsjett 2026*	*Budsjett 2027*	*Budsjett 2028*
INVESTERINGSUTGIFTER						
Investering i varige driftsmidlar	66 464	62 921	34 707	148 831	141 950	49 500
Tilskot til andre sine investeringar	224	-1 209	45	-	-	-
Investering i aksjer og deler i selskap	700	700	783	700	700	700
Utlån av eigne midlar	1 000	5 000	3 981	1 000	1 000	1 000
Avdrag på lån	-	2 000	1 998	-	-	-
Sum investeringsutgifter	**68 387**	**69 411**	**41 514**	**150 531**	**143 650**	**51 200**
INVESTERINGSINNTEKTER						
Kompensasjon meirverdiavgift	-9 055	-11 090	-6 362	-24 630	-25 340	-9 100
Tilskot frå andre	-1 925	-	-1 641	-35 000	-55 000	-
Sal av varige driftsmidlar	-2 500	-	-4 012	-	-	-
Sal av finansielle driftsmidlar	-	-	-	-	-	-
Utdeling frå selskap	-	-	-	-	-	-
Motteke avdrag på utlån av eigne midlar	-1 000	-2 000	-3 016	-1 000	-1 000	-1 000
Bruk av lån	-53 207	-55 621	-26 328	-89 201	-61 610	-40 400
Sum investeringsinntekter	**-67 687**	**-68 711**	**-41 359**	**-149 831**	**-142 950**	**-50 500**
VIDAREUTLÅN						
Vidareutlån	-8 000	-12 000	-	-10 000	-8 000	-10 000
Bruk av lån til vidareutlån	8 000	12 000	-	10 000	8 000	10 000
Avdrag på lån til vidareutlån	2 000	2 000	-	2 200	2 200	2 400
Motteke avdrag på vidareutlån	-2 000	-2 000	-	-2 200	-2 200	-2 400
Netto utgifter vidareutlån	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
OVERFØRING FRÅ DRIFT OG NETTO AVSETTINGAR						
Overføring frå drift	-700	-700	-783	-700	-700	-700
Avsetting til bundne investeringsfond	-	-	1 035	-	-	-
Bruk av bundne investeringsfond	-	-	-	-	-	-
Avsetting til ubundne investeringsfond	-	-	-	-	-	-
Bruk av ubundne investeringsfond	-	-	-408	-	-	-
Dekking av tidlegare års udekka beløp	-	-	-	-	-	-
Sum overføring frå drift og netto avsettingar	**-700**	**-700**	**-155**	**-700**	**-700**	**-700**
Framført til inndekking i seinare år (udekka belø	**-**	**0**	**0**	**-**	**-**	**-**